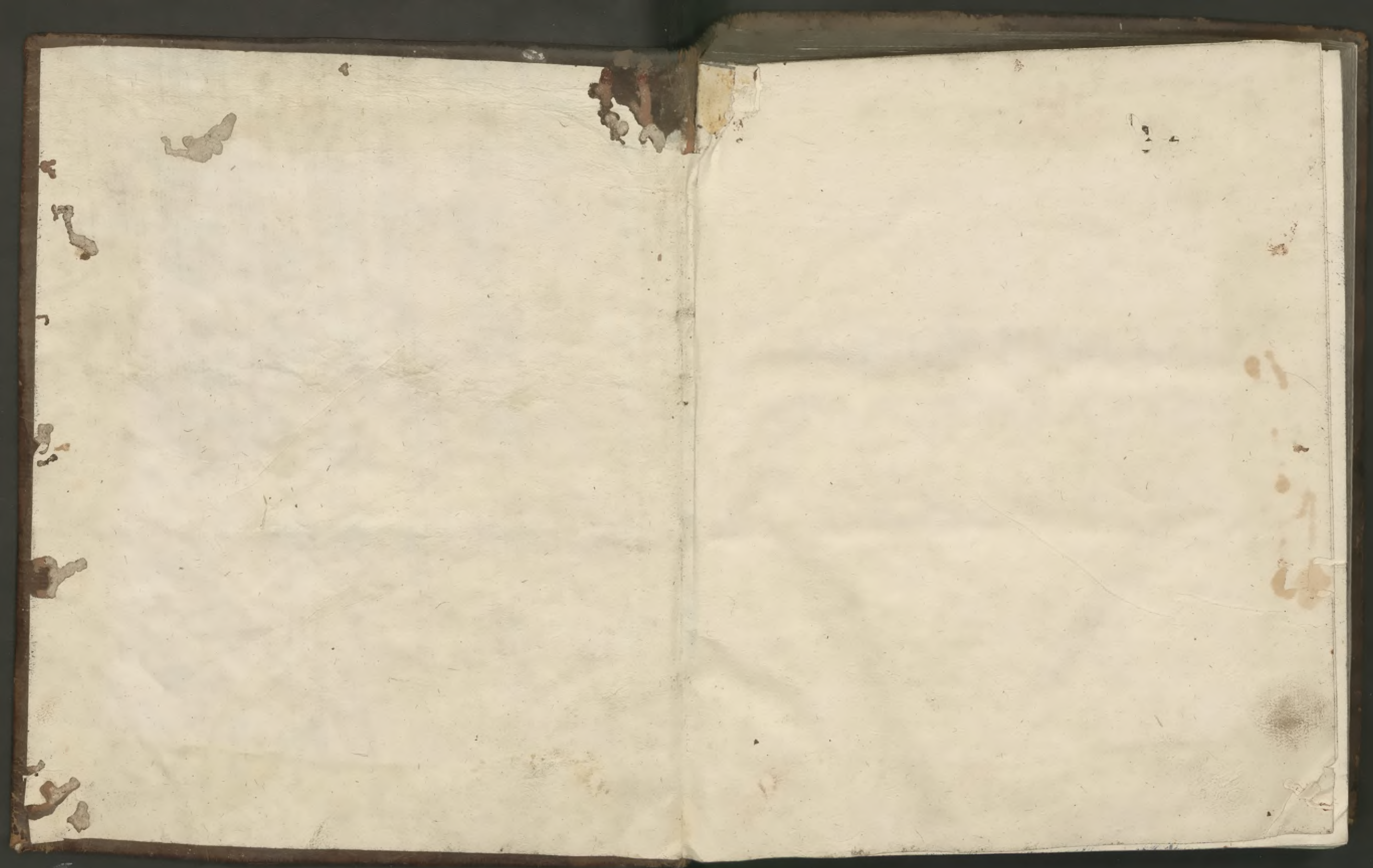

URERIO

SUPERIOR REGULARIS
QUA PATER, QUA JUDEX.
PARS SECUNDA,

291
JCL

**SUPERIOR REGULARIS
QUA PATER, QUA JUDEX.
IN DUAS PARTES DIVISUS,
S E U**

Synopticum Compendium eorum omnium, quæ
à Superioribus Regularibus

DESIDERANTUR,

Tàm in Regimine Conventuum, quàm etiam in per-
agendis Canonicis Paternis Visitationibus, ac demùm
in formandis Juridicis Processibus.

Superioribus tùm Localibus, tùm Provincialibus,
NECNON

Visitatoribus Generalibus, quemadmodum & Com-
missariis delegatis

Summoperè utilis, & necessarius.

Auctore A.R.P. BENEDICTO KOTFICKI, Ord:
Min. S. P. Francisci Reg: Observ. L. J. Provinciæ Im-
maculatæ Conceptionis in Russia iteratò Ex-Provin-
ciali

D E L I N E A T U S.

Annò quò Pater Æternus misit Filium suum, non ut judicet mun-
dum, sed ut salvetur mundus per Ipsum 1773.

B E R D I C Z O V I Æ.

Typis Fortalitii B.MV. de Monte Carmelo cum Privilegio S. Reg. Majestatis.

Ignorantia Judicis plerumq; est calamitas
innocentis. *Aug: de Civ. DEI.*

Debet quisquis proprias Virtutes per-
pendere, & pro qualitate virium curam
aliorum suscipere, ne dum delectatus loco
gloriæ, fiat Subditis auctor ruinæ; & qui
gravatur pondere suarum, velit fieri Ju-
dex alienarum culparum. Durum enim est,
ut qui nescit tenere moderamina vitæ suæ,
Judex fiat alienæ. *Greg: super Eccl. 7.*

Judicis non est sine accusatore damnare,
quia Dominus Judam licet fuisset fur, cum
non esset accusatus, minimè abjecit. *Ambr.
ad Corinth. C. ad Dam.*

Judex peccatis veniam dare non potest,
quia voluntati servit alienæ: Deus autem
potest, quia est suæ Dispensator ac Judex.
Bern. in quadam Epist.

Noli quærere fieri Judex, nisi valeas vir-
tute disrumpere iniquitates. *Eccl. 7.*

Wyższa Szkoła Pedagogiczna
w Bydgoszczy
Biblioteka Główna

5922

DEDICATIO OPERIS
Illustrissimo Excelentissimo Domino
CAJETANO JOSEPHO
In Chodorkow & Makarow de Rosciszewa
ROSCISZEWSKI,
Decano Cathedrali & Officiali Generali Ki-
joviensi Canonico Cathedrali Vilnensi
Domino Colendissimo, Mæcenati
Amplissimo, Protectori
Gratiossimo.

*Superiorem Regularem qua Patrem, qua Ju-
dicem, omni titulo aliunde Tibi debitum,
in sinu benevolentiae Tuæ repono suppe-
daneum. Illustrissime, Excellentissime Domine, Mæce-
nas*
(2)

nas amplissime, Protector Gratosissime. Debetur ille Tibi, qua Fratrum nostrorum amabili Fundatori. Debetur qua aliquot Conventuum Nostrorum, in hac Præcellsa Diœcesi, per Te gubernata existentium Maximo Protectori. Debetur qua totius Provinciæ benignissimo Nutritio, & Tautori. Debetur ad ultimum, qua mei ipsius amplissimo Benefactori.

A multis siquidem annis, maximis Tuis præventus beneficiis, nullis meis præcedentibus meritis, ipsa non nisi innata Tibi erga Minorilicam Familiam benevolentia duce, copiosius in me Te effusum conspiciens, semper recogitabam qua via, quove modo, debitæ Tibi gratitudinis, dare documenta liceret. Ast pauper inopsq; rerum inventus, coactus sum manere contentus solo desiderio, sinceraq; voluntate monstrandæ Tibi aliquando debitæ gratitudinis.

Interea quod palam publiceq; contestari non licuit, in privata coram Deo fovebam memoria, cuncta Tibi continuo exoptans prospera. Quodlibet respirium, videbatur pium ad Deum suspirium pro Tua Illustrissime Domine longæva incolumitate. Nulla præterlapsa dies, quo dulcis Tui memoria mentem meam non recrearet, recreando amorem Tui non accederet, amore accenso ad Deum

um pii amoris fontem non converteret, conversum ad optime Tibi precandum non stimularet.

Et ecce Amicorum urgent consilia, ut quæ ego sæpius, sive de regulis justis rectiq; Gubernii, sive demum de jure Canonico Regulari disserui aut practicavi, luci publicæ commendarem. Quibus urgentius vix primum assensum præbui, eodem in puncto Tu Illustrissime Domine (quemadmodum aliàs menti meæ obvius) eo fortius accendisti amorem, ad suscipiendum forti animo eundem quantumvis licet aliunde arduum laborem, Plurimum siquidem deterrebant me, fractæ aliis laboribus, continuisq; infirmitatibus vires; ast desiderium monstrandæ Tibi alicujus gratitudinis, sinceræq; ac pie erga Te additionis vicit omnia. Immori potius elegi in conamine dandi documenta me Tuum Illustrissime Domine fore devinctissimum servum, quàm quo vitam protrahere liceret vivere ingratum. Sicq; benigne opitulantis Superis factum, ut quæ Cælis faventibus fieri posse cogitavi [Anno siquidem pestiferæ luis hunc laborem inchoavi] hoc Anno Deo adjuvante feliciter compleverem.

Nullam igitur passus moram, in die Natalis Tui, protinus una cum hoc vili quantumvis licet labore, ad pedes Tuos Illustrissime Domine convolo, eumque

in sinu benevolentiae Tuæ repono suppedaneum. Certo certior factus nullibi illum securius quiescere posse, quam sub Tuæ protectionis umbra! qui tanto literatorum teneris amore, ut pro illis fovendis unice natus videaris. Palam, idest cunctis, Aulæ Tuæ, rerumq; à Te gestarum hoc sine, gnaris. Ita enim Domum Tuam ex egregiis linguarum, artium, scientiarumq; Magistris coadunasti, quod hæc literatorum Patria, aut scientiarum Liceum videatur.

Ast & illud quod non exiguum jus Tibi tribuit in has meas lucubrationes, quod hæc in hac præclara Dicecesi lucem publicam aspexerunt! quam tu Persona Tua decorasti, clarissimis exemplis illustrasti. Nimirum in Templo devotus, ad Altare pius, in Curia justus, domi hospitalis. Hinc factum est, quod eandem Dicecesim per longam sui Pastoris absentiam viduatam, ipsa Sedes Apostolica per Breve speciale Tuæ tutelæ commendandam putaverit.

Quod muneris Tu illa cum alacritate, illa cum prudentia es executus, ut omnibus numeris absolutissimus Pastor videreris. Solaq; Insula abesse videbatur (quam tu humilitati addictus refugis) Pastore Ovili suo presente, aut forte inclinaberis precibus, dignumque Tiarâ Caput eadem coronari patieris.

Et hæc omnia adusque recensita, nonne sunt sufficientissima jura? quæ hunc Superiorem Regularem qua Patrem qua Judicem Tibi omnimode vectigalem adstruant? utique hæc forent satis, est mihi ultro plura occurrunt, quæ si omnia recitanda suscipere vellem, in tertium Tomum excrevisset Liber, Tuamque læderet modestiam. Hinc parcendum illis putavi, unum tamen est, quod nullatenus silere possim.

Cui enim potiori jure debeat hic Superior Regularis qua Pater, qua Judex, si non Tibi Illustrissime Domine, Mæcenas Amplissime? Qui rarissimo exemplô Patris probi, Judicisque spiritualis ingenui honorem, in Te uno coadunasti, ex utroque admirandus, ex utroque venerabundus.

Sic enim Parentis munia implet, quod quicumque vident, Te verum, probumque agnoscunt

gnoscent Patrem. Si enim juxta Aristotelem Patrem non probat generatio sed ingenua morum educatio, quis unquam sollicitior Te inventus pro pia ingenuaque Proles suæ educatione? Nullis parcis expensis, quo eximiam Tuam Prolem dignam magno Tuo Nomine, dignam Te Magno Patre efformes, ut quicumque quempiam ex Natis Tuis videat, illico conjiciat magno Patre Rosciszevio debere fore Progenitos. Sic enim illis pietatem instillas, affabilitate erga Concives imbuis, in morum honestate instruis, in lingvis artibusque ac demum debitis scientiis erudiri facis, ut Patriæ proficuos atque illius emolumenta, efformes natos Tui ad exemplum Magne Pater, qui amore boni publici totus absorptus manes.

Ast neque Judicem justiore Te quisquam unquam desideravit, qui ita ad præscriptum

scriptum Legis incedis, ac si Jus Canonicum à Te promanatum foret. Ita misericordiae memor, ut in nullo justitiam lædas, sic justus, ut justitiæ semper admisceas misericordiam. De corruptione nedum non suspectus, quin potius propriæ fortunæ cum dispendio, pretiosissimæ sanitatis cum detrimento, sitientibus justitiam, alacri animo, prona cum voluntate extemplo administras. Sicque nedum magnorum proborumque Patrum, verum etiam æquissimorum Judicum idea factus.

Et hæc sint satis [licet multò plura alia occurrant] quo Tibi Illustrissime Domine jus plenum & integrum in hunc Superiorem qua Patrem qua Judicem deductum adstruam. Quo inconcussa stabilito jam dictum Superiorem in sinu benevolen-

tia.

*tie Tuæ repono suppedaneum, quemadmodum
præprimis dixi.*

Illustrissimæ ac Excellentissimæ Do-
minationis Vestræ Infimus & Devotissimus
Servus.

Fr. BENEDICTUS KOTFICKI.

APPROBATIO THEOLOGORUM ORDINIS.

DE Mandato A.R.P. FELICIANI LEWICKI Ministri Pro-
vincialis, Provinciæ Russiæ, Ordinis Minorum Reg. Obser.
quâ potuimus curâ, & diligentiam evolvimus, ac perlegimus Li-
brum intitulatum *SUPERIOR REGULARIS, Quâ Pater, quâ
Judex &c.* editum ab A.R.P. BENEDICTO KOTFICKI Le-
ctore Jubilato, Ex-Ministro Provinciali nostræ Provinciæ, &
eum per omnia cognovimus sanam, ac undequaque solidam
continere Doctrinam, Fidei Orthodoxæ, bonisq; moribus con-
formem, atque ut quam primùm in lucem publicam prodeat,
utpotè tam Superioribus, quàm Subditis Regularibus utilissi-
mus, judicamus, & optamus. In quorum fidem manus proprias
apponimus. Dedimus in Conventu Nostro Zastaviensi ad S.
Michælem Archangelum. Die 10. Augusti, Annò Domini 1772.

Fr. Andreas Jordan S.T.L. Jubilatus, Guardianus Con-
ventus Zastaviensis. mppr.

Fr. Symphorianus Razmusiewicz. S.T.L. G. Definitor
Actualis Provinciæ. mppr.

LICENTIA A.R.P. PROVINCIALIS.

Liber, cui Titulus: *SUPERIOR REGULARIS, quâ Pater, quâ
Judex*, per A.R.P. BENEDICTUM KOTFICKI Lectorem
Jubilatum, Ex-Provincialem hujus Nostræ Provinciæ Russiæ
compillatus, postquam à duobus Theologis revisus, examina-
tus, & approbatus maneat. Cùm nihil contineat moribus Ca-
tholicis, Orthodoxæq; Fidei contrarium, quin potius sparsa
cum multa amplitudine per varios Auctores succinctè ad me-
moriâ scientis revocat, & quasi præ oculis ponit. Jam verò
ignaros Juris Canonici Regularis facillimâ methodò, & penè in
promptu docet ejusdem Juris Canonici à Regularibus usitati,
& necessariò usitandi medullam. Hinc quatenus idem Liber
Typis imprimi possit, & valeat, quantum ex Nobis est, licen-
tiam

tiam perlibenter concedimus. Dedimus in Conventu Nostro Zastavienſi ad S. Michælem Archangelum. Die 10. Auguſti, An-
nô Domini 1772.

[L.S.)

FACULTAS DIÆCESANA.

Ut (detersâ ſæpiâ) lucem publicam videat Liber altæ æſtimationis (cui Titulus) *Superior Regularis quâ Pater, quâ Judex &c.* ab A.R.P. BENEDICTO KOTFICKI, Ordinis S.P. Franciſci Regularis Obſervantiæ, Lectore Jubilato, Provinciæ Ruſſiæ jam iteratò Meritiſſimo Ex-Provinctiali, pronuncq; actuali Conventûs Zastavienſis Gvardiano Digniſſimo, compendioſo ſat eruditè conſcriptus calamô, & quò ad decretam mentem Romanam, æquè ſolidam ac ſanam continens doctrinam, moribus Catholicis, Orthodoxæq; Fidei ex toto conſonam, omninô tanto dignam Authore, qui Juris Canonici Regularis optimè gnarus, uſuq; experientiali facilè inexpertos erudiens, medullam ejuſmodi Juris more Apis laborioſæ, Ipſe primò ſvaviter deguſtavit, deinq; redu-ctam in Synopſim collegit etiam pro aliis, tam Superioribus, quàm Subditis plus minusvè gnaris. Cùm ergo tam Eximii Compillatoris Labor & Liber hic, ſit per omnia ſummoperè utilis omnibus, maximè Religionum Superioribus, nedum Junioribus eligendis, ſed & Veteranis ad rectum Legibus uſum, ac earumdem cuſtodiam obligatis; eundem itaq; imprimendi facultatem mihi ali-ndè datam, ex animo concedo, ac impertior. In quorum Fidem &c. Datt. in Conventu Nostro Viſnicenſi ſub Titulo SS. Salvatoris, Die 19. Januarii. A. D. 1773.

Fr. Joſephus à B.V.M. de Monte Carmelo, per utramq; Poloniam & Ruſſiam Ex Viſitator Generalis, ac Exprovincialis, Conventûs Berdyczov. Prior, Prothonotarius Apoſtolicus, per Diaceſimq; Kijoviensem Synodalis Librorum Cenſor.
mppr.

JNDEX CAPITULORUM Et in illis Contentorum. PARTIS SECUNDÆ.

CAPUT 1. Quid & quotuplex ſit Judex?	Pag: 1.
CAPUT 2. De Judicibus Ordinariis.	Pag: 3.
CAPUT 3. De Judicibus Delegatis.	Pag: 7.
CAPUT 4. De Arbitris.	Pag: 18.
CAPUT 5. Quæ in Judicibus deſiderantur.	Pag: 20.
CAPUT 6. Qui in Religionibus ab intrinſeco Judi- ces eſſe nequeunt.	Pag: 25.
CAPUT 7. Qui ab extrinſeco, ſeu accidentaliter Judi- ces eſſe nequeunt.	Pag: 31.
CAPUT 8. Quam formam Juris ſervare debet Judex Regularis.	Pag: 39.
CAPUT 9. Quot Perſonæ conſtituant Judicium?	Pag: 42.
CAPUT 10. Quæ ſub nomine Actoris veniunt conſi- deranda & obſervanda?	Pag: 45.
CAPUT 11. Quæ circa Denuntiationem occurrunt ſcitu neceſſaria?	Pag: 51.
CAPUT 12. In quo conſiſtat formalitas Judicii?	Pag: 55.
CAPUT 13. De Infamia & indiciis.	Pag: 57.
CAPUT 14. De Inquiſitione.	Pag: 62.
CAPUT 15. De Exceptione.	Pag: 67.
CAPUT 16. De Corpore delicti.	Pag: 72.
CAPUT 17. De Teſtibus.	Pag: 74.
CAPUT 18. De Reo.	Pag: 84.
CAPUT 19. De Tortura.	Pag: 90.
CAPUT 20. De Deſenſionibus & Patrono.	Pag: 92.
CAPUT 21. De Purgatione Canonica.	Pag: 95.

CA.

CAPUT 22. De Sententia & Pænis.	Pag. 100.
CAPUT 23. De Apellatione.	Pag: 113.
CAPUT 24. Praxis Visitationis Generalis Paternæ à Provinciali faciendæ.	Pag: 142.
CAPUT 25. Praxis Inquisitionis Generalis quidem, sed Juridicæ, quæ dicitur Judicialis, faciendæ à Prælato Provinciali.	Pag. 147.
CAPUT 26. Praxis incipiendi Processus per viam Inquisitionis specialis emergentibus indiciis ex Visitatione seu inquisitione Generali Judiciali, aut ex fama præcedente, ac demum, per viam Inquisitionis mixtæ.	Pag: 152.
CAPUT 27. Præxes incipiendorum Processuum per viam Accusationis, Denuntiationis, & Exceptionis, ac tandem Notorii.	Pag: 158.
CAPUT 28. Praxis faciendæ Delegationis in casu quo Judex Ordinarius per se non valet cognoscere de aliquo, vel aliquibus delictis, & inchoandi Processus à Delegato.	Pag: 168.
CAPUT 29. Præxes circa Recusationem Judicis sive Ordinarii sive Delegati in Visitatione Judiciali.	Pag: 173.
CAPUT 30. Praxis probandi Corporis delicti,	Pag: 181.
CAPUT 31. Præxes Examinandorum Testium.	Pag: 188.
CAPUT 32. Praxis Examinandi & constituendi Reum.	Pag: 196.
CAPUT 33. Praxis concedendi Reo debitas Defensiones.	Pag: 206.
CAPUT 34. Præxes Sententiarum.	Pag: 210.
CAPUT 35. Præxes Apellationum.	Pag: 223.
CAPUT 36. Praxis integri Processus usque ad sententiam Definitivam.	Pag: 234.

PRÆ.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Ad Benevolum Lectorem.

JUDICUM Judiciorumq; Venerabile Nomen maximo in honore ubivis locorum semper erat, & ad præsens manet; ut potè quorum operâ Justitia quâ stant Reges & Regna, cunctæq; Reipublicæ pulchro florent virore, in toto, ac in tuto custodita conservatur.

Justitiæ siquidem adscribendum manet, quidquid honoris, quidquid felicitatis, Regnis, Rebusq; Publicis, gratulandum occurrit.

Justitia siquidem est Virtutum plasmatrix, vitiorum extirpatrix, bonorum præmiatrix, felicitatis nutrix. Justitia est majorum terror, pacis custos, concordie parens, securitatis mater, Societatis humanæ vinculum.

Neq; enim ideò Judicum Judiciorumq; in orbem introducta Auctoritas, ut rixis provocationibusq; aut forte inquietudini, vel oppressioni innocentium aperiatur via; sed quò effrenata cupiditas sui prodiga, pacis æmula, mater litium, materia jurgiorum reprimatur; litigiorumq; abusus extingvantur. Quemadmodum id abundè docuit Gregorius IX. in sua Decretali quæ incipit: *Rex pacificus*, ubi habet: Ideò Lex produci- tur, ut appetitus noxius sub Juris Regula limitetur, per quam genus humanum ut honestè vivat, alterum non lædat, jus suum unicuique tribuat, informatur. Hinc illud Bòetii: ut pax & concordia in Ecclesia DEI habeatur, Justitia à Domino est ordinata; Justitia enim & Pax se invicem comitantur.

(b)

Et

Et sanè, si enim Judicia Justitiãq; demas, quid in quibusvis Communitatibus exurget? si non confusa Babylon, vitiorum spelunca, latronumq; congeries, prout non immeritò advertit S. Bruno in *Ornam. Eccles. Cap. 4.* inquit: tolle justitiã & perit mundus. Ubi Justitia non est, iniquitas dominatur, ibi cædes & rapina, furta, homicidia, timor & angustia, & securitas nulla. Hucusque Bernardus. Jam audiamus Cassiodorum *Libro de vera Justitia*, ubi habet: quid sunt Regna sine justitia, nisi mera latrocinia.

Nil igitur optabilius mundo, nil quibusvis Communitatibus fructuosius, Judicibus Judiciisq; justis, quibus & à quibus, prona ad malum, vitiata per peccatum natura humana, suo ordine conservetur. Ne lætentur cum malè fecerint, nevé exultent scelera in victoria, ast è contrario trepident mali, lætentur boni.

Ast quo recta justaq; Judicia teneamus, scientiã non modicã Jurisq; notitiã opus est. Juxta illud: *Psalmi 2di*, Erudimini qui judicatis terram, atque exemplum Salomonis, qui ubi se Supremum populi Israhelitici Judicem à Deo constitutum vidit, nil aliud ab eodem postulandum putavit, quàm cor docile, ut habetur: *3tii Reg. Cap. 3. v. 9.* Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum & malum.

Verum quis tantopere mortalium felix, ut sine Libris illorumq; lectione, aliquando evaserit doctus? sanè in concussam veritatem quotidianaq; praxi probatissimam dixerim, communi aphorismo decantatam: haurit aquam cribro, qui vult esse doctus sine Libro.

Quid

Quidquid sit autem de aliis docilitatibus, scientiis, & doctrinis, quo rem propositi nostri teneamus, nimirum Juris sive Legis ac Judicii, certe hæc sine Legis scientia ad amissim implere penitus impossibile puto. Ubi non pro suo videri (quantumvis sagacissimo) ast juxta velle Legis incedendum manet. Cujus Limites sive dum non attigeris, sive ubi prætergressus fueris, Judex iniquus justitiãq; obliquans audieris.

His itaque stimulis agitatus, hunc Superiorem Regularem qua Judicem Tibi Amice Lector delineandum assumpsi, quo illius obtutu sæpius delectatus, ab omni nota immunis reddaris.

Fateor equidem, quod aliundè cunctis Juris, sive Canonici, sive Regularis gnaris, plusquam optimè notum perspectumq; scio me nedum non primùm huic rei operam navasse, imò verò per omnia ultimum, tum pro temporis ratione, tum pro operis exiguitate.

Ast parvo labore, magnum tibi obsequium Amice Lector præstitisse putavi. Si enim magnis Tomis delectaris, viam Tibi pando ad illos accedendos. Quod si inveni fidem in oculis tuis, pauca forte inveneris, quæ hoc Synopticum Compendium effugerunt.

Ars longa, vita brevis. Compendiosa doctrina eo prodest utilius, quo tenetur facilius. Proinde ego ipse per amplos multosq; Tomos Juris, qua Canonici, Regularis, multis annis divagatus, ne dicam fatigatus Amicum Lectorem medullam Juris Regularis per Compendia docere necessarium putavi.

Omissis itaq; disputationibus, relictis variis variorum in di-

(b2)

ver.

versa abeuntium sensibus, tutissimam præparavi semitam, quæ incedentes Superiores Regulares quæ Judices, nullo pacto errare possint. Apes hac in re imitatus, quæ ex amplissimis hor-
torum pratorumque latifundiis, vix modicum implent alveare ab uno homine facile portandum.

Suscipe itaq; Amice Lector, hos verè Amicos conatus meos, obsequia tibi præbendi, tuoq; usui inserviendi benevolò affectu. Et ubi me parcùm inveneris, amore tui id factum scito, ne multitudine oppressus forte succumbas. Siq; ubi me totum amore tui effusum inveneris, ama, vale.

PARS

PARS SECUNDA

SUPERIOR REGULARIS QUA JUDEX CAPUT I.

Quid & quotuplex sit Judex? SUMMARIUM.

1. Cuid sit Judex?
2. Judicium institutio in humanis est de Jure Divino.
3. Hinc etiam auctoritas illorum est, ex Jure Divino,
4. Finis autem Judicis & Judicii est innocentes absolvere, Sontes punire, & controversias dirimere seu decidere.
5. Distinctio Judicis est, in Ordinarium, Delegatum & Arbitrum.

Judex ex Græco secundum Aristotelem Lib: Polit: dicitur à judico, quasi jus dico, & judicatio quæ est justii judicium. Hinc secundum *D. Thom: Sec: 2. Quest: 60. Lib: 9.* Judicium qui est Actus Judicis in quantum Judex est, idest in quantum est jus dicens, est Actus Justitiæ, idest executio Justitiæ. Judex igitur nil
Pars II. A alias

aliàs est, quàm jus dicens, ut ait Ulpianus Lib: 1. ff. de Jurisdictione Omn: Judi: vel secundum Claudium Cantianculum de Officio Judicis Lib: 9. Est Vir bonus Juris dicendi & equitatis peritus, ad id muneris publica Auctoritate vocatus. Judicium verò seu exercitium illius Officii, est actus legitimus, quo mediante Judex de causa prop sita cognoscit, & secundum equitatem pronuntiat.

2. **J**UDICUM institutio in humanis est de Jure Divino, prout aperte clareq; deducitur ex illo Deuter: 16. v. 8. ubi dicitur: *Judices & Magistros constitues, qui judicent populum justè, nec in alteram partem declinent.* & Exod: 18 v. 21. ubi habetur: *Provide de omni Plebe Viros potentes & timentes DEUM, in quibus sit veritas & qui oderint avaritiam, qui judicent populum.*

3. **U**NDE etiam (videlicet à Jure Divino) & auctoritas illorum profluxisse dicenda est, prout videre est Deuter: 17 v. 12. *Qui superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, & Decreto Judicis, moriatur homo ille: & Ecclesiastici. 8. v. 17. Non judices contra Judicem, quoniam secundum quod justum est judicat.*

4. **P**ORRO finis utriusq; tam nimirum Judicis quàm Judicii, est ad formam seu in debita forma judicii, hoc est Legis præscriptum, procedendo, vel Reum condemnare, vel infontem absolvere, vel demum controversias dirimere, juxta quod svavissimus Oratorum Cicero, *Orat: pro Cecin: peroravit: Omnia enim judicia aut distrahendarum Controversiarum, aut puniendorum maleficiorum causâ reperta sunt.*

5. **J**AM verò distinctio Judicis, passim ab omnibus hac de Jure tractantibus trifaria occurrit; nempe in Judicem Ordinarium, Delegatum, & Arbitrarium, prout videre est ex Jure Tit: de Off: Jud: Ordin: de Officio & Potest: Jud: Deleg: de Arbitr: extra: quid verò horum Nomine variat, & quæ sub unaquaque Nomenclatura, saltim ad rem nostram opportuna,

tuna, scituq; necessaria occurrunt, sequentibus adnotare non pigebit, pro quo sit.

CAPUT II.

De Judicibus Ordinariis. SUMMARIUM.

1. Quid veniat Nomine Judicis Ordinarii?
2. Judices Ordinarii Sœculares apud Romanos ab antiquo usitati.
3. Apostoli, eorūq; Successores Episcopi, ab initio Ecclesiæ. Judices Ordinarii Christi fidelium.
Fbid: Etiam in Causis Civilibus.
Fbid: Hinc Apostolus redarguit Corinthios recurrentes in Causis suis Civilibus ad Judices Sæculares Ethnicos.
4. Cautè autem hac potestate utebantur Episcopi sub Ethnicis Imperatoribus.
5. Constantinus Magnus permisit Sœcularibus in omnibus Causis Civilibus judicari apud Episcopos.
Fbid: Episcoporumq; Decreta rata haberi voluit acsi ab Imperatoribus fuissent lata.
Fbid: Idem renovavit Arcadius Imperator & Valentinianus.
6. Hæc tamen militant omnia, nonnisi pro Episcopis.
7. Religiosis verò Jus Judicium & Judicii primò decessit, circa Annum 1148.
Fbid: Quod vel maxime declaravit & stabilivit Gregorius IX.
8. Qui sunt Prælati in Religionibus, quibus ratione Prælaturæ competit Jus Judicium & Judici?
1. **N**OMINE Judicis Ordinarii venit intelligi Persona in aliqua dignitate constituta, vi cujus muneris, illi competit, lites dirimere, Reos punire, Infontesq; absolvere, prout refert *Gonzales in 1. Tit: 29. Cap: 11. N. 8. 14. Citatus*

CAPUT II.

à Matheucio in Officiali Curia. Cap. 419. ubi habet: Ordinarius est, qui propter Officium aut dignitatem Jure vel Consuetudine jurisdictionem habet. Vel juxta Ludovicum ab Ameno P. I. Tit. I. N. 15. Qui à Lege datus est, juxta alios qui Jurisdictionem non ex speciali aliqua Delegatione, seu Commissione, sed vi suæ dignitatis sive Officii accipiunt.

Unde Judex Ordinarius à Canonistis definiri solet, qui Jurisdictionem habet, quam jure suo, sive jure Ecclesiasticæ suæ Prælaturæ vel Magistratûs quo fungitur exercet. Unde autem hæc lex Judicum & Judicii in Ecclesia Catholica ad Personas Spirituales profluxit, ac demum etiam ad Religiosos, opere pretiû duxi paucis saltim adnotare scribendo qui multa hac in re didici legendo. Cum enim Judex Ordinarius dicatur ille, qui à Lege datus est, Lege positiva opus est, quæ declaret quibus nam Officiis Auctoritas Judicis sit annexa.

2. **E**T quidem quod attinet Judices Sæculares, hi jam pridem apud Romanos Judices Ordinarii dicti videntur, ad distinctionem illorum qui dantur à Principe extra ordinem, de quibus apud Julium Paulum Lib: 5. Recept: Sentent: Tit: 5. atq; hõc modò accipi Judices Ordinarios apud Amnianum, Marcellinum Lib: 16. credit Jonas à Costa, in Commentario ad titulum Decretalium de Officio Judicis Ordinarii Verba Marcellini sunt: Inter Ordinarios Judices Rufinus Primus Præfectus Prætorio & inter Militares Æquitum Magister Arbetio.

3. **Q**UOD verò spectat Personas Spirituales, deducitur ex Primitiva Ecclesia Apostolis, eorumq; Successoribus Episcopis, fuisse Jus Judicum & Judicii, quemadmodum manifeste patet ex Divo Paulo 1. ad Corinth: Cap: 6. v. 3. dicente: Nescitis quia Angelos judicabimus, quanto magis Sæcularia, idq; in fundamento illius Evangelii Matth: 19. v. 28. Ubi à Christo dictum est Apostolis: Sedebitis & Vos super sedes duodecim judicantes

De Ordinariis Judicibus.

cantes duodecim Tribus Israël. Hinc Idem Apostolus graviter redarguendos putavit Corinthios Epistola 1. ad eosdem ob id, quòd Causas suas ad Judices Ethnicos deducebant dirimendas & decidendas neglectis Episcopis, ubi dicit: *Audet aliquis Vestrum habens negotium adversus alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos.* Ubi nomine iniquorum intelligit infideles, Nomine autem Sanctorum fideles. Quapropter non dubitavit iisdem Corinthiis exprobrare amplius hoc vitium, inquires consequenter: *Sic non est inter Vos Sapiens quisquam, qui possit judicare inter fratrem suum.* Ubi Nomine Sapientis utiquè intelligi voluit Episcopos.

4. **L**icet autem Episcopi in Primitiva quoq; Ecclesia haberent Jus Judicum à DEO sibi datum judicandi Oves suas, tam in spiritualibus, quàm etiam Civilibus, cautè tamen illò utebantur sub Ethnicis Imperatoribus in Causis Civilibus, ne forte decisiones illorum in dubium vocarentur, cum non haberent Jus pro se Civile. Quapropter eo tempore potius tanquam Arbitri decernebant, & inter fideles causas & Controversias exortas judicabant.

5. **P**rimus itaq; Constantinus Magnus potestatem Episcoporum judicandi Sæculares à DEO ipsis attributam Lege humanâ eaq; supremâ nimirum Imperatoriâ, declaravit, ut observat Sozomenus Lib: 1. Hist: Cap: 9. dum litigantibus permisit, ut ad Episcoporum Judicium provocarent, si Magistratus Civiles rejicere vellent, eorum autem sententia rata esset, aliorumq; Sententiis prævaleret, proinde ac si ab Imperatore ipso data fuisset, utq; res ab Episcopis judicatas Rectores Provinciarum earumq; Officiales, executioni mandarent, quod ipsum & Arcadius Imperator iterum sua Constitutione renovavit, prout videre est. Lib: 7. Cod: de Episcopali audientia. Quemadmodum Valentinianus 3. in Novella 12. Unde Sanctus Leo Pontifex respondens Rustico Episcopo

Narbonensi scripsit: Si Pœnitens habet causam, quam negligere forte non debeat, melius expedit Ecclesiasticum quàm forense Judicium.

6. **S**ED hæc omnia non nisi militant pro Episcopis qui in suis Diocœsibus semper erant Judices Ordinarii, prout refertur *Cap. 7. de Officio Ordinarii in 6. Quid Episcopus in tota sua Diocœsi Jurisdictionem Ordinariam noscatur habere.*

7. **R**eligiosi autem quemadmodùm primò Sœculò 12. Exemptionem suam ab Episcoporum jurisdictione nacti sunt, ita primò Annò 1148. eorum Jurisdictio Ordinaria innotuit ex Synodo Rhemensi, ubi habetur: Decernimus ut Laici etiam Ecclesiastica terminare negotia non præsumant, & Episcopi, Abbates, Archidiaconi, & alii Ecclesiarum Prælati, de Negotiis Ecclesiasticis, vel de illis quæ spiritualia esse noscantur, Laicorù judicio non disponant hoc est non disceptent. Quæ omnia clarius declaravit *Gregorius IX. Cap: Quantum de Officio Ordinarii.* Ubi Prælati Regularium plenum Jus judicandi, corrigendi, & Causas Religiosorum terminandi manere docetur.

8. **Q**ui autem sint hi Prælati Regularium, qui ratione suæ Prælaturæ habent annexam sibi auctoritatem Judicis & Judicii, clarum est horum Prælatorum Nomine intelligi Ministros Generales 1mo. 2do. Provinciales, 3^{tio}. Superiores Locales, aut nonnisi in foro Paterno prout dictum est supra. In Nostro autem Ordine etiam Vicarius Generalis, item Commissarius, ac Procurator Generalis, tum Ordinis, tum Reformatorum, quemadmodùm & Commissarius Curie inter Judices Ordinarios computantur, eò quia hanc jurisdictionem habent à Lege scripta Ordinis, qua illis hujuscemodi jurisdictione adtribuitur, prout hac de re fusè tractat Ludovicus ab Ameno P. 1. Tit. 1. per totum. Ubi etiam Regulam Generalem assignans inquit: Judicium Ordinarium Auctoritatem sumendam esse ex Lege scripta uniuscujusq; Religionis.

CA-

C A P U T III.
De Judicibus Delegatis.
S U M M A R I U M.

1. Quid sit Judex Delegatus?
 2. Per quid Judex Delegatus ab Ordinario distinguitur?
 3. Quo tempore Judicium Delegatorum Praxis innotuit?
 4. Ab illo itaq; tempore petenda, quæ illos concernunt.
- Jbid:* Quid de illis Bonifacius VIII. statuerit?
5. Quid Synodus Tridentina?
 6. Quid de Regularibus in specie hac de re sentiendum?
- Jbid:* Regularium Judices Delegati debent esse ætate maturi, moribus graves, eruditione conspicui.
7. Qui in Religionibus dicuntur habere Personatum?
 8. Idem Personatus extenditur ad Lectores & Prædicatores.
 9. Judicis itaq; Delegati Potestas & Auctoritas totaliter pendet à Delegatione.
- Jbid:* Si igitur Generalis aut Provincialis Delegato committatur negotium alicujus Causæ, una cum Sententia definitiva id poterit.
- Jbid:* Idq; ex Concessione Summorum Pontificum;
10. Hinc Delegatus ante omnia debet docere de Delegatione.
- Jbid:* Quo ipsius Auctoritas & Potestas innotescat?
11. Quandonam Delegatus possit subdelegare?
 12. Clarius id illustratur.
 13. Delegatus ad Universalitatem Causarum potest subdelegare. (gantis.)
 14. Jurisdictio Delegati æquiparatur Jurisdictioni Delegantis.
- Jbid:* Hinc Delegatus omnia illa potest, quæ posset Delegans si per se ageret.

15. Causa debet inchoari in loco delicti.
Ibid: Reus autem poterit adtrahi ad Tribunal.
16. Jurisdictio & duratio Delegati pariter sumenda est vel à Delegatione, vel à duratione Delegantis.
Ibid: Hinc cessante Jurisdatore, Delegationis cessat Delegatio.
Ibid: Nisi forte Delegatio facta sit ad Universitatem Causarum.
17. Vel res non maneat integra.
18. Ubi autem manet res integra per oppositum est sentiendum.
19. Quid veniat Nomine rei Integræ, & non Integræ?
20. Quid in Nostro Ordine hac in re sit speciale?
21. Quæ præcedentia debeatur Delegatis?
22. An hæc intelligi debent de Delegato ad Universalitatem Causarum, sed quid de Delegatis ad Causas particulares?
1. **J**udex Delegatus est qui Jurisdictionem & cognitionem Causæ habet ex Delegatione seu mandato alterius, eamq; Nomine, sive vice Delegantis, vel Mandantis exercet. Unde dixit jam pridem Papinianus Juris Consultus in *Lib: 1. §. 1. ff. de Officio ejus cui Mun: Jurisd:* Qui mandatam Jurisdictionem suscipit proprium nihil habet, sed ejus qui mandavit jurisdictione utitur. Et Ulpianus in *Lib: 16. ff. de Jurisdictione Omnium Judicum:* Is cui mandata jurisdictio est, fungitur vice ejus, qui mandavit, non suâ.
2. **U**nde Judex Delegatus distinguitur ab Ordinario' per hoc, quòd Ordinarius Judex habet jurisdictionem propriam, eamq; suo Nomine proprio exercet. Delegatus verò quidquid possideat vel agat, possidet nonnisi, & agit Nomine Alterius cujus vices supplet, cujusq; Personam representat.
3. **H**orum autem Judicum Delegatorum Jurisdictio & Praxis in forum Ecclesiasticum intrasse videtur, ac praticari

aticari circa Sæculum 12. & 13. Quòd vel inde vero simile videtur, quòd nec sub titulo *de Rescriptis*, neq; sub titulo *de Officio & Potestate Judicis Delegati* in Decretalibus Gregorii IX. ulla reperiatur Decretalis, quæ habeat Auctorem antiquiorè Alexandro III. qui sub fine Sæculi 12 Pontificatum gessit, quando ipsa Tribunalia Ecclesiastica adinstar Tribunalium Sæcularium regi ceperant.

4. **U**nde etiam ab iisdem temporibus, primo petenda sunt, Quæ ipsorum sunt. Quæ in re *Bonifacius VIII. in Capite Statutum 11. de Rescriptis in 6. sancivit*, ut nullis nisi dignitate præditis aut Personatum obtinentibus seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis Causæ Auctoritate Literarum Sedis Apostolicæ vel Legatorum ejus, de cetero committantur.

5. **S**ynodus autem Tridentina *Sess: 25. Cap: 10. de Reformat:* Setiam ex Dignitatibus & Personatibus requirit delectum. Quatenus nimirum non unicuiq; Dignitati, aut Personatui indiscriminatim Delegationes committantur, cujus rationes sive motiva videantur à Curiosis in eodem Concilio, aut Ludovico ab Ameno P. 1. Tit. 1. ego autem taceo, prolixitati & offensioni parcens.

6. **Q**uòd autem celare nequeo illud est, quòd in Religionibus Delegati debent habere easdem qualitates quæ desiderantur ab Ordinariis. *Primo* itaq; debent esse *ætate maturi*, ut ex rerum experientia, possint se prudenter gerere, nec sint in judicando præcipites, ætas enim provecta & experientia causat maturitatem in agendo, juxta illud Pœtæ: à *Senio nomen ritè senatus habet*, hoc est Judicium. *Secundo*, *Moribus graves* ne nimia familiaritate cum Reis conversentur. atq; ab illis contemnantur, cum nimia familiaritas pariat contemptum. *Tertio*, *eruditio conspicui*, ne in Substantialibus Judicii turpiter errent, & ita vitiatur Processus, tales autem supponuntur esse Patres Ordinis vel Provinciæ, ex eo, quòd

ad talia munera non debeant assumi nisi scientiâ, moribus, ætate conspicui.

7. **I**N Religionibus itaq; dicuntur habere Personatum, qui secundum unam *Glossam in Cap: Consuetudinem, in verbo Consuetudinem de Consuetudine. Lib: 6.* importat aliquam præminentiam, ut illorum qui in Capitulo & alibi alios præcedunt, non tamen super illos habent jurisdictionem, quam utiq; habent prædicti, qui juxta dispositionem Ordinum alios præcedunt.

8. **I**dem Personatus adtribuitur quoq; Lectoribus Sacræ Theologiæ & Prædicatoribus sive Officio functis, sive Actualibus, omnes enim isti Præcedentiam habent aliquam juxta uniuscujusq; Ordinis præscriptum præ cæteris ex familia.

9. **E**X his igitur quæ dicta sunt supra, patet Judicis Delegati Auctoritatem, & potestatem, pendere à Delegatione, seu instrumento delegationis, dato Delegato, à Judice Ordinario. Hinc in Religionibus, si Judici Ordinario (puta Superiori Generali vel Provinciali) placeret committere Judici Delegato causam etiam criminalem usq; ad Sententiam definitam inclusive, id facere possent. Et licet stando Juri Communi, causæ criminales meri & mixti imperii non possunt delegari, ut tradunt Doctores. in *L. de Offi: ei Man: est Jurisd:* tamen ex decisione Summorum Pontificum, & ex generali hodierna consuetudine, omnes causæ generaliter & indiscriminatim ac indistincte ab Ordinariis committi possunt Delegatis, prout testatur Julius Clarius §. final. Quæst: 41. in Principio, vide Ludovicum ab Ameno Pag: 1. Tit: 1. Quæst: 12.

10. **P**orro Delegatus antequam incipiat proficere quæ sibi ab Ordinario fuerint commissa, debet prius docere de sua Delegatione faciendo constare quod sit legitime delegatus,

tus, & quanta cum potestate missus. Cum enim ut jam dictum est, Auctoritas & Potestas Delegati tota pendeat à Delegatione & arbitrio Ordinarii delegantis, hæc primo (hoc est instrumentum delegationis) innotescere debet omnibus, ut sciatur an limitata vel ne habeatur.

11. **S**I autem quærat an Delegatus possit alium pro se delegare, seu subsistere, seu ut genuine loquar subdelegare, pro resolutione hujus difficultatis, sciendum est dupliciter posse considerari Delegatos, vel nimirum ut Delegatus ad universitatem Causarum in utroq; foro, tam Paterno, quam Juridico, prout sunt Commissarii Visitatores Generales, missi ad visitandas Provincias, vel si Provincialis mittat quempiam ad aliquem Conventum singularem, cum ampla potestate in utroq; foro inquirendi & formandi Processus usq; ad Sententiam definitivam, sive inclusive, sive exclusive, talis enim Delegatus à Provinciali etiam diceretur missus ad universitatem Causarum. Ad hoc enim ut aliquis dicatur Delegatus ad universitatem Causarum, non est necesse, quod sibi committantur causæ totius Provinciæ, sed sufficiunt causæ unius Conventus, quia ut dicit *Barth: in Extravag: ad reprimendam rem Communitas.* Communitas quæ idem est quod Universitas, tam convenit Villæ aut Castro sicut Provinciæ. Vel demum est Delegatus ad aliquam causam, vel causas particulares in delegatione specificatas.

12. **Q**uæ distinctio Delegatorum, quo clarius innotescat advertendum est, illam desumendam esse ex instrumento delegationis, si enim instrumentum delegationis sit in terminis generalibus & universalibus sine ulla specifica expressione alicujus, vel aliquarum Causarum, ut passim fit in Delegationibus Visitorum Generalium, tunc Delegatus censendus & habendus est pro Delegato ad universitatem Causarum. Si vero in delegatione exprimat delictum, vel delicta

super quibus inquirere debeat Delegatus, tunc Delegatus non erit ad universitatem Causarum, sed ad particularem. Dixi delictum vel delicta, potest enim contingere, quod in aliquo Conventu tria delicta à tribus commissa reperiantur, de quibus committatur inquisitio, cuiuspiam ad investigandum de illis eorumque Auctoribus. In quo casu si in Instrumento delegationis talia delicta specificata maneant, Delegatus non erit habendus pro deputato ad universitatem Causarum, sed ad Causas particulares, quod si non fuerint specificata & in terminis generalibus data Delegatio, censendus erit pro Delegato ad universitatem Causarum.

13. **S**Tante itaque hac distinctione Delegati, dico quod Delegatus ad universalitatem Causarum habet potestatem subdelegandi in casu infirmitatis, vel alterius gravissimi impedimenti, potestque subdelegare alteri Causam aliquam particularem, prout observatum est, tum de Jure tum de Consuetudine, ita *Barbosa in Cap: cum Causam n. 5. de Appellat: Sanh: de Mat: Lib: 7. Diss: 31. n. 12. apud Passerinum Trib: Regul: Quest: 2. n. 14.* Jam vero Delegatus ad Causam particularem non potest alium subdelegare. Ratio est: quia in tali casu supponitur à Provinciali electa industria Personæ ad cognoscendam talem causam, & illi soli annexa cognitio illius, nisi forte in Instrumento delegationis foret annexa potestas in Causa infirmitatis alium subdelegandi, tunc enim Delegatus ad Causam particularem posset æquè subdelegare, quemadmodum Delegatus ad universitatem Causarum. Quia ex Regula generali id non nisi potest Delegatus, quod sibi delegatione conceditur, ut dicit *Text: Cap: non districte §. Licet autem. Cap. Quamvis, Cap: final. de Provocat: in 6. & Glossa notat in Cap: is cui in §. nisi forma inven:*

14. **Q**uod attinet jurisdictionem Delegati hæc est tanta,
quanta

quanta est Ordinarii delegantis, Delegatus enim quidquid agit, nihil agit Auctoritate propria, sed Ordinarii delegantis, hinc in Instrumentis delegationis passim adjungitur omnes vices Nostras, Nostramque Auctoritatem tibi (puta Delegato) impartientes, prout videre erit in formulariis suo loco. Unde quid quid defertur vel subtrahitur Delegato, defertur vel subtrahitur Deleganti. Cum igitur cui est Causa aliqua commissa, putantur esse commissa illa omnia sine quibus dicta Causa expediri nequit, proinde respectu horum omnium quæ ad Causam spectant, Delegatus communiter habet plenam jurisdictionem, ut dicit *Text: E. 2. ubi DD. de Jurisd: Omn: Judic: Ideo Judex Delegatus super uno etiam negotio cognoscit de omnibus dependentibus, accidentibus, annexis, & connexis, sine quibus Causa commissa nequit commode expediri ut dicit Glossa in Cap: cum dilect: de Arbit: nisi aliquid adnexum esset Papæ reservatum, aut Alteri Tribunali [privativè quo ad Delegatum] subjectum, ut observat *Felinus Cap: Præterea de Off: Delegat: Connexa autem vel incidentia in Causa dupliciter possunt se habere, nempe vel prout tangunt Jurisdictionem, vel prout ordinantur ad cognitionem delicti, sive Causæ commissæ: Tangentia Jurisdictionem sunt, si Superior Localis non suscipiat Delegatum vel non dat auxilia necessaria ad visitandum corpus delicti, vel subordinationibus impedit Testes ne testificentur, vel si Reus aut Testis citatus non vult comparere, vel demum si Superior Localis Testem necessarium mittit extra Conventum, ne deponat testimonium, hæc omnia dicuntur tangentia Jurisdictionem, eo quia illam impediunt in exacta Causæ cognitione. Tangentia autem Causam sive delictum, sunt, quæ vel illi delicto de quo Causa instituitur, occasionem dederant, vel ex illo nata sunt, vel quocumque modo cum eodem sunt connexa, vel juxta Ludovicum ab Ameno, quæ vel antecedunt,
vel**

vel subsequuntur, vel sunt simul cū delicto. Horū itaq; omnium cognitio pertinet ad Delegatum, Talia enim ut plurimū sunt aggravantia, & ideo sine illis Causa ritè terminari non posset, plura hac in re desideranti subministrabit *Amenus P. 1. Tit. 1. Quest. 14.* Hinc si Delegato visum fuerit etiam ex quocunq; alio Conventu ejusdem Provinciæ necessarium fore testimonium alicujus Religiosi, poterit illum ad se vocare, citare, ac interrogare, ad juramentum cogere, & omnia quæcunq; status Causæ exigit exercere. Neq; obstat quod in Jure *Cap. Statutum §. Cum verbo de Reformat.* determinatur, quòd Delegatus non potest trahere ad suum Tribunal Reum ultra unam dietam, licet sit Delegatus Papæ, & per consequens, quòd à fortiori delegatus ab inferiori Papa, puta à Generali vel Provinciali, quòd non possit trahere Testem vel peritum ultra unam dietam, & sic non poterit vocare ex omnibus Conventibus Provinciæ, sed nonnisi ex illis, qui non distant ultra unam dietam, hoc est unius diei habentibus iter, nam Decretalis illa disponit hoc, quando Delegatus extra Diæcesim Rei exercet judicium, non vero si in eadem Diæcesi & Actor & Reus cohabitent. Ergo à pari cum Provincia sit adinstar Diæcesis, poterit Delegatus ex quocunq; Conventu vocare necessarios ad Causæ cognitionem.

15. **C**Ausa autem inchoari debet (ut communiter decidunt Doctores) in loco delicti, ubi inquisitio est facienda, quia ibi debet fieri Causa, ubi factum est delictum *in jur. l. sunt ff. de Exhor. Crim.* Et Judex debet imitari DEUM Judicem cujus vices agit, qui ait: *Clamor Sodomorum & Gomorre venit ad me, descendam & videbo.* Sed non sic debet adire Reum ad ipsam constituendum, nisi forte sit suspectus de fuga, vel in detentione, vel aliam ob causam nequeat ex Conventu in quo degit exire. Quando vero Reus est in libertate, debet Judex Reum trahere ad suum Tribunal, non ipse trahi
à Reo

à Reo, hoc enim esset indecorum Officio quod gerit, & tunc poterit Reum à quocunq; Conventu vocare & citare.

16. **C**irca durationem jurisdictionis Delegati hæc pauca factis erit innuere. Quod dum hæc quemadmodum & cætera omnia quæcunq; sunt Delegati censenda, sint Ordinarii delegantis. Jgitur ab instrumento delegationis primò principaliter mensuranda sunt. Secundariò verò ab Ordinarii duratione, extincto enim principali, extinguere concomitantia necesse est, atq; ideo cessante Juris datore delegationis, cessare oportet delegationem. Tertiò à Lege positiva Religionum. Si igitur contingat Ordinarii potestatem expletam (puta vel per mortem ut est in advitalitiis, vel intra terminū præfixum suæ jurisdictionis, ut est in Ordinariis triennialibus, sive sexennialibus, vel per expirationem Officii puta triennii aut sexennii Causa nondum terminata, si nimirum ob aliquas circumstantias fuerit ultra spem protracta, dubitari potest quid simili in Causa agendum foret, an nimirum ulterius procedendum, an vero ab opere cepto desistendum. Pro cujus difficultatis resolutione, dico dupliciter posse considerari Delegatum, sive ad universalitatem Causarum, ut sunt Visitatores Generales, sive ad aliquam Causam particularem, ut sunt Commissarii ad inquirendum de aliquo delicto, nimirum vel ut est Delegatus manente re integra, vel ut est Delegatus remanente non integra. Nominè primi intelligitur Delegatus seu Commissarius, qui nihil inceperat exercere quæ sui sunt muneris & Delegationis adhuc Nominè secundi venit Delegatus, qui jam processit & inchoavit sibi commissa tractare.

17. **P**ræmissa itaq; hac distinctione constans est Juris & Doctorum sensus, quòd manente re integra, cessat ex plano jurisdictione Delegati, sive ad universalitatem Causarum, sive ad Causam particularem per mortem vel dispositionem, sive terminationem Officii Ordinarii delegantis, prout habetur.

Cap: final: de Offi: Deleg: 6. C. Gratū: Cap: Licet: Extra eo & alibi.
 Et ratio evidens est, quia quamvis Jurisdictio à tempore receptionis litterarum Delegationis imprimatur, non tamen est effectualiter radicata in Delegato sive sub Delegato, donec ea uti cepit ut expresse habetur *Cap. Quamvis de Off: Jurisd: Deleg: Lib: 6.* per hæc verba Jurisdicto, ex quo ipse usus non extitit, non censeatur in eam efficaciter transivisse, & ideo, ante illius usum pendet in sui duratione à Delegantis jurisdictione, qua desinente per mortem vel terminationem Officii Ordinarii non amplius influere poterit in Delegatum.

18. **E**X his autem quæ dicta sunt de Delegato manente re integra, manet resolutio de Delegatis re manente non integra. Si enim ex dispositione Juris re integra, cessat in Delegato jurisdictio. Ergo re non integra, hoc est causa jam incepta, non cessabit per argumentum à contrario quod in Jure est fortissimum, ut dicit Abbas in *Ca: Oblata n. 8. de Apell:* hoc est communiter receptum, ut pluribus probat Sanchez de Matrimon. Dif: 28. n. 50. apud Pesserin: in *Cap: si Delegatus n. 3. de Off: Deleg: L. 16.*

19. **P**orro res non integra tunc dicitur, quando Delegatus aliquid facit, quod fieri non potest absque jurisdictione, ita ut actus ille dicatur jurisdictionalis privative, quo ad alios, & tales sunt actus respectu Delegati ad universalitatem causarum puta Commissarii Visitatoris Generalis sedere in publico Capitulo in Loco Prælati, sermonem habere ad Fratres post Lectionem Litterarum Patentium. Quod verò attinet Delegatum ad aliquam causam particularem, horum jurisdictio incipit à creatione Notarii, si igitur Delegatus jam Notarium creavit, qui sibi inservire debeat pro Actuario in causa ad quam delegatus est, & formam servavit quam suo loco in formulario præscribemus, incipit uti sua jurisdictione, & res non est amplius integra, etenim creatio Notarii supponit jurisdictionem in sic creante.

20. **P**ro horum autem complemento quæ de duratione Auctoritatis Delegati desiderantur, advertendum est in Nostro Ordine, quòd cum Jurisdictio Commissarii Visitatoris Generalis in Provinciis visitandis, sit limitata ad tres Menses ante Celebrationem Capituli & viginti dies numerandos ab ipsius Celebratione, si contingat prolongari Capitulum ultra tres Menses, & interim Generalis moriatur, expiraret Jurisdictio Commissarii nisi sibi prorogaretur à Papa vel Protectore, vel Sacra Congregatione, eo quia Primus Discretus Ordinis illius Familiæ nullam habet jurisdictionem, nisi ad convocandos Electores pro tempore præscripto & præsidendum Electioni Vicarii Generalis.

21. **J**am ad præcedentiam debitam Delegatis veniamus, ast & hæc pariter commensurari debet Auctoritati mittentis seu Delegantis, quæ igitur deberetur præcedentia Ordinario si præsens foret, eadem debetur & Delegato, locum & vices ejus tenenti. Ex eo enim quòd Delegatus æquiparatur Ordinario in omnibus, & per omnia, eandem præcedentiam habere debet quam habuisset Ordinarius si venisset.

22. **A**t hoc intelligendum est de Delegatis ad universalitatem causarum in utroque foro, tam nimirum Paterno, quàm Judiciali, tum in Capite, tum in Membris, in quo casu similes Delegati præcedere debent omnes suæ Jurisdictioni Commissos. Hinc si casu quo, Ordinarius eodem loci accedat, Delegati manet præcedentia integra super omnes quos ante adventum ejusdem præcedebat, salvâ semper Ordinario Deleganti primâ reverentiâ omniq; non dico præcedentiâ, sed & præcellentiâ quemadmodum latè deducit Ludovicus ab Ameno P. 1. Tit: 1. Quest: 28. Quod si Delegatus missus sit ad cognoscendum delictum alicujus Personæ particularis Conventus singularis, protunc Superiorem Loci non debet præcedere. Eò quia ante illos non nisi præcedentia

tia debetur Delegato, super quos habet sibi commissam potestatem jurisdictionis, cum igitur non habet sibi demandatam jurisdictionem in Loci Superiorem, cæterosq; qui ibidem inveniuntur (cæteris paribus idest semota Delegatione se honoratioribus) hinc eos minime præcedere poterit, sed contentus esse debet sibi aliunde debitâ præcedentiâ paulo autem amplius (propter muneris sui distinctionem) honoratiori, in reliquo autem subsunt Paternæ Superioris Localis correctioni, utpote ex una parte nihil à talibus Delegatis dependens: ex altera verò parte verorum Superiorum in nullo impedita Auctoritate gaudentium.

CAPUT IV

De Arbitris.

SUMMARIUM.

1. Arbitrifer bifarie sumitur.
2. Arbitrifer propriè quid?
3. Arbitri debent habere easdem conditiones quas Judex Ordinarius.
4. Omnis illorum Auctoritas pendet à Compromisso.
5. Ab illis non deberet appellari.

Ibidem Absolute tamen loquendo potest.

6. Hinc fanè est intelligenda Regula Juris de Arbitris.

1. Arbitrifer aliquando sumitur pro Judice Ordinario, ut *in Lib: 6. Cod: de postulando*, & quandoq; pro eo qui de Jure elegitur, dum Judex recusatur, ex ea causa suspitionis, quem Doctores communiter vocant Arbitrum Juris. de quo infra Tit: de Appellatione & Recusatione. Passim verò accipitur pro eo, qui elegitur à Patribus ex Compromisso Conventuali. Hinc etiam Arbitri subinde vocantur Compromissarii, eo quòd litigantes in eos compromittunt. Re-

cipi-

cipiunt namq; & promittunt invicem litigantes stare sententiæ Arbitri communis, hoc est mutuo sensu electi, qui & recipit se pronuntiaturum, & inde dicuntur Recepti, & in hac significatione sumitur Arbitrifer sub Titulo Decretalium de *Arbitris*, uti & Titulo Codicis de *Receptis*, & *Digestorum de Receptis qui Arbitrium receperunt*.

2. Arbitrifer itaq; in hac significatione est Persona assumpta libere & spontaneè à litigantibus ex mutuo Partium consensu, ad lites terminandas, prout docent Canonistæ ut est: *Archidiacono Andrea Domin: in Cap: ab Arbitris de Off: Deleg: in 6.* Partium autem conventio, seu consensio qua promittunt utrinquè, se velle stare decisioni electi Arbitri dicitur Compromissum, uti rectè notat *Rebus in Tractatu de Arbitris Gloss: 2. inquit. Compromissum est illa simultanea Partium de stando Arbitrio promissio*.

3. Cum itaq; Arbitri admodum Judicum Causas cognoscere debeant, & easdem terminare, hinc de Jure Communi debent habere easdem conditiones, quas habere tenentur Judices Ordinarii & Delegati.

4. Quod attinet Auctoritatem Arbitrorum, cum hi Auctoritatem judicandi non habeant à jure, sed ex Partium auctoritate Conventionis & Compromisso, ideo omnis eorum auctoritas ex Compromisso desumenda, illiq; commensuranda manet. Unde ait Juris Consultus in *Lib: 32. §. 15. de Receptis qui Arbitrium receperunt de Off: Arbitri tractantibus*, sciendum est, omnem tractum ex ipso Compromisso sumendum, nec enim aliud illi licebit, quàm quod ibi ut efficere possit cautum est, non ergo quodlibet statuere Arbitrifer poterit, nec in re qualibet, nisi qua de re Compromissum est, & quatenus Compromissum est.

5. Porro hic mutuus Partium litigantium consensus de stando decisioni Arbitrorum, eorum Sententiis addit robur firmitatis, ut ab illorum Sententiis appellari non debeat,

C2

prout

prout habetur in Jure, *Lib: 1. Tit: de Receptis Arbitris*. Hinc communi calculo concludunt *Interpretes de Jure Civili*, à Sententia Arbitri ex libero Partium consensu assumpto, appellari non posse, sed ejus Sententiæ omnino standum esse, quod & scopo introductorum Arbitrorum omnino consonum apparet, nimirum ut ope Arbitrorum lites citius ac minoribus expensis terminentur, & à forensi strepitu, tandem ipsi litigantes eximantur, & omnia jurgiis finis imponatur. Unde deplorat Fuldenus, quòd consuetudo id perperam mutaverit. Simpliciter itaq; & absolutè loquendo, ab Arbitris quoq; appellatio datur in Casu manifesti gravaminis Sententiæ Ultimatae.

6. Hinc illud quoq; Legis dicentis, quòd semel facta electio. Hinc Arbitrorum non possit ab illa recedi, sane puto intelligendum. Si nimirum post electionem Arbitrorum nulla de novo supervenit legitima causa illos retractandi, quod si causa sit legitima & de novo orta, utiq; possit retractari electio unius Arbitri, & in ejus locum alius nominari ab illo qui recessit à prima electione, prout ipsa ratio svadet, cui accedit Jus scriptum *L. licet autem ff. de Recept: Arbitri*.

CAPUT V.

Quæ in Judicibus desiderantur?

SUMMARIUM.

1. Judicibus præprimis scientia est necessaria.
 2. Unde ignari suscipientes munera, peccant mortaliter.
 3. In Judice item desideratur Prudentia.
 4. Hæc Virtus quantopere necessaria? (mi.)
 5. In Judice demum requiritur fortitudo Mentis & Animi.
1. Multa quidem sunt quæ in Judicibus desideranda occurrunt, quæq; illis summopere sunt necessaria, quo veros & bonos

& bonos Judices agant, aut Synopticum Compendium, omnibus recitandis parcendum svadet. Igitur non nisi præprimis necessaria edocentur hoc in parvo Opere. Ne forte simul proposita & non bene explanata Lectoris confundant mentem. Primo igitur & principaliter & sine quo nihil Judicii cuicunq; sive Ordinario, sive Delegato, sive Arbitro scientia est necessaria juxta illud *Psalmographi Psal: 2. V. 10*. Erudimini qui judicatis terram; & Legem Communem multis Capitibus, uti *Cap: fin: 2. Quest: 2. Cap. 1. Diss: 6. de Pœnit: Cap: ex literis de Consangu: & Affinit: Verum tamen est quòd non requiritur ut sit peritissimus, sed sufficit quòd habeat scientiam competentem, cum ordinis judicarii essentialis tum Legum ad quarum normam & præscriptum procedere & judicare debeat: Cap: cum Nobis de Elect: Cap: Cum in cunctis.*

2. Proinde qui publica officia assumit exercenda cum illa ignorantia ut verò simile sit per illorum exercitia, aliquando notabile damnum, aut Reipublicæ, aut privatis Personis eventurum, peccat mortaliter argumento quarumdam Legum, uti *Cap: final: junct: Gloss: in Verb: Imperitia de injuria. & Damn: Justit: de Leg: Aquil: §. Imperitia Lib: 4.* à quo quidem peccato non excusatur damnò non subsecutò, sed illò manet innodatus propter solam appetentiam Officii illius quod recte propter ignorantiam Juris & Legis administrare non potest, quemadmodum ex multis Juris locis probat *Navar: in Cap: inter Verba 11. Quest: 3. Concl: 18. Cap. non est §. Quisquis 1. Quest: 1. Cap. non est de Reg: Jur: in 6.* Ubi addit non posse talem absolvi nisi illis renunciaret, vel habeat animum renunciandi, & hoc ratione periculi alios damnificandi cui se exponit prout dicit Scriptura *Eccl: 3. V. 27. Qui amat periculum peribit in illo.*

3. Similiter in Judice desideratur Prudentia sive discretio, quæ

quæ est juxta *D. Bernardum Serm: 49. in Cantico: Non tam Virtus quam moderatrix & Auriga Virtutum, Ordinatrix affectuum, & morum doctrix.* Non enim omnia quæ Leges jubent, universim & in singulis Casibus exequi oportet, sed in aliquibus moderandus quandoq; , quandoq; verò augendus eorum rigor. Expediit enim quandoq; Reipublicæ crimina dissimulare, & in aliud tempus puniendâ differre, quia vel majus damnum Reipublicæ ex capta de Sonte vindicta, eventurum sperat, vel quia fructuosius ex secreta Correctione quàm ex publica punitione Reus emendatur.

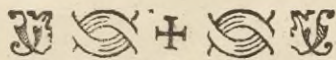
4. **P**orro Prudentiæ tantopere in Judicibus necessariæ virtutis partes potentiales sunt, juxta *D. Thom: 22. Quest: 51. Eubulia, Synesis, & Gnomis.* Prima est habitus recte consultandi in dubiis. Secunda est recte judicandi quid magis expediat ex consultatis, & hoc ex Communi fonte principiorum practitorum nempe rerum naturalium & positivarum. Tertia verò est habitus recte judicandi ex principiis quibusdam altioribus contra tenorem verborum Legis, sed tamen juxta mentem Legislatoris. Tria hæc omnino Judici sunt necessaria in inquirendo de corpore delicti, Testibus examinandis, Reo constituendo, interrogando, & torquendo. Cum enim multa arbitrio Judicum committantur, prudentiâ magnâ opus est ipsis, ut suum Judex arbitrium ad præscriptum verborum Legis inclinet interdum, aliquando verò ad sensum Legislatoris altiore, qui ad publicam utilitatem Leges instituit, illud moderetur ad Communia, principia practica derelinquat, ut secundum altiora determinet. Certe David Joab homicidam punire debebat ob necem à se illatam Amasæ & Abner juxta principia communia Legis, sed judicando secundum principia altiora puta ne Regnum ex punitione Viri potentissimi turbaretur, punitionem distulit, usq; ad ipsius senium, quando nimirum ejus decreverat potentia, & Regno optime

optime firmato, illius mortem Salomoni Filio exequendam commisit, quemadmodum & Semei maledicentis sibi dum fugeret à facie Adoniæ Filii Haggith & sui. Quibus edoctus Salomon nil aliud à DEO postulavit, præter prudentiam & discretionem, quo populum sibi commissum rectè judicare posset, ut habetur *Reg: 3. Cap. 3. v. 9. Dabis servo tuo cor docile, ut Populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum & malum.* Ex cujus prudentiæ defectu multa mala oriri posse, & passim nasci indubitanter cognovit idem Salomon dum dicit: *Proverb: Cap: 28. v. 16. Dux indigens prudentiâ multos per calamitiam opprimet.*

5. **A**d ultimum indiget Judex fortitudine mentis & animi, (ne potentiam Reorum eorumque fautorum / prout contingere potest) metuat, quo strenue suum Officium exerceat, unde illud *Eccl: Cap. 7. v. 6, Noli querere fieri Judex, nisi valeas virtute (puta fortitudine) irrumpere iniquitatem.* Timor autem quo primo peccatur contra fortitudinem juxta *D. Thom. 22. Quest. 125.* à Judice ut plurimum circa duo versatur, Primo circa malum quod imminere speratur, Secundo circa bonum quo privari metuitur. Accidit primum quando Reus potens est, vel vi nativa percutere solitus, vel auctoritate aut adhærentia alicujus potentis, quod quidè in Claustris Regularibus vix practicatur, & huic facile obvenire potest Judex Regularis arctando similem qui minas intavavit, aut jactavit, vel insidias struxit contra Judicem, quemadmodum & alias Personas judicio necessarias si fuerint Regulares, cæteros autem foras mittendo. Hoc autem sæpe potest evenire, ut Reus habeat adhærentiam & dependentiam à Magnatibus sæculi, vel Primis in Religione, qui volunt noxium impunitum fore, tunc enim metuere potest Judex ab illis persecutionem, ubi illi omnibus conatibus contra Jus & fas, nituntur Superiori imponere processatum esse Virum

rum bonum, accusationem prodiisse ex malignitate æmulo-
rum, Judicem non ex zelo, sed ex privata similitate motum
ad procedendum. In quo casu si Judex sit destitutus virtu-
te fortitudinis (quam clarius explicavimus Parte priori, ubi
de Judice qua Patre differebatur) si metuat potentium ini-
micitiam, atq; fundamentalem persecutionem, justitiæ recti-
tudinem obliquabit, nec quemadmodum deberet, ita munus
suum exercebit. Pariter etiam timere potest amore spera-
torum bonorum, si enim à Magnate Reum protegente, spe-
rat Judex ad dignitates promoveri, scit illas se non posse
consequi, si contra Magnatis mentem & desiderium, Rei
crimina legitimè probabit, & ad Legibus præscriptam pœ-
nam damnabit. Hinc timens privari desideratis, obnubilat
veritatem criminum, Accusatorem reprimat, Testes corrumpit,
vel omittit citandos, qui gnari Causæ putantur, eorum de-
licta mutilat, & tandem malam Causam larvâ boni adorna-
tam producit videndam. Ast nequè contra munera Judici
oblata minori ipse indiget fortitudine ad resistendum. Po-
tentissima siquidem hæc est Machina ad vertendam Judicium
integritatem, & pauci sunt qui resistant, unde dicebat *Isa-*
ias Cap: 1. V. 24. Principes tui: altera litera legit: Judices tui,
infideles, Socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retri-
butiones. Accedit, si dicti potentes Protectores Rei, etiam
processum inhabilitare minitantur, certè tunc & magna for-
titudine & Prudentia & Legis scientia opus erit, quemad-
modum & semper opus esse his omnibus, hucusq; docui-
mus, harumq; virtutum omnimodam necessitatem paucis li-
cet, abunde tamen ostendimus.

CA:

CAPUT VI.

Qui in Religionibus ab intrinsecò Judi-
ces esse non possunt?

SUMMARIUM.

1. Superior Regularium idem est ac Judex.
- Ibidem* Unde qui Judices esse non possunt, nequeunt simili-
ter esse Superiores.
2. Naturaliter inhabiles ad Superioratum, sunt labo-
rantes aliquo defectu corporis & Animi.
3. Tales autem sunt Valetudinarii.
4. Nec non Leprosi.
5. Quemadmodum & lue Venerea infecti.
6. Similiter Phriscii.
7. Item perpetuò Podagrâ laborantes.
8. Demum Paralitici.
9. Morbo Caduco laborantes.
10. Maniaci, Lunatici, Furiosi.
11. Energumeni.
12. Fatui, Stolidi, Stulti, & Amentes.
13. Habentes notabilem deformitatem in statura.
14. Carentes nasò, oculò alterò, manu, vel digitis.
15. Claudii.
16. Cæci sive à natura, sive à Casu.
17. Surdi & Muti.
18. Hermaphroditi.
19. Irregulares ex delicto.
20. Privati Jure Suffragiorum.
21. Publici Aleatores & Ebriosi.

Pars II.

D

- 22. Maculati circa Fidem.
- 23. Bigami.
- 24. Illegitimi.
- 25. Minores ætate.
- 26. Infames.
- 27. Excommunicati, Suspensi, & Interdicti.

1. **Q**uia ut Prima Parte dictum est, Officiales seu Superiores Ordinum censentur Judices Ordinarii, hinc idem est querere, qui Judices esse non possunt ac investigare, qui ab Officiis Ordinum habentibus annexum Jus Judicii arcendi sunt, & quia Judices quoque Delegati & Arbitri easdem habere debeant conditiones, hinc quidquid de his videlicet Ordinariis dicetur, intelligendum quoque veniat de Delegatis & Arbitris seu Arbitrariis aut Compromissariis. Quæ autem sunt hujusmodi Officia, quæ sibi habent annexam Auctoritatem & Potestatem Judicium in Judiciis, ex quo ostendimus Cap: 2. hujus Partis, hic minime recapitulanda censuimus, cum hic nonnisi tractandum occurrat de his, quæ inhabitant ad judicandum, & perconsequens etiam impediunt consecutionem Prælaturæ.

2. Naturaliter itaque inhabiles sunt ad Prælaturam, aliquo defectu corporis vel animi laborantes, ratione cujus, munus Prælaturæ exercere non possunt, prout docent multi *Canonnes*, ut Cap: *Nisi*. §. *Alia verò de Renunt: Cap. 2. de Cler: Ægrot: Cap: Exposuisti: & præsertim Concil: Trident: Sess: 22. de Refor: Cap: 4. Ubi ait: In posterum non fiat provisio nisi iis, qui ætatem & cæteras habilitates integre habere dignoscantur, aliter irrita sit provisio.* Puta electio, vel designatio, qui autem est impotens ad exercendum Officium, saltem cum debita decentia, non habet habilitates ad illud requisitas. Et licet Concilium ibi loquatur de Dignitatibus & Personatibus, quæ sunt in Cathedralibus, tamen debet intelligi de illis, quæ sub iisdem Nomi-

De his qui in Relig: ab intrins: Jud: esse nō possunt. 27.
Nominibus veniunt apud Regulares, ut docet *Paulus Comi: tol: Respon: Moral: Lib: 6. & hoc confirmatur per Decreta Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. pro Refor: Regul: ut notat Peyrinus de Prælatiis. Quest: 2. Cap: 4. num: 2.*

3. *Valetudinarii*, tales autem sunt illi, scilicet: qui ex causa infirmitatis aut ætatis non possunt vitam Communem & rigorem servare, & tales non solum sunt ineligibiles, sed etiam si eligantur, defacto electio redditur nulla, ut habetur in *Canone Capite final: de Reformat: in 6. imo in Conscientia sic electi tenentur Officiis renuntiare, aliter non possunt absolvi, ut volunt insignes Doctores uti D. Thom: 22. Quest: 186. Art: 4. Navarrus Manual: Cap: 25. n. 133. & alii. In Nostra autem Religione multis Statutis cavetur ne ad Prælaturas assumantur, qui rigorem Communis vitæ in Victu, amictu, cæterisque omnibus servare non valent. Et hoc confirmavit *Innocentius XI. Item statutum 22. Novembris, eodem Annò 1679. apud Orb: Seraph: Tom: 4. fol: 221. & 224. & alibi.**

4. Secundo sunt ineligibiles *Leprosi*, isti enim sunt abominabiles ut dicit *Canon: Cap: Tua nos: de Clericis ægrotis* in tantum quòd ex Mandato DEI, à cohabitatione aliorum severissime arcebantur, proinde etiam repelluntur quo minus ad præsidendum cæteris assumantur, ut docent communiter Doctores cum *D. Thom: Part: 3. Quest: 82. Art: 10. ad 13.* Idem Judicium fit, de turpiter scabiosis, quorum scabies offendit oculos.

5. Tertio, excluduntur à Prælatura, qui lue venerea sunt infecti, & hac de causa faciem crustis deformatam habent, & quibus pili & Capilli deciderunt, unde glabri & depilati scandalose apparent, isti siquidem ut publici peccatores & notorie infames à Sacerdotis honore ut dicit *Canon; Cap: Sacerdotes 50. dist: hoc est Prælatura elongantur.*

6. Quarto, non possunt eligi in Prælatos Phtisici sive Ta-

bidi marafmo laborantes, isti enim morbi pariter sunt incurabiles & interdum contagiosi, prout deducitur ex Cap: ex Parte de Cler: ægrot: ubi laborantes morbo incurabili aut contagioso ineligibiles declarantur.

7. Quinto, perpetuò podagrâ laborantes, ita ut vel semper, vel pro majori parte anni cogantur in lecto decumbere, in tantum quòd neq; Choro, neq; Communi Mensæ interesse possunt, multo magis Subditorum necessitatibus prospicere & occurrere, & hoc etiam ex eodem immediate citato Canone deducit *Parisi: de Resig: Benef: Quæst: 6. num: 3.*

8. Sexto, Paralitici, quemadmodum & Appoplectici etiam Prælati esse non possunt, & hoc expresse prohibetur per Text: Cap: Final. de Clericis ægrot.

9. Septimo, laborantes morbo caduco seu Epileptici, etiamsi semel tantum hoc morbo vexati fuerint, prout clare docetur *Canone Communiter in Verbis exceptis 33. Dist.*

10. Octavo, Maniaci, Lunatici, Furiosi, etiamsi interdum lucida habeant intervalla, perpetuò à Prælatura arcentur, prout cum plerisq; aliis docet *Sigismundus à Bonon: de Elec: Dab: 89. num: 4.*

11. Nono, Energumeni, sive à Dæmone obsessi, & Arreptitii, qui à malis Spiritibus ad terrâ eliduntur, non possunt esse Prælati, & hoc est de *Jure Canonico Cap: Maritum, Cap: Communiter 33. Dist.*

12. Decimo, Fatui, Stolidi, Stulti, & Amentes, sunt quoq; ineligibiles & omnino inhabiles ex Canone Cap: Petrus. 39. Dist.

13. Undecimo, habentes notabilem deformitatem in statura corporis, sive ratione nimie parvitatibus, sive altitudinis, prout habetur ex Cap: *Hinc etiam: 49. Dist: Cap. 2. junct: Glos: in Verbo Deformit: & alibi.*

13. Duodecimo, carentes nasò, alterovè oculò, manu vel

De Jis, qui in Relig. ab intrins: Judices esse ñ possunt. 29
vel digitis, & hoc diferte habent plures. *Text: Canonici, ut Cap: qui in aliquo 51. Dist.*

15. Decimo tertio, Claudi illi nimirum, qui incedere nequeunt sine fulcris, item Cibbosi notabiliter ratione deformitatis, ex *Canon: Cap: hic etenim 49. Dist: junct: Glos: in verbo Gibbosus.*

16. Decimo 4to, Cæci sive à natura, sive ex infirmitate, sive oculos habeant Catharactis impeditos, sive in nervis opticis occultum habeant impedimentum, quo minus objecta discernant. Nomine enim cæcorum veniunt hujusmodi, & de ipsis loquitur *Canon: de Cap: Hinc etenim §. Cæcus 49. Dist:*

17. Decimo 5to, Surdi & Muti, qui Subditorum querelas non possunt audire, neq; ad eos exhortationis & correctionis sermonem instituire, ita *Sagr: de censuris, Lib: 6. Cap: 8. n. 17. cum aliis plerisq;*

18. Decimo 6to, Hermaphroditi sunt ineligibiles ad Dignitates de *Jure Canonico Cap: si Testis. 4. Quæst: 2. §. Hermaphroditus.*

19. Decimo 7mo, Irregulares ex delicto ut multi dicunt *Canones Cap: 51. cod: de Reformat: in 6. Cap: Is qui, de Sententia Excommunicat: in 6. Cap: 2. de Cler: pung: & alibi, quod si eligantur, electio ipsa facta est nulla.*

20. Decimo 8vo. Privati Jure suffragiorum, adibus legitimis, aut Officiis Ordinis quem admodum clare videre est in *Nostri Statutis Generalibus Cap: 7. §. 6. n. 13. & 4. ubi cum loquantur verbis negativis dicendo, ita ut privatus nec eligere, nec eligi possit ad quodcumq; Officium Ordinis, irritat ipso jure factum in Contrarium.*

21. Decimo 9no, Publici Aleatores & ebriosi ij nimirum, qui frequenter in ebrietatem incidunt, à Prælaturis arcentur, & irrita redditur ipso facto eorum electio de *Jure Com: uti Cap:*

Cap: A crapula de Vit: & Honest: Cleric: Cap: Episcopus 35. dicit Concil. Trid: Sess: 22. de Refor: Cap: 1. & Sess: 24. Cap: 12. co. Tit: & ita passim multi Doctores.

22. Vigesimo, Maculati circa fidem puta Hæretici, eorum Receptores, Fautores, Defensores, sive manifesti, sive occulti, & hoc etiam post publicam emendationem eorumq; Filii, vel qui objuraverunt in Tribunali Fidei Cap, Quicumq; §. Hæretici & alibi.

23. Vigesimo imo. Bigami sive verè, quando nimirum quis duas Uxores unam post aliam habuit. Sive interpretativè, quando nimirum duxit in Matrimonium Viduam, vel antea à se corruptam, sive demum similitudinariè, quando nempe post emissum solemne votum Castitatis. Vel explicite in Professione Religiosa, vel implicite in susceptione Ordinis Sacri nupsit, idq; ex Jure Cap: 1. & 2. Dist: 33. Cap: 1. & 3. de Bigam. Trident: Sess: 23. Cap: 17. de Refor.

24. Vigesimo 2do. Illegitimi, illi, nimirum, qui ex legitimo Matrimonio nati non sunt, vel saltim per subsequens Matrimonium non legitimati, ut constat ex Cap: *Cum in Curatis* Cap: *innotuit de Elect: & alibi.*

25. Vigesimo 3tio. Minores ætate quàm per uniuscujusq; Ordinis vel Religionis Constitutiones præscribatur, quemadmodum in Nostro Ordine ad Electionis validitatem requiruntur pro Guardianatu anni 30. ætatis, Religionis 10. & munus aliquod in Religione exercitum uti Lecturæ, Prædicaturæ vel Vicariatûs. Pro Definitoribus verò & Custodibus Provinciæ anni ætatis triginta tres, Religionis ultra quindecim. Jam demum pro Provincialatu & Definitoratu Generali anni ætatis triginta quinque, Religionis viginti completi. Ita Statutum Vallisoletanum.

26. Vigesimo 4to. Infamia promotionem ad Dignitates impedit, est autem infamis ille cujus Status lege & moribus reprobatus est, ut deducitur ex *Jur. l. sed si §. Prator. junct:*

Gloss:

Gloss: ff. de in jus voc: l. Honori l. licet ff. de obseq; à lib: Hæc autem infamia bifarie dividitur, videlicet in infamiam Juris & infamiam facti, prima est; dum Judex aliquem condemnat de crimine per quod Reus notatur infamiâ. Altera vero cum aliquis infamatus manet apud bonos & graves Viros de delicto infamiam importante, ut dicitur Cap: sunt pleriq; 6. Quæst: 1. & alibi 1543. Anni.

27. Vigesimo 5to. Excommunicati Excommunicatione Majori sive à Jure, sive ab homine, nec non suspensi & interdicti. Cap; Constitutus de Appellat: Cap: Nos. in 9. Quæst: 2, Jtem Cap: Can: Dilectus. Quia nobis de consuetud: ac tandem Cap: Jnter: R. de Elect: Cap: P. ille postul: Prælat: Cap: Final: de Excess: Prælat.

CAPUT VII

Qui ab extrinseco seu accidentali Judices esse non possunt?

SUMMARIUM.

1. Ultra illos qui ab intrinseco Judices esse non possunt occurrunt Causæ arcentes Judices per recusationem.
2. Harum prima est inimicitia sive Capitalis, sive non Judicis cum Reo.
3. Quid sit inimicitia Capitalis, & quid non Capitalis?

Jbidem Inimicitia Capitalis debet procedere ex injuria.

Jbidem Hinc juste punitus à Superiore nequit conqueri de injustitia.

Jbidem Debet esse injuria gravis, ut probet inimicitiam Capitalem.

Jbidem Sive attentatio injuriæ fiat verbo sive scripto sufficit ad probandam inimicitiam.

Jbidem

Ibidem Fortius autem si scripto processerit.

Ibidem Etiam attentata Injuria gravis probat inimicitiam Capitale.

4. Factionum diversitas est etiam sufficiens fundamentum recusandi Judicem.
5. Defectus alicujus qualitatis requisitæ in Judice quos præcedenti Capite recensuimus, sufficit etiam ad Judicem recusandum.

Ibidem Si Judex sit æmulus ad aliquam Dignitatem cum Actore vel Reo, poterit ab illis ut suspectus recusari.

6. Poterit etiam recusari Judex ut suspectus, si Reus jam aliàs in ante ab eodem appellavit de gravamine.

Ibidem Si nimirum gravamen fuit legitimum & probatum.

Ibidem Si vero prius male appellavit, non poterit ob id recusare eundem.

7. Si Judex vel ejus Secretarius, aut Socius, sit consanguineus, aut affinis Actoris vel Rei usq; ad quartum gradum, poterit recusari.
8. Item qui Juris ordinem non servarunt.
9. Qui Parti adversæ nimium faverint.
10. Qui modum Commissionis exceßerunt.
11. Qui Reum extrajudicialiter gravaverunt.

Ibidem. Sive id verbis, sive facto processerit.

12. Qui votum suum in favorem Partis adversæ ante tempus manifestaverunt.
13. Qui contra recusantes graviter minati sunt.
14. Cautè autem hac in re procedendum Reis circa recusationem.
15. Sola Causa probabilis suspecti gravaminis non sufficit ad Judicem recusandum.

Ibidem Multo minus dubia.

Ibidem Semper autem requiritur Causa certa & manifesta.

Ibidem

De iis, qui ab extrinsecis Judices esse non possunt.

Ibidem Quæ sunt hujusmodi certitudines?

1. Recensitis præcedenti Capite iis omnibus quibus ab intrinsecis, vel ut alii loquuntur de jure excluduntur aliqui ab Officio Judicis, nunc tractandum manet, de illis propter quæ nonnulli arcendi maneant, & non admittendi ad munus Judicii vel potius ad exercendum munus Judicii alicujus determinati, videlicet per recusationem illius à Reo si ve sit Judex Ordinarius, sive Delegatus, in qua re quia multa occurrunt, propter quæ Judex, sive Ordinarius, sive Delegatus, recusari possit à Reo, ne contra illum procedere valeat, digestim singula proponuntur.

2. Prima igitur causa recusationis Judicis, sive Ordinarii, sive Delegati est Inimicitia, tum Capitalis, tum etiam non Capitalis, & quidem quod attinet Inimicitias capitales, id habetur passim in utroque Jure (puta tam Civili, quam Ecclesiastico] uti *Cap. Quod suspecti: Quæst. 5. Cap. sciscitatos de Reser. Cap. Suspiciones de Off. Deleg.* & alibi. Jam verò de non Capitalibus videtur sufficere ipse *Textus* ubi dicitur *Inimici etiam non capitales.*

3. Porro Inimicitia capitalis dicitur ea, in qua inter Partes intercedit odium capitale, hoc est cum discrimine Capitulis. Inimicitia verò non capitalis est: quæ procedit ex injuria gravi facta sive attentata verbò vel scriptò, aut factò in Personam vel honorem alicujus aut suorum. Ex qua definitione clarè patet Inimicitia sufficiens ad aliquem Judicem recusandum. Dicitur itaque quòd talis inimicitia debeat procedere ex injuria, quod enim secundum Jus factum est, neminem debet movere ad inimicitiam, unde ad hoc quòd ex facto reddatur aliquis inimicus, oportet quòd factum ipsum sit injustum, sic enim justè poterit conqueri gravatus quòd sit læsus. Unde si Judex carceravit aliquem, vel aliter acius punivit, si talis sententia non fuerit contra Jus, non

E

po.

poterit reputari inimicus sententianti. dicente Lege: *Quæ jure potestatis à Magistratu sunt, ad injuriarum actionem non pertinent L. Injuriarum §. Quæ jure ff. de Injuria & fam. Farinac. quæst 49. n. 72.* Dicitur grave non enim censetur rationabiliter, quòd ex levi injuria aliquis ad inimicitiam accendatur, & si in aliquibus hoc accidit, est, quia injuriatus apprehendit & falsò judiciò levem injuriam reputat pro gravi, sed hoc circumscribi debet à Judice, qui secundum *Abb. in Cap. pervenit n. 3. de sent. Excom.* debet judicare spectata conditione, loci, temporis, Personæ, modi, & aliarum circumstantiarum, quandonam censenda sit injuria levis: & quando gravis. Dicitur facta sive attentata, quando nimirum qui injuriam attentavit, fecit quantum potuit, licet effectus injuriæ non fuerit subsecutus, nam de Jure eadem pæna dabitur conatui criminis, illò etiam non secutò, quæ debebatur effectui. Conatus enim criminis, illò non secutò probat æquè malitiam internam completam, ac si Crimen effectuatum foret. Dicitur verbò vel scriptò, quia per Scripturam eò graviter injuria poterit irrogari, quò hæc durabilior ex natura sua est, & plu.ibus manifestabilior. Dicitur vel factò in Personam, quòd quidem multipliciter fieri potest, vel nimirum mortem attentando, aut percutiendo graviter, aut mutilando, aut vulnerando, vel spoliando, & tunc dicitur atrox juxta *Bart. in Lib. 4. §. final. ff. de Adimen. legat.* & causat Inimicitiam capitalem, vel minando, terrendo, falsè accusando, & putatur non capitalis. Dicitur vel honorem, oritur enim gravis inimicitia, ex contumelia, per quam minuitur alicui honor, maximè in præsentia exteriorum, apud quos injuriatus est in existimatione.

4. Alterum fundamentum recusandi Judicis, titulò inimicitiae est factionum diversitas, hoc est, si Reus, aut Actor sit ex una, Judex autem ex altera factione. Incidamus in

mala

mala tempora, ea scilicet, in quibus *Cum dormirent homines, hoc est remissis agerent Prælati Ecclesie,* ut explicat Beda, inimicus homo [puta Diabolus] superfeminavit zizania in agro Religionis, in quo Cælestis Jllè Agricola bonum semen omnium Virtutum feminaverat. Idem spiritus ambitionis quem sensere Apostoli, qui cum omnia mundi dimisissent, ut sequerentur Christum, *tamen facta est contentio inter illos, quis eorum videretur esse Major. Matth. 20.* eos em affectus suscitavit inter Religiosos, nostra tempestate, ut sæculi pompis despectis, asperam inter Regulæ rigores ducentes vitam, nihilominus dignitatibus delectati, dum Dominium inter Religiosos aut consequi, aut prorogare potentiam gestiunt, conquirunt Socios, sequaces venantur, Clientes invitant, non virtutis attendentes delectum, ast dummodo suæ factioni faventes. Hisque stipati tanquam militari agmine factò contra cæteros, qui ipsorum potentiam invisam habent, bellum gerunt, incruentum quidem ast longè acrius, in illa namq; vita, in hoc honor, & tamen longè pretiosior periclitatur, ubi & calamò & linguâ impetitur vita aliunde innocens, hòc solò motivò, quia unus & Pauli alter verò Apollo, ita ut sola factione inter illos amor & odium, familiaritas & aversio, nulla alia interveniente causà mensuretur. Non omnes tamen hujus farinae censendi sunt, qui vivunt in Claustris, passim enim inveneris Viros apprimè bonos, pios & Religiosos, ac sanctissimè zelantes, & de his hic non est sermo, ast loquimur de illis, qui superbiâ tumidi, dominandi cupidine præditi, Virtute vacui, alios ambiunt per Prælaturas anteire, his enim malis artibus eos violenter, dolosè, & culpabiliter invadunt, tuentur, & protendunt, atque inter inimiciarum discrimina de dominatione anxij miserrimè vivunt. Si itaq; talis farinae sit Judex sive Ordinarius, sive Delegatus, Reus verò sive Actor sit adversæ factionis, dicendum est evidenter con-

E2

stare

stare de inimicitia, & posse hujusmodi Judicem recusari, quia tutum non est sibi coram illo litigare, etiam si est Judex ex aliena Provincia, dummodo sit ex factione fœderata, & ita habetur in Jure Canon. Cap. Statum *S.* Cum verò de Refer. in 6. atq; in Gloss. ejusdem.

5. Tertia causa spectans ad esse Judicis ob quam potest ut suspectus recusari, est qualitas reddens ipsum suspectum. Quod quidem dupliciter considerari potest, vel nimirum si alicui desit aliquid ex qualitatibus præteritò Capitulò recensitis & de Jure requisitis, puta si Actor & Reus sciat, quòd Judex introduxerit Mulieres ad Claustrum, vel ad instantiam sæcularium contulit Dignitates Religiosas, atq; hac causa incurrit Excommunicationem ipso facto, quod & Testibus congruentibus probare possit, in tali namque casu, poterit Actor & Reus talem Judicem recusare nolendo cum ipso communicare, Ita *Suarez de Censur. disp. 15. Sect. 7. n. 3. & alii.* Secundo quando ex qualitate Personali, quæ est in Judice, justè aut Actor aut Reus potest habere suspicionem gravaminis, puta si Judex est meus Æmulus concurrans mecum ad Dignitatem, suspicari licet illum me per fas per nefas condemnaturum iri, quò Æmulò carens, ipse tutior evadat, vel si sit illiteratus & ignarus, & regatur ad nutum inimici Actoris aut Rei, quo casu timendum est, ne ex ignorantia sua & malitia inimici Consilarii graviter Causæ præjudicet, item si sit indiscretus & consuetudine crudelis ac iniquus, gaudens affligere Proximum, ac demum si sit avarus, & metus inest, ne ab Adversario corrumpatur, omnes enim hujusmodi possunt recusari, communi calculo Doctorum, uti *Bald. in Cap. ad nostram de Prob. Fren. in Cap. postremo in fine de Apellat. & alii.*

6. Quarto recusari potest Judex ut suspectus, si Reus jam aliàs in ante ab eodem Judice appellavit de gravamine, cujus

cujus ratio est, quia si Reus aliàs jam in ante ab hoc Judice fuit injustè gravatus. Vero simile est & nunc posse manere gravatum, quod tamen sane est intelligendum, nimirum si Reus legitimè appellavit, & Judex altior ad quem appellavit, probavit appellationem & agnovit gravamen. Si verò Judex superior probavit judicatum, declarata frivola appellatione, tunc minimè censendus est Reus fore injuriatus, ita habetur *Cap. ad hoc ill. 1. Cap. proposuit de Appell. & communiter sentiunt Doctores.*

7. Quinto Judex pro suspecto haberi potest, & ut talis recusari, si vel ipse vel Secretarius, aut Socius illius sit Conanguineus, vel Affinis usque ad quartum gradum Accusatoris vel Rei, ita *Passerinus Trib. Regul. Quæst. 3. n. 113,*

8. Sexto recusari possunt Judices ex ordine præcedenti, nimirum, si Juris ordinem non servaverunt, quod utique intelligi debet de ordine Juris essentiali, non verò de solemnitatibus Juris, in his enim Sedes Apostolica dispensavit Regulares quo citius eorum lites terminentur. Quæ autem sint de essentia Juris, & quæ solemnitates censendæ, dicetur sequenti Capitulo, ita *Direct. Inquisit. P. 3. Quæst. 67.*

9. Septimo, qui Parti nimium favent, si enim Judex nimium favorem ostendat, vel Actori vel Reo, poterit ut suspectus recusari. Ita *Guazzin. Defens. Cap. 21. n. 25.*

10. Octavo, qui modum Commissionis & Executionis excefferit, quod de Delegatis intelligendum est, in quo casu licet Judex attentet, & nulliter agat aliunde, poterit tamen etiam recusari, hoc autem tunc fieret: si Judex habitò commissò ut examinet Fratres, audeat etiam examinare sæculares, si habeat demandatum Paternaliter & Civiliter cognoscere, pergat judicialiter investigare & similia. Ita habetur *Cap. super Quæst. P. de Offic. Delegat. & alibi.*

11. Nono qui Reos extrajudicialiter gravaverint, quod quidem dupliciter contingere potest, vel nimirum verbis vel factò. *Verbis* quidem mordacibus, exaggerativis, & exorbitantibus, à crimine, super quo facta est Paterna correctio. *Factis* verò, dum illis opera, magis laboriosa, ex malo animo, committit, indebitè fatigat, & in pœnitentiis injungendis excedit modum solitum dandarum pœnitentiarum, aut à Statutis taxatarum, ex his enim omnibus colligitur malus animus Superioris erga subditum.

12. *Decimo*. Qui votum suum ad favorem Partis adversæ manifestaverit, puta ante tempus & latam ac promulgatam sententiam, ex hoc enim arguitur extraordinaria familiaritas Judicis cum Parte, & proindè adest justa præsumptio recusationis., ut habetur. *Cæsar. de Gloss. Decis. 93. n. 5. & 9. & alibi.*

13. *Undecimo*, Qui contra recusantes minati sunt, quod quidem intelligi debet de minis gravibus ortis ex gravi causa ac de recenti, & à Persona, quæ sit solita munus exequi, tales enim utique recusari possunt, secus verò si aliter res se habeat, si nimirum minæ ortæ sint de levi causa, & à longo tempore, & Persona sit facilis ad excandendum, sed brevi iram & indignationem deponat.

14. Recensitis omnibus & singulis causis in Lege specificatis, ob quas legitimè à Reo, vel Accusatore recusari potest Judex, tum Ordinarius, tum Delegatus, tum demùm Arbitrarius. Concludendum venit hoc Caput ejusdem Legis animadversione, quæ præcipit *Reis animadversionem, ne sub colore concepti vel imaginati gravaminis probos Judices recusent* Quia nisi certo sciant sibi à Judice imminere periculum, eum leviter recusantes in mortalis culpæ reatum incidunt. Et sane, quod enim pro præsidio innocentiae à Lege introductum est, non debet malitia humana ad maculandam innocentiam

am

am Virorum honestorum quales putantur esse Judices detorqueri.

15. Itaque sciendum est, quòd Religiosus non potest recuare Judicem sive Ordinarium sive Delegatum ex sola causa probabili, sive dubia, sed nonnisi ex causa certa & manifesta, ut tenent communiter Doctores, uti *Sanchez. Decalog. Lib. 6. Cap. 8, in fin. Lexan. Tom. 2. Cap. 9. n. 8. & alii.* Certitudo autem ista tripliciter considerari potest, vel nimirum quòd sit certa in Jure, idest, quòd causa, ob quam ipse recusat sit in jure expressa: tanquam sufficiens ad recusandum vel quòd sit certa, in facto: hoc est, quòd Judex recusatus certè talis sit, qualem recusans dicit, puta inimicus, Excommunicatus, vel similia, vel tandem quòd sit moraliter certus de gravamine injusto sibi eventuro à tali Judice, & non sufficit quòd periculum talis gravaminis sit probabile vel dubium. Licet enim de hujuscemodi futuris non possit haberi certitudo Physica, potest tamen haberi moralis pensatis circumstantiis, qualitatibus, & modò agendi Judicis cum Reo extrajudicialiter, ex quibus oritur vehemens præsumptio, quod in Judicio similiter cum eodem Reo processurus sit Judex.

CAPUT VIII.

Quam formam Juris servare debet

Judex Regularis?

SUMMARIUM.

1. Duplex est modus, seu forma Juris Ecclesiastici. *Ibidem.* Primus est Ordinarius, Alter dicitur Summarius & de plano. *Ibidem.* Summarius modus ideo dicitur, quia nonnisi tenetur ad essentialia Juris.

Ibidem

Ibidem Minimè verò ad Solemnitates.

2. Quæ sunt essentialia Juris, & quæ Solemnitates?
3. Hujusmodi essentialia Juris, quædam sunt de Jure naturæ.

Ibidem, Alia verò etiam de Jure Divino, nonnulla autem nonnisi de Jure humano.

4. Quæ sunt Solemnitates Juris?
5. Primo modo procedendi utuntur Episcopi & eorum Vicarii.

Ibidem Alter modus convenit Regularibus.

Ibidem Idque ex concessione Summorum Pontificum.

6. Regularibus magna congruit forma Juris summarij & de plano.

1. **D**uplex est modus procedendi in Jure Ecclesiastico, seu duplex forma Juris sequenda. Prima quidem est forma Judicij communis seu Ordinarii. Altera verò forma Judicij Privilegiati, quod aliter dicitur Summarium & de plano, Forma Juris seu Judicij communis seu Ordinarii, consistit in hoc, ut Judex non solum servet essentialia Juris, sed etiam procedat conformiter ad omnes apices Juris, servatis quoq; omnibus solemnitatibus Juris. Forma verò Judicij Privilegiati Summarii & de plano, ex eo dicitur, quia Judex servatis essentialibus Juris, nihil respicit ad Solemnitates & apices Juris.

2. Porro essentialia Juris, quæ sub pæna nullitatis actuum & privationis observari debent. Sunt: *Primo* quòd Judex sine Accusatione, Denuntiatione Infamia, Judicij, exceptione, non procedat ut dictum est. *Secundò* quòd Testes tam pro Reo, quàm contra Reum legitimè producti cum juramento, audiuntur & examinantur. *Tertium* quòd Reus citetur. nec absens nisi contumax condemnetur. *Quartum* quòd ad tempus necessarium eidem ad probationes, excusationes,

nes,

nes, & defensiones tribuatur. *Quintum*, quod Reo petenti in sua Causa Consiliarium & Procuratorem (intra ordinem tamen, nunquam autem extra) non denegetur. *Sextum* quod justæ Rei exceptiones admittantur. *Septimum*, quod Reus nonnisi per plures Testes convictus vel confessus condemnetur. *Octavum*, quod sententia secundum allegata & probata. sive ad absolutionem, sive ad condemnationem Rei, non verò secundum zelum & affectum Judicis proferatur. Ita Textus ipse Legis. Ultra autem ista, sunt quoque alia essentialia Juris, ut sunt Scriptura Actorum omnium, Notarius juratus, Testium secretum examen, quod esse de Jure naturali vel Divino probare nititur. *Practica Roderici ex Gloss. in l. Si quando. Cap. de Test. de quibus suo loco sigillatim dicetur.*

3. Hujusmodi autem essentialia Juris recensita, non omnia in uno eodemque Jure fundantur, alia enim sunt de Jure naturæ, alia de Jure Divino, alia denique de Jure humano. De Jure naturæ sunt omnia illa, quæ faciunt ad Rei defensionem, quod enim homo se defendat, est de Jure naturæ *Clement Pastoralis S. esto igitur de sent. & re judic.* Similiter est de Jure naturæ, quod Judex non procedat contra delinquentem, nisi delictum sciat esse commissum, sicq; ex recensitis essentialibus Juris primum, tertium, quartum, quintum sunt, seu fundantur in Jure naturali. Jam verò secundum & septimum, in quibus agitur de Testibus ad condemnationem Rei necessariis sive de Rei confessione est de Jure Divino, *Deuter. Cap. 17. v. 6.* ubi habetur: *In ore duorum vel trium Testium peribit qui interficietur.* Et DEUS ipse non condemnavit Adam, & Evam, nisi post confessionem, delicti commissi. Cætera autem sunt de Jure tum Civili, tum Ecclesiastico, seu Canonico, uti *Cap. Fraternal. Cap. nuper de Test. & alibi.*

4. Jam verò Solemnitates Juris sunt, citatio Juris die non feriata, Libelli porrectio in Scriptis, Litis contestatio, Testium multitudo, Prolixæ dilationes, Testium post publicatas

F

catas

catas attestations receptio, sententiæ secundò prolatio, Citationum intervalla, Interlocutoria, & cætera hujusmodi, quæ sufficientissimè collegit *Gloss. in Extravag. ad reprimendum. Quam in Crim. Les. Maj.*

5. Primò modò procedendi, videlicet ordinariò & comunì utuntur Judices Curiarum Ecclesiasticarum prout res per se patet. Quia verò hoc modo procedendo, & hanc formam sequendo, multo tempore opus est ad Litem terminandam, hinc summi Pontifices volentes pacem & tranquillitatem conservare & fovere inter Regulares, eosdem dispensarunt ab omnibus Juris solemnitatibus, quo citius eorum Causæ terminari valerent, dummodò serventur essentialia Juris, prout patet ex Compendio Privilegiorum *V. Appellat. n. 1. & v. Correctio Fraternalis n. 6. & Berti. Titul. 5. Cap. 2. n. 25.*

6. Ex his autem omnibus, quæ hac occasione dicta sunt patet abundè resolutio, nimirum Regulares non teneri ad servandas Juris Solemnitates omnesq; illius apices, ac per consequens debere illos potius procedere formâ Juris Summarii & de plano, servatis nonnisi iis omnibus, quæ sunt de essentia Juris.

CAPUT IX.

Quot Personæ constituent Judicium?

SUMMARIUM.

1. In Judiciis Ordinariis adhibendi Assessores.

Ibidem. Horum usus non reprobatur etiam in Judiciis Regularium.

Ibidem. Hi tamen non debent censi Conjudices, nisi Consultores & Testes.

2. Antiqua Ecclesia hunc morem Judiciorum servavit.

3. Ultra hos in Judiciis requiritur Notarius Juratus.

4. Interdum opus est variis scientificis, uti Hirurgis, Medicis &c.

Ibidem. Præsertim circa examen corporis delicti.

5. Sine Actore & Reo saltim implicite cognito non proceditur ad Judicium.

6. Quo se Reus sufficienter defendere valeat, debet ipsi concedi Patronus & Consiliarius.

7. Hæc tamen omnia ad numerum trium Personarum reducuntur videlicet Judicis, Actoris, & Rei.

1. Quo perfecta forma Judicii teneatur, multis Personis opus est, ultra enim Judicem, qui primum Judicii locum & occupat & tenet in Judiciis Ordinariis, locum quoq; habent Assessores, qui aliter Consilarii dicuntur, prout notat *Jurisconsultus in L. 1. ff. de Officio Assessorum*, qui usus adhibendi hujuscemodi Assessores neq; in Religionibus, ubi proceditur summarie & de plano vituperari debet, & ego illo semel usus sum. Licet autem hujuscemodi Assessores non sint Conjudices, cum illis non competat Auctoritas decisionis, poterunt esse opportuni Consilio & testimonio integritatis Judicis sive Ordinarii, sive Delegati.

2. Et hunc morem servasse videtur Ecclesia Primis sæculis in suis Judiciis, ut colligitur ex *Libro 2. Constitut. Apostol. Cap. 47.* quæ Constitutiones si forte Apostolis tribui nequeant, videntur tamen circa sæculum 4tum collectæ, & disciplinam illius ætatis exhibere, quibus præscribitur, ut Episcopo judicanti assistant Presbyteri & Diaconi.

3. Secundo opus est Notariò Juratò, qui omnes actus Processus scribat, connotet, cunctaque ad Processum spectantia compillet & conservet.

4. Tertio opus est interdum Jurisperitis, Consiliariis, Patronis, & circa examen corporis delicti, variis scientificis artibus, puta Medicis, Hirurgis & aliis.

5. Quarto cum Judex procedere nequeat nisi constet de delicto saltim, & Judici qua Judici constare nequeat de delicto, donec illi ab aliquo significetur, quæ enim ex propria scientia Judici sunt nota, contra hæc, ut Judex procedere nequit, hinc etiam opus est Accusatore & Reo, saltim implicitè, si nimirum pateat delictum, & non pateat delinquens opus est Testibus, quibus Reus detegatur & vincatur. Neminem enim condemnabimus, nisi Jure victum, Reus autem non vincitur, nisi per Testes plenos, integros, ac consentientes.

6. Ad ultimum quia defensiones Rei sunt de Jure naturali, si forte non fuerit literatus, & voluerit se defendere, necessarii sunt Procuratores & Consilarii.

7. Verum hæc omnia ad numerum trium Personarum reducit *Zeberella Abb. Rodr. de Jud. V. Quest. Diff.* ubi ait: Quod Judicium sit actus trium Personarum, videlicet: Judicis, Actoris, & Rei, & sanè, quotquot enim Personæ ingrediuntur Judicium, omnes istæ ad has tres Classes-reducentur, Sic enim Assessores, Consilarii, Notarius, Personam Judicis integrant. Testes vero si sint ex parte Actoris, Actorem, si vero ex parte Rei, Reum, sicut & Examinatores corporis delicti, tandem Procutores, Consiliarius, Personam Rei repræsentant, & integrant. Quo igitur Præposito nostro lateri satisfiat, cum de Judice jam satis dictum sit, de Actore & Reo sequentibus differemus.

CA-

CAPUT X.

Quæ sub Nomine Actoris veniunt consideranda & observanda?

SUMMARIUM.

1. Nomine Accusatoris venit etiam Denuntiator.
2. Quid sit Accusatio?
3. Qui sunt illi, qui ex Jure positivo Accusatores esse nequeunt?
Ibidem. Accusare & Accusatores esse nequeunt, Primo infames.
4. Item Excommunicati, qui etiam à nonnullis inter infames collocantur.
5. Tertio Calumniatores.
6. Quarto Conspiratores.
7. Inimici, nisi suam prosequantur injuriam.
8. Accusati de eodem Crimine.
9. Laici Sæculares & Mulieres, nisi suam prosequantur injuriam.
10. Socii criminis nisi in criminibus exceptuatis.
11. Quænam sint hujusmodi crimina?
12. Nequit item accusare, qui per Testes idoneos delictum nequit probare.
Ibidem. Idq; sub pæna talionis.
13. Accusator esse nequit, nisi prius juret se non moveri malò zelò.
14. Reijciendæ quoq; accusationes factæ suppresso Nomine.

15. Accusans de pluribus Criminibus, si unum probaverit, evadet pœnam talionis.

Ibidem. Nisi expresse se obligaverit ad probanda singula.

16. Accusans aliquem de falso calumniatoris, pœnam incurrit.

17. Propositâ & acceptatâ à Judice accusatione, Accusator ab illa recedere non potest.

Ibidem. Nisi propriam prosequatur injuriam.

18. Accusationes contra Prælatos & Insigniores Personas, de facili non admittendæ.

19. In antiqua Ecclesia, inferioribus non licebat accusare Prælatos.

20. Accusationem semel receptam, Judex abolere nequit.

Ibidem. Nisi de consensu Actoris.

21. In uno Libello Accusatorio, nequeunt plures accuri, nisi plures ad idem delictum concurrerint.

Ibidem. De pluribus autem delictis sive ex eodem, sive ex diversis factis resultent, idem accusari potest.

1. **N**omine Actoris posset equidem venire etiam Denuntiator, nam & hic agit apud Judicem de correctione delinquentis, imò accusatio Civilis in nullo videtur differre, à Denuntiatione, sed quia hic agitur de actione Criminali qualis ordinariè sumitur pro accusatione, hinc totò hōc Capitulò sub Nomine Actoris, de Accusatore & accusatione Criminali erit sermo, sequenti verò Capitulò de Denuntiatione tractabitur.

2. Itaquæ accusatio, est Criminis apud Judicem vindicationis causâ ob bonum publicum delatio. Jam verò Accusator dicitur, qui per Testes idoneos, ad probationem legitimam coram Prælato se obligat, quique Legibus accusare non prohibetur. *Ita Textus Legis Tit: Accusatio Accusator.*

3. Qui autem sint hi, qui ex Lege positiva ab accusatio-

ne

ne arcentur, quiq; Accusatores esse nequeunt, eadem Lex enumerat dicens. Primum enim ab accusando rejiciuntur infames, tam Juris, quam facti. Porro infamia in Jure Canonico non infligitur nisi ob Crimen, quod vel Legi Divinæ, vel mandatis Ecclesiæ adversetur, & hæc est duplex. *Prima* dicitur Juris, estq; dum aliquis à Jure convictus manet de commisso Crimine habente sibi annexam infamiam. *Alterâ* dicitur facti, quando quis commisit delictum contra Legem Divinam vel Ecclesiasticam, ita ut hoc delictum sit notorium, licet Judex contra illum delinquentem non processerit, neq; sententiaverit. Quæ autem sint hujusmodi Crimina habentia sibi annexam infamiam, qui specificè scire cupit, adeat *Ludovicum ab Ameno. P. 1. Tit. 5. fol. 155.*

4. Secundo Excommunicati, qui etiam inter infames computantur, aut nonnisi debent intelligi Excommunicati declarati, seu notoriè tales, non verò occulti. Si nimirum eorum delictum, ob quod merentur Excommunicationem, non fuit deductum ad Forum contentiosum, & non est probatum: ex Gloss. in Cap. Christiana 32. Quæst. 5.

5. Tertio Calumniatores. Porro aliquis calumniari quempiam dicitur, qui per fraudem & frustrationes, alium vexat, sive Litem injustè movendo, sive petendo indebitum, sive temerè alteri controversiam movendo, sive falsum Crimen in Judicio objiciendo, prout deducitur ex *Juribus L. 233. ff. de Verb. sig. L. 3. ff. ad S. C. Turp. & alibi.*

6. Quarto Conspiratores, suntq; illi, qui facta aliqua fraudulenta confæderatione, in præjudicium alicujus. vel in re, vel in Persona, vel demum in Dignitate aliquid attentant, atq; ideò dicuntur conspirantes, quasi idem malum alteri spirantes, qui si forte ad consummandam suam malitiam, & simul standum etiam Juramento se obstrinxerint, dicuntur Conjuratores, & eorum Actus dicitur conjuratio. Ita

San-

Sanctorus de pœna Cap. 16. Quæst. 1, V. dicitur autem.

7. Quinto Inimici, nisi suam prosequantur injuriam, puta, dum instituitur accusatio ob prætenſum zelum boni publici, additur autem clauſula *Niſi ſuam proſequantur injuriam*, quia ſi Accuſator quærit indemnitatē per accuſationem, etiā ſi ſit inimicus, non eſt repellendus.

8. Sexto accuſati de eodem Crimine, puta ſi Cajus accuſet Titium de Crimine furti vel ſuſpecti Conſortii, & Titius hoc audito accedens Judicem, de iſdem delictis accuſet Cajum, vel quempiam alium; ita Can. L. ſi meritos § Præſcriptiones fide Adult. & alibi plura de his videantur apud *Ludovicum ab Ameno P. 1. Tit. 8. fol. 211.*

9. Septimo Laici Sæculares & Mulieres, niſi ſuam proſequantur injuriam.

10. Octavo Socii Criminis, & ratio eſt, quia ex eo, quod aliquis eſt Crimiſoſus eſt infamis, & per conſequens reiſciendus. Tum quia talis, vel ob ſpem veniæ, aut diminutionis pœnæ, aut ex odio poteſt ſocium aggravare, & ideò tales, neq; ad accuſandum, neq; ad teſtificandum admitti debent, de utroq; *Jure Cap. de cætero. de Teſt. Cap. cum P. Manca. de Accuſ. & alibi.* Additur hic quoq; clauſula niſi in Crimini- bus exceptuatis.

11. Quæ autem ſunt huiusmodi Crimina? exceptuata ad- nectitur, nimirum: Hæreſi, Maleficiò, Sortilegiò, Sodomia, Furtò famoſò, Crimine Læſæ Majæſtatis, Proditione, Symo- niâ, in his enim caſibus omnes accuſare poſſunt, etiam in- habiles.

12. Nono deinde nullus ſub pœna talionis accuſare po- teſt de Crimine, quod per Teſtes idoneos probare non valet, pro quo advertendum eſt, quod ſicuti Accuſator non debet accuſare, niſi ſimul proponat, & offerat Judici Teſtes idoneos ad probandum quod aſſerit, & obijcit alicui, ita pariter Judex

accuſa.

accuſationem non debet acceptare, niſi ſibi propoſitos habe- at Teſtes, aliàs & ipſe Judex incurreret pœnas male judican- tium.

13. Decimo. Accuſator eſſe nequit, niſi prius juret ſe non moveri ullò malò zelò, & donec ſe obliget ad proban- dum ſub pœna talionis, id eſt ſimili, quæ deberetur huic de- lictò, quod Accuſator obijcit alicui, in hoc enim conſiſtit dif- ferentia Accuſatoris, à Denuntiatore, quòd Accuſator tene- atur probare delictum obiectum, quò non probatò incurrit pœnam talionis; Denuntiator verò ſemper manet in tuto & in toto, & hoc eſt de Jure Divino, ut patet Exod: Cap. 21. v. 23. & Deuteron. Cap. 19. v. 21.

14. Undecimo, Simili modò reiſciendæ ſunt accuſatio- nes de Crimine in genere, & non expreſſo Accuſatoris No- mine, ſed illæ ſolùm, quæ delicta in numero cum loci Per- ſonarum & temporis circumſtantiis offerunt; quo poſſit Reus ſe tueri, & Actor ſi non probaverit pœnam talionis ſubire. Quemadmodum & accuſans aliquem de aliquo delictò, pro quo aliàs jam ad Capitulum, ſeu Superiorem localem fuit delatus & competenter punitus, ſive accuſans de aliquo, quod tanquam falſum, jam aliàs fuit rejectum, niſi ad novas probationes ſe obliget.

15. His recenſitis, per quæ Accuſatores ab accuſatione ſunt arcendi, ſeu verius, qui legitimi ac veri Accuſatores eſſe ne- quunt, cætera quæ ſpectant Accuſatores videamus. Hac igitur in re, prima Regula Juris eſt, quod accuſans de plu- ribus Criminibus (niſi expreſſe ſe obliget ad probandum om- nia) ſi unum aut alterum ex obiectis probaverit, à talionis pœna liber exiſtit, ſimiliter Accuſator ſemiplene probans de- lictum, hoc eſt per unum Teſtem omni exceptione majorē, vel ex fama, vel ex auditu à Viris fide dignis pœnam talio-

G

nis

nis evadit, nisi Reus plenè innocentiam suam probaverit, quia tunc Actor minori aliqua & arbitrariâ pænâ plectendus erit: *Ita Jus Can. Cap. Quanta de Judic. Cap. Præterea il. 2. de Transact. & alibi.*

16. Secundo. Accusans aliquem scienter de falso, Calumniatoris pænâ incurrit.

17. Tertio, qui alium accusavit, & ejus accusatio recepta fuit juxta formam traditam, à prosequenda accusatione sine Superioris assensu, recedere non potest, nisi propriam prosequatur injuriam, tunc enim licitum erit illi juri suo cedere.

18. Quarto. Accusationes contra Prælatos ac Insignes Personas, quales sunt Patres Ordinis & Provinciarum, nec non Generales, Lectores, non sunt recipiendæ, nisi à Personis de quorum zelo non ambigitur, quarumq; vita omnino laudabilis existimetur, ut gravissimè Sacri Canones deciderunt.

19. Et fanè, in antiqua siquidem Ecclesiâ tanta erat reverentia erga Prælatos ac Majores, ut inferioribus eos accusandi foret de pleno denegata Potestas, ut patet multis in Canonibus, prout *Cap. Cleric. Cap. Majorum. Cap. sententia. Cap. Oves. Cap. Accusatio. 2. Quæst. 7.* Tales enim Accusatores comparati sunt *Cham qui Patris dormientis pudenda Fratribus impudenter ostendit, ut dixerant Sancti Clemens Epist. 2. ad Jacob, & Anacletus Epist. 3.* ast deficiente interdum in nonnullis Prælati vitæ innocentia cognoscentes Summi Pontifices ac Concilia, quod non omnes Prælati sunt sicut erat *Noe Vir justus in generatione sua & cum Deo ambulavit. Gen. Cap. 6. v. 9.* permiserunt quidem Sontium Prælatorum accusationes, tamen ita temperarunt Ecclesiæ politiam, ut nec Prælati possent impunè peccare, nec accusandi eos, quibuscunque data esset facultas, sed tantum hominibus vitæ probatæ ac-

cusa-

cusationi contra ipsos instituendæ facta est potestas, *Cap. si qui sunt. Cap. Quærendum. 2. Quæst. 7. Conci. Nice. 1. ex Jul. & alibi.*

20. Quinto. Receptam semel accusationem Judex abolere nequit, nisi de consensu Actoris Superioris Auctoritate, tunc vel maximè cum delatio ac punitio futura delicti ad evidens emolumentum publici boni vergere dignoscitur. Sicut etiam legitimo Accusatore comparente, nequit Judex respuere accusationem, sed tenetur illam acceptare, & prout de Jure procedere.

21. Sexto. In una accusatione seu Libello non possunt plures accusari, nisi plures ad idem delictum concurrerint, de pluribus autem delictis sive ex eodem, sive ex diversis factis resultent, idem accusari potest.

CAPUT XI.

Quæ circa Denuntiationem occurrunt
scitu necessaria?

SUMMARIUM

1. Quid sit Denuntiatio?
2. In quo differat ab accusatione?
3. Denuntiatio duplex est, una Evangelica, altera Judicialis.
4. Denuntiatio Evangelica quid prærequirat?
5. Quis finis Denuntiationis Evangelicæ seu Fraternalis?
Ibidem. Quis finis Denuntiationis Judicialis?
6. Inhabiles ad accusandum nequeunt etiam denuntiare Judicialiter.
Ibidem. Hinc Denuntiatio Judicialis in multis convenit cum accusatione.

7. Adversus Prælatos magni Nominis Viros Denuntiationes de facili non suscipiendæ.

Ibidem. Fraternaliter denuntians potest in Testem adhiberi, minime verò denuntians judicialiter.

8. Denuntiatio Judicialis debet proponi in scripto.

Ibidem. In qua adnotari debet dies, & locus Denuntiationis.

Ibidem. Cum adnotatione Nominis Judicis, cui sit Denuntiationis.

Ibidem. Pariter debet adnotari Tempus, Locus, qualitas delicti, ac Nomen delinquentis.

Ibidem. Denuntians debet præmittere Juramentum de veritate dicenda.

Ibidem. Debet quoq; se subscribere Denuntiationi.

Ibidem. Judex debet ponderare, an Causa sit ex suo Foro.

1. Denuntiatio est, Criminis alicujus apud Judicem sine inscriptione, legitime facta delatio, ad pœnitentiam peragenda, vel aliam pœnam legitimam imponendam, vel etiam ad utrumq; *Ita Cap: Si quis Cap: illa.*

2. Hujusmodi autem Denuntiatio differt ab accusatione in multis. *Primò* quia Denuntiatio potest fieri per Literas, Accusatio, non; *Secundò.* In Denuntiatione non requiritur inscriptio, seu obligatio probandi objectum delictum sub pœna talionis, in accusatione sic. *Tertio* procedendo per viam accusationis, Reus pœna ordinaria punitur, per viam autem denuntiationis mitiori. *Quartò.* Accusatio tendit ad vindictam, sive pœnitentiam; Denuntiatio autem ad correctionem. *Quintò* Actor in accusatione potest appellare, casu, quo Judex aut male judicet, aut remisse agat, in denuntiatione minime. *Sextò,* in denuntiatione, quæ fit ad puram correctionem Rei, Actor potest examinari, ut Testis, in accusatione non, prout patet apud *Rodericum ex Alb. in Cap: licet: n. 2. de Accus: & alibi.*

3. Cæterum Denuntiatio duplex est, *Prima Evangelica,* seu Fraternalis, & hæc respicit solam emendationem Fratris, & bonum delinquentis, ut respiscat à Crimine. *Secunda Judicialis,* quæ respicit bonum privatum, nimirum compensationem damni sibi illati, sive ex damno bonorum, ut in furto, sive in damno famæ, ut est in calumnia, vel etiam damni publici, prout evenire potest, quo ad bona temporalia, in casu dilapidationis bonorum Communium, aut quo ad bona spiritualia, ex accusatione publici scandali, ubi malò unus exemplò, denuntians timet apud sæculares, similiter judicari.

4. Denuntiatio Evangelica, seu Fraternalis requirit, ut denuntians *primò* delinquentem moneat inter se & ipsum solum. *Secundò* verò coram Testibus, & si se non emendaverit, tunc dicat seu denuntiet Ecclesiæ, hoc est Prælato, nempe Superiori, juxta illud *Matth: 18. v. 15. Si autem peccaverit in te Frater tuus; vade & corripe eum inter te & ipsum, si te audierit, lucratus eris Fratrem tuum. Si autem te non audierit, dic Ecclesiæ.* Hoc autem sanò modò intelligi debet. Si enim denuntians probabiliter cognoscit se nihil profuturum per Paternam Correctionem, eâ omisâ, potest Fraternaliter denuntiare. Denuntiatio verò Judicialis non debet præmittere admonitionem & correctionem privatam, inter se & delinquentem Fratrem.

5. Finis porrò Denuntiationis Fraternalis, est sola correctio Fratris, ideoq; Superiorem tanquam Patrem Paternaliter corrigentem. Finis verò Denuntiationis Judicialis est emendatio delinquentis per pœnalitatem, & ideo fit ad Superiorem tanquam Judicem.

6. Inhabiles ad accusandum, sunt etiam inhabiles ad denuntiandum judicialiter. Qui autem inventus fuerit habilis

lis Denuntiator, in Denuntiatione Judiciali, tenetur adnotare, tempus, locum, Crimen, & Testes nominare, quos deinde Judex ex Officio examinare debet. Quòd si facta Denuntiatione Denuntiator urget, ut Judex procedat ad puniendum delinquentem (in quo casu Personam Accusatoris sub titulo Denuntiatoris abscondit) tenetur Judex illum cogere ut se Denuntiationi subscribat, & ad probandum tanquam subdolos Accusator obligetur. Licet autem purus Denuntiator talionis pænæ non subjaceat, quia non est Accusator, sed tantum viam aperit Judici ad inquirendum, tamen si falsum denuntiaverit, pænâ extraordinariâ puniri debet. *Textus Legis.*

7. Adversus Prælatos Magni Nominis Viros, ab infimæ plebis hominibus Denuntiationes nullò pacto recipi debent, sed contra illos, ut plurimum per accusationes procedendum est. Per Literas Missivas sine Nomine nullus Judex moveatur ad procedendum, aliàs Processus erit nullus. Canonice denuntians tanquam Testis, examinari potest, non verò qui denuntiat judicialiter. *Textus Legis.*

8. Ne autem quid hac in re desit, quæ sint de forma substantiali Denuntiationis, juridicè adnotanda putavimus, suntq; sequentia. *Primò* Ut Denuntiatio detur in scriptis, vel si ore tenus detur, quòd per Notarium in actis redigatur. *Secundò* quòd adnotetur dies & locus dictæ Denuntiationis. *Tertiò*, quòd exprimat Nomen Judicis, cui fit Denuntiatio, & hoc ideò ut sciatur, an Judex sit competens vel ne, *Quartò* debet exprimi tempus, locus, & qualitas delicti, ac Nomen delinquentis. *Quintò* Juramentum, quod debet præmittere Denuntians de veritate dicenda. *Sextò*, quòd qui denuntiat debet se subscribere Denuntiationi, vel saltim signum Crucis apponere si scribere nesciat. Ita passim Doctores uti *Clau-*

rus Quest. 12. V. Quæro: sic & alibi. Passerinus Tribunal. Rei Quest. 9. Art. n. 10. & alibi. Septimò pœnitur ab Ameno; quòd Judex perpensa qualitate Denuntiationis & etiam delicti, si nempe est de suo Foro vel ne, admittat vel repellat denuntiantem, & Decretum ferat de formando Processu, vel non, prout fuerit de Jure, sed hoc potius spectat Personam Judicis, quàm Denuntiationis negotium.

CAPUT XII

In quo consistat Formalitas Judicii?

SUMMARIUM.

1. Quo servetur formalitas Judicii, quatuor sunt observanda nimirum, modus procedendi; Præparatoria, Sententia, & Pæna.

2. Quid sit modus procedendi?

3. Quid Præparatoria importent?

4. Quid veniat nomine Sententiæ?

Ibidem: Quid nomine Pænæ intelligatur?

5. Modus procedendi quadruplex statuitur.

Ibidem: Quis ille sit?

1. Quo servetur formalitas Judicii, ex Lege, Judex quatuor omnino servare debet, videlicet, modum procedendi, præparatoria, Sententiam & pænas.

2. Porro modus procedendi non sumitur hic complexè, hoc est prout complectitur formam, secundum quam se debet regulare Judex in omnibus suis actibus, uti in visitando corpus delicti, examine Testum, & Rei sic enim modus procedendi, non contra distingueretur à Præparatoriis, sed sumitur initiativè, ita ut modus procedendi dicatur is, à quo initia-

initiatum Processus, seu quo supposito Judex se accingit ad formandum Processum.

3. Præparatoria verò sunt. Citatio Testium, & Rei, delatio Juramenti, concessio Termini competentis, vel ad comparandum, vel ad probandum, Exceptiones, Definitiones, & Apellationes.

4. Sententia est decisio Judicis, quâ Judex finaliter concludit causam, sive declarando Accusatum, aut Denuntiatum, vel diffamatum esse immunem, vel tandem illo convicto, eum declarando ad pœnam, quæ debet esse conformis, sive Canonibus Sacris, sive statutis sui Ordinis. Pœna verò est pœnalitas assignata Reo, juxta proportionem delicti, & ad præscriptum Legis, juxta illud: *Juxta mensuram delicti, erit & plagarum modus.*

5. Cæterum modus procedendi, quadruplex statuitur, nimirum per Accusationem, Denuntiationem, Inquisitionem & Exceptionem. In Accusatione requiritur Accusator, in Denuntiatione charitativa monitio, quæ tamen non est essentialiter requisita, & potest omitti, ut dictum est Capite præcedenti, in Inquisitione. Infamia seu Diffamatio, in Exceptione, legitima objectio, juxta quam divisionem Legis, quatuor viæ seu modi formandorum Processuum Juridicorum occurrunt, quorum omnium Praxes ad finem Partis istius adjicientur. Interea cum de Accusatione & Denuntiatione satis præcedentibus dictum est, nunc quæ spectant Diffamationem & Exceptionem tractabitur, sequentibus verò de Testibus & Reo differetur.

CA-

CAPUT XIII.

De Infamia & Indiciis.

SUMMARIUM.

1. Primis sæculis non procedebatur judicialiter in Causis Criminalibus nisi per accusationem.
2. Sequentibus autem temporibus introducta est via Inquisitionis seu ex Officio.
3. Juxta decisionem Concilii Lateranensis.
4. Hòc tamen modò Judex procedere nequit non procedente fama vel infamia.
5. Quid sit Fama?
6. Fama nulla est, nisi procedat à Viris Honestis & non malevola.
7. Quare in principio Processûs constare debet de Fama
8. Cæteris paribus potius fama Proximi non est lædenda
9. Clamorosa Insinuatio non nisi requiritur contra Prælatos vel Communitates.
10. Testes deponentes de Fama, tenentur scire & dicere quid sit Fama?
11. Fama satis plenè probatur, per duos Testes Contestes.
12. Fama sic probata sufficit ad procedendum contra Reum.
13. Quod quidem valet in omnibus Casibus.
14. Quid sint Indicia?
15. Indicia sunt triplicia.
- Ibidem* Unde illorum fundamentum sumendum?
16. Indicia gravia, quæ dicuntur?
17. Indicia gravissima unde ortum habeant?

Pars II.

H

18.

18. Omnia Indicia debent esse patetica & clara.

19. Quæ tamen nihil probant, nisi probata per Testes.

1. **P**rimis sæculis non dabatur modus procedendi criminaliter in Judicio, nisi per accusationem, unde illud tritum. nemine accusante, absolvitur Reus, id est contra illum nequit procedere Judex, & sic Reus manet immunis, ac si esset absolutus plenariè à Crimine.

2. Postea verò ne Crimina manerent impunita deficientibus Accusatoribus, de Jure etiam Communi, introductum fuit, ut Judex possit per viam Inquisitionis procedere contra criminosos: vide *Cap: 19. 29. & 24. de Accusat: & tunc dicitur Judex procedere, à se ipso, sive ex Officio.*

3. Hinc Concilium Lateranense sub Innocentio III. *in Cap: 24. de Accusatoribus, allegat triplicem modum Crimina prosequendi, videlicet, per Accusationem, Denuntiationem, & Inquisitionem.*

4. Quia verò per viam Inquisitionis Judex procedere nequit, nisi præcedente fama, sive infamia, aut clamorosa Insinuatione, hinc quo nihil scitu dignum in negotio Judicii relinquatur omissum, de Infamia, & Indiciis, hoc Capite tractandum occurrit.

5. Fama igitur est communis opinio, non manifesta, ex suspitione proveniens. Quæ si versetur circa aliquod malum, hoc est malam actionem, dicitur infamia, quod si ad aures Superioris sæpius deferatur, dicitur clamorosa Insinuatio.

6. Hujusmodi tamen Fama seu Infamia, quæ viam pandit Inquisitioni nulla est, nisi ortum habeat à Viris Probis & honestis ac non malevolis.

7. Quare in principio Processus constare debet, saltim per duos Testes Contestes, quod aliquis sit infamatus de delicto. Quid autem nomine Testium Contestium intelligitur, dicitur sub Nomine Testium.

8. Duabus probationibus oppositis, seu contrariis, de fama, quarum nimirum una probat bonam famam Religiosi, altera verò malam, cæteris paribus bona malæ prævalet, eo, quia in dubiis tutior est pars eligenda, tutius est autem non lædere famam Proximi, quàm contra illam insurgere.

9. Clamorosa Insinuatio non est necessaria, nisi quando procedendum est contra Prælatum, vel Conventum totum, aut aliquam gravissimam Personam, contra verò alios sola Infamia sufficit.

10. Testes deponentes de Fama, tenentur saltim ruditer declarare quid sit Fama, aliàs depositio non subsistit.

11. Cæterum tamen probatur plenè per Testes Contestes ad minus duos, (qui debent esse jurati) deponentes se audisse de tali facto in Conventu, & signanter à tali & tali Religioso.

12. Talis autem Fama vel verius infamia illud operatur contra Reum, ut inducat opinionem & præsumptionem Juris contra Ipsum, ut Judex validè possit ulterius procedere, Testesq; ex Officio assumere, quibus examinatis, si delictum & Actor ipsius pateat, Reum constituere, per Decretum pariter Interlocutorium ac postea ipsum Reum vocare ad examen valet.

13. Quod quidem in omnibus casibus & modis formandorum Processuum, servandum est, ut nimirum primò examinatis Testibus, postquam ex ipsorum depositionibus clarè constiterit de delicto & Persona, terminato examine Testium, primò ponatur & Processui ingrossetur Decretum Interlocutorium de Convictione & Constitutione Rei, antequam Reus vocetur, & constituatur coram Judice ad examen.

14. Quod verò attinet Indicia, hæc sunt maleficiorum signa, ex quibus Judex contra delinquentes ad inquirendum

moveatur, vel secundum *Gaudinum Tit. de Præsumpt. Col. 1.* sunt signa demonstrativa delicti,

15. Indicia autem hujusmodi sunt triplicia, vel nimium gravia, vel levia, ac demum gravissima. Levium Indiciorum nomine venit dictum. Testis inhabilis, nisi per torturam inhabilitatis maculam abstergat, tunc enim non Indicium, sed testimonium reputabitur. *Secundò* dictum Socii Criminis, quia tunc non est Testis, sed Denuntiator, nisi torturâ confirmetur, quia tunc facit Indicium grave vel vehemens. *Tertiò* Consuetudo delinquendi in eodem Crimine, secundum Reg. Juris, quia semper malus, præsumitur semper malus, nisi probetur per triennium cum laude vixisse, *Quartò*. Phisognomia mala, robur, timor, pallor, tremor, infantia, quæ solent sæpè esse fallacia Indicia. *Quintò* Inimicitia non Capitalis nimis levis est, quodsi fuerit inimicitia Capitalis, etiam ad capturam Rei sufficit. *Sextò* Fama si emerferit à Viris probis & honestis est Indicium sufficiens ad specialem Inquisitionem formandam. Et hæc quidem omnia dicuntur Indicia levia, quia solùm sufficiunt Judici ad aperiendam viam Judicii, ut specialiter inquirere possit, non tamen constituere Reum, eo minus torquere, nisi aliis Indiciis adjuventur, transeantque in gravis Indicii naturam.

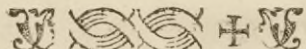
16. Indicia gravia sunt Confessio extrajudicialis, vel facta sine vi & metu coram Judice incompetente, Scripturæ manu Rei factæ, ut Literæ amatoris, minæ delictum præcedentes, à Viro improbo procedentes, secus si à Probo aliquo excandescente, tunc enim ad inquirendum tantum sufficiunt. Sequestratio solius cum sola, in loco suspecto, & obscuro, & obseratis foribus, aut nocturno tempore. Exclamatio Puellæ, vel offensus cum fuga vel pallore & tremore delinquentis, variatio, vacillatio, mendacium Rei, non stupidi,

pidi, non obliviosi, circa substantialia delicti, non tamen circa circumstantias. Fuga Rei post delictum & ante inceptam Informationem, vel etiam post, juncta famæ cum fractione Carcerum, nisi indebitè detineretur probat delictum. Inventio rei furatæ apud aliquem, nisi probet unde habuerit, vel si sit bonæ famæ & rem publicè teneat. Hæc omnia Indicia quæ etiam dicuntur præsumptiones, sufficiunt ad inquirendum & constituendum Reum, imò & torquendum si negaverit.

17. Indicia gravissima, quæ etiam violenta dicuntur, sunt quæ ortum habent ex maximis & evidentibus conjecturis, ita ut moveant mentem Judicis ad certitudinem quandam moralem, quòd Reus tale delictum commiserit, & nedum sunt sufficientia ad inquirendum & constituendum Reum, sed etiam ad condemnandum, ut si quis devestitus cum devestita in eodem loco deprehendatur, fornicatio præsumitur. Si quis stricto ense & sanguine consperso exeat de domo unam januam habente, in qua sit aliquis occisus, tanquam homicida condemnari potest, nisi aliqua defensione delictum minuatur, & tunc pænâ extraordinariâ puniri poterit: exceptis atrocissimis (puta delictis) quæ pænâ ordinariâ puniri debent. Cæterum circa Indicia ne quid desit, Lege sic disponente, licet Judici Indicia inter se copulare, quia Indicia ad invicem se juvant, unde licet unum Indicium leve ad torturam non sufficiat, junctum tamen alteri sufficit.

18. Hæc tamen Indicia, quæ sufficiunt ad procedendum, debent esse luce meridiana clariora, certa & non dubia, non æquivoca, ut si proponatur scriptura, certo constet illam infalibiler esse illius, qui putatur Reus, & per consequens sola deesse videtur Confessio Rei, secus Acta eruat nulla.

19. Ad ultimum omnia Indicia cujuscunque sint generis, nulla reputantur nisi quodlibet illorum, per duos saltem Testes, Contestes integros, probatum maneat. CA.

C A P U T XIV.
 De Inquisitione.
S U M M A R I U M.

1. Quid sit Inquisitio?
 2. Quotuplex sit Inquisitio?
 3. In Inquisitione Generali à nullo Juramentum exigitur.
 4. Neq; de speciali Persona, aut delicto occulto inquiritur.
Ibidem Commissarii tamen Generales, possunt specificè interrogare de vita & moribus Provincialis.
Ibidem Quemadmodum & Provincialis de vita & moribus Guardari.
 5. In Visitatione Generali convictus aliquis per duos Testes de delicto occulto, privatim est corrigendus.
Ibidem Convictus verò de delicto publico, publicè puniatur.
 6. In Generali Inquisitione, nulla prærequiritur Infamia.
 7. Inquisitio specialis quid sit?
 8. Hæc necessario prærequirit infamiam vel clamorosa Insinuationem.
 9. In quo differat clamorosa Insinuatio ab Infamia?
 10. In quibus Casibus non præcedente Infamia, procedi possit ad Inquisitionem specialem?
 11. In Inquisitionibus specialibus, Testibus, Juramentum semper est proponendum.
 12. In omnibus Inquisitionibus specialibus, Notarius ante omnia creandus sub nullitate Actorum.
 13. Sub eadem nullitate debet priùs constare Judici de corpore delicti.
- I. **I**nquisitio est incerta & occulta investigatio ejus, quod certo

certo cognosci debet, ut Judex justè judicare possit, & solvere vel ligare, ita Passerinus. *Trib. Regul. Quest. 8. n. 1.* Dicitur itaq; Inquisitio, quòd sit Investigatio incerta, quia de ea non habet Judex aliquam certitudinem indicativam, sive de delinquente, prout est in accusatione & denuntiatione, sive de delicto, & delinquente, simul, ut est in Inquisitione Generali, dicitur tandem ut Judex rectè judicare possit, & solvere, vel ligare, & hic exprimitur causa finalis Inquisitionis, quæ non debet esse sola ligatio, sed etiam solutio, hoc est absolutio Rei, ad quam (salva Justitia) semper prior debet esse Judex, ut dicitur in *Digestis. L. inter pares. ff. de re judicata.*

2. Inquisitio sic definita triplex est. *1ma* dicitur Generalis, quæ respicit omnia delicta & omnes Personas. Fit enim talis Inquisitio, tum in Capite, ut videatur si sanum est, congruenter regat; tum in Membris, ut sciatur, si per obedientiam Capiti adaptantur. Spectat ad Generales Visitatores Provincialium, vel eorum Commissarios in Visitationibus Paternis & Ordinariis. Et Provinciales in Visitationibus consuetis generalibus, & talis Inquisitio ordinariè spectat ad Superiores, ut Patres. *Secunda Specialis*, quæ instituitur à Prælato, ut Judice excitato à fama aut clamorosa Insinuatione, aut Accusatione, aut demùm Denuntiatione, contra speciales Personas de certis Criminibus infamatas, accusatas, aut denuntiatas. *Tertia est mixta*, & hæc vel est specialis quo ad Personas, & generalis quo ad delicta, ut cum Fratres alicujus Conventus infamantur de transgressionibus Regulæ, eæ autem transgressionibus ignorentur, & talis Inquisitio competit Superiori ut Patri, & non ut Judici, vel generalis quo ad Personas, & specialis quo ad delictum, ut dum à Judice cognoscitur Crimen, sed Reus, seu Auctor Criminis ignoratur.

3. In Inquisitione Generali, nempe Paterna, Judex seu verius Prælatum, à nullo Juramentum exquirere debet, potest tamen quemadmodum Episcopus in Visitatione, ut ait *Barbosa in Concil. Trid. Sess. 4. de Refor. Cap. 4. n. 11.* Si id aliquando expedire judicaverit, debet tamen monere subditos, & per Sanctam Obedientiam præcipere, ut dicant, quæ DEI gloriam & candorem Religionis concernunt, dummodò occulta non sint. Ita *Textus Legis.* Subditi verò sub culpa violatæ Obedientiæ & pœnis arbitrariis delicta notabilia, quæ sciunt, Prælati visitantibus revelare tenentur.

4. Cum autem Generalis Inquisitio respiciat omnia delicta & omnes Personas, ideo ne in Generali Inquisitione de speciali Persona vel delicto occulto inquirat, cavere debet omnino Judex, sub nullitate Actorum, in quo casu Subditus quibusvis præceptis adactus respondere non tenetur, Ab hac tamen exceptione Provinciales excluduntur, ad quos Syndicandos destinantur Visitatores, unde illis, intellige Visitatoribus integrum erit (puta Jus) de Provincialium regimine in genere & in specie inquirere nominatim, etiam nulla infamia præcedente, non tamen ad illorum mores & vitam descendendo. Quod etiam intelligi debet de Guardianis respectu Provincialium, ad quos exsyndicandos Provinciales instituti sunt. Poterunt etiam Visitatores Provinciarum de Prædecessore immediato generaliter inquirere, ut hac ratione in suo munere cautiores incedant, Cæterum occultum in Jure illud dicitur, quod licet duobus vel tribus Testibus notum sit, de illo tamen nulla existit infamia.

5. Quod si in Generali Inquisitione, aliquis fuerit convictus de delicto occulto, per duos vel tres Testes, non publicè, sed privatè coram iisdem Testibus puniendus erit, nisi atrox delictum esset, cujus correctio publica cæteris transi-

ret

ret in exemplum, Idem erit Judicium de delinquirente, qui antequam infamatus vel accusatus maneat, spontè suum delictum Superiori aperuit, etiamsi postea fuerit accusatus.

6. In Generali Inquisitione multa prærequiritur infamia quodq; in illa ad Prælatum defertur, tanquam ad Patrem, in specialem Inquisitionem deduci non potest (nisi infamia accesserit, ex qua, ut Judex velit procedere ad formandum Processum) sinecusa Paternè omnia erunt corrigenda.

7. Porro specialis Inquisitio est investigatio certi delicti, & certi delinquentis, facta à Judice in ordine ad publicam vindictam, & in hoc differt à generali, quia generalis est & de delicto & delinquirente incerto. Specialis verò est, vel de certo delicto & delinquirente simul, vel saltim de delicto certo, incerto delinquirente, & tunc erit species Inquisitionis mixtæ.

8. Hujusmodi autem specialis Inquisitio passim originem habere solet ex Visitationibus generalibus. Quo autem hujusmodi specialis Inquisitio ex generali deduci possit, necessario prærequiritur Infamia, in tantum, ut nisi hæc præcesserit per duos saltim Testes legitimos, initio Processus probata, nullò modò fieri potest, & Acta aliter facta nulla sunt, vel saltim clamorosa Insinuatio, quæ etiam initio Processus primò probari debet, & sufficit ad valorem Processus.

9. Cæterum clamorosa Insinuatio differt ab Infamia per hoc, quod infamia est tunc, quando in familiari colloquio publicè de aliquo delicto instituitur sermo. Clamorosa verò Insinuatio est illa, quando de aliquo delicto privatim Superior admonetur à quibusdam vel per iteratas Literas de tali facto docetur. Ita *Passerinus Cap. 1. n. 22. de Accusat. in 6. & Trid. Reus Quest. 8. n. 8.*

10. In Casibus verò mox specificandis etiam non præceden

I

ceden

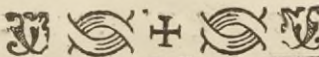
cedente Infamia, Judex descendere potest, ad Inquisitionem specialem. *Primo* Si sint delicta exceptuata, quæ supra recensuimus. *Secundo* Si Crimen in Judicio committitur, ut dum Testis falsum deponit, vel Actor calumniosè agit. *Tertio* Si delictum sit notorium. Jam verò notorium illud dicitur, quod sit publicè, & nulla tergiversatione celari potest. *Quarto* Si habetur Confessio Judicialis facta cum Juramento, sive sit coram Judice competente, sive non, sive facta ex professo, sive incidenter, sive sit delicti circumstantia, sive aliud delictum. *Quinto* Si Indicia sunt evidentiæ patrati delicti, & congruenter probata. In his enim omnibus Casibus sine præcedente Infamia procedi potest. Sicut etiam dum per Accusationem, Denuntiationem, Exceptionem inquiritur.

11. Inventa legitate procedendi viâ Inquisitionis specialis, Juramentum Testibus est exhibendum. Sacerdotibus quidem tacto pectore, reliquis verò tactis Sacris Scripturis, secus Acta sunt nulla.

12. Antequam descendatur ad specialem Inquisitionem pro formando Processu, quemadmodum in omnibus aliis actibus, ad contentiosum forum spectantibus (Paterno foro excepto) Judex debet sibi creare Secretarium vel Notarium ex Indulto Apostolico, qui omnia Causæ merita inscripta redigat, à quo Juramentum fidelitatis exigat, idq; in præsentia saltem duorum Testium, quæ omnia initio Processus ingrossentur, his enim non servatis Processus erit nullus. Penes autem hujuscemodi Notarium debent manere omnia Acta Processus, donec ille terminatur, quo finito reddantur Judici qui illa diligenter examinet, an in aliquo non fuerint vitiata.

13. Sub eadem nullitate ad specialem Inquisitionem devenire nequit, nisi prius constet plene de corpore delicti.

CA.

 CAPUT XV.

De Exceptione.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Exceptio?
 2. Quæ sint species Exceptionis?
 3. Alia divisio Exceptionum adducitur in Civilem & Criminalem.
 4. Exceptio Civilis quis sit?
 5. In Civili Exceptione deficiens Actor in probationibus, non incurrit pœnas talionis.
 6. Nisi Exceptio sit proposita contra Electum.
 7. Exceptio Criminalis quid sit?
 8. In Exceptione Civili, uno Processu omnia terminantur.
 9. Exceptio an sit Civilis vel Criminalis? dignoscitur ex Libello Excipientis.
 10. Interdum ex Civili Exceptione oriri potest Criminalis.
 11. Exceptio contra Eligendum non debet admitti ipso die Electionis.
- Ibidem.* Nisi probationes brevissimo tempore expediri valeant.
- Ibidem.* Criminalis verò nullo modo admittenda.
12. Excepto etiam Exceptione Civili defensiones concedendæ.
 13. Libellus Exceptionis, quæ in se continere debeat?
 14. Quæ sint fundamenta legitimæ Exceptionis?
 15. Qui possint excipere contra Eligendum?
1. **E**Xceptio definiri potest quod sit *Actus Juridicus* per quem

quem aliquis repellitur ab aliquo faciendo, obtinendo, vel possidendo. Actus iste aliter dicitur oppositio, quam aliquis proponit, puta Actor vel Reus. Oppositio autem hujusmodi est directa ad repellendam aliquam Personam, à faciendo aliquid, uti Judicem à judicando, Actorem ab accusando, Testem à testificando, Notarium à scribendo, peritum Consiliarium, Arbitrum, à Muneribus suis in aliqua Causa: vel *obtinendo*, ut quando Exceptio proponitur contra aliquem ne ad Prælaturam eligatur, vel *possidendo* aliquo, quando nimirum, in tempore debito excipitur contra Electum, ut non confirmetur, vel post Confirmationem, ne Prælaturam adeptam possideat.

2. Porro Exceptionum plures sunt species, aliæ enim sunt dilatoriæ, aliæ peremptoriæ, aliæ inductæ à rigore Juris, aliæ à naturali æquitate, aliæ sunt in rem, aliæ in Personam, quas qui videre cupit, adeat *Hostiensem Sum. Reg. de Except. V. Quæst. Sit Except. n. 2.*

3. Quia verò prædictæ divisiones parùm faciunt ad rem nostram seu Tractatum de Regularibus, hinc omis-
sis illis, aliam divisionem Exceptionis statuimus, nimirum in Civilem & Criminalem.

4. Civilis est dum repellitur aliquis ab aliquo, & nihil aliud intenditur, præter ipsius repulsionem sine ulla ipsius punitione. Talis est Exceptio Judicis, Actoris, & Testis. Notarii periti, Assessoris, Consilarii, Conjudicis, ut est Custos Provinciæ & Definitoris. Primo modo excipitur Electus vel eligendus ad Prælaturam in Religione, contra quem adducitur Inhabilitas, puta ex defectu scientiæ, ætatis, Natalium; vel Exclusiones, ut quod sit excommunicatus, infamis, inimicus, corruptus. Quæcunq; enim talis Exceptio si probetur, quod nempe Judex vel Testis sit Inimicus, Infamis, Excom-
muni-

municatus, statim repellit Judicem, ne judicet, Testem ne testetur, Notarium ne scribat. Nulla tamen illis neq; Ordinaria neq; Extraordinaria pœna imponitur.

5. Cum itaq; in Exceptione Civili, Excipiens non intendat Excepto pœnas, hinc si deficiat in probationibus & Exceptione, nullas pœnas subire debet, sed si quid malitiæ forte deliquerint, satis ei fit, quod sub talibus remaneat, quos rejiciebat, puta sub judicio Judicis, vel testimonio Testis.

6. Aliter loquendum est de Exceptione contra Eligendum, taliter enim Excipiens, si excipiat contra Electum postquam defecerit in probationibus pœnâ arbitrariâ erit puniendus, si verò contra Eligendum mitiori aliquâ multandus, quo falsis criminationibus aditus præcludatur. Turpius enim ejicitur, quàm non admittitur hospes, & ideò qui contra Eligendum excipit, mitius est puniendus, quàm qui contra Electum.

7. Criminalis verò Exceptio est, quando Excipiens non tantum intendit excludere aliquem ab aliquo, sed & puniri Excludum de objectis criminibus & probatis, in quo casu Excipiens naturam Accusatoris induit, & ideo si defecerit in probationibus, hoc est si legitime non probaverit objecta, Excipiens puniri debet pœnâ talionis.

8. Exceptio si sit Civilis uno eodemq; Processu omnia erunt terminanda, si verò Criminalis, duplici, ultra enim Processum, qui formatus est circa Exceptionem, alter erit formandus pro punitione.

9. Exceptio an sit Civilis vel Criminalis, id deducitur ex inscriptione Excipientis, si enim Excipiens in suo Libello solum prætendat amotionem, Exceptio censenda est Civilis, si verò instet una simul pro pœnis, Criminalis Exceptio est dicenda.

10, Quia verò etiam ex Civili Exceptione oriri potest
Crimi-

Criminalis, tunc nimirum, quando Excipiens excipit aliquem non nisi amovendo sine ulla exigentia poenalitatis, sed cur excipiat, seu pro causa Exceptionis, adducit aliquid criminofum, quod ubi probaverit, Judex ex Officio procedere debet, puta si Cajus excipiat Titium à testificando, ex eo, quia ipse est perjurius, vel infamis infamiâ facti, si hæc probaverit, Titius nedum amovendus erit à Testimonio, sed etiam contra illum Judex procedere deberet ex Officio, sed hoc non nisi per alium Processum, distinctum à primo, qui erat sine solius Exceptionis

11. Contra Eligendum in ipso Electionis die, Exceptio non debet admitti, nisi tam in promptu adsint probationes, ut brevissimo tempore expediri possit Exceptio, Criminalis verò nullomodo audienda, sed suis dilationibus agitari debet, ut & Exceptor probare, & Reus se tueri valeat, & hoc ad arcendam malevolorum vesaniam, qui si forte sciant aliquos defectus Fratrum, celant illos in Canonicis Visitationibus, ut postea in plurium facie plus confundant, Excipientes seriò debent examinari à quo tempore id sciant, & nisi probaverint se non pridem id didicisse, erunt puniendi conformiter ad Textum *Tit. Inquisitio* §. 6. ubi tales declarantur infames, & perpetuo actibus legitimis privati.

12. Demùm quia etiam in Exceptione Civili, aliquantè damnificatur Exceptus; seu qui excipitur, hinc antequam declaretur Exceptus, vel non, defensiones illi dandæ sunt, hoc enim Legi naturali ut plurimum est consonum. Quod si Exceptus per Exceptionem nullum damnum patitur, puta si excipiat Cajus à testimonio, quia est Frater Pauli Actoris, licet aliunde Reus dicat se nosse Caji intaminatam vitam, tunc frustraneæ essent defensiones. *Ita Clement. Pastoralis* §. *Cæterum de Sent. & re Judic.*

13. Porrò forma Exceptionis seu Libellus debet continere Tempus, Locum, & Personam. Tum Excipientis, tum Prælati seu Judicis, coram quo proponitur Exceptio. Tum etiam ejus contra quem excipitur. Item fundamentum seu causa Exceptionis, ut potè quod non habeat ætatem requisitam, quod sit inhabilis vel ratione alicujus Status corporis, vel alicujus facti, pariter debet assignare Testes, vel producere Instrumenta authentica ad probandum. Tandem debet exprimi petitio, quæ in Civili Exceptione versatur tantum circa repulsionem à Dignitate obtinenda, aut exercenda. In Criminali autem addit Instantiam, ut de Crimine objecto puniatur juxta Leges. Ad ultimum debet jurare Excipiens, quod non animo calumniandi, neq; malo zelo ducatur ad sic excipiendum. Tandem Libellus ita conscriptus debet Judici coram Notario & Testibus præsentari, ut sit in accusationibus, utriusq; istius Exceptionis Exempla adducemus in Formulario huic Parti adjiciendo.

14. Quæ autem sint fundamenta legitimæ Exceptionis contra eligendum ad Prælaturam, jam supra abundè dictum est in Caput 6. Qui Judices esse nequeunt, & ideò hic non putamus repetenda.

15. Quis verò possit excipere contra Eligendum, dico hæc in re neminem exceptuatum manere, præter Excommunicatos, prout habet *Gloss. in Cap. super. in verb. Accusatione. Ubi Abb. n. 11. de Accusatione Cap. Cum inter Cap. Dilecti de Exceptione.* Hinc etiam inhabilis ad accusandum, est habilis ad excipiendum tam Civiliter, quam Criminaliter. Ratio verò quam adducit *Innocentius Cit. ab Abb.* est quia quilibet quamvis inhabilis admittitur ad accusandum quando prosequitur suum interesse, Subditus autem excipiendo contra eum, qui futurus est suus Prælati prosequitur proprium interesse. Expedi enim non solum

solum toti Reipublicæ, sed & cuilibet habere Prælatum idoneum & irreprehensibilem, unde concluditur per hoc, quod quilibet de Provincia potest excipere contra eligendum in Provinciale, & quilibet de Conventu contra eligendum in Prælaturam Localem, ubi est moris à Communitatibus eligi Locorum Superiores. Ita Abb. in Cap. super his n. 21. de Accusat.

CAPUT XVI.

De Corpore Delicti.

SUMMARIUM.

1. Non cognito Corpore delicti nequit formari Processus.
2. Quid veniat nomine Corporis delicti?
2. Quotuplex sit Delictum?
4. Quomodo de illo constare possit?
5. Judex tenetur per se visitare delictum permanens.
6. Nec non adhibere scientificos ubi id Causa exigit.

1. **P**ostquam præcedentibus deductum est, nullum Processum juridicum posse habere aliquid roboris, sine præcedenti inspectione, & sufficienti probatione Corporis delicti, quo omnia ad plenum deducantur, præsentis Capitulo de Corpore delicti tractandum occurrit.

2. Corpus autem delicti licet sit delictum commissum, hic tamen potius sumitur, & definitur sic: *quod sit a Verbis Inspectio delicti, si est facti permanentis, vel probatio, puta per Testes, quod tale delictum commissum est, si sit facti transeuntis.*

3. Delictum enim dupliciter considerari potest, vel ut permanens post factum, ut vulnus, fractura, vel transiens, ut Injuria, Blasphemia, Fornicatio. Ante quameunque Informationem

tionem aliam juridicam, tenetur Judex inquirere de corpore delicti, & facere constare, quod delictum commissum sit, Processus enim in quo non constat de corpore delicti præsertim facti permanentis, omnino est nullus in tantum, ut si ex ipso constitutus sit Reus etiamsi confessus fuisset, nihil illi nocere posset confessio.

4. Porro constare de corpore delicti, non solum potest Judici per visum & repertum, sed etiam per Testium deductiones indicia, & legitimas præsumptiones. hæc enim omnia sunt sufficientia ad hoc, ut dicatur probatum corpus delicti prout videri potest apud Ludovicum ab Ameno P. 1, Tit. 10. fol. 247. & sequentibus.

Tunc enim dicitur constare corpus delicti permanentis, quando Judex visitat coram Testibus, cadaver, vulnus, incendium, & scribi mandat repertum esse tale delictum. Corpus verò delicti transeuntis cum videri non possit, sufficit videri, & de illo constare per Indicia & conjecturas, quæ probent commissum esse delictum. Si enim procedit ad instantiam Partis, satis est, si Judex examinet Testes capiendo informationem contra Reum, quæ unico contextu probent delictum esse commissum.

6. Ubi ad examinandum corpus delicti opus fuerit Medicò, Hirurgò, vel aliò quopiam peritò, illi omninò & per omnia adhibeantur. Horum enim decisio jurata multum potest, sive alleviare, sive aggravare Causam Rei. Sine autem juramento nihil omnia valent in Juridicis Processibus.

CAPUT XVII.

De Testibus.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Testis?
 2. Testes potiori Jure dicendi absolvere vel condemnare Reos.
 3. Qui à ferendo testimonio excluduntur?
 4. Socii Criminum in Casibus exceptuatis possunt testificari.
 5. Similiter Mulieres ubi veritas aliter probari nequit.
 6. Pari modò & Laici Sæculares.
 7. Prius tamen Juramentum debent deponere.
 8. Eodem modo sententiandum de Clericis Sæcularibus.
 9. Testes habiles quotuplices?
 10. Testis varius, seu varians quid?
 11. Testes discordes quid?
 12. Testes ambigui quid?
 13. Testes vacillantes qui?
 14. Testes falsi qui?
 15. Testes omni exceptione majores qui?
 16. Testes singulares qui?
 17. Testes Contestes qui?
 18. Duo Testes Contestes omni exceptione majores sufficiunt ad convincendum Reum.
 19. Interdum requiruntur plures.
 20. Testis quicumq; debet citari.
- Ibidem.* Debet esse Juratus.

Ibi.

Ibidem. Debet habere notitiam Personæ, delicti, nec non temporis, loci delicti.

Ibidem. In principio Examinis Testium, adnotari debent eorum Nomina, Cognomina, Anni ætatis, & Religionis item Status, Gradus & Conditio.

21. Testes officiosè interrogati, tenentur testari.

22. Testibus examinatis quid Judici agendum?

1. **T**ESTIS, est Persona officiosè assumpta, sive ab Actore adducta ad stabiliendam veritatem, sive delicti defacto perpetrati, sive innocentie. Dicitur *Persona ex officio assumpta*, nam ad testificandum præsertim in Criminalibus Judiciis Testes etiam cogi possunt. *Ex Cap. cum super. Cap. cum Contra. de Test.* Dicitur *ab Actore adducta*. Actoris enim est semper testes nominare & adducere. Dicitur *ad stabiliendam veritatem sive delicti defacto perpetrati*, nam quantumcunq; clamet Actor, si Testes non adhibeat, Reus innocens censendus & factum quantumvis, pro non facto reputandum est, in ore enim duorum vel trium Testium, stat omne verbum *Matth. 18.* & non in ore Actoris, vel Accusatoris, aut Excipientis. Dicitur *sive innocentie*. Testes enim non solum ab Actore vel ab Officio addici possunt, sed etiam à Reo ad declarandam suam innocentiam, prout potissimum evenit in Processibus emundatoriis.

2. Quia autem ut dicit Textus Munus Testium publicum est & ex ipsorum depositionibus totum Judicii robur dependet, unde Indiciorum & probationum fortitudo dimanat, ita ut Testes videantur quodammodo potiori Jure, sive Reos declarare & punire, sive infontes absolvere. Siquidem juxta communem Doctorum sensum, Judex quemadmodum nequit Reum condemnare, quem privatâ scientiâ scit nocentem, si publicè Testium testimoniò ostendatur in-

K2

nocens.

nocens. Ita pariter nequit absolvere & innoxium declarare, quem privatâ scientiâ scit innocentem, si publicâ scientiâ puta per Testium depositiones illum agnoscat nocentem. Ideo ex Jure communi in utroq; Foro non omnes ad testificandum admittuntur.

3. A Testimonio itaq; ferendo contra Reum, excluduntur omnes illi, qui accusare non possunt, nisi Criminis immanitas, difficilisq; probatio aliud suadeat. Cæterum neq; in casibus exceptuatis Testes esse possunt, omnes illi, qui Jure Divino vel naturali à testificando rejiciuntur, suntq; sequentes: Hæretici, Apostatæ, in Fide suspecti, publicè Criminosi, falsi Testes, hoc est, qui alias de testimonio antecederunt sunt notati, Conspiratores, Calumniatores, Infames, Inimici etiam non Capitales, & si jam reconciliati, Inimicorum Consanguinei usq; ad quartum gradum, eorumq; nimium Familiars, Fautores, Procuratores, Advocati, Furiosi, suspecti, Excommunicati, nisi prius absolvantur juxta Ludovicum ab Ameno, admitti quidem possunt ad defensionem Testes inhabiles, tamen eorum probationes Judicis arbitrio relinquuntur. quod idem est ac si nihil valeant, cur igitur non sit decidendum generaliter Testes inhabiles, ut omni casu manere tales. Ita habetur *Cap. Testes. 2. Quest. 7. Cap. Constituimus 3. Quest. 5. Cap. Beatus & sequentibus.*

4. Porro Socii Criminum quemadmodum possunt esse Actores in Criminibus exceptuatis, uti Hæresis, maleficiò, fortilegiò, Sodomîâ, furtò famosò, Crimine læsæ Majestatis, ita pariter in ejdem Criminibus possunt esse & Testes. Imò ut asserit *Kierchove*, etiam in omnibus criminibus, quæ sine Socio committi non possunt, ut sunt peccata Carnis & similia.

5. Mulieres autem licet ob fragilitatem sexûs & ingenii muta.

mutabilitatem de Jure Communi repelluntur à testificando, uti videre est: *Cap. Muliere: 33. Qu: 5.* tamen ubi veritas aliter haberi non potest, & Justitia periclitatur, Mulieres & Moniales, Testes esse possunt, prout docet *Rodericus. Tom: 29. 11. Art. 3.* Hinc cum delicta Monialium regulariter probari non possint, nisi per Moniales, admittuntur in Testes in Causis inter ipsas versantibus, Semper tamen Mulieribus minor fides adhibenda est, quàm Viris, hinc licet duo Testes Viri sufficiant ad condemnandum Reum, Mulieres debent esse plures, & in hoc casu supplebitur defectus fragilitatis per Testium pluralitatem.

6. Similiter Laici sæculares, licet de Jure Communi testimonium ferre non possunt, adversus Clericos, tam Sæculares, quàm Regulares, *Cap: de Cætero de Testibus & apud Roder: super Art 5.* Tamen Laicos posse quandoq; admitti in Testes, etiam in Criminalibus contra Religiosos, plures sentiunt, & non dissentit *Rodrigues* in casu, ubi delictum de quo inquirendum est, aut accusatur Religiosus, in illo contingeret loco, in quo non essent Religiosi, sive ejusdem, sive alterius Ordinis, ne alioquin Religiosi liberius delinquant coram sæcularibus, delicti commissi impunitatem sibi promittentes, & generaliter loquendo ubi delictum aliter probari nequit, ut tradit *Lessius Lib. 2. Cap. 30. n. 41. ex Cap. final. de Testibus.*

7. Ubi autem sæculares admittuntur ad testificandum contra Regulares, debent rogari, ut deponant Juramentum, quodsi noluerint; recursus est faciendus ad Judicem, sive Ecclesiasticum, sive Sæcularem, ut illos cogat ad Juramentum, alias depositiones illorum nil probabunt, & pro nullis erunt reputandæ.

8. Eodem modo admitti possunt Clerici Sæculares, aut Religiosi alterius Ordinis, ad testificandum contra Religiosos,

fos, in Criminalibus, aut nonnisi prævia licentia Prælati sui Ordinis, ut advertit *Ludovicus ab Ameno*; qui etiam examinari non debent, nisi prius deponant Juramentum.

9. Et hæc sint satis quo ad Testes inhabiles. Quod autem attinet Testes alioquin habiles, hi multifariè sumuntur, & appellantur, nimirum, Varii, Discordes, Ambigui, Vacillantes, Falsi, singulares, Testes, Contestes, seu Concordantes, ac omni exceptione Majores, circa hos omnes multa occurrunt scitu digna, quare ne quid intactum remaneat, breviter quidem, attamen de singulis differemus pro quo sit.

10. Testis varius seu varians putatur ille, qui varia deponit, sive in eodem, sive in variis examinibus, puta si primò se dicat de hoc facto nihil scire, postea verò asserat illud sibi apprimè notum, vel si primo dicat se id credere factum, postea confitetur, id certo & indubitanter nosse, vel primo testimonium affert, deinde se deposuisse negat, vel aliter extrajudicialiter loquitur, aliud, vocatus ad Judicem fatetur. Et tales Testes juxta Commune Aphorisma nihil probant, nam Testis varians non est audiendus. Imò si talis Testis non adducat causam rationabilem suæ variationis, manet puniendus, ut suspectus de perjurio. Ita *Sanchez Lib. 6. Consil. Cap. 5. dub. 13. n. 2.*

11. Testes discordes dicuntur illi, qui diversa sive contraria deponunt, quæ inter se coaptari minimè possunt. Hoc autem dupliciter contingere potest, sive nimirum in Testibus, qui pro eadem Parte examinantur, puta Actoris vel Rei, sive in Testibus diversæ Partis, ut si Testes pro parte Actoris adducti diversa deponunt, à Testibus à parte Rei constitutis. In quo Regula sit generalis, quod si Testes ejusdem Partis sint discordes in accidentalibus, puta si unus dicat die 6. Februarii hoc delictum fuisse commissum, alter verò asserat

id

id contigisse die 5. vel 7. unus nubilosam diem, alter verò serenam eo temporis fuisse, vel discordant de loco, eorum depositiones relinquuntur prudentiæ Judicis, quod si discordent in essentialibus, pro nihilo erunt reputandæ. Ita *D. Thomas 2:2. Quæst. 70. Art. 2. ad 2.* Jam verò aliter est sentiendum de Testibus diversæ Partis, nam si Testes adducti pro Reo dissenserint à Testibus adductis, pro Actore vel ex Officio, & sint numero pares ac dignitate, standum erit Testibus pro parte Rei adductis, quia Judex pronior esse debet ad absolvendum, quàm condemnandum, ut dicitur *de Reg. Juris in 6. Reg. 11. & ita tenet D. Thom. loco supra citato.*

1. Testes ambigui sunt illi, qui verbis ambiguis & confusè deponunt, puta ita videtur, vel forsitan ita est factum, & similia, ita, ut ex illorum depositionibus nihil clarè & apertè colligi, multominus concludi possit, & tales Testes nihil omninò probant, in Jure enim nonnisi claritas, & evidentia, locum habent, incerta autem & ambigua, pro nihilo reputantur. Ita *Gloss. in Cap. Si Testes 4. Qu. 3. v. simpliciter.*

13. Testes Vacillantes dicuntur illi, qui vacillanter deponunt, puta dicendo hòc idem simili modò, vel vidi ibi, imò ibi, vel potius ibi, fecit sic, vel potius sic, & talis Testis si semel se corrigat, dicens imò ibi, vel imò sic, quasi primum dictum ex incontinenti corrigens, non vacillat & probat sufficienter. Si verò replicaverit, vacillans est reputandus, & ut nil probans, rejiciendus. *Cap. Si Testes 4. Qu. 2. & 3. ibi Testes.*

14. Testes falsi sunt, qui jurati veritatem fateri nolunt, sed aut negant, aut occultant, aut contrarium fatentur, & tales nihil probant. gravissimè autem peccant. *Juxta August. Cap. 1. de Crimine falsi, ubi habet. Falsidicus Testis tribus Personis est obnoxius. Primum DEO, cujus præsentiam contemnit, deinde*

inde Judici, quem mentiendo fallit. Postremo innocenti, quem falso testimonio ledit, uterque Reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium, dicit, quia & ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat. Et tales Testes manent necessario puniendi, & quidem graviter. Et ultra hoc, in subsequens quoque; tanquam despectus à ferendo testimonio manet repellendus. *Juxta Reg. Juris in 6.* Semel malus semper præsumitur malus. Scilicet in eodem genere mali. Tenetur insuper falsus Testis in conscientia ad refarciendum damnum Proximo illatum per falsitatem.

15. Testes omni exceptione majores sunt illi, qui tam integræ sunt fidei, ut nulla legitima exceptione repelli possint, & de ipso facto ex certa scientia deponunt, unus talis Testis facit probationem semiplenam, etiam in Criminalibus, & sufficit ad torturam, licet nulla alia indicia concurrant. In dubio autem, an Testis sit omni exceptione major, talis præsumi debet, si contra illum nil opponatur. Quilibet enim præsumitur bonus, nisi certo constet de opposito, & hæc est communis doctrina.

16. Testes singulares sunt, qui super diversis factis deponunt, ita, ut quilibet illorum singularis sit in suo dicto, puta si unus dicat Petrum commisisse furtum, alter verò quod percussit Joannem, vel unus dicat tale delictum fuisse perpetratum domi, alter in via & similiter. Et tales Testes in nullo casu sufficere possunt ad convincendum Reum, multò magis condemnandum, nam juxta rigorem Juris, nemo plenè convinci aut condemnari potest ad pœnam ordinariam in Criminalibus, nisi ad minus per duos Testes Contestes legitimos, & omni Exceptione majores. Testes autem singulares semper sunt singulares. *Ita S. Thom. & alii communiter. Et patet Cap. licet universis, de Testibus, & Attest. Cap. licet causam de Probat.*

17. Testes autem Contestes sunt, qui de eodem facto, loco, tempore, Persona, aliisque; circumstantiis ad facti substantiam pertinentibus & necessariis deponunt, puta si duo probatæ vitæ Viri deponunt se vidisse, quod Petrus dederit alapam Paulo in dormitorio, die 9. Februarii hora media decima ante meridiem, & licet in accessoriis forte discordent vel in aliquibus aliis ad facti substantiam non pertinentibus, ob id illorum testimonium non debilitatur, si in facti substantia fuerint concordantes, quin potius firmatur, & credibilius efficitur, ut ait *D. Thom. super.* Si enim in omnibus concordarent etiam in minimis, viderentur ex condictione eundem sermonem proferre, & ideò præsumi possent esse conspiratores, quod tamen prudentiæ Judicis relinquitur discernendum.

18. Duo tales Testes Contestes omni Exceptione majores sufficere ad plenè convincendum Reum, constans est, tum Theologorum, tum Jurisperitorum sententia Juri naturali & Divino conformis, uti *Deut. 19. ubi habetur: In ore duorum vel trium Testium, stabit omne verbum, quod idem docuit Christus Matth. 18. inquit: in ore duorum vel trium Testium stet omne verbum, & Joan: 8. Duorum hominum testimonium verum est.* Ideòque; Jure Gentium apud omnes Nationes receptum est.

19. Tandem in quibusdam Casibus possent Jure positivo plures Testes exigi. Sic Jure Cæsareo in Testamentis apertis, requiruntur Testes quinque, in obsignatis 7. in Codicillis 5. hoc autem apud nos non est in usu. Similiter *Jure Canonico Cap. Presul. 2. Qu. 5. & seq.* ad condemnationem Episcopi five sit Cardinalis, five non, requiruntur Testes 72. Presbyteri Cardinalis 44. Diaconi Cardinalis 27. Subdiaconi, Acolythi, Lectoris, Exorcistæ, 7. Et licet iste numerus Testium modo

do non fit in usu, minorq; sufficiat, monet tamen *Rodericus sup. Qu. 13. Art. 1.* quod licet ad condemnandos Prælatos Regulares simpliciter loquendo sufficiunt duo Testes Contestes, cautè tamen debent procedere illi, qui in illos inquirent, dum aliquod delictum illis imputatur, sunt enim Prælati signum cui ab omnibus contradicitur, unde ait *Rodriques: Non condemnarem ego eos ad penam ordinariam propter duos tantum Testes, nisi causa facti & circumstantiæ Personæ aliud postularent.*

20. Cæterum ut Testes, quicumq; etiam omni Exceptione majores legitimè probent in Judicio necesse est. *Primò* quòd sint citati, seu quocumq; modo vocati, aut ab Officio assumpti, aut ab Actore, vel Reo adducti, nam Testis voluntariè se offerens, suspectus manet & non probat. *L. Presbyter Cod. de Episc. & Cleric.* & quòd in Processu notetur quâ viâ introducatur, sive ab Officio assumptus sit, sive ab Actore, vel Reo adductus. *Secundò*, debet esse juratus, nam Testi non jurato non creditur *Cap. Tuis & Cap. nup. de Testibus.* *Tertiò* quòd interrogentur à Judice de notitia Personæ, de delicto, de tempore, de loco, & si qui ibidem eodem loco & tempore interfuerint. *Quartò* In principio examinis Testium adnotentur eorum Nomina, Cognomina, Anni ætatis ac Religionis, status, Gradus, imò & Conditio, si sint Sæculares.

21. Ad ultimum quòd attinet Testes, observandum est, quòd Testes interrogandi sint servato Juris ordine, id est à Judice competente, præcedente accusatione, aut denuntiatione, aut infamia, vel indiciis sufficientibus, vel semiple-na probatione. Et tunc Testis sic legitimè interrogatus, respondere tenetur & fateri veritatem sub gravi obligatione. *Ita D. Thom. 2.2. Qu. 70. Art. 1. in corpore, quem communiter sequuntur alii DD. Quod si testari & deponere noluerit, manet puniendus.*

22. E contra non tenetur quis testari etiam Judice præcipiente. *Primò*. Si Crimen est illi notum ex sola Confessione Sacramentali, quæ enim sciuntur ex Confessione habenda sunt pro non scitis & oblitis. *Secundò*. Si delictum sub secreto sigilli vel Consilii, aut auxilii petendi gratiâ, sit alicui detectum. puta Confessario, Medico, Advocato, vel Obstetrici, aliàs præcluderetur omnis via petendi à Proximo auxilium, hoc tamen sane intelligendum est, videlicet si subterfugia non vergat in detrimentum Reipublicæ vel Communitatis, aut Proximi, tunc enim tenetur testari quilibet, etiamsi jurasset se non dicturum. Quia Juramentum promissorium cadens in detrimentum injustum tertii, non ligat. *Tertiò*. Si Actor delicti non laborat infamiâ vel Indiciis, & non timeatur aliquod damnum sive privatum Personæ, sive publicum scandalum. *Quartò*. Non tenetur quis testari cum suo notabili damno Spirituali, vel temporali, puta bonorum vel honoris, quia hæc obsequia non tenemur præstare cum damno suo, nisi esset incommodum Communitatis, loquendo enim de privatis ordo charitatis postulat, ut prius nobis, quàm aliis consulamus. *Quintò*. Si peccatum est occultum & peccator jam manet emendatus.

23. Observandum est *Secundò*, quòd Testibus ab Accusatore adductis riteq; examinatis, debet Judex eorum dispositiones maturè considerare; ut sciat quid agere debeat. Nam si Testes invenerit discordes, vel vacillantes, aut singulares, & sic nil concludentes, Accusatum vocare, aut Reum, constituere non debet, multò minùs interrogare, sed Accusatorem præmonere de non sufficienti testimonio, ut si velit, vel ab Actoratu desistat, vel alios Testes adducat. Quod si Accusator desistat, & humiliter se gerat, Judex cum ipso mitius se agere poterit assignando illi levem aliquam pœni-

tentiam. Quod si Accusator alios Testes adduxerit, & hi quoque; nil probaverint, pœnâ talionis puniendus erit. Jam verò in casu, quo Testes Contestes & concordēs fuerint & factum probatum sit, vel indicia gravia orta de Crimine & Reo, illum citare, audire, & sufficienter interrogare debet, formatis ex Testum depositionibus, Capitulis juxta formam inferius præscribendam in praxi Examinis.

CAPUT XVIII.

De Reo.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Reus?
2. Antequam Reus vocetur, primo debet constitui.
Ibidem. Deinde citari.
3. Citatio Rei, est de Jure naturali.
Ibidem. Quomodo illa fieri debeat apud Regulares?
4. Reus legitimè citatus, si non compareat, monendus est.
Ibidem. Quodsi sit suspectus de fuga, detinendus in Carcere,
5. Reo comparenti, debet aperiri status Causæ.
6. Si maneat ut suspectus sub custodia, debet ad Examen admitti.
7. Reus non audiatur in Judicio, nisi juratus.
8. Cautela hac in re.
9. In Examine benignè & charitativè cum illo procedatur.
10. Quomodo procedendum circa Rei Examen?
11. Reus non respondens habendus pro convicto.
Ibidem. Nomina Testium, nunquam Reo aperienda.
12. Quodsi aliunde Reus in notitiam Testium devenierit, poterit illos rejicere.

13. Si Reus dicat sibi Judicem suspectum, debet id in scripto proponere.

14. Reus nequit interrogari, nisi de his, de quibus est convictus, vel indiciatus.

15. Si Reus in Examine nominet aliquem de quo non interrogatur, non est audiendus.

1. **R**eus dicitur à reatu, seu reatus alicujus obligatione, Raci reatus alicujus obnoxius, quapropter nemo talis censendus est, nisi contra quem probationes vel saltim indicia gravia laborant. Nec Reus aliquis censendus est, antequam ad Judicium vocetur per citationem.

2. Captis itaque Informationibus modo Juridico per Testium inquisitionem, si contra aliquem inveniatur plenæ probationes de aliquo delicto, vel saltim semiplenæ, aut indicia gravia, ante omnia in Processu formandum erit Decretum interlocutorium constitutionis Rei, juxta formam seu praxim suo loco ponendam, & tunc Reus ante omnia citandus est prius, quam aliquid contra illum attentetur, ut est incarcerationio vel tortura, & alia hujusmodi, aliàs graviter peccaret Judex, aliter faciens, & omnia tentata essent & nulla, ut habet *Spatarius*. Tract: 9. Cap: 1. n. 2. & alii communiter. Si tamen ex manifestis vel saltim gravibus conjecturis arbitriò Judicis ponderandis, justè timeretur fuga Rei, si citaretur, tunc posset ante omnia incarcerari, non quidem Carcere formali, sed veluti sub custodia, donec Causa terminetur. Cautissimè autem & gravissimè in hoc est procedendum, honor enim & bonum Nomen Religiosorum sunt totæ illorum divitiæ, quas per similem incarcerationem amittunt.

3. Porro vocatio seu citatio Rei, est de Jure naturali, ac Divino, ut ostendit *Rodrigues Tom. 2, Qu. 18. Art. & patet Gen. 3.* ubi Deus citavit Adam ad audiendum illum in-

quiens: *Adam ubi es.* Modus tamen citandi Reum videtur accidentalis, & in hoc servari debet mos uniuscujusq; Religionis, in nostro autem Ordine citari solent, si sint in alio Conventu per Literas vocando illos ad præsentiam suam, non specificando causam illorum vocationis, vel si sint in eodem Conventu ad Cellam suæ Residentiæ, sive per se, sive per alium aliquem ex Fratribus, quæ Praxis citandi Reum etiam in aliis Religionibus servatur, Teste *Peyrino Formular. Prælat. Liter. C. Cap. 10. n. 5.*

4. Quod si Reus sic legitimè citatus comparere noluerit, si forte sit de fuga suspectus, debet detineri in Carcere sub custodia, quod si non fuerit suspectus de fuga, assignandum illi erit tempus sufficiens ad comparandum, cum comminatione censuræ, quo tempore elapso, si non comparuerit, poterit ut contumax pro confesso haberi, & condemnari, nisi justas alleget causas, cur non compareat.

5. Reo comparanti debet Judex (maximè si respondere nolit) aperire Causæ suæ statum in terminis universalibus nullò expressò nedum Nomine, sed neq; dicto Testium, aut particulari aliquo indicio, sed tantum in genere, quod contra illum sint plenæ & semiplenæ probationes, vel indicia æquivalentia, unde advertat & respondeat, cum Causæ status id requirat. Et ratio est, quia nemo tenetur parere cum gravi suo vel alterius detrimento, nisi illi constet se legitimè interrogari, hoc autem nescit Reus, non cognitò causæ suæ statu.

6. Si Reus ut suspectus maneat arctatus in Carcere, ut legitimè interrogetur, debet è custodia dimitti, quo liberius veritatem fateri possit, omnem enim vim seu metum à Reorum Confessione abesse debere, cuncta Jura decernunt, prout docet *Spatarius supp. Cap. 5. n. 15.* & id in Causis Regularium

rium, omnino observandum docet *Rodrigues sup. Qu. 19. Art. 11.* eo, quòd hujusmodi libertas spectet non ad apices Juris, sed ad substantiam ipsius, Confessio enim extorta à Reo in Carcere; dicitur extorta metu, adeoq; nulla, hoc tamen intelligendum est, ubi gravissimæ instantiæ non svadent oppositum, videlicet Reum debere examinari in Carcere, & tunc hoc scribendum erit in Actis seu in Processu.

7. Reo in Judicio constituto, & respondere parato imponendum est præceptum de præstando Juramento dicendi veritatem circa interrogatoria proponenda, quamvis enim nemo sit cogendus ad revelandam suam turpitudinem, communis tamen Doctorum sententia & consuetudo docet Reus juramentum esse præstandum, & hunc esse stylum & praxim in Ordine nostro tenet *Spatarius s. p. n. 12. quemadmodum & Peyrinus ac alii.*

8. Cæterum Ludovicus ab Ameno *P. 1. Tit. 19. S. 4. n. 19.* & *Gaudentius Kierchove Cap. 6. S. 2. n. 117.* volunt hac in re cautè esse procedendum neq; id promiscuè fieri, & à Reo negante Juramentum illud non exigere, ne perjuriis detur occasio.

9. His præmissis inscriptoq; in Actis, die & Anno ac tempore comparitionis Rei in Judicio [puta matutino, vel pomeridiano] item Nomine & Cognomine, ætate tum Anorum, tum Religionis, quemadmodum Officii & Status, incipiat Judex Reum examinare benigne & charitativè, non de vanis & inutilibus, sed de necessariis & ad rem pertinentibus. Ordinariè autem à generalibus incipiendæ sunt interrogationes, v.g. an sciat vel præsumat causam suæ vocationis? vel si ex custodia sit dimissus? unde veniat? cur ibidem fuerit collocatus? & sic per consequens, donec eliciatur Confessio delicti, aut saltim magna indicia ejus colligantur.

10. Ubi verò ex Rei responsionibus collectum fuerit, revera ipsum esse Auctorem delicti, requirendus est, ut facti seriem referat sigillatim, quod si quædam non plenè explicaverit, rursus debet interrogari, super iis, ut clarius & distinctius illa exprimat. Quod si dicat, se nescire, neq; præsumere, causam suæ vocationis, & examinis, tunc proponantur illi communes interrogationes, v. g. in quo Conventu maneat de Familia, à quo tempore, an hoc tempore v. g. die 10. Februarii fuerit in Conventu? an hoc die non sit factum aliquod scandalum? donec veniatur ad ipsum delictum cum circumstantiis, & indiciis. ut Reus ex interrogationibus colligere possit, jam manere delictum detectum. In omnibus autem interrogationibus cavere debet Judex à cavillosis, suggestivis & dolosis interrogationibus, sed debet incedere Regiâ inter justitiam & charitatem viâ, quod etiam in examine Testium maximopere est observandum, ne Processus evadat vitiosus atq; nullus.

11. Ubi autem Reus legitimè interrogatus respondere recusat, vel nonnisi dubiè respondet, dicendo non scio, vel non recordor, potest à Judice compelli ad respondendum, vel sub lucta seu comminatione, quod factis tribus monitionibus in illum animadvertet pœnam delicti, vel per torturam si agatur de gravioribus Criminibus. Quod si post torturam quoq; pertinaciter respondere recuset, poterit haberi pro confesso & consequenter damnari. Ita cum *Rodrigues sup. Art. 5. tenet Lezana Vers. Reus n. 3. Peyrinus sup. n. 1. & alii plures* Reo dictum neganti non potest Judex aperire Nomina Testium, aut ea cum Reo confrontare, idq; ad vitanda odia, & jurgia, & gravissima incommoda inde oriri solita, idq; *ex Bull. Urb. VIII. Quæst. incip. ad uberes & eximios fructus &c.* quod etiam practicatur in aliis Religionibus *Teste Pellizario sup. n. 115. & aliis nonnullis.*

12. Si tamen Reus aliunde in Testium notitiam venerit, posset in progressu examinis detegere eorum occultos defectus ad reddendum eorum invalidum testimonium, dummodo adsit omninò necessarium ad suæ Causæ justam defensionem, & evadendum damnum, quod aliàs pateretur, idq; etiam tunc, quando malum proveniens Testi majus esset illo, quod pateretur Reus. Et ratio est, quia talis detectio est medium jure concessum, idèq; Reus utens jure suo, non peccat, neq; contra justitiam, neq; contra charitatem, eo, quia non tenetur cum damno suo præcavere, & vitare alienum. *Ita Sot. Lib. 5. de Just. Qu. 7. Art. 3. cum aliis.*

13. Quodsi Reus respondere renuat allegando Judicem sibi esse suspectum, debet in scripto ponere causas exceptionis, & hæc erunt remittendæ Judici Superiori, vel mediis, ut Judex unâ cum Reo eligat Arbitros, qui judicent de Causa suspicionis, & si Causa non fuerit probata, Judex procedat prosequendo suam Jurisdictionem, si autem maneat probata, Judex si sit Ordinarius deleget causam alteri, si verò sit Delegatus, ab ea omninò absteat. *Ita habetur Cap. Cum speciali, & Cap. secundo requiris de Appellat.*

14. Reum indiciatum, vel etiam convictum, nequit Judex interrogare de aliis Criminibus, nisi similiter de illis adsint indicia vel probationes, generaliter enim Reus non debet interrogari, nisi de his, quorum est Reus, seu obnoxius, nullius autem est Reus, cujus non adsunt probationes, saltem femiplenæ, vel indicia ad minus gravia, similiter neq; Reus respondere tenetur, neque Judex potest interrogare Reum de Complicibus sine præcedentibus contra illos indiciis, nisi delictum sit, quod sine Complicibus fieri nequit, ut est conspiratio, vel publico sit perniciosum, quia tunc bonum Commune, præferri debet bono privato Complicis. *Ita Rodri-*

driques. *sup. Art. 10. Pelliz. n. 111. Bassens V. Reus & alii.*

15. Cæterum si Reus aliquem nominaverit, dum de eo non interrogatur, ejus dictum non efficit semiplenam probationem, nisi aliunde adsit aliud indicium probatum, præsumitur namq; quod ad se exonerandum gravet alios. *Ita Bassens in sua sup.*

CAPUT XIX.

De Tortura.

SUMMARIUM.

1. Torturæ aliquoties facta mentio.
2. De hac copiosè Ludovicus ab Ameno & Rodriques.
3. Ubi Crimen aliter probari potest, Tortura adhiberi non debet.
4. Qualiter & quando Regulares torquendi?
5. Hæc semper apud Regulares debet esse Religiosa.

1. **EX** quo de Tortura sæpius hac in parte facta est mentio, quid illa sit, & prout Religiosis competit? hoc capite occurrit tractandum.

2. *Ludovicus ab Ameno P. 1. Tit. 16.* multum copiosa hac de re collegit, quemadmodum & *Rodriques Tom. 2. Qu. 20. per totum*, mihi hac de re pauca & honestiora placent, ac magis consona honestati Religiosæ. Hinc in hac re curiosos ad præfatos Auctores remitto, quemadmodum & ad *Sanctorum Titulo Tortura*. Ubi omnia hac in re desiderata, in promptu habebit. Est igitur Tortura subsidium quoddam, in defectu probationis, supplens id, quod ad plenam probationem

nem

nem deficit, adeoq; introducta non in pænam delicti, sed ad probandum delictum.

3. Ubi igitur Crimen aliunde probari potest, vel manet probatum, Tortura nullo modo adhibenda est, similiter non debet dari, si non adsit semiplena probatio, vel indicia graviora, per idoneos Testes probata, prout late probat *Rodriques Tom. 2. Quæst. 20. Art. 3*, Ubi etiam monet Judicem Regularem teneri dare copiam indiciorum Reo, etiam non petenti, cum certo termino ad se purgandum.

4. Qualiter autem seu quomodo Regulares torquendi sunt? scire cupienti, ante omnia sciendum est, communem esse sensum omnium Doctorum, quod Tortura non debeat esse æqualis pænæ promeritæ per delictum, de quo investigatur, multò minùs poterit esse major, injustum enim est, ut in dubio an Reus hoc fecerit, jam gravior & æqualis pæna detur, ac forte pæna delicti. Item communiter tenetur ab omnibus, Religiosos Regulares mitius & levius torqueri debere, cæteris paribus, quàm Laicos, tum ob metum Excommunicationis, si excedatur in Tortura, ac ejus modis, tum ob reverentiam Status Religiosi. Item regulariter abstinendum esse ab iis tormentis, quibus moraliter Reus non possit resistere. *Ita Portel. verbo Tortura n. 2. Lexana V. Judex n. 14. & colligitur Cap. cum Beatus dis. 45. Quæst. 5. Cap. 1. circa finem.*

5. Licet autem attento Jure Communi, arbitraria sint Judici tormenta, ab ipso eligibilia, juxta qualitatem delicti, & Personæ, juxta tamen *Ghistarium Cap. 18. S. de Tortura n. 63*. Ubi Religiosis adhibenda est Tortura, debet illis dari Religiosa, nempe Carcer cum inedia, in gravissimis verò ad summum disciplina, quæ juxta Ludovicum ab Ameno spatium duorum Miserere excedere non debet, vel melius ad nu-

M2

merum

merum ictum redigenda erit, de quo tamen Reus non debet scire. Monet tamen *Spatarius Tract. 7. Cap. 18. n. 15.* Prælatos Regulares ne unquam ad graviores torturas descendant, nisi ex Consilio & Consensu Definitorii, & Patrum Provinciæ vel Ordinis. Sine quorum tamen Consilio & assensu leviores pænæ, nimirum Jejunii in pane & aqua, flagellationis & arctationis adhiberi possunt.

CAPUT XX.

De Defensionibus & Patrono.

SUMMARIUM.

1. Defensiones sunt de Jure naturali.
2. Neq; Generales Ordinum in illa dispensare possunt.
3. Jmò & Reus non debet illis resignare.
4. Hinc Judices non debent inducere Reos ad resignandum Defensionibus.
5. Quibus modis se Reus defendere possit?
6. Et sequentibus usq; ad finem.

1. **C**Um Defensiones sint de Jure naturali, eaq; vix benè fieri possint sine Patrono, præsertim ubi Reus non est literatus. Hinc antequam Judex descendat ad sententiam condemnatoriam, debet Reus informari de statu Causæ suæ, de Indiciis, de probationibus &c. Quapropter antecederet ad sententiam decisivam, debet Reo dari etiam illo non rogante Advocatus, seu Defensor, sive Patronus, aliquis ex Religiosis sui Ordinis, Vir literatus ac Juris gnarus, & hoc etiam in illo casu, quo Reus delictum fuerit confessus. Hujusmodi

modi autem Advocato debet dari copia Processus, & debitæ dilationes, ut producere possit Testes, pro parte Rei examinandos, si opus fuerit, & omnia alia facere, prout de Jure.

2. Hæc autem Reorum defensio, adeò est necessario ipsis concedenda, ut neq; Generales Ordinum illam omittere possint, imò ipsi Reo, capto, vel deprehenso in flagranti delicto non est neganda.

3. Jmò juxta multos, ipsemet Reus in Causis Criminalibus, quando agitur de gravi pæna corporali, vel de magna læsione famæ; nequit suis Defensionibus resignare, nisi forte Reus spontè delictum confessus sit, cui assignatò à Judice terminò debitò Defensionum, ille velit Defensionibus renuntiare, seq; pietati Judicis & misericordiæ plenè committere, & tunc mitius aequaliter puniendus erit.

4. Caveant autem Judices Regulares, ne ullò modò, maximè verò dolosè, inducant Reos ad renuntiandum suis Defensionibus, sed potius prout decet Religiosos, illos doceant, moneant, & adjuvent (salvâ tamen semper Justitiâ) ut se pro viribus defendant.

5. Modos, quibus Reus se defendere posset fusè pro suo more collegit Ludovicus ab Ameno, & *Sanctorus*. quem admodum *Spatarius Tract. 10.* qui tamen omnes ad quatuor capita redigi possunt. *Primò*, itaq; Reus se defendere potest, excipiendo, quod Corpus delicti non sit sufficienter probatum, nam corpore delicti non probato, totaliter ruit Processus. Qualiter autem corpus delicti sit probandum, dictum est *Cap. 16. supra.*

6. Secundo defendere se potest Reus, excipiendo contra Judicem, quod sit incompetens, vel suspectus, vel quòd non servaverit, quæ de Jure servanda sunt, de Judice competente Regularium actum est, ubi de Exceptione contra Judicem
iuf. e.

suspectum Cap. 15. de servandis de Jure in Judiciis Regularium. Cap. 12. & alibi sparsim tota hac altera Parte, ex quibus Reus, vel Patronus, eruere poterit, quæ ad sui defensionem opportuna judicabit.

7. Excipiens autem contra Judicem Ordinarium, debet coram ipso adducere causas legitimas Exceptionis, ipsamq; Exceptionem probare, & si in probationibus defecerit, manet puniendus ad arbitrium Judicis, ita *Sanctorum in Sup.* & communiter. Licet autem communiter exceptio Judicis debeat fieri, antequam Reus Juramentum deponat, si tamen Causa recusationis superveniat post litem contestatam, tunc etiam postquam fuerit conclusum in causa, poterit interponi recusatio.

8. Quare si Reus postquam examinatus est, & illi datæ sunt defensiones, imò etiam post Sententiam, cognoscat Judicem se fuisse jactatum extrajudicialiter, quod velit se hac occasione vindicare de Reo, ob injuriam sibi aliquando ab illo (puta Reo) illatam, & id probare possit Reus, se primo hoc cognovisse, postquam conclusum sit in Causa, habet adhuc tempus ad excipiendum contra Judicem, & rescindendos actus, contra se factos. Et ratio est, quia ignorantia illa, quæ fuit facti, & non Juris, sibi nocere non potuit.

9. Tertio Reus se defendere potest, excipiendo contra Testes, quod non sint habiles, aut probando similibus pluribus, aut paribus Testibus contrarium, de Testibus autem habilibus egimus Cap. 17. Quod si Reus adducat alios Testes pro se, debet illos Judex benignè audire, adeoq; non ægrè ferre, quod illorum testimonium destruat delictum, maturâ tamen cum circumspectione, ne forte sint corrupti. Licet enim Judex pronior debeat esse ad absolvendum, quàm ad condemnandum, cæteris paribus, semper tamen attendere debet;

debet, ne Justitia patiat, cum Judices sint Custodes Justitiæ juxta illud Sap. 1, *Diligite Justitiam, qui judicatis terram.* Cæterum cæteris paribus, plus fidei datur Testibus adductis pro defensione, quàm Testibus accusantibus. imò plus creditur Mulieribus ad defensam, quàm Viris ad offensam.

10. Quartò defendere se potest Reus, probando errorem à se factum in propria confessione, si quem rationabili fultum probatione invenire poterit. Confessio enim licet jurata sit, revocari poterit, ut cum multis latè probat *Ghisterius* Cap. 19. n. 13. sed in hoc casu non sufficit quòd Reus simpliciter asserat, se per errorem fuisse confessum delictum, sed debet per evidentiam facti probare, se Crimen non commississe. Quod si evidenter non probat, sua confessio non cenfebatur erronea, quo minus ad pænam ordinariam condemnari valeat.

C A P U T XXI.

De Purgatione Canonica.

S U M M A R I U M.

1. Quid Purgatio Canonica?
 2. Antiquitùs fuit maximè in honore.
 3. Purgatio Canonica dupliciter fieri potest.
 4. Purgatio Canonica si indicatur à Judice, quomodo fieri debeat?
 5. Usq; ad septimum inclusivè.
 6. Si fiat ad instantiam Infamati, quæ in illa mutanda?
 7. Canonice Purgationis quis sit finis & effectus?
 8. Canonice purgatus, non potest de eodem Crimine molestari.
 9. Jussus se purgare si renuat, quomodo cum illo procedendum?
1. Pur-

1. Purgatio Canonica, est ostensio conscientiae alicujus, de Crimine, cujus laborat infamia, coram Judice competente facta, secundum praescriptum Juris Canonici, de hac autem purgatione Canonica extat integer Liber in jure Canonico, Lib. 5. Decretalium, constans 16, Capitulis.

2. Purgatio Canonica antiquitus fuit maximo in honore, ita ut nonnulli Summi Pontifices, de gravioribus Criminibus infamati (qui tamen à nemine judicari poterant) eam publicè se purgare ad removendum populi scandalum, seque illam uti non sunt dedignati, prout de S. Damaso, Paschali Primo, Simmacho, & Gregorio VII. ac Pelagio videre est apud Platinum de vitiis Pontificum, nunc autem ejus usus videtur penè abolitus praeterquam in Sancto Officio. Eam tamen quandoque & nunc praticari videmus. Proinde pro illius notitia, nonnulla magis scitu digna afferentur.

3. Purgatio itaque Canonica dupliciter fieri potest. Primò quidem quando à Judice legitimo indicitur Infamato, ut se per illam purget. Secundò quando fit ad instantiam ipsiusmet Infamati, qui stimulis malae de se famae perpunctus, rogat à Judice, ut se purgari permittat.

4. Purgatio Canonica si indicatur à Judice. primò debet constare Reum inquisitum, verè laborare Criminis infamia, vel accusatum defectu plenae probationis remanere suspectum de Crimine, de quo tamen aliunde non potest immunis agnoscì, vel convinci, nisi adhibita purgatione, cum Crimen non nisi semiplenè sit probatum, vel non nisi maneant indicia illius gravia.

5. Secundò praefigitur Reo dies in scripto à Judice determinatus, quo coram Judice compareat, cum quinque vel sex Compurgatoribus, sive Testibus à se nominandis, qui sint probatae vitae & bonae opinionis, de nullo Crimine unquam

quam notati, quique vitae & conversationis ejus, quem purgare debent, notitiam habeant, ut juxta conscientiam, nullo amore aut odio, aut aliqua alia passione moti, jurent se credere, dictum Infamatum, jurasse verum, se purgando, vel Crimen illud se non commisisse.

6. Tertio, debet Purgandus significare Judici se purgationem acceptare, & simul notificare quosnam Compurgatores adducere velit.

7. Quarto. Ubi Purgandus cum suis Compurgatoribus comparuerit coram Judice, & Notario, vel aliis Testibus ad hoc assumptis, petit ab eo Judex, an illi Compurgatores sint iidem, quos ille nominavit? quo respondente quòd sic, instruat Judex Compurgatores de merito Cause, & Crimine, de quo Purgandus fuit diffamatus, & exponat illis originem & fundamenta, ex quibus talis infamia contra illum nata est, & idcirco juridice esse illi injunctam purgationem Canonica, quae in eo consistit, ut ipse Purgandus juret, se tale Crimen non commisisse, & ut Compurgatores etiam jurent se credere ipsum verè jurasse. Quibus Compurgatoribus annuentibus & dicentibus se ad id fore paratos, Judex praesentibus Testibus ad hoc assumptis, ac Compurgatoribus praefatis, exigit à Purgando Juramentum, de dicenda veritate super interrogandis, quò Juramentò prestitò, interrogat Judex Reum v.g. an tale furtum, de quo infamatus, & inquisitus fuit, perpetravit? Respondet: Juro me tale furtum non commisisse, nec mandasse, nec consuluisset, nec fovisse, nec meo Nomine factum ratum habuisse. Si autem Crimen sit merè Personale respiciens Personam solius Purgandi, ut est blasphemia vel fornicatio, & similia, tunc sufficit respondere, juro me tale Crimen non commisisse. Qua responsione habita Judex Purgandum dimittit,

post cujus discessum interrogat Compurgatores, an probe intellexerint ea, super quæ Purgandus juravit? qui respondere debent, optimè intelleximus. Et tunc Judex uno Compurgatore remanente, cæteros dimittit, ille verò qui remansit, defert Juramentum de veritate dicenda, quò præstitò, interrogat eum, *Primò*. An istum Purgandum benè noscat, & quomodo? seu unde? Respondere debet Compurgator, optimè novi eum, & diu ac multum cum ipso conversatus sum, & semper reperi Virum probæ & honestæ vitæ. *Secundò*. An amore inordinato, vel passione aliqua movetur, aut promissione ad illum purgandum? Respondetur, nihil me movet horum, nisi amor veritatis, & charitas ad tuendam innocentiam Infamati. *Tertio*. An credat illum verum jurasse? Respondetur: Credo certè, quia scio ipsum semper fuisse Virum honestum, & tunc Judex ipsum dimittit, & vocat alium Compurgatorem, & interrogat eodem modo ac deum cæteros, donec omnes audiantur & examinentur.

8. Quod si Purgatio Canonica fiet ad instantiam Infamati, tunc eodem modo fieri debet, quo fieri præscribitur, dum injungitur ab ipso Judice ex Officio, nisi quod tunc Infamatus moneri debet à Judice, quod si defecerit in Compurgatoribus & purgatione, habendus erit pro convicto de tali Crimine, & perconsequens puniendus manebit, & quod tunc minor numerus requiritur Compurgatorum, quàm ubi fit purgatio à Judice ex Officio injuncta. Cæterum neq; pro purgatione Canonica ex Officio & Jure, certus est aliquis numerus determinatus, sed hoc committitur prudentiæ Judicis; juxta qualitatem delicti, ut colligitur *Cap: Omnibus 2. Quæst. 5. aliisq; ex Juribus.*

9. Finis verò seu effectus Canonice Purgationis est, ut qui se hoc modò purgaverit, sit absolvendus à Judice, atq;
immu-

immunis à Crimine declarandus. *Cap. Ex tuarum de Purgatione & id omnes admittunt.* Si verò in Purgatione deficiat, vel quia non jurat eò quò debet modò, vel quia Compurgatores de Crimine, de quo infamatus est, jurare non audent, vel quia sufficientes & idoneos Compurgatores non adducit, tanquam convictus condemnari & puniri potest, & quidem pænâ ordinariâ, si contra ipsum procedatur viâ Inquisitionis, aut Denuntiationis. Colligitur ex *Cap. cum P. Manconella. Quamvis Rodriques Tom. 2. Qu: 2. Art: 2.* teneat Religiosum deficientem in purgatione non esse puniendum tanquam convictum pænâ ordinariâ, & si contra eum procedatur viâ accusationis, quia nullum videtur hac in re admittendum discrimen, inter Religiosos & alios Clericos.

10. Infamatus de aliquo Crimine ubi se purgaverit, hòc modò, non poterit deinceps de eodem Crimine molestari, ita *Gloss. in Cap. ex tuarum verbo absolvens de Purgat.* cujus ratio ibidem adducitur, quia Juramentum majorem habet auctoritatem, quàm res judicata.

11. Jus se purgare, si renuat, non hòc ipso habendus est pro convicto, quod si contra aliquem, præcesserit semiple-na probatio, poterit per Censuras aut torturam cogi ad fatendam veritatem. Hinc caveant Judices, ne hujusmodi Canonice Purgationem violenter imponant, sed procedant prout de Jure secundum allegata & probata, à Decreto enim injungente purgationem æquè poterit fieri Apellatio, sicut à Decreto Condemnatorio. præsertim si modus purgationis excedatur, ut cum numerus Compurgatorum non sit de Jure præscriptus, si Judex multos requirat, & tales, quales, & quot purgandus habere non potest, & ita habetur *Cap. nos inter de Purgat. & Gloss. Cap. non inter verb. Apellat.*

CAPUT XXII.

De Sententia & pænis per eam
imponendis.

SUMMARIUM.

1. Præmissis de Judice, Actore, Testibus & Reo, superest Sententia.
 2. Quid sit Sententia & quotuplex?
 3. Sententia Interlocutoria duplex;
 4. Similiter & Sententia Definitiva.
 5. Sententiæ Judicialis Definitivæ ulterior Decisio.
 6. Ut Sententia Judicis sit justa, quæ advertenda?
 7. Jndicia quantumvis gravia, non sufficiunt ad Reum condemnandum & pænam ordinariam.
 8. Si procedatur per Denuntiationem, quod observandum maneat?
 9. Ubi proceditur viâ accusationis, Accusator deficiens in probationibus, debet prius citari & audiri.
 10. Sententia debet dari omnino in scripto,
 11. Latæ Sententiæ debet Judex inscribere.
 12. Sic formata Sententia debet coram Reo legi.
 13. Sententia debet continere specificè & in individuo expressum corpus delicti.
- Ibidem.* Item pænam pro delicto assignatam.
- Ibidem.* Quodsi pæna statutaria augeatur vel minuatur, debet quoq; adnotari in Sententia causa, sive augmenti, sive diminutionis.

14. Circa subscriptionem Sententiæ, debet apponi Nomen & Cognomen Judicis.
 15. In Principio Sententiæ, debet poni. In Nomine Domini.
 16. In pænis imponendis, debet Judex attendere ad Statuta sui Ordinis.
 17. Hinc pænæ debent præcisè correspondere delicto.
 18. Ubi Reus pænæ Statutiariæ incapax invenitur; quid faciendum?
 19. Quæ Causæ justæ esse possunt augendæ pænæ?
 20. Quæ circumstantiæ dicantur justæ minuendi pænam?
 21. Ubi in Lege nulla determinatur pæna pro aliquo delicto, quid faciendum?
 22. Quid Nomine Legis veniat apud Regulares?
 23. Judex Regularis Ordinarius Sententiam semel latam & publicatam, atq; pænam à Lege suæ Religionis taxatam, non potest deinceps revocare aut moderari.
- Ibidem.* Nisi forte fervaverit sibi jus Moderaminis.
- Ibidem.* Quod necessario in Sententia exprimi debet.
24. Multo magis Sententia in pleno Definitorio lata non potest à Provinciali immutari.
- Ibidem.* Nisi ad hoc à Definitorio Provinciali datum fuerit Commissum.
25. Ubi Statuta pro aliquo delicto assignant pænam, non determinando tempus, duratio temporis pæna determinanda Provinciali censetur relicta.
- Ibidem.* Aut certè censenda perpetua.
- Qua tamen in re cautissimè est procedendum.
1. **P**ostquam hucusq; quantum satis est, vidimus ea omnia quæ respiciunt Judicem, Actorem, Testes, ac Reum,

superest juxta rei ordinem ad illa descendere, quæ his habitis consequuntur, videlicet Sententia.

2. Sententia itaq; est, decisio Judicis prolata à Judice competente, finem imponens controversiæ, sive per absolutionem Rei, sine per condemnationem. Hæc autem Sententia in Prima sui divisione, duplex est, *Prima* dicitur Interlocutoria. *Secunda*, Definitiva. Sententia *Interlocutoria* est, quæ datur non super Causa principali, sed super articulo incidente, exemp. grat. de repellendo Accusatore, vel Teste aliquo inhabili, vel dum Judex dilationem concedit ad rem clarius enucleandam, vel Testes melius examinandos. Dicitur autem *Interlocutoria*, quia absolutè & in rigore posset etiam dari & sola locutione, melius tamen est, ut semper scribatur. Sententia verò *Definitiva* est, quæ definit seu concludit, ac terminat Causam principalem controversam.

3. Porro Sententia Interlocutoria duplex est. Una est mere Interlocutoria. Altera Interlocutoria vim Definitivæ habens. *Prima*, est quo ad id incidens, quod non facit Præjudicium irreparabile, eo, quod speretur adhuc alia Sententia ferenda, puta dum Judex dilationem concedit, vel Testes accuratius examinandos fore censet. *Secunda* est, quâ Judex aliquem præcipuum articulum determinat, ex quo totius Causæ definitio pendet, sic ut non speretur alia Sententia ferenda, vel damnum reparandum, puta dum Decretum ponitur, constare de corpore delicti, & fama seu infamia; & ideo procedendum esse ad examen Testium, vel Testibus examinatis, dum ponitur Sententia constare de Reo.

4. Sententia Definitiva pariter duplex est, nimirum *Absolutoria & Condemnatoria*. Sententia *Absolutoria* est, per quam Reus accusatus, seu denunciatus, sive inquisitus in Judicio declaratur immunis à delicto, quod ei fuerat objectum, sive

sive id fiat ex eo, quod Reus sit repertus innocens, ab ipso Judice, sive quod Reus innocentiam suam manifestè probaverit. Sententia *Condemnatoria* est, per quam Reus legitimè convictus, ad justam pænam condemnatur ob delictum ab ipso commissum.

5. Sententia Judicialis Definitiva iterum dividi potest in Sententiam *Justam & Injustam*. *Justa* est, quæ datur à Judice competente, ex causa sufficienti, servato Juris ordine ad bonum & justum finem. *Injusta* autem est, quæ aliquem defectum patitur. Defectus autem erit, vel ex se lo pravo fine, seu intentione Judicis, ut si Judex procedat servato omni ordine Juris, aut ex odio & vindicta, & tunc talis Sententia in utroq; foro valida est, vel erit *defectus substantialis*, sed non omnino clarus est notorius, ut si non fuerit sufficiens probatio aut Causa, in cujus favorem judicatur, vel culpa tam gravem non merebatur pænam, & tunc Sententia obligat saltim in foro externo, donec cassetur in Judicio, Ratio autem cur talis Sententia obliget est, quia ejus injustitia latet. Vel tandem erit *Defectus substantialis*, clarus & apertus, & talis Sententia dicitur potius nulla, & nihil valet, tam in foro interno, quam externo, estq; omnis illa, quæ continet manifestam injustitiam, aut intolerabilem errorem, cui proinde stari non debet, *Cap. inter cæteros de Sent. & re Judic.*

6. Quo igitur Sententia Judicis sit justa & valeat, expedit Judices informatos fore, de iis omnibus, quæ ad valorem Sententiæ requiruntur, Antequam igitur Judex descendat ad ferendam Sententiam, primo mature debet ponderare statum Causæ, videlicet Testium depositiones, & Rei, tum confessionem seu examen, tum etiam defensiones, & si vel Reus sit suum Crimen confessus, vel maneat convictus per duos Testes Contestes, omni exceptione
ma.

maiores, & defensiones ab illo adductæ, nequaquam evacu-ent vel infirment probationes adductas, debet ipsum Judex omnino condemnare ad pœnam ordinariam, etiamsi ipse delictum neget, & in negatione perseveret. Nam ubi clarè constat de delicto, non requiritur Rei confessio, nec tunc potest adhiberi tortura, ut suo loco dictum est. Si tamen Judex ignarus illam adhiberet, & Reus in negativo persisteret, equidem damnandus foret, sed pœna foret mitiganda pro qualitate pœnæ perpessæ in tortura. *Ita Spatarius Tract. 10. P. 3. Cap. 1. n. 3. & 4. Gaudentius Kierchove Cap. 6. § 2.*

7. Cæterum indicia quantumvis gravia, & violenta ac indubitata, non sufficiunt ad hoc, ut Reus valeat condemnari per Sententiam ad pœnam ordinariam. Ratio est, quia in Criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores, indiciis autem semper subest aliquod dubium. *Ita Passerinus Tribul. Regul. Quest. 29. Art. 1. de Ameno & Kierchove & id à fortiori locum debet habere in Judicio Regularium, ubi mitius in omnibus procedendum est, propter statûs honestatem, videatur Sanchez Lib. 6. Consil. Cap. 3. dub. 14. n. 10.*

8. Quod si quærat, an aliquis censetur plene convictus, si præter Denuntiatorem non sit nisi unus Testis omni exceptione major, sic ut ipse Denuntiator etiam Testis esse possit? R. Quod Denuntiator, qui tantum Paternè Crimen Fratris denunciavit, si Judex postea judicialiter requirat, potest esse verus Testis, ut suo loco aliàs dictum est, & perconsequens Reus in tali casu poterit condemnari. Cæterum in Denuntiatione judiciali Denuntiator nequit esse Testis, ut etiam suo loco dictum est, quia in illo casu solo Nominè tantum differt ab Accusatore, consequenter depositio illius non valet ad plenam Rei convictionem.

9. Ubi

9. Ubi autem proceditur viâ Accusatoris, & Accusator in probationibus deficit, ita ut maneat puniendus pœnâ talionis, tanquam Calumniator, tunc debet ante Sententiam citari, ad docendum, an aliquid aliud contra Reum & ejus defensiones ad docendum habent, assignandumq; manet illi tempus, intra quod respondere teneatur, ne indefensus condemnetur, quod si nil adduxerit quod ipsum relevet, poterit in una eademq; Sententia condemnari, ita ut in illa primò declaretur Reus innocens absolutus, & deinde eodem textu pronuntietur Accusator qui non probavit, mulcandus tali pœnâ. Quodsi Accusator contra defensiones Rei opponat, aut aliàs probationes contra eundem adducat, debet iterum citari Reus, ut replicet contra rationes Accusatoris, vel ejus rationes refutet, ut innuit *Sanctorus Tit. de Sententia*, ita ut semper ultimo loco ante Sententiam audiendus maneat Reus,

10. Porrò de valore Sententiæ est, ut feratur in scripto, est Communis & patet. *Cap. de Sententia & re Judic. in 6.* Ubi Bonifacius VIII. absolutè requirit Sententiam Definitivam in scriptis fore ferendam. Hoc enim non pertinet ad apices Juris, sed ad substantiam, ut colligitur ex Clemente V. ex Clementina *sapè contingit de verbis significat*, ubi recensitis apicibus, qui necessariò observari non debent in Causis Summariis, subdit: *Sententiam verò Definitivam in scriptis & prout magis sibi placuerit stans vel sedens proferat.*

11. Latæ Sententiæ & ad scripturameductæ, debet Judex subscribere. Hinc si Provincialis adhibeat Patres Definitores tanquam Conjudices, ipsi quoq; ejusdem Sententiæ subscribere debent, quia tunc omnes & singuli sunt æqualiter Judices.

12. His omnibus habitis, debet Sententia à Judice vel

Pars II.

O

Actu.

Actuario in præsentia Rei, & duorum saltem Testium, publicè legi, Reoq; publicari, quando commodè id fieri potest, vel saltem Reo in præsentia duorum Testium intimari, quo casu non sufficit dicere Reo: ecce Sententia contra te lata est, sed debet Actuarius in præsentia Rei & duorum Testium Sententiam integram legere. Reum autem acceptare Sententiam non est necessarium inquit *Sanctorius Præctica Criminali Tit. Sententia*, quia Judicis Jurisdictio exercetur etiam in invitum. Imò si intra tempus Canonicum, nempe intra decem dies à tempore intimationis Sententiæ, Reus non appellaverit, Sententiam acceptasse præsumitur, Quodsi Reus Sententiam acceptet, & id verbis exprimat, ab Actuario in eadem Sententia adnotandum erit his verbis: Lecta & publicata fuit humiliterq; acceptata die v.g. 13. Febr. 1770.

13. Ultra hæc autem advertendum est pro valore Sententiæ, quòd in illa debet specificè & in individuo exprimi corpus delicti, hoc est Crimen, pro quo Reus sententiatur, item quòd Reus de tali Crimine sit convictus, vel confessus, vel utrumq; simul, si ita res se habuerit, cum omnibus circumstantiis aggravantibus, ut videri possit, an pæna sit proportionata delicto, ac tandem debet exprimi pæna, ad quam Reus condemnatur. Licet autem nonnulli Doctores doceant, satis esse, si in Sententia dicatur condemnamus hunc ad pænam in Statutis pro tali delicto expressam, cum tunc pæna certa sit, puta, in Statutis expressa, melius tamen est, si pæna specificetur, quia Reus aliquando rudis potest nescire pænas Statutarias, & per ejus consequens gravitatem perpendere, ut inde moveatur ad appellandum vel non. Nequit etiam exprimi pæna indeterminata, ut exempl. grat. Condemnamus ad Carcerem per Mensem, vel deferendum Capionem per Annum, tunc enim Sententia esset nulla ratione
incer.

incertitudinis, & neutrum teneretur subire Reus. Quodsi Judex recedat à pæna Statutaria eam minuendo, vel augendo, tunc in Sententia debet exprimi causa diminutæ, sive auctæ Pænitiæ, hæc tamen causa non necessariò specificè erit exprimenda, sed sufficit genericè dicendo exempl. gr. justis & rationabilibus Causis animum nostrum moventibus. Ita *Peyrinus Formular. Lib. 8. Cap. 3. n. 3.*

14. Ad ultimum in Sententia circa subscriptionem debet apponi Nomen & Cognomen Judicis, & non sufficit, si solum Officium nominetur exempl. grat. Nos Minister Provincialis Provinciæ Russiæ. Similiter etiam & si aliqui ex Definitoribus tanquam Conjudices concurrunt, debent se subscribere ex Nomine & Cognomine ac Officio quod gerant, Nomen etiam Rei & Cognomen, Officium & alia, quæ sunt illius, debent in dividuo exprimi, ut unus non accipiatur pro alio, ita habetur *Cap. Cum ab uno de Sentent. & re Judic. in 6.*

15. In principio Sententiæ debet apponi necessario. In Nomine Domini. Nam quilibet Minister aliquid faciens alieno Nomine debet exprimere illum, cujus Nomine id facit, omnis autem Judex est Minister DEI. *Cap. Quæsitum 23, Quæst. 4.* Si tamen illud non apponitur, equidem Sententia non vitaretur, nam tacitè subintelligitur. Debet etiam Sententia esse scripta, non per verba singularis numeri, sed pluralis, ut Judex dicat, Nos, pronuntiamus, statuimus, definimus, condemnamus, &c. ac tandem debet Sententia esse lata per verbum præsentis temporis, puta, statuimus condemnamus, & non per gerundivum, puta statuimus, condemnandum, quod quidem esse de substantia Juris docet ab Ameno *Sup. n. 39.*

16. Quod verò attinet pænas per Sententiam imponendas, Judex Regularis hac in re debet attendere Statuta, sive

Constitutiones propriæ Religionis, non autem Jus Commune. Ita *Peyrinus sup. C. 3. n. 5. & Sanctorus de penis in genere Cap. 2. Qu. 9.* Quod si in Constitutionibus Ordinis pro tali delicto non fuerit assignata pœna, recurrendum est ad Sacros Canones, & siquidem in his quoq; non fuerit provisâ pœna, quod vix putari potest, tunc demum poterit Judex recurrere ad Jus Civile, non quidem rigorosè illud observando, sed proportionate ad Regularia instituta. Ita *Kierchove Cap. 6. §. 3.*

17. Porrò pœna debet præcisè correspondere delicto, ut neq; major, neq; minor assignetur, quam à Lege præscribitur, non enim Judex debet esse aut mitior, aut severior Lege, cujus tantùm Custos est, & non supra illam. Unde si delictum sit præcisè commissum absq; ulla circumstantia aggravante vel minuente, præcisè etiam debet ferri pœna, quæ à Constitutionibus pro tali delicto taxata est. Jam verò ubi adsunt circumstantiæ augentes, vel minuentes delictum, pœna quoq; debet augeri, vel minui, sed ratio augmenti, vel diminutionis, debet exprimi in Sententia seu Decreto.

18. Ubi Reus pœnæ Statutiariæ incapax invenitur, ut cum in Constitutionibus statuuntur pœnæ pro quibusdam delictis, privatio Officiorum Ordinis, vocis activæ vel passivæ, item Prælaturæ; si delinquens sit Frater Laicus, aut Clericus, vel Sacerdos junior, aliunde Officiorum incapax, tunc in tali casu poterit Judex aliam similem imponere ex Praxi Religionis, vel in Sacris Canonibus elicitam. Ita *Sanctorus Praxi Criminali Tit. Sententia*, aliàs delinquens ex tali pœna nulum incommodum pateretur, & liberius auderet recidivare.

19. Cæterum justæ causæ seu circumstantiæ augendi pœnam sunt sequentes, *Primò*, modus, quo delictum perpetratur, ut si interveniat fraus, dolus, deceptio innocentis.

Secundò.

Secundò, Scandalum secutum, ut si quis delictum publicè commisit. *Tertiò*, Delicti iteratio, respectu cujus binus actus sufficit, ut cum aliis tenet *Sanchez in Decalogo Lib. 6. Cap. 10. n. 12.* & à fortiori si Reus solitus sit similiter delinquere. *Quartò*, Multitudo delinquentium, si nimirum multi in eodem genere soleant delinquere, per quos ex frequentia talis delicti, maximam jacturam patitur Religio, tunc enim ad terrendos cæteros, poterit Provincialis pœnam augere.

20. Causæ verò siye Circumstantiæ minuentes pœnam, adducuntur à *Sanchez Lib. 6. Conf. Cap. 1. dub. 21. n. 2.* quarum præcipuæ sunt. *Primò*. Si ex diminutione pœnæ speretur certior delinquentis correctio. *Secundò*. Si post patratum delictum transierit notabile temporis intervallum sine reincidencia, Reo de hoc non accusato. Si enim fuerit accusatus sed propter absentiam non poterat contra illum procedi, nihil facit ad rem. *Tertiò*. Si Reus accusatus, vel inquisitus, statim spontè, & non metu probationum fateatur Crimen, nisi inde immineat Animæ vel Bono communi periculum. *Quartò*. Quæcunq; alia Circumstantia, ex qua delictum reddatur levius. Ratio est horum omnium, quia cum pœna detur propter delictum, si delictum minuitur, minuenda erit quoque pœna,

21. Ubi in Lege nulla determinata sit pœna, nec aliunde colligi potest, sed manet Judici merè arbitraria, attendat Judex ad æquitatem commendatam à *Concil. Trident. Sess. 13 Cap. 1. de Refor.* ubi ait: *Si ob delicti gravitatem virgæ opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia Judicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina penalis salutaris ac necessaria conservetur, & qui correcti fuerint: emendentur, aut qui respicere nolint, cæteri salubris in eos animadversionis exemplò à vitiis deterreantur.* Nimirum ne plus

plus æquò fevior inveniatur, quod si medium difficile fuerit invenire, potius ad misericordiam, quam rigorosam Justitiam deflectat, prout in Jure Civili probat *Spatharius sup. Cap. 7. n. 5.* ubi docet: quod in pænis arbitrariis debeat Judex mitiorem eligere partem. Hinc in similibus magna est cum prudentia procedendum, ponderando singulas Circumstantias tam delinquentis, nimirum Status, Conditionis, Gradus, an sit solitus in eodem genere delinquere, an casu acciderit, an provocatus, laceffitus, vel coactus, an potius volens, lubs, & ex plena deliberatione id fecerit? item num cum scandalo vel ne?

22. Quia verò sæpè hoc Capitulo de Lege mentio facta est, ne quid hac in re desit, opere pretium duxi hic paucis saltim innuere, quid veniat Nomine Legis Regularium. Qua in re *Donatus P. 1. rerum Regularium Tract. Pag. 4 docet.* Legem Regularium esse Statuta & Constitutiones eorundem, tam Generales, quàm Provinciales, & à Lege differre non nisi solò vocabulò, prout etiam docent *Syl. in Summ. V. Statutum in Princ. & Ludov. Miranda in 2. Tom. Manualis: Prælat. Quæst. 24. Art. 1. Concl. 1. & Quæst. 29. Art. 1.* Ubi etiam ostendit Religiosos ejusdem Instituti hospites & advenas & transeuntes, teneri ad observantiam Statutorum illius Provinciæ, vel Conventûs, per quos transeunt, idq; ex eo, quia Religiosi Advenæ, ex quo Nostras domos subeunt, subduntur Jurisdictioni illius Superioris, prout deducitur ex *Lege Con. diff. 2. Cap. 13. de itinerantibus Text. 4. fol. 168. Lit. G.* qui proinde plura hac de re scire cupientibus adeundus erit.

23. Judex Regularis Ordinarius exempl. grat. Provincialis, Sententiam semel latam & publicatam, atq; pænam à Lege suce Religionis taxatam, non potest deinceps revocare, moderari, aut minuere. Ita *Portel. sup. n. 53. Pellizarius Tract.*

9. *Cap. 3. n. 89. Ludovicus ab Ameno in Sentent. 9. 8. n. 140.* Ratio est, quia talis Judex non judicat tunc ex propria potestate, sed publica, cui tenetur stare, & latâ semel Sententiâ Officium suum implevit. Et licet occurrere possint multæ Circumstantiæ, ob quas Judex non solum Supremus, puta Generalis, sed etiam Ordinarius, puta Provincialis, posset ante Sententiam minuere, vel augere pœnas Statutarias, hoc est Juris sui Ordinis, tamen quemadmodum advertit *Portel. sup. n. 56.* illæ Circumstantiæ attendi debent ante Sententiam latam, non autem post, nisi in Sententia fuerit apposita clausula. *Reservantes nobis Jus & arbitrium, talem pænam moderandi, prout judicabimus pro tempore salubriter, in Domino expedire.* Optimè igitur facient Judices Regulares, immediatè adductam clausulam in omni Decreto apponendo, ut si delinquens dederit signa veræ pœnitentis de delicto, valeant pænam illi assignatam moderari. Per hanc enim clausulam Judices retinent sibi Jus pænae minuendæ, quod habebant ante Sententiam latam.

24. Ex his itaq; sequitur, quod Sententiæ in pleno Definitorio latæ, non possunt per Provinciale alterari, quia in tali Casu Definitores non sunt Consultores puri, sed veri Conjudices, una cum ipso Provinciali, adeòq; absoluto Officio judicandi, per Sententiam ab integro Definitorio vel cum aliquibus, nequit Provincialis in ea dispensare, quia prout tunc non est major auctoritate, Definitoriò, nam id faceret vel ut Judex, vel ut Pater, non ut Judex, quia sicut non solus judicavit, sic nec solus quod judicavit, sic nec solus quod judicatum est tollere vel alterare potest. Neq; etiam ut Pater, quia potestas Paterna non debet turbare, aut impedire, quæ per juridicam potestatem sunt definita. Unde si ex rationabili causa judicaverit aliquando Provincialis mutandam vel minuen-

minuendam esse Sententiam, si sit in Arbitrariis, tunc idem Provincialis debet quærere & obtinere primò Consensum majoris Partis Definitorii. Si verò in Statutariis, scribendum erit ad Generalem, cui soli potestas est in similibus moderandis, nisi forte in Sententia similis clausula apposta fuerit, quam supra attulimus numero 23 videlicet: *Reservando Ministro Provinciali facultatem dictam penam vel nostram decisionem (si sit in aliis negotiis pœnalibus) moderandi, prout sibi melius in Domino videbitur expedire*

25. Ad ultimum advertendum est, quod si in aliquo casu Constitutiones Ordinum indefinitè loquantur de pœnis imponendis pro aliquo delicto, puta, si dicatur quod sic delinquens Carceri sit mancipandus, vel voce activa & passiva privetur, ubi neq; temporis limitatio adducitur, neq; perpetuitas declaratur, tunc in tali casu matura deliberatione ponderanda erit gravitas Criminis, si enim illud sit valde grave & atrox, quòd perpetuam mereatur pœnam, licet Statutum indefinitè loquatur, debet intelligi, quod pœna per illud inflictæ sit perpetua, prout ex variis Juribus, probat *Sanctorius de pœnis Cap. 2. fol. 67.* In dubio autem, licet aliunde juxta *Glossam in Clement. Monaster. Verbo si quis autem*, pœna indefinitè lata ordinariè sit perpetua, tamen si Crimen non sit aded immane, existimanda est temporalis. *Ita Gloss. cit.* ubi addit pœnarum perpetuitatem vel temporalitatem pendere ab arbitrio Definitorii, tanquam Judicis, qui spectata gravitate delicti ex ratione Personæ, modi, temporis, loci, doli, consuetudine peccandi, ac aliis adminiculis, debet pœnæ durationem determinare.

CAPUT XXIII.

De Apellatione.

SUMMARIUM.

1. Definitio Apellationis.
- Ibidem.* Hæc necessariò debet esse à minori ad majus Judicium.
- Ibidem.* Debet continere querelam gravaminis injusti.
2. Apellatio alia est Extrajudicialis, alia Judicialis.
- Ibidem.* Quid sit Extrajudicialis Apellatio & quid Judicialis?
3. Apellationem Judicialem nonnulli confundunt cum recusatione Judicis.
4. Apellatio vera & propria, alia est justa & legitima, alia frivola.
5. Frivolarum Apellationum Exempla.
- Usque ad duodecimum inclusivè.
13. Quod Regularibus appellare non liceat videtur magis congruum eorum Professioni.
14. Hinc variæ & diversæ hæc in re Doctorum opiniones.
15. Religio potest condere Statutum, quo suis Religiosis prohibeatur Apellatio.
16. Cæterùm absolutè loquendo Regularis gravatus, potest appellare à Superiore immediato ad altiorem Superiorem.
17. Hinc Regularibus nonnisi convenit appellatio in Causis boni Communis, & maximis gravaminibus propriæ Personæ.
18. Regulares appellare nequeunt, dum puniuntur conformiter ad Statuta sui Ordinis.

19. Neq; à pœnitentiis & correctionibus levioribus.
 20. Jtem à punitione Paterna & mutationibus à loco Provinciali Arbitrariis.
 21. Simpliciter autem loquendo Regularibus non est prohibita appellatio.
 22. In dubio de gravamine, non expedit Regularibus appellare.
 23. Sed nonnisi in gravaminibus magnis & manifestis.
Ibidem. Hinc à Sententia Interlocutoria Regularibus prohibita appellatio.
 24. Nisi gravamen ex illa ortum sit, irreparabile per Definitivam.
 25. Quæ sint hujusmodi gravamina?
 26. Tridentinum prohibens Regularibus appellare à definitiva, quomodo intelligendum?
 27. Ad quos, & quo ordine Regulares debeant appellare usq; ad trigesimum secundum.
 33. Ubi Appellatio fit à Subdelegato, debet institui ad Delegantem.
 34. Appellatio habet præfixa tempora & modos servandos sub nullitate.
 35. Quæ in Jure fatalia dicuntur, suntq; quadruplicia?
 36. Appellatio à Regularibus debet fieri intra decem dies.
 37. Interposita appellatione Apellans intra 30. dies tenetur petere Apostolos.
Ibidem. Idq; non semel, sed aliquoties.
 38. Quid significant Apostoli, petendi ab Apellante?
 39. Horum Apostolorum quinque species expendantur.
 40. Regularis apellans, intra sex Menses ab actu primæ instantiæ, omnia sua Jura tenetur producere coram Judice ad quem appellavit.

Ibidem

- Ibidem.* Nisi Judex à Quo, brevius tempus determinaverit.
 41. Tempore appellationis à Jure præscripto, vel à Superiore, à quo appellatur, assignato, elapso, censetur Apellans appellationem deseruisse.
 42. Regularium Appellationes ab Interlocutoria Sententia debent proponi in scripto.
Ibidem. Quæ ulterius in tali casu observanda?
 43. Appellatio quæcunque apud Regulares potest fieri intra decem dies quocunq; tempore.
 44. Superior Regularis non deferens appellationi sine justa causa, graviter peccat.
 45. Similiter denegans Reo apellanti Apostolos.
 46. Reo etiam male apellanti, expedit dare Apostolos refutatorios.
 47. Quod si Judex legitime petenti deneget Apostolos, apellans petat illos in præsentia duorum Testium.
 48. A quibus postea petendum erit testimonium.
 49. Judex, à quo appellatur, non tenetur statim dare Apostolos Apellanti, sed eos potest differre usq; ad 30. dies.
 50. Ubi Appellatio manet notoriè frivola, debet Judex illam talem esse declarare per Sententiam.
Ibidem. Quod si Apellans iterum ab hoc Decreto appellet, Judex à Quo, tenetur Apostolos dare.
 51. In quo casu Judex, ad Quem cognoscere habebit, tantum de Notorietate frivolæ Appellationis.
Ibidem. Causa verò principalis, reverti debet ad Judicem, à quo fuit male appellatum.
 52. Admissa Appellatione, Judex à Quo, intra 50. dies, tenetur Apellanti dare Copiam Processus.
 53. Si Reus sit suspectus, per alium Processus mittendus,
 54. Hinc Reus suspectus etiam ante Sententiam decisivam potest arctari,

P2

55.

55. Suspicio fugæ unde possit certò colligi?
 56. Reus suspectus ante Sententiam manens detentus, potest decisivam non ideo debet dimitti.
 57. Sed aliâ viâ copiam Processus, Judici ad quem, remittatur.
 58. Quod si Judex à quo, id fecerit, Superior ad quem, poterit Causam terminare.
 59. Judex autem à quo suspectus erit puniendus.
 60. Melius tamen foret, si ex viciniore Provincia Judices delegentur.
 61. Qui eligantur nulla ratione suspecti.
 62. Devolutâ Causâ ad Judicem ad quem, omnes actus primæ Instantiæ debent seriò examinari.
 63. Ubi Reus appellans inventus fuerit indebitè gravatus, Judex à quo manebit puniendus pœnâ arbitriâ.
Ibidem. Prius tamen debet sufficienter audiri.
Ibidem. Reo autem male appellanti pœna imposita à Judice à quo, duplicatur.
 64. Nisi Appellans saltim semiplene probaverit legitimitatem apellationis.
 65. Si Reus non expectatâ Sententiâ decisivâ, adeat altiore Superiore, remittendus est Judici primæ instantiæ.
 66. Post Sententiam verò finalem omnis recursus licitus est Reo ad altiore Superiore.
 67. Quotuplex est effectus Apellationis?
 68. Non omnis Apellatio utrumq; hunc sortitur effectum.
 69. Nam à Decretis Visitatorum Apellatio suspensiva non datur.
 70. Similiter Apellatio non impedit effectum Censurarum.
 71. Suspensio tamen ab Officio interdum non currit.
 72. Nisi procedatur in Notoriis.

73. Interdum Apellatio nullum sortitur effectum.
 74. Apellatio à Sententia Interlocutoria tollitur per illius Correctionem.
 75. Apellatione interposita, potest Judex à quo, Appellantem absolvere à Censuris.
 1. **A**pellatio est legitima provocatio, à minori Judice ad Majorem, continens injustæ Sententiæ querelam, cujus definitionis claritas & sufficientia quo facilius pateat, illustratur. Dicitur itaq; legitima provocatio, ad excludendas frivolas, & non servato ordine à quo ad quem, pertinet appellare provocaciones. Dicitur à minori ad Majorem, par enim super parem non habet potestatem. Dicitur continens injustæ sive iniquæ Sententiæ querelam. Apellatio enim est quasi querimonia contra gravamen, gravamen autem semper est injustum. Unde Apellatio debet omnino fundamentum habere injustitiam, & inde gravamen Appellanti, si enim hoc non adfuerit, Apellatio censenda erit omnino nulla.
 2. Apellatio in prima sui divisione duplex est, nimirum Extrajudicialis & Judicialis. Nomine Extrajudicialis venit provocatio interposita extra omnem formam Judicii, nullo præcedente Processu, & hæc potius dicenda est provocatio. Puta, si Superior injungat Subdito pœnitentiam prægravantem ejus fragilitatem, & hoc in foro Paterno, vel si aliquid imperet onerosum sub comminatione feræ rigidæ & inadæquatæ pœnæ. Ita *Passerinus Tribunal. Regn. Qu. 32. n. 3.* Nomine verò Judicialis intelligitur provocatio interposita contra Sententiam latam a Judice præcedente Processu judicialiter & in forma facta.
 3. Hujusmodi Apellationem confundunt aliqui cum recusatione Judicis, ex eo, quia ambæ sunt pro defensione Rei, ambæ debent habere Causam legitimam, ambæ suspendunt

Jurisdictionem Judicis & Judicii, Causamq; ad altius forum devolvunt, verum multa est disparitas inter recusationem & Appellationem, aliud est enim Personam ex integro vitare vel vitiosam declarare, aliud unam Sententiam alicujus rejicere, sed de his jam aliunde suis in locis sufficienter actum est, ex quibus hujusmodi differentia inter Exceptionem & Provocationem clarè patet.

4. Porro Apellatio prout est vera & propriè provocatio, duplex est, Prima dicitur Rationalis justa & legitima, quæ nimirum interponitur, ad excutiendum injustum gravamen, ab eo, qui illud patitur, & tali Apellatione semper est deferendum, cum sit species justæ defensionis, prout habetur *Cap. 11. de Apellat.* Altera est frivola, frustratoria & inanis, quæ nimirum adhibetur non nisi ad protrahendum vel suspendendum Judicium sine ullo debito & justo fundamento, & hæc est semper rejicienda *Cap. Cum Apellationibus de Apellat. in 6.*

5. Harum frivolarum Apellationum plurima exempla adducit *Sandorus Practica Criminali Tit. Canones circa recursum & Apellationem*, ex quo Gaudentius Kierchove præcipuas collegit sequentes.

6. Prima est, cum appellatur à delicto notorio commisso, Porro in Jure illud dicitur notorium, cujus veritas nulla potest tergiversatione celari. Puta, si quis committat delictum coram majori parte Communitatis, vel in plurium præsentia, vel quod dici nequit non fuisse factum, ut est Apostasia de uno ad alium Conventum, à tali itaq; delicto notorio, nulla datur Apellatio, prout habetur *Cap. Cum speciali de Apellat. §. porro.* Pro quo tamen advertendum est, quod etiam in Notoriis Judex saltim per duos Testes debet probare Notorietatem, antequam descendat ad Sententiam, aliter manet locus Apellationi etiam notoriè delinquenti. 7,

7. Secunda Apellatio frivola dicenda est, & habetur in Jure, cum appellat Reus confessus & convictus, ita ut hæc duo nimirum Confessus & convictus sumantur cumulativè & simul ad hoc, ut ex hoc Capite Apellatio frivola censeatur, quod quidem & dispositioni Juris Civilis consonat, *L. observare Cap. quorum Apell. non recipit, ubi dicit Imperator: Argumentis convictus, Testibus superatus, voce etiam propria vitium scelusq; confessus, ne audiatur Apellans, nisi forte pæna inflictæ pro delicto excederet gravitatem delicti, in casu, in quo in Lege, puta Statutis, seu Constitutionibus Ordinis, pro aliquo delicto pænâ arbitrariâ à Judice imponenda maneret, vel si Judex non pænâ Statutaria puniret delinquentem, sed aliqua ad suum arbitrium graviore, ut dictum est supra Cap. 22. de Sententia & penis.*

8. Tertia Apellatio frivola est, si Reus Judici legitimè interroganti respondere, vel citatus comparere noluerit, nisi prius purgaverit contumaciam, tales enim per fictionem Legis habentur pro confessis delictum. Ad hoc tamen, ut hæc Apellatio frivola censeatur, non sufficit, quòd Reus per contumaciam sit fictè confessus, sed ultra requiritur, quòd sit sententiatus, seu actu condemnatus. Dicitur autem nisi prius purgaverit contumaciam, nam si Reus alioquin semel vel bis contumax, ante tamen Sententiam latam resipiscens, se humiliet, & vel Judicem accedat, vel si ibi fuerit præsens respondere se paratum offerat, omnia quæ præcesserunt reducuntur ad simplicem Citationem. Reus autem audiri debet, & ei competunt omnia ordinaria Juris remedia, prout communiter docent Doctores, & nos differuimus *Cap. 18. ubi de Reo agebatur.*

9. Quarta Apellatio frivola censeatur, ubi Reus jam alias Sententiam acceptavit, eiq; subscripsit, aut suo Nomine subscribi

scribi fecit. Tum quia in tali casu Reus jam Juri suo renuntiavit. Tum etiam quia per Sententiam Definitivam Causa jam transiit omnino in rem judicatam, & sic non est amplius locus Apellationi. Ita Sanctorus de penis Cap. 26. fol. 340. ubi addit quod in similibus potest quidem fieri recursus ad Superiorem Judicem, sed per hoc Sententia non suspenditur.

10. Quinto frivole appellatur, si Reus post trinam Apellationem, quartam moveat. Nam ex Jure Canonico non nisi bis vel ad summum tribus vicibus appellare conceditur. Cap. sua nobis de Apell. & hoc ex eo, tum ut vitetur infinitas in litigando, tum propter præsumptionem justitiæ contra Apellantem, ex quo toties succubuit. Quod autem bis aut ad summum ter concedatur appellare, hoc ideò est, ut si Reus novam fundamentalem rationem, Juris, vel facti, per se invenerit, quam coram uno alterove Judice proponere aut nequivit, aut nescivit, eà se tueri ac defendere valeat.

11. Sexta Apellatio frivola dicitur, ubi Apellans nullam adfert causam Apellationis. Quod autem intelligi debet de Apellatione à Sententia Interlocutoria, vel Extrajudiciali, aut ab excessu in Paterna correctione, minimè verò si appellatur à Sententia definitiva, seu ultimata, judicialiter lata, ut observat Sanctorus de penis sup. Constans namq; est Doctorum Sententia, quòd in Apellatione à definitiva Sententia, non requiratur causæ expressio, sed sufficit quòd apellans dicat, apello à gravamine. Et ita tenet: Gloss. in Cap. Cum in Ecclesia de Apellat. Ratio autem cur Apellans ab Interlocutoria vel Extrajudiciali correctione potius teneatur reddere rationem immediato Judici suæ Apellationis, quàm dum appellat à definitiva, eaq; Judiciali Sententia, est, quia in primo casu Jus absolute prohibet tales Apellationes, & solum permittit

mittit in casu speciali, ubi nimirum modus correctionis exceditur, & Reus indebitè gravatur, adeòq; nisi causa Apellationis ostendatur, præsumenda est frivola Apellatio. Ita Sanctorus in Decal. Lib. C. Cap. 8. n. 105. Deinde Judex si forte exceßerit in modo vel in Interlocutoria, videns causam justam Apellationis a Reo adductam, poterit desistere a gravamine Reo inferendo, & eundem Interlocutorium corrigere, vel mutare, non sic verò prolata Sententia definitiva, prout habetur Cap. Si à Judic. de Apellat. in 6.

12. Septimo frivola est Apellatio, si quis apellet à Sententia Judicis Arbitri, in quem consentit Cap. Si à Judicibus 2. Quest. 6. Verùm licet id contingere possit in Causis Civilibus, in Criminalibus tamen Arbitri non eliguntur, nisi ad cognoscendam Causam recusationis, seu Exceptionis, & ab horum Sententia (ubi manifestè apparet) iniqua appellari potest, prout fusè dictum est satis Cap. 4. ubi de Arbitris.

13. Utrum autem Regularibus appellare liceat & expediat, non inutilis videtur quæstio. Et sanè attento Religiosi status & vocationis sistemate, videtur à Regularibus seu Religiosis, Apellationem debere esse procul alienam, si enim Regulares per vota Solemnia renuntiant suæ voluntati, & omni de se disponendi Juri, si veniunt ut carnem mortificent, passionibus vincent, quidni Apellationem ignorent? Ubi enim non nisi juxta meritum tractantur, nihil mortificationis præferunt, in hoc enim mortificationem consistere puto, ubi aut mihi aliunde nedum licita, sed & debita subtrahò, aut mihi indebita libenter amore Christi pro me plura passi, peramanter, aut saltim resignanti in voluntatem Divinam animo, me pro sua misericordia, Paternè affigentis, & castigantis, constanter patior. Ast hoc totum intelligas velim de propriæ Personæ Causa, cui injurias illatas, apellationis remedio

remedio vitare alienum puto, à bono perfectoq; Religioso. Ubi autem agitur de bono Religionis Communi, vel relaxatione, restringenda, pro tunc zelo Domini zelandum est, nullisq; apellationibus justis & possibilibus parcendum, ne forte in die districti Judicii dicatur nobis, vae tibi mute canis, quare non latrasti?

14. In diversum itaq; in hac re abiire nonnulli Doctores, praesertim occasione accepta ex Jure Communi, maximè verò *Capitulo cum speciali de Apellat:* in quo Textus loquitur de Causis, Personis, & forma recusationis, ubi sic habetur. *Ceterum has duas Constitutiones praemissas nolumus ad Regulares extendi, contra suas speciales observantias.* Quorum sensum qui cupit, videat *Ludovicum ab Ameno P. 1. Tit. 3. §. 15.*

15. Ubi autem brevitati hoc in opere studetur, proposito nostro satisfactum putatur, hac brevi resolutione hujus difficultatis, quòd sit in potestate Religionum condere Statutum sive Constitutionem, vi cujus Religiosi illius Ordinis manerent prohibiti, quascunq; Apellationes aut Recusationes facere.

16. Caeterum absolute loquendo, & conformiter ad communiorem sensum Doctorum, hac de re tractantium, passimq; practicum ac usitatum modum in similibus procedendi Regularium, dicendum est: Quòd Religiosus sive Regularis, à suo immediato Judice injustè gravatus, ad suum Superiorem altiorem legitimum appellare possit. Ratio est, quia id est conforme Juri naturæ, ut unusquisq; omni meliori modo, se defendere possit. Cui subscripsit: *Greg. XIII. in Bulla. Quoniam nostro.* Ubi concedit nobis Franciscanis quatenus intra Ordinem appellare possimus. Jam verò generaliter loquendo *Cap. Omnis oppressus 29. V. dicitur* omnis oppressus libere Sacerdotum si voluerit appellet Judicium, & à nullo prohibea-

hibea-

hibeatur, sed ab iis, fulciatur & liberetur. Hinc *S. Thom. 2. 2. Quæst. 69. Art. ad tertium*, absolute docet, licitum esse Omnibus oppressis, ab injusto gravamine appellare, nullam in hoc inter Regulares & Sæculares ponendo differentiam.

17. Quo igitur mediam eamq; tutissimam viam teneamus, sciendum est, Regularibus illicitam esse Apellationem, nisi in Causis boni Communi, & Regularis observantiæ Manu-tenendæ gratiâ, aut in propriis nonnisi gravissimis, & in mandatis aut Correctionibus excessivis, quibus vel pæna Carceris, vel privationis Officii Prælationis, sive actuum legitimorum, infertur.

18. Ex quo sequitur Religiosum appellare non posse, ubi is secundum Statuta, & modum usitatum ac præscriptum Ordinis, servato Juris ordine punitur. Ratio est, quia Apellatio inventa est ad tollendum gravamen, sed gravamen non sentit, velut verius loquar non patitur Religiosus, dum secundum Statuta, & modum Ordinis corrigitur, sive punitur, ergo tunc appellare non potest, nisi adsint circumstantiæ minuentes pænam Statutariam, prout diximus *Cap. 22. de Sententia.*

19. Sed neq; convenit Regularibus appellatio à pœnitentiis & correctionibus levibus, in quo casu Pœnitentiato parum injuriæ irrogatur. Ratio est. Tum quia vel à similibus appellare est tranquillitatem Religionis perturbare, & signum maximæ Relaxationis, cum regulariter nonnisi inter ambitiosos, superbos & deformatos locum habeat. Tum etiam quia si in similibus licitum esset appellare à Prælo Locali ad Provinciale, vel à Provinciali ad Superiores Prælatos, varia eaq; gravia inter Religiosos orirentur in Religione scandala, & incommoda, puta, contemptus timoris reverentialis erga Superiorem Localem, perq; hujusmodi recursus & dilationes fere nulla fieret correctio inter Regulares, quod malorum

Q2

peffi,

peffimum malum foret, si etiam in Regularibus mala impunita manerent.

20. Similiter multopere vitiosa censenda est Apellatio, si Regularis apellat ab aliqua correctione vel monitione Paterna, item mutatione a loco, aut privatione ab Officio, aut muneribus ad nutum Superioris amovibilibus, & cæteris similibus, quæ ad correctionem morum imponuntur, per quoscunq; Superiores immediatos. Ita *Compendium Privilegiorum verbo Apellare*: Et pro nostris Franciscanis, sub anathematis pæna & Actuum legitimorum privatione id vetuit *Julius II. in suis Statutis Cap. 7. §. 9. ad nostram Cap. reprehensibilis de Apellat. Cap. irrefragabili de Offic. Jud. Ord.*

21. Non ut præfata Jura & Pontifices, absolutè prohibeant, ne Regulares unquam apellare possint, sed nonnisi pro eo tempore, ubi Prælati modum correctionis notabiliter non excedunt. Nam *Cap. de Prior. Apell.* jubetur graviter puniri Prior Regularis, qui apellationi Religiosi non detulit, & *Cap. licet de Offic. Ord. dicit Innocentius III. Quamvis in corrigendis excessibus sit Apellationis diffugium interclusum, non esse tamen suæ intentionis remedium Apellationis omnino excludere, quasi id non concedatur, ubi correctionis motus exceditur.* Hinc additur circa similia ex Jure Communi. *Nisi Prælati ipsi excesserint manifestè limites Regulae & Ordinis Statuta.* Ex quo nimirum deducitur, quod ut Apellatio sit legitima, excessus gravaminis debeat esse notabilis, & manifestus, aliàs Apellatio esset frivola, & nullo fundamento innixa.

22. Quid autem faciendum occurrat in dubiis, ubi nimirum dubitetur, an Superior Ordinis excedat in gravamine? Pr. Kierchove, hæc quidem distingvit, prout videre est apud eundem *Cap. 7. §. 2. n. 517.* Mihi autem placet Legi clarè loquenti non fore contraveniendum, cum igitur Lex docet

docet nonnisi in manifesto gravamine fore Religiosis apellandum, hinc in dubio standum est Legis dispositioni. Quia in dubiis tutior pars est eligenda, sive igitur Superior qua Pater, sive qua Judex procedat in correctione Subditi, nisi manifestum appareat gravamen, Apellatio censenda est contra præscriptum Legis, & ideò summopere vitiosa, ut pote dans ansam infinitis ambagibus & impertinentibus recursibus, ac otiosis cogitationibus ad fingendos prætextus saltim dubii gravaminis, quo utiq; nil facilius.

23. Ex his autem, quæ hucusq; dicta sunt facile patet, Regularibus licitum fore apellare in re gravi, & manifesto gravamine, qualis est Sententia Definitiva, prout omnes Canonistæ admittunt, minimè tamen a Sententia Interlocutoria, aliisque gravaminibus, per Sententiam decisivam reparabilibus, juxta decisionem *Trident. Sess. 13. Cap. 1. de Reformat.* ubi habetur. *In Causis Visitationis & Correctionis, sive habilitatis, & inhabilitatis, nec non Criminalibus, ante definitivam Sententiam, ab Interlocutoria, vel alio quocunq; gravamine, non apellatur. Et hoc ad obviandum abusibus, qui inde oriri possunt & solebunt.*

24. Cæterum additum est in eodem Concilio, nisi gravamen hujusmodi per Definitivam Sententiam reparari, vel ab ipsa apellari non possit. In quo fundamento juxta antiquorum Canonum Statuta, tenetur Provincialis, sive quicumq; alius Judex Ordinarius, vel Delegatus, Apellationi deferre.

25. Talia autem a quibus Reus ante definitivam apellare potest, sunt sequentia. *Primò Captura* cum conjectione in Carcerem, puta, si Reus non sit suspectus de fuga. *2dò Tortura*, hinc Reus à Decreto Torturæ apellare potest. *3tò Excommunicatio & Suspendio*, à qua etiam datur Apellatio. *4tò Privatatio* aliquo publico Officio, vel consequendo, vel consecuto, puta, si aliquis declaretur inhabilis ad aliquod Officium,

cium, vel Superior Loci cogatur a suo Conventu abscedere, donec compleatur Processus, & his similia.

26. Quod verò dicitur a Concilio *Trident. vel ab ipsa definitiva appellari non possit*, hoc itaq; debet intelligi, si nimirum Sententia Interlocutoria vim definitivæ habeat, quando nimirum per Interlocutoriam Sententiam, articulis Causæ Substantialis, vel tota Causa perimitur, licet indirectè tantum, ut si quis repellatur ab agendo id est declaretur, quod non possit esse Actor, vel reiiciatur ab Actore Testis, quò amotò alter Actori non subest, & hic a testificando abjudicatur.

27. Ad quos autem Regulares appellare debeant? facile occurrit resolutio ex Communi omnium Theologorum consensu. Quod nimirum hæc fieri debeant necessario ad Superiores altiores sui Ordinis, seclusis aliis quibuscunq; præter Sedem Apostolicam. Ratio est, quia aliter procedens, contra suos Iudices consurgit inverso ordine Juris, & totum Ordinem, quantum in se est injustitiæ accusat, atq; diffamat, quasi in tota Religione non fieret justitia, neq; reperirentur ad quos possit recurrere. Quæ proinde mala considerantes Summi Pontifices, varias contra similes statuere pœnas. Sic *Bonifacius XI. Bulla Sacræ Religionis* prohibuit quam strictissimè Fratribus & Sororibus Ordinis Prædicatorum, ne a quacunq; correctione, quavis occasione & prætextu apellent coram quocunq; Iudice, qui non sit de suo Ordine. Jam verò *Leo X. Bulla Romani Pontificis* pœnam Excommunicationis in fecus facientes fulminavit.

28. Porrò Gregorius XIII. in *Bulla Quoniam* Nostri Fratribus Minoribus nobis inquam Franciscanis, nedum sub pœna Excommunicationis, verum etiam privationis vocis activæ & passivæ, & perpetuæ inhabilitatis ad eadem id ipsum rigidissimè prohibuit.

29. Ordo autem Apellationis hic omnino Regularibus servandus occurrit, ut a Superiore Locali ad Provincialem, a Provinciali ad Generalem, a Generali demùm ad Sacram Congregationem, seu Summum Pontificem provocetur, ita ab Inferiore provocare non liceat ad Superiorem, nisi latâ Sententiâ Inferioris, prout patet, ex Bulla citata *Gregor. XIII. Ubi si se à Prælati suis gravari prætendant, ad Generalem Ministrum ipsius Ordinis, seu illius Protectorem, aut Vice Protectorem in Romana Curia, vel ad Nos, sive Romanum Pontificem Successorem Nostrium Supremum in Ecclesia DEI Iudicem, recursum habeant. Unde illis brevi manu justitia ministrabitur.*

30. Quò locò advertendum est, quòd tempore Gregorii XIII. Tribunal Sacrarum Congregationum nondum fuerat erectum, & idèò illud muneris discernendi Causas Regularium, fuit commissum Ordinum Protectoribus, verum *Innocentius XII. in Bulla Christi Fidelium data Anno 1693.* districtè inhibuit Ordinum Protectoribus, ne ipsi Causas Regularium in quacunq; instantia cognoscant, Sicq; ab hoc tempore à Generali ad Sacram Congregationem Apellatio manet devolvenda.

31. Cæterum si quando Regularibus sit faciendus recursus ad Sedem Apostolicam, is non prius institui poterit, donec coram altiori Superiore Ordinis Causa & gravamen Appellantis fuerit discussa & decisa. *Idq; ex Bulla Sixti V. incipit: ad Romanum Pontificem, nec non ex Decreto Sacræ Congregationis sub eodem Sixto, Anno 1587. lato, citato à Peyrino in additione ad Const. Leo. X. Cap. 4. n. 15. quod sic sonat: Quoniam nonnulli Regulares, vagandi studio, sive dum imminentem admissorum Criminum pœnam ex suis Constitutionibus, aut aliàs sibi debitam, metuunt falsa & commentita gravamina causati, non ad immediatos sui Ordinis Superiores, prout uniuscujusq; Ordinis Constituta.*

stitutionibus disponitur, sed ad hanc Romanam Curiam absq; licentia sepius fugiant potius, quam recurrant, ex quo Ordinum disciplina relaxatur, Prælati contemnuntur, & ipsi in dies audaciores evadunt. Placuit Sacra Regularium Congregationi, ex Ordine Sanctissimi statuere, ut si quis Regularium in posterum temere levi ex causa, hanc almam Urbem, seu Curiam, absq; sui Superioris licentia, & supradicta forma prætermissa, adire præsumperit, ad suos eosdemq; Superiores severiori pena plectendus remittatur.

32. Licet igitur Canonistæ communiter doceant semper licitum esse omissis mediis Superioribus immediatè recurrere ad Summum Pontificem, prout colligitur ex *Cap. ad Roman. 2. Quæst. 6.* prout absolute tenet *Portel. V. Apell. n. 3.* id tamen attentis dispositionibus *Gregorii XIII. & Sixti V.* Regularibus non esse licitum, prout expresse docet *Antonius à S. Spiritu sup. n. 788.* Ubi in confirmationem suæ doctrinæ allegat Bullam Urbani VIII.

33. Ubi autem occurrat Apellatio à Subdelegato instituenda, illa fieri debet non ad Delegatum; qui subdelegavit, sed ad Delegantem, nisi Delegatus fuerit ad universalitatem Causarum. Ita Sanctus Practica Criminali Tit. Canones &c.

34. Quia verò pro Apellatione constituta sunt certa tempora, & modi servandi, quibus elapsis vel neglectis, Apellatio redditur deserta, & quasi moritur, ut colligitur. *L. cum lite mortua ff. judicatum solvi.* Unde etiam ejusmodi tempora fatalia Apellationum vocantur, Hinc scire expedit, quo tempore, & modo, Regularibus maneat apellandum.

35. Hujusmodi autem fatalia Apellationum sunt quadruplicia. Primum est. Interponendæ Apellationis. Secundum Petendi & concedendi Apostolos. Tertium & Quartum. Prosequendi ac finiendi Apellationem. *1mum* Respicit tempus, in cujus spatio Reus debeat appellare. *2dum.* Intra quod tempus debeat petere

petere Apostolos. *3tium*, quam primum debeat se præsentare Judici, ad quem appellavit. *4tum* Intra quod tempus debeat Causam terminare, quam ad altius subsellium evocavit, Quæ omnia quid sibi velint, quidve significant, manent explananda.

36. Itaq; quod attinet *1mum*. Sciendum est, ex Juris præscripto, quod Apellatio à Regularibus debeat fieri intra decem dies, à die latæ Sententiæ. *Cap. Anteriorum 2. q. 6. Cap. Concertationi de Apell. in 6.* alias Sententia transit in rem judicatam, & amplius Apellationi non manet locus. Porrò illi decem dies, computantur de momento in momentum, ita quod quælibet dies habeat 24. horas, adeoq; si Sententia sit lata die Lunæ hora 11. decem dies complebuntur die Jovis sequentis Hebdomadæ hora 11. Cæterum decem dies hujusmodi, non manent numerandi à die & hora latæ Sententiæ, sed à die & hora intimationis, seu publicationis factæ Reo. Ita cum aliis *Sanchez Lib. 3. Consil. dub. 32. n. 22.* Et Ratio est, quia illi decem dies concessi sunt à Jure in favorem Rei, ut hoc temporis spatio possit deliberare, an possit stare Sententiæ, an verò debeat appellare, qui autem ignorat, quid cum illo agatur deliberare nequit, unde Reus prius debet habere notitiam Sententiæ, antequam circa illius acceptationem deliberet, simile Judicium formandum est de illo qui maneret legitime impeditus ad apellandum (si tamen impedimentum ad apellandum foret ex parte Judicis) tunc Reus intra decem dies coram Viris honestis præmittere debet protestationem, quòd appellare non possit. *Cap. final. de Apell.*

37. Quod attinet *2dum*, Reus appellans tenetur interposita Apellatione, vel eodem contextu, vel intra 30. dies petere à Judice, à quo appellat Apostolos, seu Literas dimissoriales

les accedendi Judicem ad quem appellatur, alioquin si intra hoc tempus id non fecerit Reus, habetur pro non appellante, & præsumitur factæ Apellationi renuntiasse. Sicq; licitum est Judici, non obstante Apellatione, ad ulteriora procedere. *Cap. ab eo de Apell. in 6.* Licet autem habeatur *in Clement, quamvis rigor de Apell.* Quod Apostoli petuntur, non semel aut bis, sed sæpè & sæpius, tamen *Gloss. in Cap. ab eo* docet sufficere si dicatur: Apostolos peto & iterum peto, & iterum, hic enim modus loquendi æquivalet mutis expostulationibus diversis temporibus factis.

38. Porro hujuscemodi Literæ dimissoriales, dicuntur in Jure, Apostoli, à Græco verbo *Apo* quod significat *de & solos* quod significat *Missio*, quasi dimissio, illis namq; dimittitur Apellans à Judice a quo, ad Judicem, ad quem appellavit, ut coram illo causam suam profequatur.

39. Horum autem Apostolorum quinque species assignantur. *Primi* sunt *Conventionales*, quos dat Pars litigans alteri Parti appellanti, quibus testatur se Apellationem admittere, sive id fiat in Judicio, Judice refutante vel favente, sive extra Judicium de his agitur *Cap. sæpè de Apell.* Alii sunt *Refutatorii*, quibus Judex a quo, significat Judici ad quem se Apellationem non admisisse, exprimendo causam rejectionis, & de his habetur *Cap. 1. de Apell. in 6.* *Tertii* sunt *dimissorii*, quibus Judex a quo, testatur de Apellatione interposita & admissa, de his igitur *Cap. ab eo in 6.* *Quarti* sunt *Reverentiales*. Quibus Judex a quo testatur se ob solam reverentiam Superioris deferre Apellationi, cui justè deferre non debebat. *Cap. 1. in 6.* *Quinti* tandem sunt *Testimoniales*, qui dantur non a Judice, sed a Notario vel Viris honestis, qui testantur Reum vel coram Judice petere Apostolos non potuisse, vel tempore & modo debito petiisse & sibi fuisse negatos.

40. Jam verò quod respicit *3tium & 4tum.* Reus appellans interposita Apellatione, debet intra sex Menses, sua Jura & Acta primæ Instantiæ coram Judice ad quem exhibere, & suam causam profequi, quibus elapsis censetur Apellationi cessisse, & Causa manet deserta, nisi infirmitate vel aliquo alio legali impedimento se detentum fuisse ostendat, quo minus Apellationem profequi potuerit. Ita *Sanctorius, aliq; passim.* Nam licet ex Jure Communi *Cap. Cum sit Romana & Cap. ex ratione de Apell.* ad profequendam Apellationem detur Annus, vel etiam ex evidenti causa biennium. Quo ad Religiosos tamen dispositio Juris communis est limitata ad sex Menses. Ut scilicet Causæ Criminales, quæ Religiosam pacem turbant, citius terminentur. Hoc verò intelligi debet, nisi Judex a quo terminum Reo abbreviet, prout potest, ex *Cap. Cum sit Romana.* Ita tamen, ut termini præfixio non sit nimis abbreviata, attenda longitudine itineris, Rei ætate, & corporis valetudine, aliàs Reus poterit terminum prolixiorem petere, & si Judex dare renuerit a tali abbreviatione appellare, prout docet *Passerinus sup. n. 13.*

41. Quod si Reus terminum competentem transgressus sit, nullamq; causam legitimam adduxerit, censetur Apellationem deseruisse, & tutum est Judici à quo, ad Sententiæ executionem procedere. Hoc ipsum tenet *Barbosa in locum Trident. Sess. 24. Cap. 20. 21. & sequentibus,* ubi habet. In Causis Criminalibus tenebitur Apellans intra sex Menses, à die interpositæ Apellationis computandos, ita coram Judice Apellationis Causam suam profequi, ut etiam expeditionem reportet, quibus elapsis, & expeditione coram Judice à quo, non reproducta, tenetur idem Judex à quo, ad quamcunq; instantiam, etiam si Acta fuerint transportata, Sententiam ipsam debitæ executioni omni mora postposita demandare,

ut statuit S. mem. Pius V. Ita ille, ubi per expeditionem intelligi debet prosecutio Causæ, quia non potest Judex à quo, assignare terminum, intra quem Apellatio finiatur, quia hoc esset imponere Legem Superiori, ut habetur *Cap. ex insinuatione de Apell.*

42. Si Reus apellet à Sententia Interlocutoria vel extrajudicialiter a gravamine, Apellatio debet fieri in scripto, & porrecto Libello apellatorio, in quo debet exprimi Causa Apellationis & Persona Apellationis *Cap. 1. de Apell. in 6.* Nec potest Apellans in ipsa apellatione alias Causas prosequi, præter nominatas & expressas in Apellatione. Similiter Processus Primi Judicis, a cujus Interlocutorio vel gravamine fuit appellatum, non potest neq; justificari, neq; impugnari, ex Actis novis & de novo producendis, sed tantum ex illis, quæ coram illo acta & producta fuerunt, uti patet ex *Clementina Apellanti de Apell.* obligatur insuper ab Interlocutoria, vel gravamine ante definitivam Sententiam Apellans ad probandum non solum quod opposuerit exceptionem legitimam, & appellaverit, sed etiam quod legitima exceptio opposita non fuerit admessa, & ideo appellaverit. *Ex Cap. Delect. de Apell.* Nisi fortè Sententia Interlocutoria habeat vim definitivæ & irreparabilis, quemadmodum diximus, ut notat *Sannig. sup. Cap. 7. n. 5.* Jam verò in Apellatione a Sententia definitiva, hoc est ultimata, non est opus ut Apellans, aut in scripto Apellationem interponat, aut alleget causam Apellationis in specie, sed sufficit si dicat in genere, se esse gravatum, vel Sententiam esse difformem justitiæ, vel quòd simpliciter apellet a Sententia. Ita habetur *Cap. 1. de Apell. in 6.* Si autem Apellans taliter alleget aliquam Causam, hoc non obstante coram Judice ad quem, poterit alias quascunque Causas allegare, novosq; Processus instituere, ac novos Testes addu-

adducere, & prius non allegata allegare, ac non probata probare.

43. Apellatio quæcunq; fieri potest apud Regulares, quolibet die intra illos decem a Jure requisitos, sive nimirum feriato, sive non. imò etiam & de nocte, si tunc illius a quo appellatur, copia haberi queat, ita *Ghisterius Cap. 15. n. 36. & 37.*

44. Apellatione interposita Judex a quo appellatur, si illi non deferat, hoc est si non acquiescat, & illam non concedat, graviter peccat. Est indubitatum imò certissimum apud omnes. Hinc rectè *Narvarrus Comment. 3. de Regul. n. 15.* docet iniquè & irreligiosè valde facere Prælatos, qui justas Apellationes, a se oppressorum non admittunt, & debere acriter castigari, & iniquitatem iniquitati apponere eos, qui non admittunt, nec dant licentiam prosequendi, & adeundi Superiores, & pessima malis accumulare, quia non solum negant prædicta, sed etiam conjiciunt in Carceres duros, inediã torquendos, donec Apellationi renuntient. Ita ille.

45. Similiter peccat Judex a quo, denegans Reo petenti Apostolos, & si obstinatius procedat, & Processus non valet. *Cap. ab eo de Apell. in 6.* Si is, a quo appellatur, Apostolos appellanti non tribuat requisitus, & tunc si forte in Causa procedat, ejus invalidus est Processus.

46. Hinc Reo malè etiam appellanti potius expedit dare Apostolos Refutatorios, quàm simpliciter denegare, ita *Glof. in Cap. Cum Apellationibus hoc Tit. in 6:* Sic enim non ablegat Reum a sua Jurisdictione, sed intendit coram se continuandum ac Reum remittendum ad suum Tribunal, si Judex ad quem, judicaverit Reum male apellasse, quod non faceret si in tali casu daret Reo Apostolos dimissorios vel reverentiales, nam per hujusmodi Apostolos Judex Jurisdictionem in illa

illa Causa abdicat & transfert in Judicem ad quem, ut clarè habetur *Cap. Cum Apellationibus Cit. S. Si verò.*

47. Quod si Judex Reo legitimè petenti Apostolos Apellationem non admittat, & Apostolos dare recuset, debet Reus in præsentia duorum Patrum Graviorum, a se in Testes vocatorum cum omni humilitate Judicem a quo appellat accedere, eiq; hæc & his similia dicere: R. P. Non ut vestra Decreta spernam, sed ut meæ indemnitati consulam, cogor a Vestra Sententia, vel Mandato, vel Decreto appellare, appellavi jam, & denuo apello ad Superiorem N. & Apostolos peto, & instanter peto, & hoc in præsentia Patrum N.N.

48. Quod si Judex in negatione persistat, Reus accedat Patres illos, quos sibi in Testes suæ Apellationis adscivit, & ab ipsis accipiat Apostolos testimoniales, sed hoc non nisi post tempus 30. dierum ab interposita prima Apellatione, vel intimata sibi seu publicata Sententia.

49. Quare opere pretium scire est, appellare volentibus, quod Judex a quo appellatur, non tenetur statim ac Apellatio manet interposita pronuntiare, an Apellationem admittat, vel ne, & quos Apostolos Reo dare velit, sed habet ex Jure 30. dies ad liberandum, prout patet *ex Cap. eo de Apell. in 6.* ubi habetur: ab eo qui appellat, intra 30. dies instanter Apostoli peti debent, & eidem intra dictum tempus a Judice exhiberi.

50. Quod si Apellatio notoriè sit frivola, Judex non debet illi deferre, sed rejicere, ut habetur *Cap. Cum Apellationibus hoc Tit. in 6. ibi Quando Judex à quo, præsumit Apellationem frivola, non deferat Apellationi.* Si itaq; manifestè pateat Apellationem fore frivola, ex Jure, puta, ubi talis a Lege censetur, juxta dicta supra, vel ex facto, quia notoriè est falsa, non debet concedere Apostolos, nec quidem Refu-

tato.

tatorios, sed debet pronuntiare de notorietate frivola Apellationis, & Apellationem rejicere, & ad ulteriora procedere, Quod si Reus iterum a Sententia Declaratoria notorietatis appellet, debet Judex hanc secundam Apellationem admittere, & Apostolos Reformatorios dare.

51. Quo facto devoluta Causa ad Judicem, ad quem facta est provocatio, si ille Judex pronuntiaverit non constare de notorietate, ipse erit procedere ad cognoscendum super validitate Causæ Apellationis. Si verò sententiaverit constare de notorietate frivola Apellationis, tunc Causa principalis revertitur ad Judicem, a quo fuit appellatum, quia tunc ex integro ruit Apellatio. *Ita Ludovicus ab Ameno sup. n. 42.*

52. Admissa Apellatione, sive quia de Jure est admittenda, sive quia ob reverentiam Judicis ad quem, illi detulit Judex a quo, debet is intra 30. dies dare Reo copiam Processus sigillatam, ne scilicet Reus cum præjudicio justitiæ videat merita Causæ, & quid in Processu contra eum constet, vel ne quid subtrahat quod sibi nocere putat, cum obedientia, id est Literis Obedientialibus seu Apostolis præsentandis Judici ad quem, ita *Concil. Trident. Sess. 13. Cap. 3. de Reformat.*

53. Ubi verò Reus sit suspectus de fuga, non est dimittendus, sed illo interim manente sub custodia detento, Processus a Judice a quo, transmittatur ad Judicem ad quem. Qua in re *Concilium Trident.* statuit tempus triginta dierum in quo spatium necessario remittendus erit Processus, idq; ad obviandum malitiæ, vel passioni aliquorum Superiorum, qui Processum remittere quandoq; retardarent, ut interea miserimus Reus intra Carceris angustias afflictus remaneat. Ideo autem potius detinendus sub custodia suspectus Reus de fuga, quam dimittendus dicitur, ut parcatur honori Religionis,

nis, & obvietur scandalo, quod ex turpi fuga similibus suspectorum oriri posset.

54. Ex his igitur colligitur, quod interdum ante Sententiam decisivam Reus suspectus de fuga possit arctari sub custodia, id est in loco Carceris collocari ut exempl. grat. si adsit vehemens suspicio, vel indicia gravia vel semiplena probatio, quod aliquis aliquod Crimen grave commiserit, ob quod incarcerandus manet, & sit insuper de fuga suspectus, in hoc tamen casu debent Superiores quam cautissimè procedere, ne DEUM offendant, & suorum Subditorum honorem lædant.

55. Porrò suspicio fugæ ex duobus Capitibus oriri potest, *1mo.* Ex Conditione Personæ, si nimirum Reus sit Juvenis levis, dissolutus, indevotus, aut extrajudicialiter aliquid de fuga locutus, aut res suas visus componere, & alia his similia. *2do.* Ex qualitate delicti, si nimirum Crimen sit grave, cui deberetur longa incarceratio, tunc enim recta ratio suspensionem generat. Ita *Sanctorus de penis Cap. 4. n. 20.*

56. Quod si Reus ob suspensionem fugæ sit in detentione ante Sententiam, & post illius promulgationem apellet, non idè erit dimittendus, quia eadem suspicio non cessat, imò augetur per Sententiam. Idem est Judicium formandum, si Reus per Sententiam jam sit carceratus, & Sententia executioni demandata, & ipse demum apellet, alias plurimi Rei evaderent impuniti, nam redditi liberati fugam arriperent, & Judicium eluderent. Cum tamen Carceres principaliter ad Reorum custodiam sint instituti, nec pro illo casu videatur Judex à quo, aliquid innovare contra Reum, sed jus publicum assecurare.

57. In illo itaq; casu sufficit quod Judex a quo appellatur, Reo in Carcere detento, transmittat per alium acta Processus

cessus ad Judicem ad quem appellatur idq; intra spatium 30. dierum.

58. Quod si Judex a quo intra hoc spatium puta 30. dierum, non remiserit Acta ad Judicem ad quem, potest tunc absq; illis Causa Apellationis terminari, prout justitia svaserit juxta *Concil. Trident. decisionem.*

59. Judex autem a quo ut suspectus de malitia, aut Legis ignorantia, manebit puniendus, non enim minus justum est in hujusmodi passionatos aut ignorantes Judices animadvertere, quam fontes Subditos dignis pænis pro excessibus coercere.

60. Ut autem tollantur evagandi occasiones & Religiosa quies minus perturbetur, consulto Ludovicus ab Ameno sup. n. 44. melius semper fore, ut scribatur Judici ad quem appellatur, & à longe constitutum, ut ipse deleget Judices, qui de Causa Apellationis cognoscant. Unde Statuta nostra Generalia habent. *Cap. n. 17.*

61. *Quod si Apellationis Causam in partibus committi contigerit, aliquibus probatissimis Patribus ex vicinioribus Provinciis committatur, qui nulla sint ratione suspecti.*

62. Devoluta Causa ad Judicem ad quem, Judex ad cognitionem Causæ non potest procedere, nisi accuratè revisis Actis primæ instantiæ, a Judice à quo, sibi transmissis, idq; sub nullitate Actorum, ita *Concil. Trident. sup. ibi Reus Appellans coram Judice ad quem appellavit, Acta primæ instantiæ omnino producat, & Judex nisi illis visis, ad ejus absolutionem minime procedat.* Hoc autem intelligi debet, nisi vel Reus Appellans, vel Judex à quo, Acta Processus tempore debito ad Judicem ad quem transmittere negligat. Nam ut dictum est supra, Reus Appellans intra sex Menses Jura sua & Acta primæ instantiæ, Judici ad quem, exhibere tenetur, aliàs

Apellatio censetur deserta. Et Judex à quo, tenetur intra 30. dies Acta Processus transmittere, aliàs Causa poterit absq; illis terminari prout Justitia svaserit.

63. Judex ad quem postquam invenerit Reum indebitè judicatum, vel notabiliter gravatum, debet Judicem à quo fuit apellatum punire pænâ arbitrariâ, pro qualitate excessûs. Antequam autem Judex à quo punietur, vel Sententia ipsius reformetur, debet audiri, ut si possit honorem suum tueatur, & se bene processisse doceat. Videatur hac in re *Sanctorus de pænis Cap. 26. fol. 342.* Si verò Judex ad quem inveniat Reum rectè judicatum à Judice à quo, debet Apellanti pænâ imposita duplicari. Si Apellatio interponatur à Sententia ultimata, si verò sit ab Interlocutoria, debet Reus remitti ad Judicem à quo, & ab illo puniri duplici pænâ.

64. Si autem Reus saltim semiplenè probaverit rationabilitatem Apellationis, immunis erit a pænâ duplicatione.

65. Ubi verò Reus non expectata Sententia Definitiva & nullo gravamine præcedente, reliquâ primâ instantiâ adierit Superiorem ad quem, tunc in tali casu remittendus manebit ad Judicem a quo, & pænâ Apostasiæ puniendus. Ita *Sanctorus in practica Criminali Tit. Apellat. & Concil. Trident. Sess. 25. de Regul. Cap. plura de his qui cupit, accedat Sanctorum cit. vel Gaudentium Kierchove Cap. 7. §. 7.*

66. Si enim Reus per Sententiam sentiat se esse gravatum, deq; gravamine protestetur & apellet, & non audiat a Superiore, a quo, nolente deferre Apellationi, sed amplius gravante Subditum Reum, nec dante licentiam adeundi Superiorem altiorem, tunc in tali casu Reus fugiens ad Superiorem ad quem, non incurrit pænâ Apostasiæ. Quia cum protunc Subditus sit injustè gravatus, justè poterit de

gra-

gravamine conqueri & confugere ad Superiorem altiorem, qui potens est eum ab indebito gravamine liberare, Ita *Peyrinus de Subdito Qu. 1. Cap. 20. Similiter Portel. verbo Habitus in additione n. 3. Diana Tom. Tract. 2. Resolu. 115.*

67. Porrò effectus Apellationis duplex est: videlicet, *Devolutivus & suspensivus.* Imus consistit in eo, quod per Apellationem cognitio Causæ devolvatur ad Judicem ad quem apellatur, ita ut is judicare debeat, & cognoscere de legitimitate & justitia Apellationis. 2dus verò id habet, quod per Apellationem suspendatur omnis Jurisdictio Judicis a quo apellatur, quantum ad illam Causam in tantum, quod pendente Apellatione nihil possit facere, nec quidem Sententiam executioni mandare, si quis ante illius executionem legitimè apellaverit, sed omnia manere debent in eodem statu, in quo erant tempore interpositæ Apellationis, donec de ea cognoscatur, & decidatur a Judice ad quem *Cap. Dilectis Filiis, de Apell. & Cap. Si à Judice eodem Tit. in 6.*

68. Cæterum non omnis Apellatio duplicem hujusmodi sortitur effectum, sed aliquando solum habet effectum *Devolutivum.* Sic statuit *Concil. Trident. Sess. 22. de Reformat. Cap. ubi habetur. Nec Apellatio executionem, quæ ad morum correctionem pertinet suspendat, & Sess. 24. Cap. 10. agens de Virtutibus & morum Reformativibus ait. Nec in his ubi de Visitatione, aut morum correctione agitur ulla inhibitio, Apellatio seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquomodo impediatur aut suspendatur.*

69. Ex quibus verbis clarè patet *Concil. Trident;* determinasse, quod a Sententia, seu Decreto Visitatorum non possit apellari Apellatione suspensiva, idest qua suspendatur, seu impediatur executio eorum, quæ a Visitatore sunt de-

creta,

creta, modo Visitator maneat intra terminos Paternæ Visitacionis, & sine Processu & absq; scripto, hoc est examine, in scripto procedat.

Quod verò simpliciter & absolutè non possit appellari a Decretis Visitatorum, non videtur habere citatus Textus. Unde si Visitator sine ullo præcedenti Processu ordinet aliquid ad bonum Commune, vel particulare alicujus Personæ, & aliqui apellent, potest quidem Judex ad quem, cognoscere de prætenso gravamine, & excessu in corrigendo, sed interim ordinatio seu Decretum reformationis debet executioni mandari, prout idem Concilium apertè declarat *Sess. 13. Cap. 1. vide Zypcum in responsis de Jure Canonico. Lib. 2. de Apellat. Resp. 3.*

70. Similiter Apellatio non impedit effectum Censurarum latarum ab homine, videlicet Judice Ordinario, quales sunt: Excommunicatio, Suspendio, & Interdictum, sed hæc semper sequantur Reum, ut dicitur *Cap. Pastoral. §. V. & c. de Apell.* Dummodo illæ Censuræ latæ sint antecederent ad Apellationem, post Apellationem autem interpositam fulminatæ, nedum nihil roboris habent propter defectum Jurisdictionis, quæ per Apellationem manet suspensâ, sed etiam dant ansam, & occasionem legitimam, novæ protestationis & Apellationis a gravamine, prout habetur *Cap. Dilectis Filiis, & Cap. ad hæc de Apell. Noveris quod post Apellationem excommunicari non possunt.* Si Excommunicatio vel alia Censura lata sit sub conditione exempli grat. de furto, aut sit merè comminatoria, ut si aliquis Superior dicat Subdito: nisi hoc feceris sub illud tempus sis excommunicatus, Apellatio subsequens suspendit Censuræ effectum, dummodo fiat ante conditionis eventum, deducitur *ex Cap. Præterea 2. de Apell.*

71. Si Provincialis vel alius Superior suspendat Superiorem

riorem Localem à suo Officio, & non assignet causam Suspensionis, poterit Superior Loci ab illa Suspensione appellare, interea stante sua Apellatione, continuare Officium, inq; ipsius exercitio manere. Et ratio est, quia Provincialis non potest suspendere Superiorem Localem, nisi ob causam manifestam & gravem. Ubi igitur Provincialis non assignat causam, signum est, vel quod nulla subsit, vel nulla determinatè assignari queat. Cum autem Suspendio hujusmodi non sit Censura, Apellatio ab illa sortitur utrumq; effectum, tam nimirum devolutivum, quàm Suspendivum.

72. Idem sentiendum est, si Provincialis assignet quidem causam, sed talem, quæ aut vera non est, aut non sufficienter probata, aut per Statuta Ordinis non sufficiens ad suspendendum Superiorem Localem. Ubi verò causa est in Statutis expressa & evidens, ac notorium sit Superiorem Loci talem defectum commississe, Apellatio hujusmodi nihil obest, quo minus suspendio Superioris Localis suum sortiatur effectum, nisi forte Provincialis incitia, vel reverentia Superioris altioris ductus, Apellationi detulerit, & tunc Apellatio utrumq; sortiatur effectum, tam nimirum Suspendivum quàm devolutivum. Ita *Rodrigues Tom. 1. Quest. 29. Art. 7. & Spathorius Tract. 10. Part. 4. Cap. ult. n. 3.*

73. Et si autem Apellatio à Sententia Definitiva ordinariè utrumq; sortiatur effectum, tam nimirum devolutivum, quàm Suspendivum, si nimirum appelletur, antequam Sententia executioni sit demandata, prout alias dictum est, tamen in Criminalibus gravibus & scandalis, etiam si appelletur, potest Sententia executioni mandari, si Reus confessus, vel convictus fuerit Apellatione non obstante *collig. ex Cap. Cum speciali de Apell.*

74. Apellatione posita à Sententia Interlocutoria, & acce-

acceptata, Judex a quo, poterit gravamen illatum per primam Sententiam revocare, seu tollere per aliam Sententiam, & tunc in Causa principali procedere, nisi Judex ad quem inhibuerit, ne Judex a quo amplius procedat *Cap. à Judice de Apell. in 6. & Cap. Cum cessante de Apell.*

75. Pari modo licet per Apellationem suspendatur Jurisdictio Judicis a quo, potest tamen is post interpositam Apellationem eum quem excommunicavit, vel personaliter interdixit, ab his Censuris absolvere, si sic innodatus id petierit, & sufficientem cautelam præstiterit, licet Parte adversa contradicente & apellante ne is absolveretur. Ita habetur *Cap. qua fronte de Apell.*

CAPUT XXIV.

Praxis Visitationis Generalis Paternæ
à Provinciali faciendæ.

SUMMARIUM.

1. Jnitium illius.
2. Continuatio.
3. Quæ primò visitanda?
4. Examinis instituendi forma, & puncta Interrogationum.
5. Modus examinandi Fratres.
6. Si scribere nesciat examinatus.
7. Pari modo omnes visitandi.
8. Completa Visitatione Fratrum quid faciendum?

9. Visitator debet exprimere suum Nomen & Cognomen.

10. Si Visitator Generalis similem instituat Visitationem, nonnulla mutanda,

11. Videlicet debet exprimi quod sit Delegatus.

12. Potest specialiter inquirere de vita Provincialis & anterioris Commissarii Generalis.

13. Puncta Interrogatoria.

Cætera sumenda paucis mutatis, ex numero octavo.

In Nomine Domini, Amen.

1. Hæc est Visitatio Generalis quam facere intendit Fr. NN. Minister Provincialis Provinciæ N. in Conventu N. ad S. N. die N. Mensis N. Anno N.

2. In Tractatu Canonice Paternæ Visitationis postquam pervenimus ad hunc Conventum N. Convocatis Capitulariter Fratribus, illis juxta morem Verbum DEI proposuimus, Visitationemq; imminentem intimavimus, omnes in Domino admonendo, in ò formali Obedientiæ præceptò obstringendo, ut semotis, odio, livore, omniq; pravi animi affectione, sola charitate ac Regularis Observantiæ zelò moti dicerent, quæ de Jure dicenda in hoc Conventu inveniuntur.

3. Postea visitavimus Ecclesiam incipiendo ab AUGUSTISSIMO SACRAMENTO, deniq; Altaria, Oleum Infirmorum, Reliquias Sanctorum, Capellas, Confessionalia, Sepulturas, Sacristiam, cum Paramentis & Vasis Sacris, Officinas Conventus & Cellas Fratrum: Et hic describatur per extensum in quo statu prædicta reperta sunt.

4. Tandem ubi nos recepimus ad Cellam solitæ nostræ Residentiæ, vocatis singulis Fratribus ab ultimo recipiendo, unumquemq; illorum super sequentibus Articulis interrogavimus.

1. An in Divino cultu Religiosa Devotio & pietas elucescat?
 2. An Sacri Ritus & Ceremoniæ ad præscriptum Constitutionum serventur?
 3. An ad Divina Officia die noctuq; omnes qui tenentur diligenter conveniant?
 4. An in Ecclesia aliquis indevotè versetur, aut confabuletur?
 5. An in Refectorio vita Communis servetur, & Lectio ad Mensam continuò habeatur?
 6. An Silentium locis & temporibus debitum servetur?
 7. An non inveniuntur transgressores Votorum & Præceptorum Regulæ essentialium?
 8. An aliquis Religiosus ita immorigeratè vivat, ut cæteris sit scandalo?
 9. An Superior Loci provideat Fratribus necessaria?
 10. An defectuosos moneat, corripiat, & juxta indigentiam castiget indifferenter & sine passione?
 11. An Apostolicæ Constitutiones, Decreta Sacræ Congregationis, & Statuta Provinciæ suis temporibus legantur?
 12. An Superior Localis ad normam Constitutionum reddiderit rationem Eleemosynarum, sive ex Missarum celebratione, sive ex Fidelium charitate?
 13. An infirmis Fratribus charitativè necessaria subministrantur?
5. Vocatus itaq; primò Fr. N. Laicus Professus, ætatis annorum N. Religionis N. prout ipse dixit. *Hec clausula semper addi debet circa inscriptionem Annorum ætatis & Religionis.* Qui interrogatus super supra appositis punctis, respondit prout sequitur.
- Ad imum, *Hic adnotetur, ejus responsio fideliter de verbo ad verbum,*
- Ad

Ad 2dum Similiter adnotetur quæ respondet, & sic per consequens usq; ad duodecimum, semper à Capite incipiendo. Porro habita responsione ad duodecimum tandem addatur, ac tandem depositioni suæ se subscripsit.

6. Quod si Visitatus nesciat scribere, Minister Provincialis adnotet hoc modo. Et cum scribere nesciat, suæ depositioni signum Crucis apposuit. †.

7. Secundo vocatus fuit Fr. N. &c. ut supra, usq; ad subscriptionem, & sic per consequens, donec omnes fuerint visitati, ac demum addatur.

8. Sic igitur visitatis omnibus Fratribus & Patribus, eos iterum Capitulariter congregatos denuo de Votorum observantia, & Regularis disciplinæ custodia monuimus [si inveniantur aliqui defectuosi, addatur] nonnullos defectuosos Paternè pænitentiamus (si autem non, statim ponatur post illa verba custodia, monuimus] & ad majorem Religiosum profectum ac Regulæ Observantiam, nonnulla ordinavimus in scripto videlicet, hic scribantur per extensum. Ordinationes relictæ post Canonicam Visitationem, seu Decretum Reformationis, & data omnibus Absolutione & benedictione, Visitationem complevimus, die N. Mensis N. Anni N. Quam Sigillo Minoris Provinciæ communiri fecimus.

Ita est. Ego Fr. NN. Minister Provincialis.
mpr.

9. Consulto pono duplex NN. circa subscriptionem, ad denotandum, quod Provincialis in similibus debeat apponere Nomen & Cognomen, nam in omnibus Officiosis Actibus & Jurisdictionibus & Nomen & Cognomen apponi debet. Advertendum est Imò. allatam immediatè formam Paternæ

Pars II. T na

næ Canonicae Visitationis, non esse tantopere usitatam in omnibus Religionibus, imò neq; necessario requiri, ut omnes Paternæ Canonicae Visitationis ad illius normam & præscriptum fiant. Quia tamen quivis Provincialis si vellet, eâ uti posset, prout aliàs dictum est suo loco, hinc illam appofui.

10. Advertendum est *2do*. Quod si Commissarius Visitator Generalis illâ uti vellet, tunc fermè eodem modo procedendum illi foret. Nisi quod initium illius mutandum foret hoc modò.

11. Hæc est Visitatio Generalis Canonica ac Paterna, quam facere intendit P. NN. Commissarius Delegatus à Reverendissimo Patre NN. Generali N. ad visitandam Provinciam N. in Conventu N. &c. ut supra.

12. Advertendum est, *3tio*. Quod sicuti Visitationes Provinciales fiunt ad Exsyndicandum Superiorem Loci, ita Visitatorum Generalium ad Exsyndicandum Provinciale, hinc in Interrogatoriis addi debent Interrogatoria de exactitudine Provincialis, Imò cum eidem Visitatori competat, & de suo Antecessore inquirere. Hinc etiam de illo possunt Interrogatoria apponi, exempl. grat. sic.

13. An Provincialis Minister cum suis Sociis in suo Triennio exemplariter vixerit?

14. An Reos castigaverit indifferenter?

15. An ad Officia Dignos promoverit, seclusis minus idoneis?

16. An Infirmorum curam sedulò adhibuerit?

17. An Visitator immediatus ante nos, Officium suum rectè administraverit?

18. An munera acceperit?

19. An Partes fovērit, an verò pacem promovere studuerit?

20. An in tota Provincia vigeant abusus, & Regulæ transgressiones?

14. Cætera autem omnia sumenda sunt ex norma procedendi in similibus, proposita supra.

CAPUT XXV.

Praxis Inquisitionis Generalis quidem sed Juridicæ, quæ dicitur Judicialis, faciendæ à Prælato Provinciali.

SUMMARIUM.

1. Initium Inquisitionis Generalis Juridicæ.
2. Continuatio ejusdem.
3. Ulterior progressus.
4. Puncta Interrogatoria.
5. Ubi Visitatus refert de facto non nominando Personam, qualiter procedendum?
6. Antequam Examen terminetur, quid observandum?
7. Quomodo Examen maneat terminandum?
8. Ubi Visitatus velit aliquid addere vel minuere, quomodo procedendum?
9. Demùm Examen terminandum erit, modò quò supra.
10. Hinc patet distinctio Visitationis Judicialis à Paterna.
11. Hòc modò visitandi sunt omnes.
12. Si nihil grave emerferit, quomodo concludendum?

In Nomine Domini, Amen.

1. Cum non sine magna animi commotione, pervenisset ad aures A.R.P.N. Ministri Provincialis Provinciæ N.

confusus rumor, multas & graves transgressiones & scandala vigere in Conventu N. quæ rigorosam exigunt correctionem, volens pro Officii sui munere mala germina erumpentia suffocare, imò & radicitus evellere, ne agrum Domini pestilenti semento inficiant, decrevit generalem eamq; Juridicam Inquisitionem, tum in Caput, tum in Membra ejusdem Conventus instituere. Quapropter in Conventu N. ubi pro tunc commorabatur, in Camera suæ Residentiæ præsentibus infra scriptis vocari me fecit, & dato mihi Juramento de fideliter exercendo munere eodem quod & in præsentia tacto peccatore more Sacerdotali, me sibi in Notarium crevit, quatenus illi in dicta Visitatione per eundem decreta, deservirem. Acta sunt hæc in eodem Conventu ut supra, die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Minister Provincialis.

mpr.

Ego N. sui Testis. mpr.

Ego N. sui Testis. mpr.

Ego N. Actuarius. mpr.

2. Anno igitur N. die N. Mensis N. accessit ad prædictum Conventum N, A.R.P. Provincialis. Ubi benignè exceptus, convocatis Capitulariter juxta morem solitum Fratribus, ipsis Visitationem intimavit, admonitione præmissa, ne tacendo impertinentia dicerent, dicenda non tacerent, meritò quoq; Sanctæ Obedientiæ eosdem adstringens, ut secluso omni livore, passione, vel prava animi affectione, memores Justitiæ & charitatis, quidquid ad majorem DEI Gloriam, Regulæq; Sanctæ Observantiam, Almæ Religionis decorem, obicem ponere intelligerent, nullò modò celarent, sed sincere aperire non omittant.

3. Tandem debitè peracta gratiarum actione, in Camera

ram suæ Residentiæ, in qua Tribunal erexerat, recipiens se præfatus A.R.P. Provincialis, coram eodem, & me infra scripto Actuario, vocatus fuit Fr. NN. Laicus conversus professus, ætatis prout dixit Annorum N, Religionis N. Officii N. cui dato Juramento de veritate dicenda, prout juravit tactis Sacris Libris, propositæ sunt sequentes Interrogationes.

4. Interrogatus 1mo. An illo Conventu in Divino cultu pietas Christiana elucescat?

Respondit, hic adnotetur ejus responsum.

Interrogatus 2do. An serventur Sacri Ritus & Cæremoniæ?

Respondit, adnotetur qualiter.

Interrogatus 3^{io}. An celebrentur Divina Officia die no; & quæ; cum debita compositione & reverentia?

Respondit, adnotetur qualiter.

Interrogatus 4to. An servetur vita Communis, Regulæ & Statutorum observantia?

Respondit, *Adnotetur semper per integrum de verbo ad verbum Responsio.*

Interrogatus 5to. An non inveniatur aliquis transgressor Votorum, & an non sit factum aliquod scandalum, sive in Claustro, sive extra Claustrum?

Respondit.

Et sic semper interroget super generalibus, cavendo ne de aliquo sive delicto, sive Religioso in particulari inquirat. Quod si Visitatus ex se deponat aliquod scandalum fuisse factum à Cajo vel Titio, tunc Visitator ulterius pergat Interrogando.

Quo loco id factum?

Quo tempore?

Qua occasione?

Quibus præsentibus?

Quo-

Quomodo Visitatus id sciat?

Si de tali scandalo est publica notitia vel infamia?

An Superior delinquentem pro tali delicto punierit, correxerit, aut monuerit?

5. Ubi verò Visitatus retulerit tantum fuisse factum scandalum non nominando Personam, tunc Visitator debet primo interrogare.

Quale nam fuerit illud scandalum?

A quo nam factum sit illud scandalum?

Et tandem ut supra de loco & tempore, ac qui fuerint, sive presentes, sive Complices interroget, semper habens in memoria in omnibus examinibus illud Aphorismi necessariò observandum. Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

6. Quibus habitis quo Examen terminetur, debet antecedenter totum Examen seu Dispositio hæc perlegi Visitato, quo præmissò interrogandus erit.

Interrogatus an velit aliquid suo Examini addere, vel minuere?

Respondit, non.

Interrogatus an odio vel passione aliqua deposuerit, ea quæ dixit?

Respondit, nullum odium, aut inimicitiam habeo cum Fratre Titio vel Cajo. *Et tunc demum compleatur Examen hòc modò.*

7. Et cum lecta sibi per me Actuarium sua depositione, nil vellet addere vel minuere, monitus de servando silentio salvo Jure, iterum illum vocandi si forte opus foret, propriam manum se subscripsit, ac dimissus est. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. affirmo vel deposui mpr.
Ego Fr. N. Minister Provincialis. mpr.
Ego Fr. N. Actuarius. mpr.

S.

8. Ubi vero voluerit Visitatus aliquid addere, vel minuere, tunc totum id adnotetur, quod si addere sive minuere voluerit, & facta illi secunda perlectione illorum quæ mutavit, tunc demum Examen terminetur ut supra, nisi quod addi debeat secunda prælectio hòc modò.

9. Et tunc lecto sibi denuò per me Actuarium &c.

10. Ex his igitur quæ hucusq; dicta sunt, patet differentia inter Visitationem Paternam & Judicialem, nam Paterna non requirit Notarium seu Actuarium, Juridica verò omnino & essentialiter id exigit, quare consulto appositus est modus creandi Actuarium, qui modus in omnibus Juridicis Processibus servari debet.

11. Hoc itaq; modo prout diximus N. 4. Visitatis omnibus Fratribus ac Patribus, si patuerint graviora aliqua delicta, gravioribus pænis mulctanda, manet instituenda specialis Inquisitio contra delinquentem, sive delinquentes, de quo sequenti Capitulo procedetur. Si verò nonnisi leviora, & Paternè tantum corrigenda, tunc Visitatio hòc modò manebit concludenda.

12. Quia igitur completa hac Generali Visitatione, nihil inventum est, quod rigorosa animadversio dignum foret, sed nonnisi nonnulli leviores defectus, quos A.R.P. Provincialis Paternè nonnisi corrigere decrevit. Hinc A.R.P. Provincialis die N. Mensis N. Anno N. convocatis capitulariter in Refectorio omnibus Patribus & Fratribus, ipsisq; in generali monitis, quatenus in observantia suæ Professionis persistere firmiter non omittant, quæ sibi ad majorem profectum Religiosæ Observantiæ visa fuerant opportuna statuit, decrevit, & ordinavit sequentia. Hic adnotetur Decretum Reformationis. Postea vocavit ad culpam Fratrem N. & Patrem N. atq; Fratri N. objecit, quod in hoc deliquisset,

Scri-

Scribatur ipsius delictum. Cui proinde pro salutari pœnitentia injunxit. *Hic pariter scribatur pœnitentia assignata.* Patri verò N. objecit, quod: *item scribatur quid fuerit objectum.* Cui proinde pro salutari pœnitentia injunxit. *Scribatur pœna assignata.* Qui omnes pœnitentiam sibi injunctam humiliter & promptè acceptaverunt. Tandem data omnibus more solito benedictione, Visitationem terminavit.

Ego N. Minister Provincialis. mpr.
Ego N. Actuarius. mpr.

CAPUT XXVI.

Praxis incipiendi Processus per viam Inquisitionis specialis, emergentibus indiciis ex Visitatione seu Inquisitione Generali Judiciali, aut ex fama præcedente ac demum per viam Inquisitionis mixtæ.

1. Initium ipsius.
2. Si Provincialis velit uti novò Actuario, quomodo procedendum?
3. Quod si Actuarius maneat impeditus, alter erit creandus.
4. Forma hujus creationis.
5. Ex fama præcedenti, quomodo initiandus Processus?
6. Examen Testium, qualiter inchoandum?
7. Interrogatoria quomodo proponenda?

2.

8. Examen quomodo terminandum?
 9. Hoc modo omnia Examina terminanda.
 10. Testes ad minus duo vel tres in omni casu examinandi.
 11. Præmisso Examine Testium Sententia Interlocutoria
 12. Cætera videnda in suo loco.
- Per viam Inquisitionis mixtæ qualiter procedendum?
14. Initium Processûs qualiter fabricandum?
 15. Tandem descendendum ad examen Testium.

In Nomine Domini, Amen.

1. Hæc est specialis Inquisitio quam facere intendit A.R.P. N. Minister Provincialis &c. contra Fratrem N. in Visitatione Generali Judiciali habita in Conventu N. graviter indiciatum quod (*Hic exprimatür Crimen de quo manet indiciatus*], prout patet ex notis præfatæ Visitationis. Quapropter ne delicta maneat impunita decrevit, super hoc informationes sumere, Testes examinare, aliaq; facere, quæ sunt de Jure præstanda. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis.
mpr.
Ego Fr. N. Actuarius mpr.

2. Ubi verò novo Actuario Provincialis uti vellet ad Inquisitionem specialem, tunc antecederet ad actuacionem hujus inchoationis scribendum erit. Et idè in Cameram suæ Residentiæ, in qua ipse Tribunal erexerat vocari fecit me infrascriptum coram N. & N. Testibus ad hoc specialiter adhibitis, atq; dato mihi Juramento de fideliter exequendo Officio, quod & præstiti ta&to pectore more Sacerdotali, me in Notarium creavit, ut illi in hac Causa pro Actuario de-

Pars II.

U

servi-

servirem. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis
mpr.

Ego Fr. N. sui Testis mpr.

Ego Fr. N. sui Testis mpr.

Ego Fr. N. Actuarius. mpr.

3. Advertendum est hoc loco, quod si Notarium contingat in tractu Causæ aliquo impedimento laborare, puta, vel infirmatum, vel alia ratione gravi distentum, non posse ad finem Processus continuare. Tum Judex tenetur alium sibi de novo creare, quæ creatio Actis debet inscribi, eo in loco, ubi primus cessavit, hõc modò.

4. Cum Pr. Fr. N. qui hucusq; in præsentis Causa inser-vivit pro Actuario, graviter infirmatus (vel cum Concione foras longe pergat) & sic non possit ulterius pro Actuario inservire, suumq; cæptum munus continuare. Hinc A.R.P. Provincialis in Cameram suæ Residentiæ me infrascriptum præsentibus N. & N. Testibus ad hoc specialiter deputatis vocari fecit, datoq; mihi Juramento de fideliter exequendo Officio, quod & præstiti tacto pectore more Sacerdotali, me Notarium creavit, quatenus illi in prosecutione hujus Causæ pro Actuario deservirem. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ita est- Ego Fr. N. Minister Provincialis,
mpr.

Ego Fr. N. sui Testis mpr.

Ego Fr. N. sui Testis. mpr.

Ego Fr. N. Actuarius. mpr.

Ubi verò ex fama præcedenti formari Processum re-currat, eodem modo incipiendus erit.

In

In Nomine Domini, Amen.

5. Cum fama deferente pervenerit ad aures A. R. Patris NN. Ministri Provincialis, Fratrem sive Patrem N. esse apud multos graves & non malevolos Religiosos multopere dif-famatum de [Hic describatur Crimen de quo fuerit infamatus, seu infamia] volens suo muneri satisfacere, & Crimina si quæ fuerint commissa (vel si unum tantum delictum fuerit) & Cri-men si quod commissum fuerit debitis pænâs coercere ad Sacrorum Canonum & Constitutionum Ordinis normam decrevit, super fama prædicta inquirere, & prout de Jure procedere. Et ideò in Cameram suæ Residentiæ vocare fecit me infra scriptum coram N. & N. & prosequatur prout supra dictum est circa creationem Notarii N. 2dò istius Capituli. Qua habita creatione Notarii, ita prosequetur Processum.

6. Consequenter die N. Mensis N. Idem A.R.P. Pro-vincialis vocari fecit coram se & me infrascripto in Came-ram suæ Residentiæ, in qua Tribunal exerat, Patrem N. Con-cionatorem ætatis Annorum N. Religionis N. prout ipse di-xit, Testem ex Officio assumptum, cui dato Juramento de veritate dicenda, prout juravit tacto pectore more Sacerdo-tali, factaq; præmonitione, fuerant propositæ interrogaciones, ut sequitur.

7. Interrogatus 1mò. An sciat Causam suæ vocationis?
Respondit nescio.

Interrogatus 2dò. In quo Conventu, & à quo tempore maneat?

Respondit in hoc Conventu, ex Dispositione A.R. Pa-tris à Capitulo maneo in Officio Prædicatoris.

Interrogatus 3tid. An Fratres in hoc Conventu exem-plariter vivant, & an de aliquibus non sit mala fama?

Respondit: Dicitur de Fratre Titio quod &c.

U2

Interro-

Interrogatus 4to. Quomodo id sciat?

Respondit de hoc publicè dicitur in Conventu.

Interrogatus 5to. A quibus signanter hoc audivit Paternitas vestra?

Respondit à Patre Lectore N. item à Patre N. Confessario, nec non à Patre N. pariter Confessario, Fratrem item N. Studente, & Fratrem N. Laico, ac aliis plerisque publicè de hoc discurrentibus.

Interrogatus. An sciat præfatos à se nominatos, esse inimicos vel adversarios Fratris Titii diffamati?

Respondit. Nescio, nec audivi illos esse contrarios sibi.

Interrogatus. An sciat quid sit fama publica?

Respondit. Credo esse id, quod communiter dicitur de aliquo in bonum sive malum.

Interrogatus. An Paternitas quæ adduxit, odio vel aliqua passione detulerit?

Respondit; Ego nolo gravare animam meam, deposui pro veritate, nec sum inimicus Fratris Titii, nec ille mihi quidquam nocuit, aut me in aliquo offendit.

8. Et cum lecto sibi per me Actuarium hoc suo Examine, illi nihil vellet addere vel minuere, servato Jure vocandè eum denuò, si opus fuerit, propria manu se subscripsit, & dimissus est, prævia monitione de servando secreto suæ depositionis. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

*Ego Fr. N. deposui ut supra,
mpr.*

*Ita est. Ego Fr. N. Minister Provincialis
mpr.*

Ego Fr. N. Actuarius mpr.

9. Sic semper terminari debent Examina Testium, sive ex Officio assumptorum, sive demum ab Actore, vel Denuntiatore adductorum

etorum, quod si aliquid vellet addere, vel minuere, vel mutare, servetur modus & Praxis recensita Cap. 25. n. 8.

10. Hoc igitur modo examinandi erunt tres vel quatuor Testes, quo fama plenè probata maneat, quibus præmissis, ubi Testes concordabunt de facto revera admissio à Fratrem Titio, tunc Judex post Examen horum Testium de fama ponere debet Decretum Interlocutorium quo declaret constare de fama hòc modò.

11. Quibus habitis si in quantum acceptatis idem A.R.P. Provincialis pronuntiavit constare de fama, decrevitq; contra prædictum Fratrem Titium diffamatum prout de Jure procedere. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Provincialis mpr.

Ego N. Actuarius mpr.

12. Cetera quæ hoc loco concurrunt, videantur Cap. 13. ubi de fama & Indiciis differuimus.

13. Ubi verò per viam Inquisitionis mixtæ procedendum erit Judici, hoc modo incipiendus Processus manebit.

In Nomine Domini, Amen.

14. Cum ad aures A.R.P. NN. Ministri Provincialis &c. pervenisset, quòd in Conventu N. (hic scribatur delictum, puta, quòd sit affixus Libellus famosus, vel commissum furtum, & si quid est aliud) nec tantum Criminis Auctor hucusq; sciatur, volens pro sui muneris debito super hoc inquirere, & fontes, quos repererit debitè pænis castigare, me infra scriptum vocari fecit in Cameram suæ Residentiæ coram Testibus infra scriptis, ad hoc specialiter vocatis & deputatis &c. prout supra Cap. 26. n. 2. de creatione Notarii.

15. Quo factò descendat ad Examen eò modò, quo supra, sed de his fusius sequentibus Capitulis. CA-

CAPUT XXVII.

Praxes incipiendorum Processuum per
viam Accusationis, Denuntiationis, &
Exceptionis, ac tamen viâ Notorii.

SUMMARIUM.

1. Processus per viam Accusationis, Denuntiationis & Exceptionis prærequirit, Accusationem, Denuntiationem & Exceptionem.
2. Forma Libelli Accusatorii.
3. Forma Denuntiationis Evangelicæ.
4. Forma Denuntiationis Judicialis.
5. Forma Libelli Exceptorii contra Eligendum
6. Alia forma Libelli Exceptorii criminaliter contra Eligendum.
7. Forma excipiendi contra Electum, ne confirmetur.
8. Accusatio ab Exceptione parum differt.
- Ibidem.* Hinc Processus uterq; parî modò formandus.
9. Initium Processûs per viam Accusationis.
10. Modus audiendi officiosè Accusantem.
11. Praxis initiandi Processus per viam Denuntiationis.
12. Modus audiendi officiosè Denuntiatorem.
13. Interrogatoria Denuntianti proponenda.
14. Quomodo Examen maneat concludendum?
15. Ex his patet differentia inter Denuntiantem & Accusantem.

16. Si Denuntiatio facta sit per Literas, aliter est procedendum.

17. Videlicet hõc modò.

18. Praxis initiandi Processus per viam Notorii.

1. **Q**uia omnes hi modi procedendi, necessariò supponunt & prærequirunt Actorem, videlicet, Accusatorem, vel Denuntiatorem, aut demum Excipientem, prout de his satis abundè suis in locis dictum est. Hinc primo porrigendæ erunt Praxes Libellorum Accusationis & Exceptionis, actunc demum adducentur Praxes inchoandorum Processuum pro quo fit.

Forma Libelli Accusatorii.

2. **C**oram A.R. Patre N. Ministro Provinciali comparet Fr. N., Sacerdos vel Laicus vel Clericus, atq; non ex aliquo odio, aut animo calumniandi, ast solo zelo boni publici ductus, quo delicta in uno punita, alios à delinquendo deterreant. Accusat Fratrem N. qualiter ipse (*hic describitur delictum, appposito tempore & loco, & omnibus circumstantiis delicti*) atq; hoc intendit probare in Judicio in Legitima forma offerendo se ad pænam talionis, si non probaverit, instat proinde præsentem accusationem admitti, & super veritate propositorum ad Inquisitionem procedi, ac demum ad debitam delinquentis punitionem. Datt. die N. Mensis N. Anno N.

*Egy Fr. N. accuso ut supra,
mpr.*

Forma Denuntiationis Evangelicæ per Libellum
Judici præsentandum, qui potest etiam mitti per
Literas.

3. **C**oram A.R. Paternitate comparet Fr N. Sacerdos (vel
Laicus

Laicus &c. & dicit, quòd Fr. N. Laicus Quæstarius Conventus N. parùm Religiosè vivat, scandalizando actibus inhonestis Sæculares, eorumq; devotionem erga Religiosos minuendo. Et licet hac de re aliquoties fuerit monitus à bonis Religiosis, nihilominus vitam suam in nullo correxit. Quapropter zelo boni publici ductus, & ut severitas Judicii corrigat, quod charitas emendare nequivit, denuntiat prædictum Fratrem (*hic ponatur delictum, de quo denuntiat*) & assignat in Testes Fratrem N. & Fratrem N. Datt. die N. Mensis N. Anno N. in Conventu N.

*Ego Fr. N. denuntio, ut supra.
mpr.*

Altera Forma Denuntiationis Judicialis, sive Civilis.

4. **C**oram A. R. Patre N. Ministro Provinciali, comparet Fr. N. & dicit gravem injuriam sibi fuisse illatam à Fratrem N. qui Libellum famosum contra se scripsit & vulgaverit, sive contumeliosa verba coram Fratribus contra eum protulit, sive rem aliquam suo usui à Superioribus concessam accepit, restituereq; recusat. Quapropter illum judicialiter denuntiat, eò solo fine, ut prædictus Frater cogatur sive famam, sive Librum restituere, & ideò protestatur idem Denuntians, quòd pro amore DEI injuriam acceptam condonet, nec vult, aut intendit, quòd prædictus Frater, qui injuriavit, quacunq; pænâ sive publicâ sive privatâ afficiatur, sed solùm ad damni sibi illati restitutionem compellatur. Testes verò pro hoc statuit Patres Fratres NN. Datt. in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

*Ego Fr. N. denuntio ut supra.
mpr.*

Forma

Forma Libelli Exceptorii contra Eligendum.

5. **C**oram A. R. Patre N. Ministro Provinciali &c. sive *Commissario Vilitatore Generali*. Comparet Fr. N. Sacerdos Professus Officiò Concionator, *vel Lector &c.* & dicit, quòd magnum damnum eveniret Provinciæ, si eligeretur ad Ministerium Pater N. de quo multum dubitatur quod possit eligi, Ideoq; ad avertendum omne damnum, quòd ex tali electione possit evenire Religioni, cujus utilitati quilibet de corpore illius existens providere tenetur, proponit contra ipsum Articulus Exceptionis & in his scriptis jurat, se non animo calumniandi, aut malo dolo, sive aliqua passione prava, vel animositate contra memoratum Patrem moveri, sed puro zelo boni Communis. Proinde non intendit, neq; vult ut prædictus Pater propter Contenta de infra scriptis Articulis pænâ aliqua confusibili puniatur, sed nonnisi quatenus ad talem Prælaturam non eligatur. Protestando, quòd si super Exceptione quam legitime proponit, non fiat debita Inquisitio ad normam Juris, ac ea contempta ad electionem deveniatur, & prædictus Pr. N. fuerit electus, electio ipsa erit cassa & nullius valoris, & provocat ab ea ad Superiores ad quos de Jure. Articuli autem hujusmodi sunt sequentes exempl. grat. 1mo. Quòd Pr. N. est ignorans & nescit Regulam & Constituciones Apostolicas & Regulares necessarias ad Regimen.

Hic ponantur impedimenta, quæ supra recensuimus Cap. 6. & 3^{io}, 1mo & 4to, si adsint, tandem terminetur Libellus hoc modo.

Et Testes necessarios ad probationem producit, super 1mo. Patres N. & N. super 2do. Patres N. & N. vel eosdem, Datt. in Conventu N. die N. Mensis N. Annò N.

Ego N. Excipio, protestor, inflo, apello, ut supra.

Pars II.

W

mpr.
Alia

Alia Forma Libelli Exceptorii criminaliter propositi contra Eligendum.

6. **C**oram A.R.P. Ministro Provinciali vel *Commissario Visitatore Generali*, comparet Fr. N. Concionator: *vel si quod aliud habuerit Officium, illud scribatur.* Et dicit: quòd cum probabiliter ut communiter existimatur, possit in futuro Capitulo eligi in Provinciam sive Definitorem &c. Pr. N. Unde magnum Religioni damnum eveniret, tum quia multi ipso digniores & magis proficui Provinciæ abjicerentur. Tum etiam quia, qui aliunde dignus est punitione ob sua malefacta impunitus remaneret cum scandalo pusillorum. Proinde ipse comparens, non malo dolo, neq; ex inimicitia, sed puro zelo boni publici motus [ut jurat in his scriptis] excipere contra memoratum Patrem N. intendit, ne ad Prælaturam aliquam assumatur. Et ideo infra scriptos Articulos à se probandos per legitima documenta, sub pœna talionis proponit, volens quòd de delictis infra scriptis, de quibus excipiendo eum accusat, ad aliorum exemplum juxta normam Legum nostrarum castigetur. Protestando de nullitate Electionis, si forte ad eam deveniretur, & in prædictum cadat, non curata præsentis Exceptione, & ab ea ex nunc pro tunc provocat, appellat, petit recursum ad Superiores ad quos de Jure. Articuli autem sunt.

Primò. Quod prædictus Pr. non servat vitam communem.
2do. Quod &c. *hic ponuntur, quæ militant contra Eligendum exceptum: Et deinde compleatur eò modò, quò supra.* Testes producit super *1mo.* Patres N: & N. super *2do.* Patres N. & N. *vel sic* Testes autem horum paratus est suo loco & tempore producere.

Ego Fr. N. Excipio, protestor, insto, apello, & ut supra. mpr.
Ter.

Tertia Forma Excipiendi contra Electum, ne confirmetur.

7. **C**oram A.R.P. N. Commissario Visitatore Generali; comparet Frater N. Confessarius, *vel quidquid est, & dicit Electionem Pr. N. factam in Provinciam, sive Definitorem hujus Provinciæ, esse cassandam & annullandam, eo quia nonnulla inveniuntur in eo, ob quæ à Sacris Canonibus & Regularibus Statutis, ille est ineligibilis ad Prælaturam.* Quapropter non malò dolo, neq; ex ulla animositate contra eum, sed ex puro zelo boni publici, & ut Leges serventur, excipit contra eum de infra scriptis Articulis, quos probare intendit in legitima forma, non ut propter ea, quæ in illis continentur, aliqua confusibili pœnâ puniatur, sed tantum ne confirmetur in Prælatura, ad quam electus est. Instat proinde, præsentem Exceptionem quam in his scriptis jurat non esse calumniosam, admitti, & probationes adhibendas acceptari, & interea circa Confirmationem nihil innovetur. Aliter protestatur de nullitate Confirmationis, & provocat ad quos de Jure, petitq; recursum ad Superiorem. Porro Articuli sunt infra scripti.

1mo Quod Pater N. &c.

2do. Quod Pater N. &c.

3to. Quod Pater N. &c.

Et Testes sufficientes paratus est adducere suo loco & tempore. Datt. die N. Mensis N. Anno N. in Conventu N.

Ego Fr. N. Excipio, insto, protestor & apello, ut supra mpr.

8. **H**is præmissis advertendum est, Accusationem ab Exceptione parum differre, Processusq; initium & formam convenire in utroq; casu, & ideo hic nonnisi adducetur

tur Praxis Processus formandi per viam Accusationis, & ex hoc habebitur Praxis Processus per viam Exceptionis, hoc solo præcustodito, quod ubicunq; in Processu Accusatorio ponitur terminus Accusationis, in Processu Exceptivo debet poni terminus Exceptionis, hac igitur informatione præmissa, sit Praxis incipiendi Processus per viam Accusationis.

In Nomine Domini, Amen.

9. **C**um comparuisset coram A.R.P. N. Ministro Provinciali vel Commissario Visitatore Generali &c. Pater N. & illi porrexisset Libellum Accusationis contra Patrem N. & petiisset sibi fieri iustitiam. Volens prædictus A.R.P. Provincialis procedere prout de Jure, vocatò me infra scriptò in Cameram suæ Residentiæ præsentibus infra scriptis Testibus ad hoc specialiter adhibitis dato mihi Juramento de fideliter exequendo Officio, quod & præstiti tacto pectore more Sacerdotali, me sibi in Notarium creavit, quatenus illi in hac Causa pro Actuarius deservirem. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Minister Provincialis,

mpr.

Ego N. fui Testis. *mpr.*

Ego N. fui Testis. *mpr.*

Ego N. Actuarius. *mpr.*

10. **C**onsequenter coram eodem A.R. Patre Provinciali & me præsentem comparuit vocatus supra dictus Pater N. & porrexisset Libellum Accusationis instando, ut acceptetur, & ut de Jure procederetur, quem ad Mandatum A.R. Patris Provincialis recepi & legi, & in Actis inserui signatum Lite,

Litera A. vel numero 1mo qui incipit coram A.R. Patre N. comparet & definit. Ego N. accuso ut supra. Et prædictus A.R.P. dixit se illum acceptare, si & in quantum, & se processurum prout de Jure. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Accuso, ut supra *mpr.*

Ego N. Minister Provincialis. *mpr.*

Ego N. Actuarius. *mpr.*

Praxis initiandi Processus per viam Denuntiationis.

11. **C**um præsentatus fuisset personaliter, sive per Literas *missus* A.R. Patri Ministro Provinciali quidam Libellus Denuntiatorius à Patre N, Sacerdote, qui incipit coram A.R.P.N. & definit ego N. denuntio ut supra, & hic in Actis inseritur signatus numero 1mo, apponatur signum tam in Actis quàm in Libello. Volens A.R.P. Provincialis sui muneris partes implere, vocato me infra scripto &c. & ut supra aliquoties de Creatione Notarii, quo factò sic prosequendus manet Processus.

12. **C**onsequenter idem A.R.P. Provincialis acceptata dicta Denuntiatione si & in quantum, voluit ab eodem Denuntiante plenius informari de omnibus circumstantiis facti, de quo denuntiavit supra memoratum Fr. N. meq; præsentem vocari ad se fecit Pr. N. Denuntiantem, cui datò Juramentò de veritate dicenda, & quod non animo calumniandi denuntiaverit, prout juravit tactò pectore more Sacerdotali. Eidem sequentes proposuit Interrogationes.

13. Interrogatus 1mo. Unde sciat ea quæ denuntiavit? Respondit, à Patre N. & Fratre N.

Interrogatus 2do. Quo tempore, loco, & quibus præsentibus? Re:

Respondit, exempl. grat. die 7. Maji dum essem in Conventu, ubi etiam inveniebantur Pr. N. & Pr. N. ac Fr. N.

Interrogatus 3to. An ea viderit, an verò tantum ab aliis audierit?

Respondit, Audivi tantum à supra nominatis, quod si ipse viderit, tu ic ad primam Interrogationem respondendum erit, hæc ego oculis meis vidi.

Interrogatus 4to. Quomodo acciderit hoc factum?

Respondit.

Interrogatus 5to. An Fr. quem denunciavit sit bonæ famæ?

Respondit.

Interrogatus 6to. An aliàs de hoc fuerit correctus & à quo?

Respondit.

Interrogatus 7mo. Quo loco & tempore?

Respondit.

Interrogatus 8vo. An Paternitas monuerit de hoc Superiorum Localem?

Respondit.

Interrogatus 9mo. Quare nam Paternitas non monuerit?

Respondit.

Interrogatus 10. Cur tantopere distulerit Denuntiationem?

Respondit.

Interrogatus 11. An amore vel odio deposuerit?

Respondit.

14. **Q**uibus per me infra scriptum receptis sibiq; lectis, cum nihil vellet addere vel minuere, monitus de servando silentio, propria manu se subscripsit, & dimissus est. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N,

Ego Fr. N. affirmo ut supra. mpr.

Ego N, Minister Provincialis mpr.

Ego N, Actuarius mpr.

15. **E**X his itaq; patent ea, quæ supra dicta sunt circa differentiam Accusatoris à Denuntiatore, quod nimirum Denuntiator, præsertim in denuntiatione Evangelica, potest etiam assumi in Testem ex Officio, & vocari ad examen, minime verò Accusator, neque ad capiendam aliquam Informationem, quia in Libello accusatorio, debent exprimi omnes circumstantiæ facti, non sic verò in Libello Denuntiatorio.

16. **A**dvertendum est, quod si Denuntiatio sit per Literas transmissa & Provinciali sive ejus Delegato placuerit examinare Denuntiatum, tunc Denuntians debet aliter examinari nimirum hõc modò.

17. **P**rimo. An sciat causam suæ vocationis? An scripsit Literas Superiori & quas? An ipse scripserit, an aliquis alius? An illum quispiam instigaverit ad illas scribendas & quis? An verò motu proprio id fecerit? An recordetur materiæ in illis contentæ? quid illum movit ad id scribendum? Deinde extensis illis Literis Denuntiationis interrogandus est: an eas recognoscat à se scriptas? Si totum in illis expositum sit verum? An ille contra quem scripsit non sit suus inimicus? An eum de tali Crimine monuerit?

Praxis initiandi Processus per viam Notorii.

18. **C**um ad aures A. R. P. Ministri Provincialis pervenerit Fratrem N. in Conventu N. Apostasiam commisisse, vel in præsentia totius Communitatis sive majoris Partis Communitatis dolosè, temerè, & scienter alapam impigisse Fratri N. ita ut Frater N. negare non possit se hoc delictum commisisse, nec est locus justificationi, cum delictum sit manifestum, ideò A. R. Pater Provincialis pro suo munere per modum Notorii procedere decrevit. Itaq; vocatò me infra scriptò

scripto in Cameram suæ Residentiæ præsentibus &c. ut supra N.

CAPUT XXVIII.

Praxis faciendæ Delegationis in casu, quo Judex Ordinarius per se non valet cognoscere de aliquo vel aliquibus delictis & inchoandi Processum à Delegatis.

SUMMARIUM.

1. Judex Ordinarius potest delegare sive in Causa particulari sive in generalibus.
2. Praxis delegandæ Visitationis Generalis.
3. Praxis delegandæ Causæ Particularis.
4. Judex Ordinarius potest Delegato committere etiam Sententiam decisivam,
4. Praxis initiandi Processus à Delegatis.
6. Deinde descendat ad probandum corpus delicti.

1. **Q**uia Judex Ordinarius nedum potest delegare in locum suum; juxta suum placitum ad cognoscendum in Causa aliqua particulari, verum etiam committere potest & Visitationem generalem tam Paternam quam Judicalem. Hinc utroque satisfacere satagendo *1mo*. Ponemus Praxim delegandi Inquisitionem generalem. *2do* verò Praxim Delegandi Causam aliquam particularem. Sit itaq; *1mo*.

2. **P** Praxis delegandi aliquem ad Visitationem generalem Judicalem, Fr N. Ordinis N. Provinciæ N. Minister Provincialis & Servus. Dile-

Dilecto nobis plurimum in Christo R. P. Definitori vel Lectori. vel quod habet Officium Salutem & Benedictionem.

Non sine magna animi nostri molestia, ex diversis revelationibus eisq; fide dignis accepimus, multas in Conventu Nostro N. & quidem graves vigere transgressiones, quæ non mansuetudine Paterna, aut virga severioris Judicii exigunt emendari. Ubi igitur Nos diversis Officii nostri curis distenti, nequeamus hoc muneris nostri Officium per se adimplere, necessarium esse duximus ad tale munus Virum aliquem gravem, providum, expertum, in locum nostrum assignare, quò quæ muneris nostri sunt dextere agente, fontes si qui inventi fuerint, valeant debitis pænis coerceri. Te igitur de cujus Prudentia, zelo, & rerum criminalium peritia, Nobis abundè constat, Vigore præsentium Literarum nostrarum Patentium, in Commissarium nostrum delegatum eligere, decrevimus, prout defacto eligimus, & electum declaramus, instituimus, decernimus. Committentes Tibi quatenus assumpto Secretario, quem in Notarium creare valeas, & Socio tibi bene viso, ad præmemoratum Conventum accedas, ibiq; Visitationem generalem Judicalem, tam in Capite, quam in Membris, instituas, curando omnia, quæ hoc negotium concernunt, ut fiant ad præscriptum Sacrorum Canonum & Statutorum Regularium dispositionem. Quapropter vices Nostras omnemq; potestatem huic operi necessariam Tibi peramanter impertimur, atque in Te transfundimus. Præcipientes in virtute Spiritus Sancti, & sub Sanctæ Obedientiæ merito, atq; sub pænis contra rebelles latis, omnibus & singulis, tam in Capite, quam in Membris, quatenus Te tanquam legitimum nostrum Commissarium, vicesq; Nostras in omnibus & per omnia agentem agnoscant, recipiant, Tibiq; per omnia obediant. Insuper volumus &

decernimus, quod si ex hujusmodi Visitatione generali contra aliquem vel aliquos emerferint sufficientia indicia ad instituendam specialem Inquisitionem, quatenus eandem instituas, & Processum juxta præscriptum Juris, & Canonum, formes, usq; ad Sententiam definitivam exclusivè *vel si placuerit Superiori* usq; ad Sententiam definitivam inclusive. Confidimus pro tua virtute Te in hoc gravi negotio viriliter & strenue curaturum ea omnia, quæ ad repressionem scandalorum & Religiosæ Observantiæ conservationem faciunt, Pro quo Tibi & Paternam Benedictionem peramanter impartimur, Datt. in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

De Mandato A.R. Patris [L. S.] Ego N. Provincialis
Fr. NN. Secretarius. *mppr.*

Praxis delegandi aliquem ad inquirendum de aliqua Causa Particulari.

Quo nedum audiamur dici, verum etiam esse digni inveniamur Pastoris quo fungimur munere, dignum semper cogitavimus, nedum Oves nobis concreditas affectuosis sibi illis, Paternarum admonitionum, ad pascua salutis dirigere, verum etiam ultrò aberrantes, & per culparum prærupta in præceptis tendentes, adhibita rigoris virga, ad Caulas Domini reducere, imò & compellere. Ne forte unius insolentiæ parcendo demus ansam cæteris calcandi prava itinera. Cum igitur ad aures nostras, notitiamq; devenerit, ex fama publica ad Nos delata, *vel per denuntiationem Nobis in scripto, vel per litteras ad Nos directas factam, vel per accusationem coram Nobis productam, quarum Literarum Originalia Tibi transmittimus.*
Quod

Quod Fr. N. in Conventu Nostro N. commorans, diabolo omnium malorum fatore instigante, commiserit delictum (*hic scribatur delictum super quo est investigandum*) Ubi Nos gravissimis Officiis muneris Nostri impediti, hac de re debitam Judicalem indaginem instituere non valemus, cogimur hoc munus alteri demandare. Tibi ergo de cujus prudentia, peritia, & zelo, ac rerum Criminalium notitia, Nobis abunde superq; constat, harum ferie committimus, ut assumpto Secretario quem in Actuarium creare valeas, & Socio Tibi bene viso, ad præfatum Conventum Te transferas, atq; Judicalem super præfato delicto, & delinquente, Processum instituas, vices Nostras omnemq; facultatem ac potestatem Nostram huic operi necessariam, Tibi peramanter impertientes atq; in Te transfundentes. Præcipientes insuper in virtute Spiritus S. ac sub Sanctæ Obedientiæ merito, nec non sub pænis contra rebelles latis, omnibus & singulis tam in Capite, quam in Membris, quatenus Te tanquam legitimum nostrum Commissarium, vicesq; nostras, in omnibus & per omnia agentem agnoscant, recipiant, Tibiq; per omnia obediant. Idq; ad Sententiam usque decisivam inclusive. *Quod si Provinciali placuerit reservare sibi Sententiam decisivam scribatur.* Omnia autem Acta Judicialia ita volumus per Te fieri, ut tamen Sententiam definitivam Nobis reservemus. Dabantur in Conventu nostro N. die N. Mensis N. Anno N.

De Mandato A.R. Patris [L. S.] Ego N. Minister Provincialis.
Fr. N. Secretarius. *mpr.*

5. Advertendum circa hoc, quemadmodum diximus supra fusius, ubi de Delegatis, quod sit in potestate Judicis Ordinarii puta Provincialis, vel Visitatoris Generalis

lis, Delegato dare potestatem, unà cum Sententia decisiva, vel etiam illam sibi reservare, quapropter Delegationes erunt mutandæ ad arbitrium Provincialis sive alterius Judicis Ordinarii, prout innuimus in Praxibus.

Praxis initiandi Processus à Judice Delegato formandi.

In Nomine Domini, Amen.

5. **C**UM A.R.P. N. accepisset Literas ad se datas ab A.R. P. Ministro Provinciali N. de tenore sequenti: *Hic inserantur per totum Literæ Delegationis, quibus recensitis, postea continuatur hęc modò.* Volens eã quã debet promptitudine exequi jussa sibi demandata. In Cameram suæ Residentiæ præsentibus PP, N. & N. Testibus ad hoc specialiter adhibitis vocari me fecit infrascriptum, & mihi dato Juramento fidelitatis quod & præstiti tacto pectore more Sacerdotali, juxta sibi commissam facultatem, me Notarium creavit, ut sibi in demandatis pro legitimo Actuario inservirem. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Commissarius Delegatus.
mpr.

Ego Fr. N. sui Testis mpr.

Ego Fr. N. sui Testis, mpr.

Ego Fr. N. Actuarius, mpr.

6. **H**is præmissis descendere debet Judex Delegatus ad probandum corpus delicti, si sit de speciali delicto; vel ad visitandos Fratres, si sit deputatus ad generalem Inquisitionem Juridicam pari modo quemadmodum diximus de Ministro Provinciali Judice Ordinario.

CA.

CAPUT XXIX.

Praxes circa Recusationem Judicis, sive Ordinarii, sive Delegati in Visitatione Judiciali.

SUMMARIUM.

1. Forma Recusationis intimandæ Judici Regulari per ipsum Recusantem.
2. Si Recusans non audeat accedere Judicem, quomodo procedere debeat?
3. Quid agendum Judici stante Recusatione?
4. Quomodo Decretum hac de re formandum?
5. Ubi verò Recusatio proposita sit coram Viris honestis, aliter procedendum manet.
6. Tunc enim Recusans hęc modò examinandus erit.
7. Quò præmissò Decretum ferendum erit à Ministro indifferenter hęc modò.
8. Tandem Decretum finale rejectionis, si sit frivola Recusatio.
9. Quod si Causa Recusationis sit evidens in Jure, non tamen in factò, aliter procedendum.
10. Videlicet hęc modò.
11. Praxis Decreti statuentis Arbitros.
12. Arbitri debent inter se componere.
13. Demum quomodo illis procedendum?

Forma

Forma Recusationis per se intimanda Judici Regulari,

1. **C**oram A.R. Patre N. Ministro Provinciali *vel R.P. N. Commissario Delegato ad Judicalem Visitationem hujus Conventus.* Comparet Fr. N, & dicit (cum omni tamen humilitate & reverentia debita) quod Persona ejusdem A. R. Patris N. est sibi suspecta & suspectissima & tanquam talem eum jurat. Et quia nulli tutum est coram suspecto Judice litigare, ad propriæ Innocentiæ præsidium, vel evadendum omne quodcunq; gravamen, quod ab illo recipere possit, cogitur licito Juris remedio uti, ipsum recusando in Judicem, quapropter coram infra-scriptis Testibus, ipsum rogat, ne in Visitatione Judiciali hujus Conventus N. quam facere intendit, ullò modò se immisceat in tangentibus Personam ipsius comparentis, ex eo, quòd illum semel & iterum & semper recusat, & ipsius Judicio nullo modo submitti vult, aut intendit, quia est sibi vehementissimè suspectus, & suspectissimus, ex eo, quòd est ejus inimicus, *vel si quod aliud occurrit, hic inferendum erit, de quibus supra fusè dictum est Cap. 7.* Quam Causam comparens offert se coram quibus de jure probare. Quod si non attentata præsentis Recusatione memoratus Pr. Provincialis, sive *Commissarius* se immiscere intendit, in tangentibus Personam dicti comparentis, & nunc protunc, dicit de nullitate actuum, appellat ad Quem, & Quos de Jure, & ad Superiorem petit recursum, præsentata fuit coram infra-scriptis Testibus in Conventu N. die N. Mensis N.

Ego N. recuso, apello, & recursum

peto ut supra. mpr.

Ego Fr. N. sui Testis mpr.

Ego Fr. N. sui Testis mpr.

Si

Si verò Recusans non audeat accedere Judicem, tunc Recusatio erit facienda coram honestis Viris Religionis hòc modò.

2. **C**um ad amovendum quodcunq; gravamen quod mihi infra-scripto occurrere posset ex Visitatione Judiciali, quam publicè intimavit A.R.P. Provincialis, *sive Commissarius Delegatus N.* necessarium mihi sit, ipsum recusare in Judicem tanquam mihi suspectissimum. Et extimore reverentiali nequeo ego, neque alii Testes mecum audent, illum præsentialiter convenire, & coram illo tum Recusationem, tum Causas ejusdem Recusationis exponere, prout de Jure debeo. Cogor RR. PP. NN. coram Vobis tanquam coram honestis Viris præfatam Recusationem & Apellationem proponere. Instanter ego, & instantissimè oro, ac per JESU Christi viscera obsecro Vos memoratos RR. PP. quatenus dignemini recipere Libellum Recusationis & Apellationis quem & oretenus exprimo, & scriptis mandavi, Vobisq; præsentato. Rogans insuper, quatenus & Recusationem & Apellationem, quam coram Vobis legitime instituere intendo, significetis & Libellum præsentetis A.R.P. Provinciali, *sive Commissario Delegato.* Cum ego ex metu reverentiali non audeam coram Illo personaliter comparere, mihiq; beneficium Legis indultum ad meum præsidium proponere. Hinc coram Vobis tanquam honestis Viris compulsus sum personaliter comparens in præsentia RR. PP. NN. Personam Provincialis tanquam mihi suspectam imò suspectissimam recusare in Judicem. Quapropter omnî quâ decet humilitate Paternitates Vestras rogo, ne in Visitatione Judiciali quam facere intendit, ullò modò se immisceat in tangentibus me infra-scriptum comparentem, ex eo, quòd eum semel & iterum recuso, & ejus Judicio nullò modò me submittere vo-

lo,

lo, ex eo, quòd sit mihi suspectus, imò suspectissimus. Quia [hic ponuntur causæ, sive causâ Recusationis.] Quam Causam me offero quando & coram quibus de Jure legitimis probare. Quod si non attentâ præsentî Recusatione intendit se immiscere in tangentibus me Recusantem, ex nunc protunc dico, de nullitate Actorum apello ad Quem, & Quos de Jure, & ad Superiorem peto recursum. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Recuso, apello, peto recursum,
ut supra. mppr.

Ego N. fui Testis. mppr.

Ego N. fui Testis. mppr.

2. Quid autem agendum sit à Judice stante Recusatione, dico illum in tali casu hõc modò procedere debere, videlicet primò inscripta in Actis Processus officiosa recusatione, illam deinde vel si fuerit frivola rejicere, vel admittere hõc modò ut sequitur.

4. Anno Domini N. die N. Mensis N. Comparuit coram A. R. P. Provinciali vel Commissario Delegato Fr. N. associatus PP. NN. & cum debita reverentia & humilitate, præsentavit illi Libellum quendam, qui incipit: (ponatur initium Libelli] & desinit, ponatur subscriptio [vel alia ultima verba]) & hic inferitur in Processu: Ex Mandato A. R. P. Provincialis signatus Lit: A. vel quocunq; signo, in quo continebatur Recusatio in Judicem A. R. P. Provincialis. Qui A. R. P. Provincialis dixit se Recusationem & Apellationem illam non acceptare, nisi si & in quantum erit de Jure. Acta sunt hæc, Die, loco, Anno & Mense, ut supra.

Ego Fr. N. Minister Provincialis.

mpr.

Ego Fr. N. Actuarius mpr.

5. SI verò Recusatio fuerit proposita coram honestis Viris, Sicut dictum est immediatè, tunc ita scribendum manebit. Anno Domini N. die N. Mensis N. Comparuerunt coram A. R. P. Provinciali PP. NN. Sacerdotes, & dixerunt Pr. N. in eorum præsentia recusasse in Judicem prædictum A. R. P. tanquam sibi suspectum, & consequenter apellasse ab omnibus Actibus tangentibus Personam prædicti Recusantis, sibiq; Libellum Recusationis præsentasse, quem exhibuerunt præfato A. R. Patri Provinciali, quem ego ex ejus Mandato hic inferui signatum signo A. cujus principium. Cum ad amovendum. & finis. Die N. Mensis N. Anno N.

6. Advertendum est, quod si Recusatio facta sit coram Viris honestis, tunc Recusans debet à Judice vocari & examinari hõc modò.

Tunc A. R. P. Provincialis vel Judex vocari coram se fecit prædictum Fratrem N. Recusantem, eiq; dato Juramento de veritate dicenda, quod & præstitit tactis Sacris Libris. Interrogavit imò. An aliquem Librum Recusationis ex Persona sua in Judicem scripserit, & alicui præsentaverit & eum recognosceret, si sibi ostendatur?

Respondit, scripsi, & illum ob metum reverentialem A. R. P. Dignissimæ, exhibui PP. N, & N. ipsumq; recognoscere possum. Et cum ex mandato Judicis per me Actuarium fuisset illi ostensus prædictus Libellus: dixit, ille ipse est, quem scripsi ego & PP. N. & N. consignavi.

Interrogatus. An persistat in eadem Recusatione?

Respondit, persisto firmiter, imò firmissimè, rogoq; A. R. Paternitatem quam humillimè, quatenus contra me non procedat.

7. Tunc A. R. P. dixit: se talem Recusationem non recipere.

re nec illi deferre, nisi si & in quantum erit de Jure. Acta sunt hæc &c.

Ego Fr. N. Minister Provincialis
mppr.

Ego Fr. N. Actuarius mppr.

8. Tandem considerata ab A.R.P. Judice causa Recusationis proposita à Fr. N. supradicto, cum reperisset illam frivolam, & de Jure non subsistentem, eam rejecit, tanquam nullius vigoris, & decrevit illa non obstante ad intimatam Visitationem Judicalem liberè & universaliter procedere. Acta sunt hæc die N. Anno N. Mense N. & loco ut supra.

Ego N. Minister Provincialis, mppr.
Ego N. Actuarius, mppr.

9. Quod si Causa Recusationis sit evidens ex Jure, non tamen evidens ex facto, sed hoc debet probari, tunc tali modo procedendum erit, positò Decretò de non admittenda, vel si in quantum admittenda Recusatione, ut dictum est, nro 7. inscribendum erit Compromissum forma sequenti.

10. Anno N. die N. Mensis N. in Conventu N. Vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali, sive Commissario Delegato, Fr. N. qui supradictam Recusationem proposuit, & illi intimatum fuit ab A.R.P. Judice, ut Arbitrum pro sua parte nominaret ad agnoscendum super Causa Recusationis à se proposita, aut quatuor sive sex Patres graves sibi beneficos proponeret, ex quibus unum aut duos Arbitros ipse A.R.P. Judex eligeret, qui ad formam Juris super Causa assertæ Recusationis pronuntient. Qui Fr. N. Judici gratias egit, & dixit se pro parte sui eligerere Patrem N. sive proposuit

posuit ad hanc rem PP. NN. nimirum effectum cognoscendi super allegata Causa Recusationis. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N. loco, tempore, ut supra.

Ego N. nominavi ut supra mppr.
Ego N. Minister Provincialis,
mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

11. Consequenter A.R.P. Provincialis, qui supra nominavit in Arbitrum ex parte sua Patrem N. sive ex supra nominatis à Fr. N. Recusante elegit in Arbitrum Communem Patrem N. vel elegit Arbitros Communes Patres N. & NN. vel in Arbitros nominavit, qui cum hujuscemodi munus Arbitrum suscepissent, illis assignavit terminum octo dierum ad pronuntiandum. Acta sunt hæc die N. Mense N. Anno N. & loco ut supra.

Ego N. Arbitr electus, mppr.
Ego N. Arbitr electus. mppr.
Ita est. Ego Fr. N. Minister Provincialis,
mppr.

Ego Fr. N. Actuarius, mppr.

12. His præmissis Arbitri debent inter se componere de loco & tempore discutiendæ Causæ Recusationis, quo facto cum Arbitri sint admodum Judicum, imò & veri Judices, hinc Processus illorum in Causa Recusationis poterit hoc modo formari.

In Nomine Domini, Amen.

13. Cum in Causa quæ contra Fratrem N. acticatur coram A.R.P. N. Ministro Provinciali prædictus Fr. N.

recusavit memoratum A.R.P. Provinciale tanquam sibi suspectum Judicem, & ad cognoscendum super validitate dictæ Recusationis, ad normam Sacrorum Canonum & Praxis criminalis, à Patribus respectivè nominati sint in Arbitros Reverendi PP. N. & N. ipsiq; insinuata fuerit ab eodem A.R.P. Provinciali eorum electio, ac ipsi hoc Officium Arbitrum acceptaverint, prout patet ex Actis Processualibus, volentes prædicti RR. PP. Arbitri electi, munus suum prout de Jure exequi, convenerunt in Cameram & in eam præsentem me infra scripto Notario jam creato in hac Causa ab A.R.P. ut ex Actis superioribus constat, vocatus fuit Fr. N. qui ut præfertur tanquam suspectum Judicem recusavit A. R.P. Ministrum Provinciale, & sibi dato Juramento, quod non malò modò, neq; animò calumniandi, sed tantum ad sui indemnitatem memoratum Patrem Ministrum ut sibi suspectum recuset, quod & præstitit tactis Sacris Libris, fuit ei dictum ut Causam Recusationis proponeret, produceretq; Testes, aut alia legitima documenta, per quæ veritas & substantia talis Causæ probaretur. Qui prædictus Fr. N. reproduxit Copiam Libelli Recusatorii præsentati A.R.P. Provinciali recusato, & dixit Patribus Arbitris in illo contineri tum Causam expressam Recusationis, tum Testes ad comprobandum necessarios, & se instare apud eosdem Patres Arbitros, ut omnia admitterentur & ad cognoscendum de veritate, tum in Jure, tum in facto procederent. Qui AA. RR. Patres Arbitri Libellum prædictum & omnia in eo contenta admiserunt, si & in quantum, & procedere decreverunt, jusseruntq; mihi Actuario ut Libellum prædictum ad Acta reciperem, prout feci. Qui incipit NN. & desinit NN. &

hic

hic inferitur signatus Litera A. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Arbitr. mppr.

Ego N. Arbitr. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

Successive iidem PP. Arbitri, qui supra, in Cameram solitam convenientes examinaverunt Causam Recusationis expressam in supra dicto Libello producto coram ipsis à Fr. N. Recusante, & cum invenissent eam esse ex suspitione, quæ oritur ex inimicitia, quæ asseritur versari inter Patrem Ministrum Recusatum, & dictum Fratrem N. Recusantem (vel si aliam adducat causam Recusationis illam ponant) pronuntiarunt Causam præfatam de Jure esse legitimam, proinde procedendum esse ad Inquisitionem an constet in facto de asserta inimicitia. Acta sunt hæc, die N, Mensis N. Annò N.

Ego N. Arbitr. mppr.

Ego N. Arbitr. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

CAPUT XXX.

Praxis probandi Corporis Delicti.

SUMMARIUM.

1. Judex non debet procedere ad Inquisitionem de delinquente non cognito Corpore delicti.
2. Corpus Delicti est duplex.
3. Debet primo præmittere Decretum de visitando Corpore delicti.
4. Et

4. Et tunc descendere ad visitandum Corpus delicti.
 5. Demum descendere ad ipsius Examen in Stuba Judicii.
 6. Vel descendendo ad locum Corporis delicti.
 7. Interrogatoria hac in re.
 8. Tandem Testes examinis Corporis delicti examinare.
 9. Interrogatoria examinandis Testibus proponenda.
 10. Modus terminandi examinis Testium.
 11. Similiter examinandus alter Testis.
 12. Ac tandem Decretum ponendum.
 13. Si Corpus delicti sit facti transeuntis, aliter procedendum.
 14. Videlicet hōc modō.
 15. Interrogatoria Examinis.
 16. Modus concludendi Examinis.
 17. Hoc modo alter & tertius Testis examinandus.
 18. Postea Decretum ferendum de probato Corpore delicti.
 19. Vel si non fuerit probatum hōc modō,
1. **D**ictum est suō locō supra, Judicem non debere descendere in forma Juris ad Inquisitionem de aliquo delicto, nisi illi prius constet de Corpore delicti, hinc quomodo possit capi hujuscemodi informatio, necesse est demonstrare, ante cujus demonstrationem.
 2. **A**dvertendum est, *imō*. Corpus delicti esse duplex, prout supra diximus. Aliud nimirum facti permanentis, aliud facti transeuntis. Nomine facti permanentis intelligitur factum, post se relinquens vestigia, puta vulnus, livorem in facie, fracturam forium, vel fenestrae, & similia. Nomine facti transeuntis venit actio nihil post se signi relinquens, ut est actio injuriæ verbalis, quæ cum vento transit, aliter itaque probandum manet corpus delicti in facto permanenti, aliter
in

in facto transeunti. Nimirum Corpus delicti permanentis, oculis Judicis debet comprobari in præsentia Testium, Delictum verò facti transeuntis debet probari per Testes de visu. Utriusq; hujus Praxes manent adducendæ.

3. **P**orro antecedenter advertendum est *addō*. quod antequam Judex sive Ordinarius sive Delegatus descendat ad probandum Corpus delicti, habitis illis, quæ præmissa sunt, debet ferre Decretum Interlocutorium hōc modō.

His ut præmittitur in forma Juris habitis, si & in quantum acceptatis, ad ulteriora prout de Jure procedere decrevit. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Praxis probandi Corpus Delicti in Causa facti permanentis, puta in Causa gravis percussionis.

4. **C**onsequenter A.R.P. Provincialis volens de Corpore Delicti certificari, associatus à me infra scripto & duobus pariter infra scriptis Testibus ad hoc specialiter vocatis & electis, se contulit ad visitandum Corpus delicti, accedens igitur ad Cellam Fratris N. *hic describatur Corpus Delicti*, exempl. grat. Vidit sub oculis ejus livorem *vel quid quid aliud fuerit*; per extensum describatur cum omnibus circumstantiis, aut si agatur de alio negotio, vidit fores fractas, aut fenestram, aut arbores fructiferas, vel decori inservientes excisas, & alia similia, ac tandem terminetur. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego N, Minister Provincialis mppr.

Ego Fr. N. sui Testis. mppr.

Ego Fr. N. sui Testis. mppr.

Ego N, Actuarius mppr.

De-

Demum prosequatur hoc modo.

5. **C**onsequenter A.R.P. Provincialis vocari ad se fecit me præsentem ad Cellam suæ Residentiæ, in qua Tribunal erexerat præfatum Fratrem N. percussum, vel si non possit accedere scribatur.

6. **C**onsequenter A.R.P. Provincialis accessit ad Cellam Fratris N. percussi, datoq; ei Juramento de veritate dicenda, eidem sequentes proposuit Interrogationes.

7. Interrogatus 1mo. Unde illi hujuscemodi livores?

Respondit ab alapa sive à fuste.

Interrogatus 2do. Quis illum alapisavit, sive fuste percussit?

Respondit Fr. N.

Interrogatus. 3to. Quo in loco?

Respondit, in Arca Conventus.

Interrogatus. 4to. Qua de causa?

Respondit. Rixati sumus, circa lufum Pyramidum.

Interrogatus. 5to. Qua ex occasione?

Respondit.

Interrogatus 6to. Quo tempore id factum?

Respondit, Die N. Mensis N.

Interrogatus 7mo. Fueruntne aliqui præsentem his omnibus?

Respondit, Fuerunt P. N. P. N. & Fr. N.

Interrogatus 8vo. An Fr. percussor ad hoc non fuerit ab aliquo instigatus?

Respondit.

Et lecta sibi per me sua depositione cum illi nil vellet addere vel minuere, ut supra Cap. 26. n. 8. usq; ad subscriptionem inclusivè.

Quo præmissò prosequatur Judex hòc modò.

8. **H**òc præmissò vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali me præsentem Fr. N. ex Officio assumptus, cui dato Juramento

mento de veritate dicenda, prout juravit tacto pectore more Sacerdotali. Sequentes Interrogationes propositæ fuerunt.

9. Interrogatus 1mo. An interfuerit Visitationi alicujus percussi? sive quid simile.

Respondit, Fui præsentem Visitationi, quam Vestra Paternitas fecit de Fratre N. percusso, vel si quid est aliud, vel simile.

Interrogatus 2do. An observavit omnia exactè, quæ vidit & eorum recordetur?

Respondit, Bene omnia ponderavi quemadmodum & adnotationem eorum factam à Patre Secretario.

Interrogatus 3to. An si eam legi audiret, & suam subscriptionem recognosceret?

Respondit, Utiq; optimè cognoscerem.

Tunc ad Mandatum A.R.P. Provincialis ostensa est descriptio Corporis delicti Patri N. visitato, per me Actuarium, quâ visâ dixit. Hæc est descriptio me præsentem facta, & manu mea subscripta.

10. **E**T lecta sibi sua depositione cum nihil vellet addere, vel minuere, monitus de servando Secreto propriam manum se subscripsit, & dimissus est salvo jure vocandi eundem, si iterum opus fuerit. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Testis deposui. ut supra.
mppr.

Ego N. Minister Provincialis
mppr.

Ego N. Actuarius mppr.

11. **S**imili modo examinandus erit alter Testis ex Officio assumptus, cujus examine completo antequam ad Examen Testium descendetur formandum est Decretum Interlocutorium hòc modò.

Pars II.

Z

11.

12. **C**Um ex hucusq; actitatis probata maneat plenè percussio Fris N. vel quid quid illud fuerit, A.R.P. Provincialis decrevit, prout de facto præsentis Decreto decernit ad ulteriora procedere, inquirendo de delinquente, Testes examinando, & alia prout de Jure præstando. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. N. Actuarius. mppr.

13. **S**I verò Corpus delicti fuerit facti transeuntis nullum post se relinquens vestigium, ut exempl. grat. factum jurgiorum, vel egressus post silentium extra Portam. Tunc hõc modò examinandum erit.

14. **D**e itaq; N. coram supradicto A.R.P. Provinciali vocatus fuit P.N. Concionator, sive Lector, sive Confessarius, sive Fr. N. Clericus Subdiaconus, sive Fr. N. Laicus professus. ætatis Annorum prout ipse dixit N. Religionis N. Cui datò Juramentò de veritate dicenda, quod & præstitit tacto pectore more Sacerdotali, vel si fuerit Clericus aut Laicus, tactis Sacris Libris, sufficienterq; præmonito sequentes infrascriptæ sunt propositæ Interrogationes.

15. Interrogatus 1^mò. An sciat causam suæ vocationis?
Respondit.

Interrogatus 2^dò. In quo Conventu maneat de Familia?
Respondit. In hoc Conventu à Convocatione.

Interrogatus 3^{ti}ò. An in hoc Conventu Fratres vivant omnes Religiosè?

Respondit, non adeò.

Interrogatus 4to. Qua de causâ id dicis?

Respondit. Quia non adeo pridem rixati sunt irreligiosè Fr. Rixosus cum Fre Tranquillino?

Interrogatus 5to. Qua de causâ?

Respondit.

Inter-

Interrogatus 6to. Quis motor fuit hujus Rixæ?

Respondit. Utiq; Fr. Rixosus. Fre Tranquillino nullam ad hoc dante ansam.

Interrogatus 7^mò. Quo tempore id factum?

Respondit, Die Jovis post Dominicam NN.

Interrogatus 8vo. Quo in loco?

Respondit. In Refectorio immediatè post Prandium.

Interrogatus 9no. Qui nam huic jur gio amplius fuerunt præsentés?

Respondit, Pr. N. Pr. N. & Fr. N. atq; Fr. N.

Interrogatus 10^mò. An non habet aliquam inimicitiam cum Fr. Rixoso?

Respondit, Nihil unquam cum illo habui neq; amicitia, neq; inimicitia.

16. **E**T cum lecto sibi hoc suo examine per me Actuarium nihil vellet addere vel minuere, monitus de servando silentio, propria manu se subscripsit, & dimissus est, servato Jure, iterum si opus fuerit vocandi eum. Acta sunt hæc, die N. Mensis N. Anno N. ut supra.

Ego N. deposui, ut supra.

mppr.

Ego N. Minister Provincialis. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

17. **P**ari itaq; modò examinatio secundò aliquò, & si placuerit etiam tertio quod magis expedit, si deponentes fuerint concordantes, Judex debet descendere ad formandum Decretum Interlocutorium, quo decernat constare de Corpore delicti hõc modò.

18. **C**Um ex hucusq; actitatis probatum maneat delictum Crixosæ contentionis fuisse commissum. A.R.P. Provincialis decrevit, prout præsentis Decreto decernit, ad ulteriora procedere inquirendo de delinquente, Testes exami-

nando; & alia prout de Jure præstando. Acta sunt hæc die
N. Mensis N. Anno N.

*Ego N. Minister Provincialis.
mppr.*

Ego N. Actuarius. mppr.

19. **U**Bi verò Corpus delicti non fuerit probatum, con-
cludendum hõc modò. Cum ex hucusq; actitatis
non remaneat plenè probatum Corpus delicti post omnem
diligentiam adhibitam. Decrevit A.R.P. Provincialis, prout
defacto præfenti Decreto decernit, levare manum à Procef-
fu, & de eo amplius non inquirere, donec pleniores delicti
probationes possint haberi. Acta sunt hæc &c.

*Ego N. Minister Provincialis;
mppr.*

Ego N. Actuarius. mppr.

CAPUT XXXI.

Praxes examinandorum Testium.

SUMMARIUM.

1. Testes examinantur, vel ad probandum delictum, vel delinquentem.
2. Modus incipiendi examinis Testis.
3. Interrogatoria Testium.
4. Modus concludendi examinis Testis.
5. Quod si Testis voluerit aliquid addere vel minuere, quid faciendum?
6. Ubi Examen unò tractû absolvi nequit, quid agendum?

7. Modus inscribendæ interruptionis Examinis.
8. Ubi reassumitur Examen quomodo procedendum?
9. Modus reassumendi Examinis.
10. Praxis examinandi Testes circa delictum evidens delinquente incognito.
11. Tandem complendum Examen.
12. Deinde terminandum.
13. Praxis examinandi Testes de Inimicitia.
14. Initium illius.
15. Interrogatoria proponenda.
16. Deinde Examen concludendum.
17. Praxis examinis Testis de Inimicitia circa recusatio-
nem Judicis.
18. Deinde compleatur Examen.
19. Praxis examinandi Testes in casu Notorii.
20. Interrogatoria proponenda.
21. Deinde complendum Examen.
22. In Examine mutanda sunt Interrogatoria juxta exi-
gentiam responsionum.
23. A suggestivis Interrogationibus Judicibus semper ca-
vendum.
24. Semper tamen attendendum ad illud dictum: Quis,
quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.
1. **A**dvertendum Testes assumi & vocari ad Examen vel
ad probandum delictum, ut est in Inquisitionibus Ge-
neralibus & probatione Corporis delicti transeuntis, vel ad
probandum delinquentem, quando nimirum delictum per
se patet, aut est sufficienter probatum, utriusq; istius Testis
examinandi Praxes apponuntur, & imo.
2. **V**ocatus itaq; fuit coram A.R.P. Ministro Provinciali
Pr. N. Concionator, sive Lector, sive Confessarius, sive
Fr.

Fr. N. Clericus Subdiaconus, sive Fr. N. Laicus Conversus, ætatis Annorum prout ipse dixit N. Religionis N. Testis ex Officio assumptus, sive à Parte productus juxta Processus inchoationem & viam, qua fabricatur, qui sufficienter fuit monitus, ubi illi oblatum fuit Juramentum de veritate dicenda, quemadmodum & juravit tacto pectore more Sacerdotali, vel tactis Sacris Literis si non fuerit Sacerdos, ad propositas sibi Interrogationes respondit ut sequitur.

3. Interrogatus imò. An sciat vel præsumat Causam suæ vocationis? si respondeat se scire vel præsumere,

Interrogetur, quidnam est tale?

Respondit,

Quod si respondeat se nescire nec præsumere. Interrogandus erit hõc modò.

Interrogatus, in quo Conventu maneat de Familia?

Respondit, in hoc Conventu.

Interrogatus, à quo tempore?

Respondit. ab aliquot annis, vel à Capitulo præterito.

Interrogatus, Quod Officium habet?

Respondit.

Interrogatus. An omnes Religiosi morigeratè vixerint toto hoc tempore?

Respondit. non adeò.

Interrogatus. An non sit commissum aliquod scandalum extra vel intra Conventum?

Respondit. Accidit utiq;.

Interrogatus. Quale namq; hoc scandalum fuerit?

Respondit.

Interrogatus. quo in loco? Respondit.

Interrogatus. Quomodo id sciat? Respondit.

Interrogatus. Quibus præsentibus id factum? Respondit.

Inter-

Interrogatus, An Paternitas quoq; id viderit, vel ab aliis audierit?

Respondit. Vidit etiam P. N. & Fr. N.

Si respondit se audisse, interrogandus erit à quo nam audierit? Respondit à Pr. N. & Fratre N. ac Fratre N. Si respondit quod audierit. Interrogetur de omnibus circumstantiis facti illius sigillatim procedendo.

Interrogatus, an Paternitas sit amicus vel inimicus Fr. N. quem nominavit?

Respondit, neq; amicitiam aliquam cum hoc Fratre, neq; inimicitiam habeo.

4. Quibus in forma Juris habitis si & in quantum accertatis A.R.P. Provincialis per me Actuarium legi clarè & distinctè fecit prædicti Testi suam depositionem, cui cum nihil voluisset addere vel minuere, monitus de servando silentio, propria manu se subscripsit, vel nesciens scribere signum Crucis apposuit, & dimissus est salvo Jure &c. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N,

Ego N. Testis deposui ut supra. mppr.

Ego N. Minister Provincialis. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

5. Quod si Testis voluerit aliquid examini suo addere vel quæ dixit mutare, tunc scribendum erit totum quod mutavit, juxta quod dictum est Cap. 25. n. 9.

6. Ubi verò ob aliquam rationem examen unius Testis, uno tractu finiri non posset, tunc hoc modo interruptio in Processu adnotanda manebit.

7. Quoniam ob horæ tarditatem, vel urgentissimum negotium quod supervenit A. R. P. Provinciali, non potuit hoc Examen completè expediri, mandavit A.R.P. Examen

men protunc terminari animo illud opportuno tempore continuandi, & perficiendi, proinde lecto ipsi Testi hoc suo Examine ac si & in quantum ab A.R.P. Provinciali acceptato, Testis ipse suo Examine subscripsit, & dimissus est. Acta sunt hæc &c. ut supra.

Ego N. affirmo, ut supra mppr.

Ego Minister Provinciaalis. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

8. Ubi autem reassumendum fuerit Examen hõc modò procedendum.

9. Die N. Mensis N. Anno N. præfatus A.R.P. Provincialis volens continuare Examen interruptum Fratris N. vocari illum denuo coram se fecit, & ipsi datò Juramentò de veritate dicenda &c. prout supra N. 2do.

10. Praxis examinandi Testes ubi delictum est evidens ignoto delinquente.

Vocatus fuit &c. vide supra n. 2do.

Interrogatus *imò*. An sciat vel præsumat causam suæ vocationis?

Respondit.

Interrogatus. In quo Conventu & à quo tempore maneat de Familia?

Respondit, In hoc Conventu à Capitulo.

Ubi morabatur, die N. Mensis N. circa horam secundam post meridiem?

Respondit, in Arca Conventus.

Interrogatus. Quinam eo tempore fuerunt ibidem cum Paternitate?

Respondit, P. N. Frater N. &c.

Interrogatus. An tali tempore commissum fuerit aliquod delictum & quod?

Respondit.

Inter-

Interrogatus. Quomodo id Paternitas sciat, an viderit ipse, an verò ab aliis audierit?

Si respondit se vidisse, interrogandus erit an etiam alii, quos nominavit viderunt illud ipsum? Respondit.

Interrogatus, quisnam Auctor sit illius delicti? Respondit.

Si verò ad superiorem interrogationem, responderit se audisse, tunc interrogandus manebit.

Interrogatus. A quonam vel à quibus id audierit? Respondit.

Interrogatus. An non sit suspicio de aliquo Fratre, quod sit Auctor illius delicti? Respondit.

Interrogatus. An amore vel odio deposuerit? Respondit.

11. Et tunc demum compleatur Examen eò modò, quo supra n. 10. Cap. 30.

12. Quibus in forma Juris habitis, si & in quantum acceptatis &c.

13. Praxis examinandi Testes de inimicitia propter quam rejicitur aliquis ab accusando vel testificando.

14. Vocatus fuit &c. ut supra n. 2do.

15. Interrogatus, an sciat causam suæ vocationis?

An cognoscat Patrem N. & Fratrem N?

A quo tempore illos noscat, & an cohabitaverit cum illis?

An sciat illos inter se fuisse Amicos?

An ex post non facti sunt Inimici?

An sciat & quomodo illorum inimicitiae?

Quæ signa inimicitiae inter illos viderit?

An sciat ex post fuisse reconciliatos, & à quo tempore?

An sciat inimicitiam repullulasse, & ob quam causam,

& quomodo sciat?

Par; II.

Aa

An

An sciat dictum Patrem N. cum Fratre N. fuisse rixatos & voluisse illum percutere, nisi fuisset impeditus?

An sciat aliquando ipsum illi fuisse minatum?

An dictus Frater sit solitus minas exequi?

Quomodo id sciat?

An credat ex tali inimicitia Pr. N. potuisse percutere, vel vulnerare Fratrem N.?

Quare & ex quibus indiciis id credit?

An etiam alii sciant, quæ Paternitas deponit, & quinam sint illi, Qui illorum duorum, quos Paternitas nominavit de hoc scire, sit magis Amicus ipsius Testis?

16. Deinde concludetur Examen suo modo, ut supra n. 4.

17. Quibus in forma Juris habitis si & in quantum &c. &c.

Altera Praxis examinandi Testes de inimicitia ad effectum recusandi Judicem.

Vocatus fuit Fr. N. Testis productus & exhibitus à Fr. N. recusante vel excipiente, & datò sibi Juramentò de veritate dicenda

Fuit interrogatus, an sciret se debere vocari ad Examen?

Respondit, scivi.

Interrogatus, à quonam scivit? Respondit à Fratre N.

Interrogatus. Quid ei dixerit Frater N. ad cujus instantiam examinatur?

Respondit. Dixit mihi &c.

Interrogatus. An ipse sit ejus Amicus, & quo tempore?

Respondit.

Interrogatus, ad quem effectum dixerit se debere examinari? Respondit.

Interrogatus. An ipse Testis libenter acceptaverit munus testificandi in hoc casu, an invitus? Respondit.

Interrogatus, Quare acceptavit? Respondit.

Inter:

Interrogatus. An cognoscat Patrem Provincialem, & à quo tempore? Respondit.

Interrogatus. An ipse Testis sit Amicus vel Inimicus ipsius? Respondit.

Interrogatus. An sciat & quomodo inter Fratrem Recusantem & Patrem Recusatum vigere inimicitiam, & à quo tempore, & de causa hujus inimicitiae? Respondit.

Interrogatus. An alii quoque quipiam sciant hanc inimicitiam, & quinam sint illi?

Interrogatus. An fuerint reconciliati, ex post & denuò facti inimici, & unde id sciat?

18. Et compleatur Examen modo quo supra.

Quibus in forma Juris habitis &c. &c.

Praxis examinandi Testes in casu Notorii delicti.

19. Vocatus fuit coram &c. prout Cap. eodem n. 2.

20. Interrogatus, an sciat causam suæ vocationis? Respondit.

Interrogatus, In quo Conventu habitet de Familia?

Respondit in hoc Conventu maneo. &c.

Interrogatus, à quo tempore in hoc Conventu reperitur? Respondit.

Interrogatus. An sciat in hoc Conventu aliquod inconveniens, aut scandalum commissum? Respondit.

Interrogatus. Quomodo id sciat? Respondit.

21. Deinde compleatur Examen juxta sæpius dicta.

22. **A**dvertendum est *imò*. Quod hòc vel simili modò omnia Examina institui debeant conformiter ad prædicta, sed mutatis interdum mutandis juxta exigentiam materiæ Examini subjectæ & Responsionum datarum à Testibus, quæ omnia est impossibile pene recensere. Ast Sapientibus, quibus hæc scribo non doctrinæ gratiâ, sed animò reducendi in memoriam hæc satis esse puto innuere.

23. **A**dvertendum 2dò. In omnibus Examinibus cavendum esse Judicibus à suggestivis interrogationibus, hæc enim vitiant Processum & reddunt nullum.

24. **A**dvertendum est 3tò. In omni Examine viridi memoria retinendam esse illam Regulam Generalem. Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando. Si enim conformiter ad hæc instituat, erit solidum & in nullo vitiosum, servatis aliis de Jure servandis, de quibus suis in locis satis dictum est.

Advertendum est 4tò. Quod quemadmodum aliquoties dictum est ad omnem rem probandam, sive nimirum famam, sive infamiam, sive corpus delicti, sive ipsum delictum, necesse duo ad minus, melius verò tres Testes examinare, quare & in casu, de quo agitur adpræsens duo vel tres hõc modo Testes examinandi erunt. Quibus examinatis ubi fuerint conformes & concordantes, ponendum erit Decretum de Reo declarando & constituendo, eò modo, quo sequenti Capite proponetur.

CAPUT XXXII.

Praxis examinandi & constituendi Reum.

SUMMARIUM.

1. Præmissis Examine Testium, Decretum ferendum est à Judice.
2. Forma hujus Decreti.

3.

3. Quod si Reus sit vehementer suspectus de fuga, poterit incarcerari.
4. Forma Decreti de arctatione Rei.
5. Quod Decretum intimari debet Superiori Locali.
6. Si Reus non sit suspectus, vocandus est ad Judicem.
7. Modus incipiendi Examinis Rei constituti.
8. Interrogatoria Reo proponenda.
9. Si Reus fateri nolit delictum, quomodo producendum?
10. Modus concludendi Examinis.
11. Reus sæpius examinari potest.
12. Modus secundi Examinis Rei constituti.
13. Interrogatoria eidem proponenda.
14. Quod si iterum in negatione persistat, quid faciendum?
15. Hæc tamen nonnisi militant, quando delictum non est sufficienter probatum.
16. Puta ubi adest tantum semiplena probatio vel indicia sufficientia.
17. Modus tertii Examinis Rei constituti.
18. Interrogatoria illi proponenda.
19. Ubi Reus titubat, pallet, vel suspirat, quomodo procedendum?
20. Modus concludendi Tertii Examinis.
21. Reus plenè non convictus, in negatione persistens, nequit puniri pænâ ordinariâ, sed solum arbitrariâ.
22. Si verò nec semiplenè sit convictus, ut innocens absolvendus.
23. Quod si Reus fatetur Crimen ad ulteriora procedatur.
24. Praxis examinandi Reum in delicto Notorio.

25.

25. Interrogatoria eidem proponenda.
 26. Si non respondeat debitè, quid faciendum?
 27. Modus concludendi Examinis.
 28. Quod si effrons fuerit in negando, quid faciendum?
 29. Ponitur Formularium Decreti, & conclusionis Examinis.

1. **P**ostquam corpus delicti fuerit probatum per duos ad minus vel tres Testes integros, & consentientes, ac in nullo suspectos, præmissa Decreta ulterius, prout de Jure procedendi, ac Testes examinandi, illis demum examinatis videlicet Testibus, ubi & Auctor delicti inventus fuerit, & probatus, ponendum erit Decretum constituendi Reum, antequam ad Rei vocationem & examen procedetur hõc modò.

2. **C**um ex hucusq; acutatis appareat Fratrem N. esse Reum percussionis Fratris N. *vel quodcumq; illud fuerit, hoc adnotetur.* Decrevit A.R.P. Provincialis prædictum Fratrem N. Reum constituere, prout vigore præsentis Decreti eundem Reum constituit, atq; coram se citare, eumq; examinare, & alia prout de Jure exequi, Acta sunt hæc &c.

Ego Fr. N. Minister Provincialis,

mppr.

Ego Fr. N. Actuarius mppr.

3. **Q**uod si Reus sit vehementer suspectus de fuga, tunc deberet incarcerari prout dictum est suò loco, ast hoc fieri debet per Decretum & ex Consilio aliquot graviorum Patrum, puta hõc modò.

4. **C**onsequenter considerans A.R.P. Provincialis atrocitatem delicti, de quo indiciatus est Fr. N. prout patet ex Actis, nec non periculum, ne Reus aufugiat, & iustitia sine

ne

ne suo frustratur, necessarium duxit, prout de Jure, petere consilium à Patribus peritis, num scilicet Pr. N. indiciatus intuitu illorum quæ militant contra illum, & non frivola suspicionis de fuga, possit ad custodiam in Carcere assecurari? Hinc in Cameram suæ Residentiæ vocari fecit Patrem N. Exprovincialem vel Definitorem, & P. N. Lectorem, vel Prædicatorem, qui sunt magis periti in Conventu isto, & communicata illis Causa petiit ab illis Consilium, anstantibus his quæ militant contra Reum, eis expedire videatur & id consulant, ut prædictus Reus ad custodiam carceretur? Qui Patres considerata gravitate criminis, cui longus Carcer debetur, & conditione Rei, qui est Juvenis, audax, parum morigeratus, & aliàs apostasiam commisit, vel fugam meditatus, vel dixit se velle fugere, consuluerunt A.R.P. Provinciali, ut carceretur ad custodiam prædictus Reus. In vim ergo Consilii prædicti, & attentis Causis supra adductis decrevit A.R.P. Provincialis, quod memoratus Fr. N. Reus Carceri manciparetur ad custodiam. Data Commissione P. Gvardiano dicti Conventus, ut Decretum præfatum executioni demandet, prævia præcautione, ne Fri N. horda' & Caputium auferatur, cum non ad Carcerem formalem, sed nonnisi ad puram custodiam demandetur. Acta sunt hæc in Conventu die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Consiliarius. mppr.

Ego Fr. N. Consiliarius. mppr.

Ego N. Minister Provincialis,

mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

5. **E**t intimatò per me infrascriptum Actuarium præfatò Decretò Patri N. Gvardiano Conventus N. dixit se

in

in continenti esse illud executioni mandatum. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Actuarius mppr.

ANno, Mense, die, quo supra. Comparuit coram me Actuario prædictus Pr. N. Gvardianus Conventus N. & retulit se Carceri ad custodiam demandasse præfatum Fr. N. modò & formâ sibi præscriptâ ab A.R.P. Provinciali.

Ego N. Actuarius mppr.

6. **Q**uod si Reus non sit de fuga suspectus posito Decreto Constitutivo illius in Reum, prout dictum est n. 2. istius Capituli, Judex sic procedat.

7. **D**ie N. Mensis N. Anno N. Vocatus, fuit & personaliter constitutus coram A.R.P. Provinciali, Pr. sive Fr. N. ætatis annorum N prout ipse dixit. Religionis verò N. Reus infamatus seu indiciatus, sive accusatus sive denunciatus, de & super (*hic ponatur delictum de quo agitur in Processu*) atq; monitus quod contra ipsum adsint indicia sufficientia, ac Testes fere convincentes, sic ut sincere respondere teneatur & delictum suum fateri, ac eidem delato Juramento de veritate dicenda, super interrogationibus illi proponendis prout defacto juravit, tacto pectore more Sacerdotali, *vel si non sit Sacerdos tactis Sacris Libris* ad propositas interrogationes respondit ut sequitur.

8. Interrogatus *imò*. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit.

Interrogatus. Unde veniat? Respondit ex Carcere.

Interrogatus. Quis ipsum incarceravit? Respondit.

Interrogatus. Quam ob Causam?

Et si respondeat Crimen suum fateri, in nullo impediatur, Actuarius autem sit exactus in adnotandis omnibus illius verbis, ac demum alie & alie Interrogationes eidem proponantur primo

à longe, postea propius, donec delictum cum omnibus circumstantiis fateatur.

9. *Quod si respondeat se nescire, quod etiam contingere potest & ad primam interrogationem propositam. An nimirum sciat causam suæ vocationis, tunc longe formandæ erunt Interrogationes hõc modò.*

Interrogatus, in quo Conventu maneat de Familia?

Respondit,

Interrogatus, à quo tempore? Respondit,

Interrogatus. An non factum sit in hoc Conventu aliquod scandalum? Respondit.

Si dicat se ignorare, subjungat.

Interrogatus. An hoc vel aliud scandalum non sit commissum?

Quod si id quoq; neget scire, monendus erit à Judice, ut consulat animæ suæ, & se recogitet, ac tandem fateatur veritatem. Interim concludat Examen hõc modò.

10. **Q**uibus habitis jussit A.R.P. Provincialis hoc Examen Reo perlegi, quò perlectò eundem interrogavit: an illi vellet aliquid addere vel minuere, quo respondente, quòd nihil velit immutare, mandavit, ut suo Examine se subscriberet, quod & fecit, tandem monitus de servando silentio, dimissus est salvo Jure iterum vocandi eum ad placitum & arbitrium A.R.P. Provincialis Acta sunt hæc, die N, Mensis N. Anno N.

Ego N. deposui ut supra. mppr.

Ego N. Minister Provincialis. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

11. **Q**uia verò aliquoties examinari potest, hinc Judici advertendum est, ne in primo Examine accedat ad proximiora, sed tantum à longè ubi ille persistat in negatione.

Pars II.

Bb

ne.

ne. Jam verò in secundo Examine potest accedi ad proxima & ad indicia, quæ militant contra ipsum exempl. gr. hõc modò.

12. **D**ie itaq; Mensis, Anni. Iterum vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali Fr. N. Reus, qui supra, quem Paternè monuit, ut à tot mendaciis & perjuriis desistat, & veritatem nudè fateatur, cum contra ipsum militant indicia sufficientia & Testium probationes, cui dato Juramento de veritate dicenda, sequentes propositæ sunt Interrogationes, puta in casu percussione tempore nocturno alicujus Fratris factæ, exempl. grat. die 9. Maji.

13. Interrogatus. An die 9. Maji fuerit in Conventu? Respondit, fui.

Interrogatus. An non fuerit cum aliquo rixatus?

Respondit. Aliquantulum cum Fratre Mansveto.

Interrogatus. Nonne hoc est sufficiens indicium quòd tu debuisti eum directè percutere, quem etiam inter rixas voluisti vapulare, sed impeditus es à præsentibus aliis Fratribus? Respondit.

14. **E**t si iterum neget, tunc iterum monendus est & terendus Carcere, Jejunio & aliis mortificationibus, imò etiam per torturam, prout suo loco dictum est juxta praxim unius cujusq; Ordinis cogendus ad fatendam veritatem. Examen autem terminandum eò modò quo supra, & iterum tertio, & si placuerit & quarto vocandus.

15. **A**dvertendum est hæc omnia militare, quando delictum non est sufficienter probatum, ubi verò delictum est sufficienter probatum, si post secundum Examen persistiterit in negatione, hac non obstante poterit ad pœnam Statutariam condemnari, juxta illa, quæ dicta sunt suo locò Cap. 22. n. 6.

16. **U**bi itaq; contra Reum militant solum semiplenæ probationes & indicia sufficientia. Si Judex tertio Reum coram se statuere & examinare decreverit, hõc modò procedendum erit.

17. **D**ie, Mensis, Anni. Iterum, hoc jam tertio vocatus fuit coram A.R.P. Ministro Provinciali, vel adductus comparuit Fr. N. Reus, qui supra, qui gravibus adhortationibus atq; salutaribus monitis cohortatus fuit, quatenus velit consulere salutem animæ suæ fatendo veritatem, & desistendo à perjuriis, cum contra ipsum militant in Processu indicia sufficientia & probationes, & de novo jussus juravit tactis Sacris Libris atq;.

18. Interrogatus 1mò. An non tu Frater, Fratrem Mansvetum percussisti? Respondit, non percussi illum.

Interrogatus 2dò. Quomodo hoc audeat negare, cum Testes & indicia affirmant te id commississe?

Et hic poterunt perlegi Reo depositiones Testium suppræssis nihilominus Testium Nominibus, uti & indicia contra ipsum militantia & iterum.

Interrogatus 3tò. Potestne negare quod tali die id feceris, & sic deinceps prosequatur Judex, omnia, quæ contra Reum militant.

19. **A**dvertendum hõc locò est. Quod ubi Reus incipit titubare, pallere, suspirare, tunc Judex magis urgere debet. Quare gemis, suspiras &c, nonne vides te veritate confusum, fatere ergo delictum tuum. Quod si in negatione persistat, hoc modo terminandum erit Examen.

20. **V**idens autem A.R.P. Provincialis se nihil proficere suis qua monitionibus, qua adhortationibus, qua rationibus Reo pluries replicatis, ipsumq; pertinacem manere in negando, decrevit ipsum ad præfatum locum arctationis ulterius

rius mortificandum reducere, & opportuno tempore de jure agenda perficere, postquam itaq; lecto sibi suo Examine subscripsit, dimissus est. Acta sunt hæc die N. Mensis N: Anno N,

Ego Fr. N. deposui. ut supra.
mppr.

Ego Fr. N. Minister Provincialis
mppr.

Ego Fr. N. Actuarius. mppr.

21. **P**ro conclusione autem horum quæ dicta sunt de Constitutione & Examine Rei. Advertendum est, quod si hoc sit ultimum Examen Reo semper in negatione persistente, si aliunde Reus non sit plenè convictus, sed nonnisi militent contra ipsum sufficientia indicia, vel suspicio vehemens, vel semiplena probatio, quæ ipse Reus non possit plenè evacuare, tunc licet Judex non possit Reum punire pænâ Statutariâ, poterit tamen illi pro sua prudentia aliquam pænâ arbitrariam minorem tamen Statutariâ, imponere. Ita Spatharius Tract. 7. Cap. 16. n. 3. Hinc Gaudentius Kierchove, non probat praxim aliquorum, qui habita suspitione de aliquo, alicujus delicti, tamdiù torquent Reos semiplene probatos, per Jejunium & Carcerem, donec fateantur veritatem. Ita ut hæc mortificationes videantur adæquare, vel etiam præsuperare pænâ debitam delicto ex Statutorum dispositione. Ita Portel. verbo Tortura n.2. Examen.

22. **A**dvertendum est 2do, quod si contra Reum non adnegatione, tunc Reus dimittendus est in pace, juxta Regulam Juris. Actore non probante absolvitur Reus. Hinc in Statutis nostris quoq; Generalibus habetur, si objectum crimen omnino negaverit, nec veritas probari aut sciri possit, liber Reus evadat.

dat. Exemplum autem Sententiæ absolutoriæ dabitur Cap. sequenti, ubi de Sententiis.

23. **A**dvertendum est 3tiò. Quod si Reus fateatur Crimen, tunc ad ulteriora procedendum erit modis de quibus infra.

Praxis examinandi Reum in delicto Notorio.

24. **A**nno, Die, Mensis. Vocatus & constitutus fuit coram A.R.P. Provinciali Fr. N. Reus, qui ut probatum fuit notoriè [*hic describatur delictum ab eo commissum, exempl. grat.* Crimen Apostasiæ commisit, cui datò Juramentò de veritate dicenda, prout juravit &c. Et si delictum habeat annexam Excommunicationem, addatur) eoq; absoluto ab Excommunicatione ad effectum standi in Judicio & cum reincidentia, & non aliter, A.R.P. Provincialis exprobravit eidem delictum commissum, quod timore DEI postposito, ausus fuit abominabilis Apostasiæ crimen admittere, & perpetrare ipsumq;.

25. **I**nterrogavit. Quare nam non debeat condemnari, cum Crimen Apostasiæ commiserit? Qui si non ad propositum respondeat, ulterius procedendum erit hõc modò. Et fuit ei dictum, quod de hoc non sit sermo, neq; quidquam negotii, cum manifestum & notorium sit ipsum Crimen Apostasiæ commissæ, sed solum quæri cur nam ob hoc Crimen pænâ Statutariâ non debeat puniri? si quod habet pro levamine criminis?

26. **S**i verò respondeat ad propositum afferendo suas excusationes, tunc hæc adnotentur, ac tandem Examen hõc modò terminetur.

27. **T**unc A.R.P. Provincialis decrevit, ut sibi Patronum Teligeret, & in triduo allegaret, quare nam non deberet ad pænâ ordinariam condemnari, & lecto sibi suo
exa-

examine postquam illi subscripserit, dimissus est, *vel ad locum arctationis remissus.* Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N. ut supra.

Ego N. affirmo, ut supra mppr.

Ego N. Minister Provincialis.

mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

28. **Q**uod si adeò sit effrons ut negare Delictum pergat, hoc non obstante, hòc modò terminandum erit Examen.

29. **E**t cum in negatione persisteret, nec causam assignaret Ead excusandam criminis gravitatem. Decrevit A.R.P. Provincialis, ut sibi Patronum eligeret, & in triduo allegaret, prout supra immediatè.

CAPUT XXXIII.

Praxes concedendi Reo debitas de Jure Defensiones.

SUMMARIUM.

1. Praxis concedendæ defensionis Reo Convicto & Confesso.
2. Ubi Reus non sit plenè convictus, & in negatione persistit militantibus contra ipsum indiciis gravissimis vel semiplena probatione, aliter procedendum.
3. Nimirum hòc modò qui proponitur.
4. Quocunq; modo procedatur, Decretum defensionis per Notarium Reo debet manifestari.

5.

5. Cujus Manifestationis proponitur forma.
6. Ex his patet forma Decreti de Tortura Rei.
7. Praxis acceptandi Defensiones.
8. Quo facto moneri debet Patronus à Reo electus.
9. Ubi Reus renuntiat Defensionibus, quid faciendum?
10. Modus acceptandæ resignationis oblatarum Reo defensionum.

Praxis concedendæ Reo defensionis postquam Delictum recognoverit & fassus fuerit,

1. **C**um hucusq; actitatis, contra Fratrem N. Reum de &c. (hic exprimatur delictum, de quo fuit inquisitus) plenè pateat prædictum Fratrem N. fuisse & esse Auctorem dicti criminis, quemadmodum & ipse timore DEI compulsus proprio ore fassus est, hinc antequam ad ulteriora prout de Jure procederet A. R. P. Provincialis, eidem Fratri N. Reo debitas defensiones concedendas duxit, prout eidem vigore præsentis Decreti indulget & concedit. Fine quo quantum fieri possit se relevet à pænis Statutariis ipsum spectantibus. Acta sunt hæc, die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Minister Provincialis. mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

2. **Q**uod si Reus non sit plenè convictus, & in negatione delicti persistens, contra quem tamen militant semiplenæ probationes vel indicia certa & gravia, vel saltem vehementissima suspicio, tunc tale Decretum formandum erit.
3. **C**um ex hucusq; actitatis contra Fratrem N. Reum de & super delicto (hic ponatur delictum, de quo factus est Processus) pateat illum esse semiplenè convictum de delicto, five

sive gravia emergunt indicia de delicto per ipsum perpetrato, quæ ipse vel quas omnino diluere nequit, nihilominus tamen obstinatè in negatione persistat, crimenq; fateri renuat, ubi ex una parte condemnari ad pœnam Statutariam delicto debitam nequit, ut pote planè ac plenè ad præscriptum Juris non convictus. Ex altera autem parte impunis nequit dimitti ad præscriptum Juris ejusdem. Hinc idem A.R.P. Provincialis decrevit, prout vigore præsentis Decreti discernit, eidem Fratri N. Reo concedendas esse Defensiones in ordine ad docendum, quare nam pœnis Statutariis aut forte nullis sujici debeat. Acta sunt hæc die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis. mppr.
Ego Fr. N. Actuarius. mppr.

4. Sive autem hoc, sive antecedens Decretum latum fuerit, Actuarius tenetur illud Reo manifestare hõc modò.
5. Prædictum Decretum intimatum fuit per me infra scriptum eidem Fratri Reo, in quorum fidem manû propriâ me subscribo. Datt. die, Mensis, Anno.
Ego N. Actuarius. mppr.
6. Quod si Judici visum fuerit Reum torquendum fore ad fatendam veritatem, in gravioribus præsertim Causis, tunc mutandis mutatis, Decretum Torturæ formandum erit. Ego autem parco, id statui Religioso conforme, putans, nisi in gravissimis Casibus, in quibus remitto amicum Lectorem ad Patrem Ludovicum ab Ameno, Parte secunda à principio hæc omnia fusissimè tractantem multò tractû.
 Praxis acceptandi Defensiones.
7. Anno, Die, Mensis. Eodem loco comparuit coram A.R.P. Provinciali Fr. N. Reus qui supra, & gratis actis de

De Praxib. conceden. Reo defens. de Jure debit. 209
 de ablatione sibi termini defensionis, ac Patroni concessio-
 nis omnia acceptavit, & in Patronum suum nominavit R.
 P. N. Lectorem, *vel quem elegerit scribatur*, cujus nominatio-
 nem A.R.P. Provincialis approbavit, & eundem Patrem N.
 in Patronum præfato Fratri N. indulgit. Acta sunt hæc die &c.

*Ego Fr. N. Acceptavi, & nominavi
 ut supra. mppr.*
*Ego N. Minister Provincialis
 mppr.*
Ego N. Actuarius. mppr.

8. Consequenter vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali Pr. N. Theologus &c. cui fuit significatum, quemadmodum Fr. N. cum elegerit sibi Patronum suæ Causæ, quæ contra eum actitur, & fuit interrogatus, an tale munus acceptet, quo respondente affirmativè, A.R.P. Provincialis exegit ab eo Juramentum de fideliter ad normam Juris exercendo suo Officio, quod præstitit, tacto pectore more Sacerdotali. Cui proinde A.R.P. Provincialis copiam Actorum consignare demandavit. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

*Ego N. Accepto & juro,
 prout supra mppr.*
*Ego N. Minister Provincialis
 mppr.*
Ego N. Actuarius mppr.

9. Quia verò plerumq; contingit, præsertim circa Confessos & sufficienter convictos, quòd suis defensionibus renuntient, & se committant pietati Superiorum ac clementiæ, quo facto utiq; pro contrito corde suo merentur indulgentiam. Hinc in tali casu ita procedi debet.

10. Anno, Die, Mensis, Locò eodem comparuit coram A.R.P. Ministro Provinciali Fr. N. Reus, & dixit se gratias agere pro beneficio sibi indulto defensionis, & concessionis Patroni, in Cauſa contra ipsum actitata, se tamen spontè & liberè omnibus illis renuntiaſſe ac se remittere pietati ac misericordiæ A.R.P. Provincialis, illorumq; omnium ad quos pertinet. Cui Pr. Provincialis respondit se nolle talem renuntiationem acceptare, sed velle, ut Reus se defendat, modò quò possit, seq; in Cauſa alleviet. Qui ubi iterum iterumq; perſtitit in sua renuntiatione, ac commissione sui ipſus in pietatem & misericordiam A.R.P. Provincialis. Tandem A.R.P. Provincialis eam si & in quantum acceptavit prævia protestatione, quòd velit potius, ut se Reus defendat: Insuper concedendo eidem tempus deliberationis, assignavit dies tres, intra quorum spatium, si Reus se voluerit defendere, proinde erit ac si hodie nullam Renuntiationem proposuisset, & se defendere illi liberum erit. Acta sunt hæc die, Mensis, Anno, ut supra.

Ego Fr. N. Recuso ut supra.

Ego Fr. N. Minister Provincialis

Ego Fr. N. Actuarius mppr.

CAPUT XXXIV.

Praxes Sententiarum.

SUMMARIUM.

1. Praxis Sententiæ absolutoriæ Rei à Judice inventi omnino innocentis.

2.

2. Quod si Definitores concurrant ut Conjudices, se subscribant.
3. Praxis Sententiæ absolutoriæ, quando Reus citatus suam innocentiam manifestè probavit.
4. Si Reo absente Sententia proferatur, publicatio Sententiæ seorsivè inferius adnotanda erit.
5. Reo præſente latâ Sententiâ, publicatio ipſius in eadem Sententiâ erit adnotanda eò modò, quo supra.
6. Praxis Sententiæ Rei nec plenè convicti nec confessi ad pœnam arbitrariam.
7. Praxis Sententiæ Condemnatoriæ Rei per Testes legitime convicti.
8. Ubi verò propter circumſtantias aggravantes augenda est pœna, quomodo procedendum?
9. Quod si circumſtantiæ alleviationem ſvadeant, hòc modò.
10. Praxis Sententiæ Condemnatoriæ Rei in Casu Notorii.
11. Praxis Sententiæ Condemnatoriæ Rei contumacis.
12. Praxis Sententiæ Absolutoriæ tam Rei quàm Accusatoris.
13. Praxis Sententiæ Absolutoriæ Rei, & Condemnatoriæ Accusatoris.
14. Praxis Sententiæ formandæ in Cauſa Exceptionis.
15. Quod si Cauſa Exceptionis nec plenè, nec ſemiple-nè ſit probata, hoc modo procedatur.
16. Si demum Exceptor exceptionem probaverit, ſed Exceptus probationem evacuavit, Excipiens non erit puniendus.
17. In Exceptione Civili Cauſa non probata, est absolvendus nulla facta mentione in Decreto Excipientis.

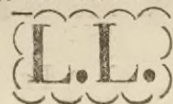
18. Praxis Sententiæ ferendæ ab Arbitris in Casu recusationis Judicis.
19. Ubi Causa Recusationis saltim femiplenè probatur, aliter procedendum.
20. Modus procedendi in hoc Casu.
21. Antecedenter ad hanc Sententiam debet Judex, à quo appellatur, sufficienter audiri.
22. Praxis Sententiæ Interlocutoriæ cùm Reus excipit contra Actorem vel Testes.
23. Praxis Decreti quo Judex concedit dilationem temporis.
24. Praxis Sententiæ dandæ à Judice ad quem, super Apellatione interposita ab Interlocutoria.
25. Vel si à Delegato ad Provinciale fuerit evocata Causa,
26. Quod si Commissarii ex Vicinioribus Provinciis fuerint instituti.
27. Praxis Sententiæ in casu frivolæ Apellationis.
28. Praxis Sententiæ in Causa Apellationis frivolæ à Sententia Definitiva.
29. Quod si Apellatio subsistat, & Sententia infirmetur ex his, quæ hucusq; dicta sunt, patet norma formandæ Sententiæ.

Praxis Sententiæ absolutoriæ Rei à Judice inventi omnino innocentis.

In Nomine Domini, Amen.

1. **N**Os Fr. N. Minister Provincialis Provinciæ N. ac Judex Ordinarius. Visis ac diligenter discussis omnibus & singulis in Causa & Causis coram Nobis actitatis, contra Fr. N. signanter de & super Crimine [*hic ponatur corpus delicti*]

delicti hoc est Crimen super quo versabatur Inquisitio) postquam non segniter, sed accuratè in Præsentia Patris N. Actuarii à Nobis ad hoc deputati, processimus, multis hunc in finem adhibitis Testibus veritatem scire cupientes, ubi ex eorum Testium examine Nobis abundè innotuit nedum prædictum Fratrem N. præfatum Crimen non perpetrasse, imò ipsum vitæ inculpatae invenimus. Hinc DEUM solum præ oculis habendo, prævio peritorum vel Definitorii consilio, declaramus, pronuntiamus, & definitivè sententiando decernimus Fratrem N. nullatenus fuisse repertum culpabilem (*deponatur delictum, de quo factus Processus*) nec de Jure punibilem, ast è contra plenè innocentem. Quapropter eundem Fratrem N. uti innocentem omninò absolvimus, & ab observatione Judicii liberamus, ac pro absoluto penitè liberato, ubiq; omni loco & tempore haberi volumus & mandamus, Causæq; huic perpetuum silentium imponimus. Sic dicimus, pronuntiamus, & sententiamus, non solum hòc, sed & omni aliò meliori modò, viâ & forma, quibus de Jure possumus, & valemus. Ita pronuntiavimus, & Sigillò Nostro muniri fecimus, Die N, Mensis N. Annò N. in Conventu N.

De Mandato A. R. P. Fr. N. Minister Provincialis. *mppr.*
 Provincialis.
 Fr. N. Actuarius.

2. **Q**uod si Definitores concurrant ut Conjudices, suas manus addicere debent subscriptioni Provincialis.
Fr. N. Definitor Provinciae mppr.
Fr. N. Definitor Provinciae mppr.

Praxis Sententiæ absolutoriæ, quando Reus citatus suam Innocentiam manifeste probavit.
 In

In Nomine Domini, Amen.

3. **N**Os Fr. N. Minister Provincialis Provinciæ N. ac Judex Ordinarius. Visis ac diligenter discussis omnibus & singulis in Causa & Causis coram Nobis actitatis, contra Fratrem N. accusatum vel denuntiatum vel indiciatum, signanter verò de & super eo, ac si prædictus Fr. N. (*hic exprimat corpus delicti*) discussis & expensis omnibus contra ipsum probationibus, ipso etiam Fr. N. Reo sufficienter auditò ejusq; depositionibus, nec non adductis in contrarium probationibus, quibus etiam omnia indicia evacuavit. Solum DEUM præ oculis habentes, per hanc nostram Definitivam Sententiam declaramus ac dicimus, præfatum Fr. N. nullatenus in præfato delicto fuisse repertum culpabilem, aut aliqua animadversioe dignum, imò suam innocentiam plenè probasse. Quapropter ipsum uti innocentem in hac Causa absolvimus, & mandamus, atq; Causæ huic perpetuum silentium imponimus, sic dicimus, sententiamus, non solum hâc, sed & omni aliâ viâ & modò, quibus de Jure possumus, & valemus. Ita pronuntiavimus, & Sigillò Nostro muniri fecimus. Die N. Mensis N. Anno N. in Conventu N.

De Mandato A.R.P. (L. S.) Fr. N. Minister Provincialis. *mppr.*

Fr. N. Actuarius. *mppr.*

4. Demum publicata fuit Die N. Mensis N. Anno N. in Conventu N.

5. **Q**uod si Reus sit præfatus Sententiæ latæ & in continenti quo lata fuerit Sententia, etiam ipsi Reo publicetur Sen. *Ego Fr. N. Actuarius. mppr.*

Sententia, ad finem componenda erit eo modo, quo sequitur.

6. **P**raxi Sententiæ condemnatoriæ Rei ad pœnam arbitrariam, quando nimirum Reus neq; confessus est suum delictum, neq; delictum manet plenè probatum, adsunt tamen indicia sufficientia contra illum & semiplena probatio.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. Minister Provincialis Provinciæ N. ac Judex Ordinarius. Visis ac diligenter discussis omnibus ac singulis in Causa & Causis coram Nobis actitatis, contra Fratrem N. signanter & super [*hic ponatur delictum de quo fuit Processus*] de quo præfatus Fr. N. fuit infamatus & inquisitus, nec non maturè consideratis Testium depositionibus contra prædictum Fratrem N. super memorato Crimine, ipsoque citato & interrogato, ac sufficienter audito, in omnibus suis defensionibus, habitoq; super hoc Definitorum vel peritorum Consilio, *vel si Definitores concurrunt ut Conjudices*, habitoq; super hoc RR. PP. Nostri Definitorii consilio & assensu. Solum DEUM præ oculis habentes, per hanc Nostram definitivam Sententiam dicimus, pronunciamus & declaramus Fratrem N. licet non confessum, nec plenè convictum, nihilominus tamen gravissimè fuisse indiciatum & repertum culpabilem [*ponatur hic Crimen juxta indicia & probationes in Processu existentes*] proinde esse verè de Jure punibilem, pœnâ aliquâ ad Nostrum arbitrium illi à Nobis imponenda. Quapropter condemnamus illum ad pœnam [*ponatur hic pœna eidem taxata*] Reservantes Nobis Jus & potestatem, dictam pœnam moderandi, si & in quantum Nobis in Domino ita visum fuerit, sic dicimus & sententiamus, non solum hoc, sed & omnî aliò meliori modò, viâ & formâ,

quî.

quibus de Jure possumus ac valemus, lata, lecta, & publica fuit. Die N. Mensis N. & Anno N. ut supra.

De Mandato A.R.P. (L.S.) Fr. N. Minister Provincialis, qui supra. *mppr.*
 Provincialis.
 Fr. N. Actuarius.

mppr.

Praxis Sententiæ Condemnatoriæ per Testes legitime convicti.

In Nomine Domini, Amen.

7. **N**Os Fr. N. Minister Provincialis Provinciæ N. & Judex Ordinarius. Visis ac diligenter &c. *ut supra usq; ibi, solum DEUM præ oculis habentes*, per hanc Nostram definitivam Sententiam, dicimus, pronuntiamus, & declaramus Fratrem N. per Testes integros remanere plenè convictum, quòd tale Crimen commiserit (*hic exprimatür delictum cum omnibus suis circumstantiis.*) Quapropter ut delicta meritò plectantur supplicio, ipsum juxta Ordinis Nostri Statuta condemnandum esse judicavimus. Prout invocato Christi Nomine eundem defacto condemnamus ad pœnam, (*hic exprimatür pœna Statutaria, quæ assignatur Reo pro delicto*) Reservantes Nobis Jus & Potestatem &c. ut supra immediatè.

8. Ubi verò propter circumstantias aggravantes augenda foret pœna, hòc modò procedendum erit.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. &c. *usq; ibi, solum DEUM præ oculis habentes*, dicimus, pronuntiamus, & declaramus Fratrem N. esse plenè convictum, *sive etiam ubi & ipse Reus sit confessus suum delictum*, esse confessum & plenè convictum de Crimine videlicet

licet (*hic ponatur Corpus delicti, seu Crimen, de quo est processus*) proinde incidisse in pœnas latas à Nostris Constitutionibus contra sic delinquentes. Quia verò solitus est delinquere in hac specie delicti (*vel assignetur alia causa, ob quam meretur augmentum pœnæ*) ideò Statutariam pœnam esse sibi augendam declaramus, proinde ipsum condemnamus) *hic ponatur pœna taxata* Reservantes Nobis Jus & Potestatem dictam pœnam moderandi &c. ut supra.

9. Si autem adsint circumstantiæ diminutionem pœnæ Statutariæ svadentes, tunc hòc modò formetur Sententia.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. usq; ibi. Proinde incidisse in pœnas latas in Nostris Statutis contra delinquentes (*& demum hoc modo complere Sententiam*) Quia verò spontè confessus est suum delictum, & remisit se pietati Patris Provincialis, sive PP. Definitorii (*sive alia causa, diminutiva pœnæ apponatur,*) ideò temperando aliquid pœnæ Statutariæ rigorem, declaramus. &c. Proinde condemnamus ipsum in pœnam &c. ut supra.

10. Praxis Sententiæ Condemnatoriæ in Casu Notorii.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. &c. *usq; ibi: Dicimus, pronuntiamus, & declaramus*, notorium esse, quòd Fr. N. sit reputatus culpabilis, eo quod notorium commisit (*ponatur hic delictum cum omnibus suis circumstantiis*) Quapropter ipsum esse ex hac causa in pœnam Statutariam condemnandum, prout defacto ipsum invocato Christi Nomine condemnamus ad pœnam &c. *ut supra N. 8.*

11. **P** Praxis Sententiæ Condemnatoriæ Rei contumacis, comparere, aut respondere sine justa causa nolentis, & aliunde jam per Testes convicti.

Pars II.

Dd

In

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. Minister Provincialis Provinciae N. ac Judex Ordinarius, Visis ac diligenter discussis in casu & Causis coram Nobis actitatis, contra Fratrem N. signanter verò de & super (*ponatur hic delictum, de quo fuit processatus*) de quo praefatus Fr. N. fuit accusatus *sive denuntiatus, sive infamatus*, nec non diligenter consideratis omnibus & singulis inditiis & probationibus coram Nobis factis, in Processu contra praefatum Fratrem N. considerando insuper, quòd ad comparandum coram Nobis legitime citatus non comparuerit, nec quidem post monitorium Nostrum legitime eidem sub pænis in illo contentis intimatum, cum termino praefixo, ac demùm ad octiduum dilatato. Visis insuper omnibus videndis atq; consideratis considerandis, habitò quoq; super hoc peritorum consiliò, vel RR. PP. Definitorii assensu, solum DEUM praë oculis habentes, invocato Christi Nomine, per hanc Nostram definitivam Sententiam, dicimus, declaramus, & sententiamus, Fratrem N. esse Reum (*ponatur delictum, de quo sufficienter probatus aut indicatus est in Actis*) & per suam contumaciam pro confesso habendus, atq; pro hoc esse verè de Jure culpabilem, & punibilem, & pænas proportionatas incurrisse, declaramus & sententiamus. Quapropter commensurando pænas delictis, condemnamus ipsum (*hic ponatur pena decisa*) decernentes pænam praedictam ipsum afficere post lapsum trium dierum à publicatione praesentis Sententiae numerandorum, nisi intra ipsos comparuerit, quibus elapsis, & si comparuerit, & nullam causam suae contumaciae, vel absentiae adduxerit, pænam supra dictam subire cogatur, cujus temperationem Nobis (*& si Definitorium intervenerit, addatur*) de Definitorii Nostri consilio & assensu reservamus. Sic dicimus, sententiamus non solum hoc, sed & omni alio &c. *ut supra.*

12. Praxis Sententiae absolutoriae tam Rei, quam Accusatoris.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. &c. *usq; ibi: per hanc Nostram definitivam Sententiam dicimus:* praedictum Fratrem N. accusatum de memorato Crimine, nullo modo Crimen commississe, sed & Nobis esse repertum omninò innocentem, *vel non fuisse repertum culpabilem, & suam innocentiam plenè probasse, vel non fuisse plenè probatum culpabilem.* Proinde ipsum tanquam innocentem, *vel proinde ipsum stantibus rebus, prout stant, absolvimus,* ac pro absoluto, & penitus liberato ubiq; omni loco & tempore haberi volumus, ac mandamus. Dicimus pariter Fratrem N. Accusatorem concludenter probasse, se non malò dolò, nec animò calumniandi praedictum Fratrem N. accusasse, cum de tali Crimine publicam esse vocem & famam constare fecit (*sive alia ponatur Causa ob quam Accusator deficiens in probationibus liberatur à pæna talionis.*) proinde ipsum etiam absolvimus, & pro absoluto ac penitus liberato ubiq; omni locò & tempore, haberi volumus ac mandamus. Sic dicimus, sententiamus, non solum hoc, sed & omni alio meliori modò &c. *prout supra N, 3.*

13. Praxis Sententiae absolutoriae Rei, & condemnatoriae Accusatoris.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. &c. *usq; ibi: per hanc Nostram Sententiam definitivam, dicimus:* praedictum Fratrem N. accusatum de praememorato Crimine, nullo modo tale Crimen commississe, sed à Nobis esse repertum omninò innocentem, *vel non fuisse repertum culpabilem, & suam innocentiam plenè probasse, vel non fuisse plenè probatum culpabilem.* Proinde ipsum tanquam in-

nocentem, vel proinde ipsum stantibus rebus (prout stant] absolvi-
mus, ac pro absoluto & penitus liberato, ubiq; omni locò
& tempore haberi volumus, ac mandamus. Dicimus pariter
Patrem N. Accusatorem, non probasse se non esse Calumni-
atorem, quin potius manifestè constare, quòd ipse malo ani-
mo processerit, & in probatione penitus defecit. Ipsum pro-
inde esse detractorem, & calumniatorem, per hanc Nostram
definitivam Sententiam declaramus, & uti talem ad pœnam
talionis juxta Legis præscriptum, & Ordinis Nostri Statuta,
condemnamus, videlicet *(hic exprimitur pœna assignata Accu-
satori deficienti)*. Sic dicimus, sententiamus, non solum hoc,
sed & omni alio meliori modo, via & forma &c. *ut supra n. 3.*

Ubi verò pœna Statutaria foret aggravanda vel minu-
enda, tunc videre expedit Praxes & modos supra tractatos
n. 8. & n. 9.

Praxis Sententiæ formandæ dum proceditur
per viam Exceptionis.

In Nomine Domini, Amen.

14. **N**Os Fr. N. Provinciæ N. Minister Provincialis, five
Commissarius Generalis in Causa & Causis coram No-
bis actitatis, contra Patrem N. signanter de & super eo, quòd
ipse nequeat eligi ad munus Provincialatus, seu Definitoratus
propter rationes & causas contra ipsum militantes, pro-
positas Nobis à Pr. N. præfatum Patrem N. Excipiente,
mature etiam consideratis Testium depositionibus, ipsoq; qui
excipitur citatò & sufficienter auditò, in omnibus suis defen-
sionibus, dicimus probatum concludenter remanere, à P. N.
Exceptore, impedimentum Canonicum, propter quod institit
Pr. N. repelli debere ab electione, five confirmatione in Officio
Provincialis, *svè Definitoris*, nempe quòd dictus Pr. N. con-
tra

tra quem proposita fuit Exceptio, commiserit (*exprimatur
delictum, vel si ex defectu Corporis contra illum procedatur, dica-
tur quòd ipse sit, in hoc vel in hoc notatus & vitiatum*) ob quod
ad Juris communis & Legis Nostræ præscriptum, ipse P. N.
redditur ineligibilis ad Prælaturas, & Officia Ordinis. Qua-
propter declaramus, non posse eligi ad Officium (*exprimatur
quod*) & si jam fuit electus, & Electionem esse ipso Jure nul-
lam; & sic eligentes privari pro hac vice, jure eligendi ipso
facto, juxta Sacrorum Canonum præscriptum pronuntia-
mus, sic dicimus &c. *ut supra*,

15. Si autem Causa Exceptionis nec plenè nec semiplenè
Sprobatur, & Exceptio sit proposita criminaliter juxta
dicta Cap. 15. n. 7. poterit Sententia formari hòc modò.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. ut supra N. usq; ibi: & sufficienter auditò in omni-
bus suis defensionibus; tandem scribatur. Dicimus nec plenè,
nec semiplenè probatum remanere Patrem N. hoc Crimen
commisisse, ratione cujus fuit proposita Exceptio, nempe quòd
(hic exprimatur corpus delicti) Quapropter dicimus, & decla-
ramus prædictum Patrem N. nullo impedimento Canonico
detineri, quo minus eligi possit, *svè confirmari in Officio (pona-
tur Officium à quo excipitur)* Dicimus pariter Patrem N. Ex-
ceptorem, quia exceptivam Causam non probavit, prout de
Jure tenebatur, ad Normam Nostrorum Statutorum, pœnæ
nobis arbitrariæ subjiciendum manere. Quapropter eum
condemnamus ad pœnam *(hic exprimatur pœna)* ut supra
n. 13.

16. Quod si Exceptor exceptionem probaverit, sed Exce-
ptus probationem evacuavit, & ideò Exceptor non
maneat puniendus, sicut nec Accusator semiprobans puni-
tur, formetur Sententia hoc modo.

In

In Nomine Domini, Amen.

NOs Fr. N. &c. usq; ibi: *Dicimus pariter Patrem N. Exceptorem, & hoc modo profequitur*, quantum est ex se femiplene probasse exceptionem Causæ, quamvis ipsius probatio contrariis defensionibus Excepti fuerit expugnata. Proinde judicamus & sententiamus præfatum Patrem N. Exceptorem nulli pænæ esse obnoxium, & penitus esse absolvendum, prout ipsum ut præfertur absolvimus, & absolutum sententiamus. Sic dicimus & sententiamus, non solum &c. usq; ad finem, prout videre est n. 1.

17. **U**bi autem Exceptio proposita manet civiliter, Causa non probata, debet absolvi Exceptus, sed nulla facienda est mentio Excipientis, in probationibus deficientis.

Praxis Sententiæ ferendæ ab Arbitris in Casu recusationis Judicis.

18. **N**Os Fr. N. Ordinis N. &c. & Fr. N. Ordinis N. &c. *Exprimatur Nomen, Cognomen, Dignitas, Officium, sive quo actu fungitur unusquisq; illorum, sive quo functus sit.* Arbitri Juris electi, & respectivè à Partibus destinati ad sententiam in Causa recusationis in Judicem factæ à Fratrem N. Reo prætenso, de Persona A.R.P. N. Ministri Provincialis Provinciae N. sive R. Patris Commissarii Delegati, examinatis Testibus & probationibus, hinc inde productis, & pluries auditis Partibus pro & contra informantibus, plenèq; discussis Causæ meritis. DEUM solum præ oculis habentes, dicimus, declaramus, pronuntiamus, nullo modo nec plenè nec femiplenè constare de Causa assertæ recusationis, scilicet (*hic ponatur Causa recusationis*) Proinde sententiamus prædictam Recusationem nullius esse valoris, & per eam nullomodo impediri Auctoritatem Ordinariam præfati A.R.P. N. quo minus

nus Causam contra Fratrem N. Recusantem inceptam, sive incipiendam profequatur. Ita pronuntiamus Die N. Anno N. in Conventu N.

Ego N. Arbitr. mppr.
Ego N. Arbitr. mppr.
Ego N. Actuarius mppr.

19. **S**i verò Causa Recusationis fuerit saltim femiplenè probata, hoc modo erit sententiandum.

In Nomine Domini, Amen.

20. **N**Os Fr. N. Ordinis N. ut supra immediatè usq; ibi: *DEUM solum præ oculis habentes (postea subjungatur).* Dicimus sufficienter constare de Causa assertæ Recusationis. Proinde sententiamus prædictam Recusationem, ut pote legitimam in Jure & facto sustineri. Dicimusq; præfatum A.R. Patrem N. Provinciale debere à prosecutione, sive inceptione Causæ contra Fr. N. Recusantem abstinere, sed teneri eum ad Superiores remittere, vel alium Judicem non suspectum de consensu ejusdem Fratris N. Recusantis ad Causam rememoratam delegare. Ita pronuntiamus. Nos qui supra, Die N. Mensis N. Anno N. in Conventu N.

Ego N. Arbitr. mppr.
Ego N. Arbitr. mppr.
Ego N. Actuarius. mppr.

21. **A**dvertendum est, quòd antequam hujusmodi Sententia feratur, debet primo Judex, qui recusatur audiiri & admitti ad proponendum contra probationes Rei recusantis. Postquam itaq; Arbitri examinaverint Testes & alia à Recusante producta, debent monere Judicem recusatum, ut si vellet aliquod proponere in oppositum contra Recusantem.

stantem, illud proponat. Qui Judex si nihil velit proponere, seu opponere, tunc demum Arbitri poterunt descendere ad ferendam Sententiam. Quod si Judex visis Actis velit respondere, debet contrarias rationes in scripto exhibere. Et si adducat aliquem Articulum facti, ad cujus probationem assignat Testes, debent Arbitri illos citare & examinare, quibus non nisi examinatis cæterisque omnibus discussis, tandem descendant ad ferendam Sententiam.

Praxis Sententiæ Interlocutoriæ cum Reus excipit contra Actorem & Testes.

In Nomine Domini, Amen.

22. Cum de proprietatis vitio [sive quodpiam aliud] accusatus vel denunciatus fuerit Fr. N. ipse verò contra Fratrem N. Accusatorem, sive Testem exceperit, quòd infamis esset ex eo, quòd aliàs fuerit de falsitate convictus & punitus [vel alia causa Exceptionis adducatur] idq; certò Nobis constare fecit, ac simul institerit, ut justitiam super hoc nequaquam sibi denegaremus. Nos Fr. N. Provinciæ N. Minister Provincialis attendentes Exceptionem propositam veram esse, sufficienterq; probatam, de Consilio peritorum, prædictum Fr. vel prædictos FF. N. & N. tanquam infames ab accusando [sive à ferendo Testimonio] repellendum esse duximus [sive repellendos esse duximus si sint plures] pro ut præsentis Decreto, sive Interlocutoria Sententia repellimus, atq; illegitimum & inhabilem [sive illegitimos & inhabiles] declaramus, & propterea præfatum Fr. N. propter dictam accusationem [vel propter eorum Testimonium] minimè fatigandum. Idq; non solum prædicto, sed & omnî alio meliori modò

modo viâ & formâ, quibus de Jure possumus & valemus. Acta sunt hæc in Conventu N. die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis.

mppr.

Ego Fr. N. Actuarius mppr.

23. Praxis Decreti, quo Judex concedit dilationem Temporis.

In Nomine Domini, Amen.

Cum Fr. N. à Nobis instanter petierit, ut sibi longius aliquod temporis intervallum assignare vellemus, quo innocentem se à calumnia probet, de qua apud nos se dicit accusatum. Nos Fr. N. Minister Provincialis, attendentes, quòd justa petentibus non sit denegandus assensus, aliunde ipsi concessum tempus ad Mensem prorogamus, intra quod ut omnia, quæ ad sui defensionem proferre potest, & vult, quatenus omninò producat præcipimus, & mandamus, eo aliquin transacto ad definitivam Sententiam processuri. Sic interloquendo dicimus, ac pronuntiamus, non solum hoc, sed omnî aliò meliori modò, viâ ac formâ, quibus de Jure possumus & valemus. Acta sunt hæc in Conventu N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis.

mppr.

Ego N. Actuarius mppr.

24. Praxis Sententiæ dandæ a Judice, ad quem, super Apellatione interposita ab Interlocutoria.

In Nomine Domini, Amen.

In Causa Apellationis interpositæ à Fr. N. super Decreto
Par; II. E e Inter-

Interlocutorio lato per A.R.P. Ministrum Provinciale N. Provincie N. prout latius in Actis continetur. Visis Causis per prædictum Fratrem N. Apellantem productis, visis pariter & maturè consideratis Testium depositionibus, rationibus, Scripturis, & aliis documentis à memorato Apellante productis, visis tandem omnibus videndis, & consideratis considerandis, ac ad ultimum perpensis perpendendis. Nos Fr. N. ac Judex Ordinarius, Christi Nomine invocato, DEUMq; solum præ oculis habentes, ut de ipsius vultu Judicium Nostrum procedat, per hanc Nostram Sententiam, quam in his scriptis fecimus, dicimus apellationem interpositam in Jure & facto esse legitimam, & præmemoratum A.R.P. Provinciale male esse interlocutum. Quapropter Sententiam illius interlocutoriam circumscribimus & revocamus, Causamq; principalem ad Nos ex integro evocamus, & inhibemus prædicto A.R.P. Provinciali, ne amplius in præmemorata Causa se immisceat. Ita pronuntiamus & sententiamus. hac die N. Mensis N. Anno N. Loco N.

Ego Fr. N. Minister Generalis,
mppr.

25. Vel si à Delegato ad Ministrum Provinciale evocata fuerit Causa.

Ego N. Minister Provincialis,
mppr.

26. Vel si demum Commissarii ex vicinioribus Provinciis fuerint destinati.

Ego Fr. N. Commissarius Delegatus
mppr.

Ubi verò Apellatio inventa fuerit à Judice, ad quem appellatur non subsistens. Sententia hõc modò formanda erit.

27. In Causa Apellationis interpositæ &c. ut supra immediate usq; ibi: Per hanc Nostram Sententiam, quam in his

his scriptis ferimus (*scribatur deinceps*) Dicimus Apellationem interpositam non subsistere, & non sustineri, ac bene à præfato A.R.P. Provinciali esse interlocutum, & male ab Apellante fuisse appellatum, proinde Causam prout de Jure terminandam ad A.R.P. Provinciale remittimus. Ita pronuntiamus & sententiamus, die N. Mensis N. Anno N. ut supra juxta qualitatem Judicis ad quem fuit appellatum.

Quod si Judex à Quo, apellationem de Jure non admittendam admiserit, licet Judex ad Quem, declaret Apellationem non sustinendam; non debet tamen ipsam Causam terminandam ad Judicem à Quo, remittere, & hoc in pœnam suæ sive ignorantie sive negligentie, deferendo Apellationi cui de Jure deferre non debebat, sed tantum Apostolos Refutatorios dare, prout suo locò de Apellatione factis diximus.

Praxis Sententiæ dandæ in Casu Apellationis a Sententia definitiva.

In Nomine Domini, Amen.

28. NOS Fr. N. (*hic exprimatür Judicis Nomen, Cognomen & Officium*) ac Judex Ordinarius. Visis ac diligenter consideratis omnibus & singulis in Causa & Causis discussis, coram A. R. P. Ministro Provinciali Provincie Nostræ N. contra Fratrem N. inquisitum sive denuntiatum, sive accusatum, de (*hic exprimatür delictum*) Visis item omnibus productis in jure & facto, in favorem prædicti Fratris N. Visâ pariter Sententiâ definitivâ contra ipsum latâ per A.R.P. Provinciale, sive per Definitorium ejusdem Provincie. Si à toto Definitorio fuerit Causa judicata. Visâ tandem Apellatione ad Nos interposita, Juribus, Causis, ac probationibus coram Nobis productis ad ipsam sustinendam, consideratis,

ac maturè perpensis, & plenè discussis totius Causæ meritis, auditoq; Consilio Patrum peritorum ad hoc assumptorum. Visis tandem omnibûs videndis, & consideratis considerandis, invocato Christi Nomine, per hanc nostram definitivam Sententiam, quam in his scriptis ferimus. Dicimus & pronuntiamus prædictum Patrem N. vel *Definitorium* bene judicasse & sententiasse, proinde præfatam Sententiam confirmamus, & præmemoratum Reum, tanquam male & temere apellantem, ad normam Statutorum Ordinis pænâ duplicatâ multandum censuimus, quemadmodum illum ad eundem duplum condemnamus. Ita pronuntiavimus Nos, qui supra. In Conventu N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Minister Provincialis.

mppr.

Ego N. Actuarius. mppr.

29. Quod si Apellatio sustineatur & Sententia infirmatur ex his, quæ immeditè dicta sunt, facile patet modus formandæ Sententiæ.

CAPUT XXXV.
Praxes Apellationum & primò à Sententia Interlocutoria, vel gravamine extra-Judiciali.
SUMMARIUM.

1. Praxis Apellationis à Sententia Interlocutoria, sive gravamine Extra-Judiciali.

2. Hanc Apellationem si Provincialis ut frivolum rejiciat, quid faciendum?

3. Si Apellans non acquiescat refutationi, quid faciendum?

4. His præmissis Apellatio debet admitti.

5. Praxis apellandi à Sententia definitiva.

6. Hanc Apellationem si Judex à quo, non acceptat, qualiter procedendum?

Ibidem. Praxis concedendi Apostolos Refutatorios.

7. Praxis Apostolorum Reverentialium.

8. Praxis Apostolorum Dimissorialium.

9. Praxis Apostolorum Testimonialium.

10. Vel alio modo, si detur aliam ob causam.

11. Iterum aliter.

12. Quod si Apellans non habeat ad manum duos Patres graves, quid faciendum?

13. Similes Apostolos Testimoniales expedit ratificari manu & sigillo Notarii Ecclesiastici.

14. In quibus Terminis hujuscemodi Ratificatio debet compillari.

1. A R. P. Provincialis quia contra me tulisti Decretum vel Mandatum ut subeam pænâ, ponatur hic tenor Decreti vel pænâ injuncta, per quod ego me sentio injustè gravatum ex eo, quia (ponatur hic ratio gravaminis asserti) hinc cum omni humilitate & reverentia, non animo protellandi Judicium, sed me eximendi à gravamine & consulendi indemnitati meæ, apello à prædicto Decreto & gravamine, quod volo & insto, ut rescindatur, aliter provocho ad Reverendissimum N. exprimat ad quem apellat, & peto mihi providere de Apostolis instantè, instantius, & instantissimè. Datt. in Conventu N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego Er. N. Apello. mppr.

2. Hanc autem Apellationem si Provincialis ut frivolam rejiciat, subjungatur hōc modō.

Considerans A.R.P. Provincialis Causam Apellationis à supramemorato Fr. N. Apellante productam, invenit illam in Jure & in facto non subsistentem, quam proinde rejecit, tanquam frivolam, & nullius valoris, & decrevit ea non obstante ad ulteriora procedere. Quod Decretum cum fuisset per me intimatum Fratri illi N. acquievit. Datt. &c.

Ego N. Actuarius. mppr.

3. Si verò Apellans non acquiescat, sed ulterius apellet, scribatur.

Quod Decretum cum per me infra scriptum fuisset intimatum Parti, denuo à præsenti Decreto apellavit, & iterum institit, hanc Apellationem admitti, & iterum atq; iterum petiit Apostolos, idq; instanter instantius & instantissime. Datt. in Conventu N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Actuarius. mppr.

4. Et tunc ut dictum est suō locō, ubi de Apellatione Cap. 23. n. 50. debet Judex à Quo, Apellationem admittere, & Apostolos saltim Refutatorios dare.

5. Praxis apellandi a Sententia Definitiva.

A.R.P. Minister Provincialis. Cūm Die N. Mensis N. Anno N. Loco N. lecta & intimata mihi fuerit Sententia, quæ me ut Reum condemnans ad [*exprimatur Sententia & pœna*] per quod ego me enormiter gravatum sentio, hinc ab illa Sententia & gravamine apello Judicem Superiorem N. & Apostolos peto, instanter instantius, & instantissime.

Ego Fr. N. apello, mppr.

6. Hanc Apellationem si Judex à Quo, non acceptat, ponatur ut supra n. 2.

Pra-

Praxis concedendi Apostolos Refutatorios.

Cum coram Nobis apellaverit sub Die N. Mensis N. Anno N. Fr. N. à Decreto, vel Sententia à Nobis prolata contra ipsum Die N. Mensis N. Anno N. & Nos talem Apellationem & Causam ejus tanquam nullius valoris & frivolam rejecerimus & rejiciendam judicaverimus, prout defacto iterum rejicimus, & tamen ille iterum à Decreto rejectionis apellaverit, & Apostolos petierit, ipsos prout de Jure ejus Apellationem & Causam refutantes concedimus, & justitiam nostræ refutationis ad Reverendissimam Paternitatem, vel si Apellatio sit à Delegato ad Provinciale, ad A.R. Paternitatem, & successive ad alios, prout de Jure remittimus. Intendendo quòd per hoc Reum à Nostra Jurisdictione, etiam in hac Causa minime dimittamus, sed eam ut de Jure profèqui, & definire velle pronuntiamus. Datt. in Conventu Nostro N. ad S. N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Minister Provincialis. mppr.

7. Praxis Apostolorum Reverentialium.

Cum coram Nobis apellaverit sub Die N. Mensis N. Anno N. Fr. N. à Decreto vel Sententia à Nobis lata contra ipsum Die N. Mensis N. Anno N. & Nos talem Apellationem & Causam ejus, tanquam nullius valoris & frivolam rejecerimus, & rejiciendam judicaverimus, prout defacto iterum rejicimus, & tamen ille iterum à Decreto Rejectionis apellaverit, & Apostolos petierit. Quamvis hæc nova Apellatio Nobis frivola visa fuerit, tamen ob Nostram Reverentiam erga Reverendissimam Paternitatem, & alios ad quos appellare posset, prædictæ Apellationi duximus deferendam, & defacto deferimus, petitosq; Apostolos Reve-

ren-

rentiales harum ferie concedimus. Datt. in Conventu N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego N. Minister Provincialis mppr.

8. Praxis Apostolorum Dimissorialium.

Cum in Cauſa (*ponatur hic delictum super quo fuit formatus Processus & Sententia lata*) de quo diffamatus, siue denunciatus, siue accusatus fuit Fr. N. Sententiam definitivam tulerimus, & à Nostra Sententia prædictus Fr. N. tempore & modo debito appellaverit, & provocaverit ad Reverendissimam Paternitatem. Nos apellationi huiusmodi deferentes ut par est, ipsum Apellantem à Nostro Iudicio in hac Cauſa dimittimus, & eum cum Copia Actorum ad prædictum Reverendissimum Patrem N. remittimus. In quorum fidem præſentes Literas Dimissoriales manu propria subscripsimus. Datt. in Conventu N. ad S. N. Die N. Mensis N. Anno N.

Ego Fr. N. Minister Provincialis mppr.

9. Praxis Apostolorum Testimonialium.

Fr. N. Lector, & Fr. N. Prædicator (*sive qui illi fuerint graviores in Conventu Patres*) Tenore præſentium omnibus & singulis has Literas inspecturis, pariter & lecturis, fidem facimus & testamur, qualiter Fr. N. Provinciæ istius N. Die N. Mensis N. Anno N. Coram nobis aliisq; intra tempus à Jure statutum non semel, sed iterum & tertio appellaverit à Decreto contra se interlocutorio lecto, siue à *Sententia definitiva* contra ipsum lata ab A.R.P. Ministro Provinciali, & ab eo repetitis vicibus instanter instantius & instantissime petierit Apostolos ad suam Apellationem prosequendam. Qui tamen eidem petenti ab A.R.P. Provinciali fuere denegati. In quorum fidem has ei testimoniales Literas ab eo

roga-

rogati, solo justitiæ & charitatis zelò ducti dedimus, & subſignavimus. In Conventu N. Die N. Mensis N. Anno N.

Fr. N. Lector. mppr.

Fr. N. Prædicator mppr.

10. Vel aliò modò si dentur ob aliam causam.

Fr. N. Lector, & Fr. N. &c. usq; ibi: petierit Apostolos ad suam Apellationem prosequendam, quia tamen procrastinante & differente A.R.P. Provinciali, eidem dati non fuerant, quæ procrastinatio, & dilatio cum minus Canonica nobis visa fuerit, ne justitia patiatur, obnixè rogati ab eodem Fr. N. hos Apostolos Testimonialia eidem concessimus. In quorum fidem &c. ut supra n. 9.

11. **F**r. N. Lector & Fr. N. &c. ut supra N. usq; ibi: petierit Apostolos ad suam Apellationem prosequendam. Qui A.R.P. Provincialis, cum de tali Apellatione se offensum ostenderet, & minacibus verbis ipsam exciperet, timens sibi periculum Carceris, idem Fr. N. coram Nobis conquestus fuit de tali injustitia, & à Nobis bis terve instanter petiit, ut super prædictis eidem Apostolos Testimonialia concederemus. Quod videntes æquitati rationi & charitati congruere, maximè cum idem A.R.P. solitus sit suas comminationes exequi, proximi indemnitati consulentes hos Apostolos Testimonialia eidem Fratri N. rogati ab eo libenter concedimus. In quorum fidem &c. ut supra n. 9.

12. **Q**uod si Reus non repererit duos Patres graves, qui illi vellent dare huiusmodi Apostolos Testimonialia, potest sufficere unus, sed in illo Casu, duo aliqui Patres permodum Testium subscribere hos Apostolos debent, quo perfectè probare valeant.

Pars II.

Ff

13.

13. Expediens quoq; erit, ut tales Apostoli Testimoniales authenticentur ab aliquo Notario Ordinis quo constare possit illos esse verè datos ab his, quorum subscriptiones præferantur, quod hõc modò fieri poterit.

14. Suprascriptas subsignationes esse factas manu & characteribus Patrum N. & N. ipsosq; esse tales, quales se subsignant & scribant, attestor hac Die N, Mensis N. Anno N.

Fr. N. Notarius. mppr.

CAPUT XXXVI.

Praxis integri Processus usq; ad Sententiam Definitivam inclusivè.

In qua Praxi ponitur pro exemplo Casus rixarum inter Fratres, & inde ortæ percussionis, de quo Crimine investigat Judex Ordinarius per viam famæ hoc modò prout sequitur.

In Nomine Domini, Amen.

Tantum prodest bono communi malorum correptio, quantum utilitatis adfert bonorum præmiatio. Nocet siquidem bonis, qui parcat malis. Quousq; eadem boni, malivè tenetur ratio, non habetur solida stabiliendi boni publici præparatio. Ubi scelera in victoria exultant, inde omnis pulchritudo virtutis exulat. Semper siquidem ad devia proclivis est, natura peccato

peccato originali vitata, quam nisi rectò guberniõ manutene, debitaq; Justitiæ administratione, aut terrendo pænis, aut demulcendo præmiis, intra sui orbitam continere studeas, proclivis ad mala, in pessima ruet, totumq; bonum commune unà secum in baratrum præcipitationis abripiet. Hæc multaq; his similia sæpius meditando A.R.P. Justinus Sendziakowski Jstius Provinciæ Premisliensis Minister Provincialis, non satis se egisse pro bono publico invenit, ubi totus effusus in virtutis præmia (quò hiscè cæteros alliciat ad ejus pulchritudinis amorem) manet; nisi etiam fontes corripere pergat incunctanter. Ubi igitur accepit à quibusdam gravibus & non malevolis Religiosis multopere diffamatum Fratrem Rixosum Zaczepialski de scandalosa imò (ut dicitur fama volante) etiam criminosa contentione cum elevatione manûs contra quemdam Fratrem Constudentem, volens A.R.P. Provincialis suo muneri satisfacere & crimen, si quod commissum fuerit, sive debitis pænis, sive opportuna castigatione cõercere, pacemq; optatam Conventui restituere, idq; conformiter ad præscriptum Sacrorum Canonum atq; Constitutionum Ordinis Nostri normam. Decrevit super fama prædicta inquirere, & prout de jure procedere. Proinde in Cameram suæ Residentiæ, in qua Ipse Tribunal erexerat vocari fecit me infrascriptum, idq; in præsentia R. P. Simplicii Zastużyński Definitoris Habitualis & R. P. Verecundi Boniakiewicz Præd. Generalis; Testibus ad hoc specialiter adhibitis. Atq; dato mihi Juramento de fideliter exequendo Officio quod & præstiti tacto pectore more Sacerdotali, me sibi in Notarium creavit, ut illi in hoc casu pro Actuario infervirem. Acta sunt hæc in Conventu Premisliensi Die 22. Martii 1773. Anno.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Simplicius Zastużyński Def. Hab. sui Testis mppr.

Ego Fr. Verecundus Boniakiewicz, Præd. Gen. sui Testis mppr.

Ego Fr. Accuratus Pjarski Actuarius. mppr.

Anno igitur 1773. Die 24ta Martii, accessit A.R.P. Provincialis ad Conventum Gnieuwoszoviensem, ubi à Superiore Locali, cæterisq; PP. & FF. benignè receptus, vocari fecit coram se & me infra scripto in Cameram suæ Residentiæ, ubi Tribunal erexerat, Patrem Mansvetum Prawdzicki Concionatorem Loci Ordinarium, ætatis Annorum 37. Religionis 15. (prout ipse dixit) Testem ex Officio assumptum, cui dato Juramento de veritate dicenda, quod & præstitit tactò pectore more Sacerdotali, factaq; debita præmonitione propositæ fuerunt Interrogationes, ut sequitur.

Interrogatus 1mo. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Nescio.

Interrog. 2do. In quo Conventu, & à quo tempore maneat?

Resp. In hoc Conventu Gnieuwoszoviensi ex dispositione A. R. Paternitatis à Capitulo immediato maneo in Officio Prædicatoris.

Interrog. 3tio. An FF. in hoc Conventu commorantes exemplariter vivant?

Resp. Cæteri equidem ex Communitate laus Deo satis modesti, ast de Fr. Rixoso Zaczepialski male auditur in hoc Conventu.

Interrog. 4to. Quid mali dicitur de hoc Fratre?

Resp. Quod sit contentiosus nesciens pacificè vivere cum Fratribus.

Interrog. 5to. Quomodo id sciat?

Resp. De hoc publica est fama in Conventu.

Interrog. 6to. An sciat, quid sit fama publica?

Resp. Puto esse id, quod communiter dicitur de aliquo, sive in bonum, sive in malum.

Interrog. 7mo. A quibus signanter audivit hoc?

Resp. A P. Læto Niewinnicki Lectore Morali, à Patre Adaucto

cto Rzetelnicki Confessario, quemadmodum & ab ipsius Constudentibus. uti à Curio Przybyłowicz, Adjuto Dotarski, Cæterisq; Patribus & Fratribus hic cohabitantibus publicè de hoc discurrentibus, quòd Frem Benignum Spokoynicki Constudentem suum sæviter percusserit in facie, cujus percussione eousque manent signa.

Interrog. 8vo. An Paternitas observaverit Frem Rixosum fore contentiosum?

Resp. Minimè, nam cum illo unà simul non soleo commorari, meo Officio continuo me in Cella detinente, quòd superest temporis à publicis & communibus Officiis.

Interrog. 9no. An sciat à se nominatos Patres & Fratres esse inimicos vel adversarios Fratris Rixosi Zaczepialski diffamati?

Resp. Nescio, nec audivi illos esse contrarios sibi.

Interrog. 10mo. An ea, quæ adduxit, odiò, vel aliqua passione detulerit?

Resp. Ego nolo gravare animam meam, deposui pro veritate, neque ego sum inimicus Fratris Rixosi, neque ille mihi quidquam nocuit, aut me in aliquo offendit.

Et cum lectò sibi per me Actuarium hoc suo examine, illi nil vellet addere, vel minuere, monitus de servando secreto suæ depositionis propria manu se subscripsit, & dimissus est. Acta sunt hæc in Conventu Gnieuwoszoviensi, Die 24. Martii Annò 1773.

Ego Fr. Mansvetus Prawdzicki, deposui ut supra. mppr.

Ita est. Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provin. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pisarski Actuarius. mppr.

Eadem die 24. Martii Annò 1773. Idem A.R.P. Provincialis vocari fecit coram se & me infra scripto in Cameram suæ Residentiæ pro Tribunali erectam, Patrem Lætum Niewinnicki Lectorem Theologiæ Moralis, ætatis annorum 32, Reli-

Religionis 12. (prout ipse dixit/ Testem ex Officio assumptum. Qui requisitus pro Juramento de veritate dicenda prout juravit tacto pectore more Sacerdotali.

Interrogatus 1mò. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Conjicio aliquo modo.

Interrogatus 2dò. Quid putat sive conjicit Paternitas vestra?

Resp. Fortè ad dandum Testimonium de vita inquieta, & jurgiis Fratris Rixosi Zaczepialski.

Interrogatus 3tò. Quid inquieti, aut jurgiorum contigit Fri Rixoso Zaczepialski?

Resp. Continuo manet inquietus, quemadmodum & adpræfens Frem Benignum Spokoynicki atrociter alapifavit, cujus percussione adusq; manet signum,

Interrogatus 4tò. Unde id Paternitati notum?

Resp. Quod attinet ejus inquietam vitam, id audivi à plerisq; passim coram me contra illum conquerentibus; quod verò spectat alapifationem Fratris Benigni Spokoynicki hoc factum est me præfente. Et de his omnibus est publica fama in Communitate, ita ut passim ab omnibus nominetur jurgiosus ac Fratris Benigni percussor.

Interrogatus 5tò. An sciat quid sit fama publica?

Resp. Nomine publicæ famæ puto intelligi, id quod passim dicitur à plerisq; de aliquo sive bono, sive malo.

Interrogatus 6tò. A quibus potissimum audivit, quòd Fr Rixosus sit inquietus & contentiosus?

Resp. A Patre Aducto Rzetelnicki Confessario, à Fratre Acurfio Przybyłowicz, à Fre Adjuto Dotarski, & aliis plerisq; Patribus & Fratribus, quos interdum læserat.

Interrogatus 7mò. An sciat præfatos à se nominatos esse inimicos vel adversarios Fris Rixosi Zaczepialski diffamati?

Resp. Nunquam audivi illos esse contrarios sibi, licet enim cum

cum plerisq; in hac Communitate contentiosus fuerit inventus, minimè tamen cum his, quos nominavi.

Interrogatus 8vò. Et qui sunt illi, cum quibus aliàs inventus est Fr. Rixosus contentiones habuisse?

Resp. Contentiosus inventus est Fr. Rixosus Zaczepialski cum Patre Innocentio Małecko, cum Fre Deodato Osobnicki, quemadmodum & cum Fratrem Fideli Niewiadomski, & Fratrem Servulo Studziński.

Interrogatus 9mò. An quæ Paternitas adduxit odiò, vel aliqua passione detulerit?

Resp. Nil odii habeo, aut passionis contra Fratrem Rixosum Zaczepialski. Admonui illum aliquoties charitative, & paternè, volens eundem ad meliorem frugem reducere. Ast parùm me video profecisse, inde tamen nulla moveor passione contra ipsum.

Et cum lecto sibi per me Actuarium hoc suo examine, illi nil vellet addere, vel minuere, prævia monitione de servando secreto suæ depositionis servato Jure vocandi eum denuò si opus fuerit propria manu se subscripsit, & dimissus est. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 24. Martii, Anno 1773.

Ego Fr. Latus Niewinnicki deposui ut supra. mppr.

Ita est. Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pijarski, Actuarius. mppr.

Quibus in forma Juris habitis, si & in quantum acceptatis, A.R.P. Provincialis pronuntiavit constare de fama. Atque ideò ad ulteriora prout de Jure procedere decrevit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 24. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pijarski Actuarius. mppr.

Con-

Consequenter A.R.P. Provincialis, volens certificari de corpore delicti, associatus à me infra scripto, & duobus pariter infra scriptis Testibus ad hoc specialiter vocatis & electis, se contulit ad visitandum corpus delicti. Accedens igitur ad Cellam Fratris Benigni Spokoynicki, vidit *primò* sub oculo sinistro tetrum livorem per totam inferiorem palpebram, & modicam genæ partem ad latitudinem duorum digitorum, in longum verò ultra digitum protensum. *Secundò*. Similem tetrum livorem per superiorem quoque palpebram licet paulò minùs extensum, & protractum. *Tertiò*. Albumen oculi sanguine rubens. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 26. Martii, Annò Dñi 1773.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Pius Gospodarski sui Testis. mppr.

Ego Fr. Serenus Dobrzyński, sui Testis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pisarski Actuarius. mppr.

Post hæc A.R.P. Provincialis vocari ad se fecit me præsentem ad Cellam suæ Residentiæ ubi Tribunal erexerat præfatum Frem Benignum Spokoynicki Theologiæ moralis Studentem, ætatis annorum 22. Religionis 5. (prout ipse dixit) cui dato Juramento de veritate dicenda, quod & præstitit tactis Libris S. Evangelii, sufficienterq; præmonito sequentes proposuit Interrogationes.

Interrog. 1mò. Unde illi hujuscemodi in oculo sinistro livor?

Respondit. Ab alapa.

Interrog. 2dò. Quis ipsum alapifavit?

Resp. Frater Rixofus Zaczepialski.

Interrog. 3tò. Quo in loco?

Resp. In ambitu Conventus.

Interrog. 4tò. Qua de causa?

Resp. Ludebamus calculos, ego eram ex parte adversa, ubi igitur ab ipso jactus calculus aberravit à scopo, ego dixi: Fr. Ri.

Rixofus pulchrè scit dirigere calculos extra mensam, ipse autem illicò mihi alapam impegit dicens: & manus mea à tua bucca non aberravit.

Interrog. 5tò. Quo tempore id factum?

Resp. Die 20. Mensis istius post prandium.

Interrog. 6tò. Quibus præsentibus id contigit?

Resp. Fuit præsens M.V.Pr. Lector noster, Pater Adauctus Rzetelnicki Confessarius, Fr. Accursius Przybyłowicz, & Fr. Adjutus Dotarski Constituentes.

Interrog. 7mò. An Fr. Rixofus Zaczepialski non fuit ad hoc instigatus ab aliquo?

Resp. A nullo ad hoc fuit motus, sed à sua passione, quæ ipsi est occasio sæpiùs jurgandi cum Fratribus.

Interrog. 8vò. Qui sunt illi, cum quibus Fr. Rixofus Zaczepialski jurgatus est?

Resp. Cum Patre Innocentio Malecki, cum Fre Deodato Ofobnicki, cum Fre Fideli Niewiadomski, & cum Fre Servulo Studziński.

Et cum lecta sibi per me Actuarium hæc suâ depositione, illi nil vellet addere, vel minuere, monitus de servando secreto propria manu se subscripsit & dimissus est. Salvo jure cum vocandi denuò si opus fuerit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 26. Martii Annò Domini 1773.

Ego Fr. Benignus Spokoynicki deposui ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provin, mppr.

Ego Fr. Accuratus Pisarski Actuarius. mppr.

Hoc præmissò, vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali me præsentem Pater Pius Gospodarski Vicarius Conventus Testis ex Officio assumptus, ætatis annorum 35. Religionis 14. (prout ipse dixit) cui dato Juramento de veritate dicenda, prout juravit

ravit tacto pectore more Sacerdotali sequentes propositæ fuerunt interrogationes.

Interrog. 1mò. An interfuerit Visitationi alicujus percussi?

Respondit. Fui præfens Visitationi, quam Vestra Paternitas fecit de Fre Benigno Spokoynicki percusso in facie.

Interr. 2dò. An observaverit exactè omnia, quæ vidit, & an eorum recordetur?

Resp. Bene omnia ponderavi, quemadmodum & adnotationem eorum factam à Patre Secretario, horumq; omnium vividam habeo memoriam.

Interr. 3tiò. An si illam legi audiret, eam unà cum sua subscriptione recognosceret?

Resp. Utique optimè cognoscerem.

Tunc ex Mandato A.R.P. Provincialis per me Actuarium ostensa est descriptio corporis delicti Patri Pio Gospodarski, Vicario Conventûs visitato. Qua visâ dixit, hæc est descriptio me præfente facta, & manu mea subscripta.

Et lecta sibi sua depositione, cum illi nil vellet addere vel minuere, monitus de servando secreto propria manu se subscripsit, & dimissus est. Salvo Jure iterum vocandi Eundem si opus fuerit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 26. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Pius Gospodarski Testis deposui ut supra mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis, mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Eadem die vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali me præfente Pater Serenus Dobrzyński Discretus Conventûs Testis ex Officio assumptus, ætatis annorum 40. Religionis 20. [prout ipse dixit] qui requisitus pro deponendo Juramento de veritate dicenda, prout juravit tacto pectore more Sacerdotali ad pro.

propositas sibi interrogationes, respondit, ut sequitur.

Interrog. 1mò. An interfuerit Visitationi alicujus percussi?

Respondit. Adfui præfens dum Paternitas A.R. visitaret Frem Benignum Spokoynicki in facie sinistra percussum.

Interr. 2dò. An omnia exactè observavit, quæ vidit, & an eorum recordetur?

Resp. Utique vidi omnia, & ea memoriæ commendavi.

Interr. 3tiò. An si eam legi audiret, illam unà cum sua subscriptione recognosceret?

Resp. Sine dubio cognoscerem.

Tunc ex Mandato A.R.P. Provincialis per me Actuarium ostensa est descriptio corporis delicti Patri Sereno Dobrzyński Discreto Conventûs visitato. Quâ visa dixit: hæc est ipsissima descriptio in mea præfentia hodie de mane facta, & manu mea subscripta.

Et lecta sibi sua depositione cum illi nil vellet addere, vel minuere, monitus de servando secreto propria manu se subscripsit, & dimissus est. Salvò jure iterum vocandi eum si opus fuerit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 26. Martii Anno Domini 1773.

Ego Fr. Serenus Dobrzyński Testis deposui ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Cum ex hucusq; actitatis plenè probata maneat percussio Fr. Benigni Spokoynicki, A.R.P. Provincialis decrevit, prout defacto præfenti decreto decernit ad ulteriora procedere, inquirendo de delinquente, Testes examinando, & alia, prout de Jure præstando. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, die 26. Martii Anno Domini 1773.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Vocatus itaq; fuit coram A.R.P. Ministro Provinciali Pater Lætus Niewinnicki S. Theologiæ Lector Moralis ætatis annorum 32. Religionis 12. (prout ipse dixit) Testis ex Officio assumptus, cui sufficienter præmonito oblatum fuit Juramentum de veritate dicenda, quod & præstitit tacto pectore more Sacerdotali. Qui ad propositas sibi interrogationes respondit, ut sequitur.

Interrogatus 1mò. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Scio.

Interrogatus 2dò. Quid nam est tale?

Resp. Scandalosa percussio Fris Benigni Spokoynicki perpetrata à Fratre Rixoso Zaczepialski.

Interrogatus 3tò. Unde id sciat, quod Fr. Rixosus Zaczepialski percussit Frem Benignum Spokoynicki?

Resp. Id factum me præsentem.

Interrogatus 4tò. Quomodo id factum?

Resp. Ludebant calculos Fr Benignus Spokoynicki erat ex una parte, Fr. verò Rixosus Zaczepialski erat ex altera parte, ubi itaq; Fr. Rixosus aberravit à scopo, Fr. Benignus aliquid, dixerat, sed non adverti ad verba, quia, pro tunc colloquebamur cum Patre Aducto Rzetelnicki Confessario. Et ecce protinus auditus est sonus alapæ, converti me igitur, siquidem tergo versus stabam, & expectabam quid sibi hoc velit, & tunc dicitur mihi, quod Frater Rixosus Zaczepialski alapam impigerit Fratri Benigno Spokoynicki.

Interrogatus 5tò. Viditne Paternitas quando Fr. Rixosus percussit Fratrem Benignum?

Resp. Non, vidi, quia tunc stabam versus ad Patrem Aductum Rzetelnicki, sed Pater Aductus vidit, quia facie versus erat ad illos ludentes.

Interrogatus 6tò. Quo tempore id factum?

Resp.

Resp. Die 20. Mensis præsentis, die Jovis, sub tempus re-creationis, quam indulsi studentibus post prandium.

Interrogatus 7mò. Quo in loco id factum?

Resp. In ambitu Conventûs, ubi solito more Religiosi sine agitationis consueverant ludere calculis.

Interrogatus 8vò. Quibus præsentibus id factum?

Resp. Eo tempore fuerunt præsentem unà mecum Pater Aductus Rzetelnicki, Confessarius, Fr. Accursius Przybyłowicz, Fr. Adjutus Dotarski, & Fr. Benignus Spokoynicki Constudentes.

Interrogatus 9mò. An Paternitas sit amicus, sive inimicus Fratris Rixosi Zaczepialski?

Resp. Neque amicitiam aliquam cum hoc Fre, neque inimicitiam habeo, admonui illum aliquoties de jurgiis habitis cum Fratribus, sed in omni charitate, & mansuetudine, solo amore illius volens illum ab hoc vitio revocare.

Interrogatus 10mò. Unde Paternitas scit illum jurgia excitasse cum aliis quoque ante hac Fratribus?

Resp. Audivi ab illis, cum quibus jurgatus fuerat, qui coram me de hoc sunt conquæsti.

Interrogatus 11mò. Qui sunt illi Fratres, qui conquæsti sunt coram Paternitate contra Frem Rixosum Zaczepialski?

Resp. Quos in prima visitatione nominavi, nimirum Pater Innocentius Małcki, Frater Deodatus Osobnicki, Fr. Fidelis Niewiadomski, & Fr. Servulus Studziński.

Interrogatus 12mò. An Paternitas reprehenderit, aut pænitentiaverit pro hoc Frem Rixosum Zaczepialski?

Resp. Paternè quidem, & charitativè, verum tamen seriò ipsum semper reprehendi, imò & pænitentiavi.

Interrogatus 13tò. Quomodo Paternitas pænitentiavit Fratrem Rixosum Zaczepialski pro his jurgiis?

Resp.

Resp. Pro prima vice solum ipsum reprehendi privatè, pro secunda verò vice sub tempus Lectionis in culpa seriò ipsum admonui, Tertio inventum contentiosum, in Circulo etiam fræno ligneo punivi; pro quarta demum vice & culpam habuit, & disciplinam, & frænum ligneum per totum quadrantem sustinuit, usque dum omnes Studentes lectionem recitassent.

Interr. 14to. An etiam à Superiore Locali fuerit aliquando pro similibus pænitiatus?

Resp. Non, quia non nisi coram me conquæsti erant, læsi ab ipso, & voluerunt esse contenti inuncta à me pænitentia.

Interr. 15to. An pro percussione Fratris Benigni sit ab aliquo pænitiatus Fr. Rixofus Zaczepialski?

Resp. Cogitabamus cum R. P. Gvardiano conducere Discretorium, ubi autem cognovimus A. R. Paternitatem esse præforibus, conclusimus præstolandum fore adventum A. R. Paternitatis, atq; hanc causam illius decisionis relinquere.

Quibus in forma Juris habitis si, & in quantum acceptatis, Q. A. R. P. Provincialis per me Actuarium legi clarè & distinctè fecit prædicto Testi hanc suam depositionem. Cui cum nihil vellet addere, vel minuere, monitus de servando secreto suæ depositionis propria manu se subscripsit, & dimissus est. Salvo Jure iterum vocandi eundem si opus fuerit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewozoviensi, Die 27. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Latus Niewiadomski Testis deposui, ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Eodem die vocatus fuit Pater Adauctus Rzetelnicki Confessarius, ætatis annorum 35. Religionis 16. (prout ipse dixit) Testis alter ex Officio assumptus. Qui fuit sufficienter monitus, & illi oblatum Juramentum, prout juravit tacto pectore more Sacerdotali. Atque ad propositas sibi interrogationes, respondit, ut sequitur.

Interro-

Interrogatus 1mo. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Conjicio aliqualiter.

Interr. 2do. Quid fore putat?

Resp. Forte in causa Fris Rixofi Zaczepialski.

Interr. 3to. Quid causæ habet hic Fr. Rixofus Zaczepialski?

Resp. Dedit alapam Fratri Benigno Spokoynicki.

Interr. 4to. Unde id sciat?

Resp. Id vidi oculis meis.

Interr. 5to. Quomodo id factum?

Resp. Ludebamus calculos, sicq; factum, ut Fr. Rixofus Zaczepialski aberraret à scopo, ad quem aliqua verba locutus est Fr. Benignus Spokoynicki. Et ecce protinus Fr. Rixofus Zaczepialski illi alapam impexit.

Interr. 6to. Quæ verba locutus est Fr Benignus Spokoynicki Fratri Rixoso Zaczepialski?

Resp. Non potui exactè audire, quia pro eo temporis habui discursum cum Patre Lectore.

Interr. 7mo. Audivitne aliquis illa verba?

Resp. Audierunt, qui erant propius, Fr. Accursius Przybyłowicz, & Fr. Adjutus Dotarski.

Interr. 8vo. An Paternitas vidit Fratrem Rixofum Zaczepialski dedisse alapam Fri Benigno Spokoynicki, an tantum ab aliquo audivit?

Resp. Hisce oculis meis ego vidi hoc factum.

Interr. 9no. An etiam Pater Lector viderit?

Resp. Pater Lector id non poterat videre, quia facie ad me directæ stabat, ego autem opposito intuitu subsistens vidi totum factum clarè.

Interr. 10mo. An alius quispiam id ipsum vidit?

Resp. Vidit etiam Fr. Accursius Przybyłowicz, & Fr Adjutus

jutus Dotarski, qui hoc facto statim medium se fecit inter Fratrem Rixosum Zaczepialski, & Fratrem Benignum Spokoynicki ad avertendum ulterius malum.

Interr. 11mo. Quo tempore id factum?

Resp. Die 20. Mensis istius videlicet Martii.

Interr. 12mo. Quibus horis, matutinis, an vespertinis?

Resp. Post prandium sub tempus recreationis concessæ Studentibus die Jovis.

Interr. 13^{tio}. Quo in loco id contigit?

Resp. In ambitu Conventûs, ubi pro more calculis luditur à Religiosis agitationis gratia.

Interr. 14to. An aliquis non compulerit Fratrem Rixosum Zaczepialski ad hoc factum?

Resp. Videtur neq; adfuisse tempus ad compulsam ipsius ab aliquo, vix enim sonuit sermo in auribus nostris Fratris Benigni Spokoynicki, illicò secutus est strepitus alapæ impactæ.

Interr. 15°. An Paternitas non habeat aliquam inimicitiam cum Fratre Rixoso Zaczepialski?

Resp. Nihil adusq; negotii cum illo habui, neque boni, neque mali.

Quibus in forma Juris habitis, si & in quantum acceptatis A. R. P. Provincialis per me Actuarium legi fecit, clarè, & distinctè prædicto Testi suam depositionem. Cui cum nihil vellet addere, vel minuere, monitus de servando secreto depositorum propria manu se subscripsit, & dimissus est. Acta sunt hæc in Conventu Gniewozoviensi, Die 27. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Adalctus Rzetelnicki Testis deposui ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pisarski Actuarius. mppr.

Eadem die vocatus fuit Frater Accursius Przybyłowicz Theologiae moralis studens Diaconus ætatis annorum 24. Religionis

gionis 6. (prout ipse dixit) qui sufficienter præmonitus proposito sibi Juramento de veritate dicenda illud illicò præstitit, tactis Libris S. Evangelii, ac demum ad propositas sibi interrogationes, respondit ut sequitur.

Interrogatus 1mo. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Nescio.

Interr. 2do. In quo Conventu maneat de Familia?

Resp. In Conventu Gniewozoviensi.

Interr. 3^{tio}. A quo tempore?

Resp. Post Capitulum immediatè celebratum ex dispositione A. R. Paternitatis missus sum pro Studio morali.

Interr. 4to. An omnes Religiosi in hoc Conventu exemplariter, & religiosè vivant?

Resp. Non adeo omnes.

Interr. 5to. Et qui sunt illi non exemplares?

Resp. Non est quod dicam contra cæteros, unius autem adest turbator pacis Fraternalæ Fr Rixosus Zaczepialski.

Interr. 6to. Unde id sciat?

Resp. Quoniam & non ita pridem Fratri Benigno Spokoynicki Constudenti nostro alapam impegit.

Interr. 7mo. Unde id illi notum?

Resp. Fui præsens huic infelici casui, & utinam amplius nunquam practicandum.

Interr. 8vo. Quomodo id factum?

Resp. Ludentibus nobis calculos, contigit Fri Rixoso Zaczepialski aberrare à scopo, quo viso Fr. Benignus Spokoynicki, erat enim alterius (nimirum adversæ) partis, dixit: Fr Rixosus pulchrè scit dirigere calculos extra mensam. Quo audito Fr Rixosus Zaczepialski protinus alapam impegit Fri Benigno Spokoynicki.

Interr. 9no. Quid post hæc actum?

Pars II.

H h

Resp.

Resp. Fr Adjutus Dotarski Constudens noster, profiliit ex nunc in medium illorum, hoc est inter Frem Rixosum Zaczepialski, & Benignum Spokoynicki.

Interrog. 10mo. Quò motivò id fecit Frater Adjutus?

Resp. Forte timens ne iteratò velit percutere Fratrem Benignum.

Interrog. 11mo. Erantne signa aliqua iterandæ percussiois?

Resp. Hoc non possum dicere.

Interrog. 12mo. Qui nam fuerunt eo tempore præsentés?

Resp. Fuit præsens M.V.P. Lector noster, Pater Aduuctus Rzetelnicki Confess, & Fr Adjutus Dotarski Constudens.

Interrog. 13to. An etiam Pr Lector, & Pr Aduuctus id ipsum viderint?

Resp. Pr Aduuctus vidit hoc factum, minimè tamen Pater Lector, quia pro eo tunc à tergo stabat instituto sermone aliquo cum Patre Aduucto.

Interrog. 14to. Quo tempore id contigit?

Resp. Hodie septimana est, à quo hoc factum.

Interrog. 15to. Quibus nam horis matutinis, an vespertinis?

Resp. Post prandium circa horam secundam sub tempus recreationis indultæ.

Interrog. 16to. Quo in loco?

Resp. In ambitu Conventûs, huic lusui destinato?

Interrog. 17mo. In qua parte faciei percussus est Fr Benignus?

Resp. In sinistra.

Interrog. 18vo. An non aliquis instigaverit ad hoc Fratrem Rixosum?

Resp. Hujus rei ille non habet opus, videtur enim maximo-pere proclivis ad jurgia & contentiones.

Interrog. 19no. Unde id Charitati Vestræ notum?

Resp. Nondum annus integer est, ex quo illi cohabitato, & jam cum aliquibus rixas fecit.

Interrog.

Interrog. 20mo. Cum quibus?

Resp. Cum Patre Innocentio Małecku, cum Fre Deodato Osobnicki, cum Fratre Fideli Niewiadomski, nec non cum Fratre Servulo Studziński.

Interrog. 21mo. Unde id sciat?

Resp. Sub tempus Lectionum & Circulorum fuit de hoc redargutus à Patre Lectore.

Interrog. 22do. Fuitne pro his etiam pœnitentiatus?

Resp. Et culpa fuit illi proposita, & disciplina, ad ultimum & frænum ligneum.

Interrog. 23to. An etiam à Patre Guardiano, aut ejus Vicario fuit aliquando pro his pœnitentiatus?

Resp. Nunquam vidi, aut audivi.

Interrog. 24to. An Charitas Vestra non habuit cum Fre Rixoso aliquam contentionem?

Resp. Nihil quidquam cum illo adusque habui.

Interrog. 25to. An amore vel odio deposuerit?

Resp. Nullam cum Fre Rixoso habeo sive amicitiam, sive inimicitiam.

Quibus in forma Juris habitis, si & in quantum acceptatis A. R.P. Provincialis per me Actuarium clarè & distinctè legi fecit prædicto Testi suam depositionem. Cui cum n il vellet addere vel minuere, monitus de servando secreto suæ depositionis propria manu se subscripsit, & dimissus est. Salvo Jure iterum vocandi eum, ubi opus fuerit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 27. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Accursus Przybyłowicz Testis deposui, ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pisarski Actuarius. mppr.

Eodem tempore vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali Fr. Adjutus Dotarski Clericus Subdiaconus Theologiæ moralis

H h2

stu.

studens, ætatis annorum 23. Religionis 6. (prout ipse dixit) qui sufficienter præmonitus proposito sibi Juramento de veritate dicenda, ubi illud præstitit tactis Libris S. Evangelii ad propositas sibi interrogationes, eò modò, prout sequitur respondit.

Interrogatus 1mo. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Puto me vocatum causa Fratris Rixosi Zaczepialski.

Interr. 2do. Quænam est causa Fris Rixosi Zaczepialski?

Resp. Quia atrociter alapifavit Frem Benignum Spokoynicki.

Interr. 3tio. Unde id sciat?

Resp. Fui præsens huic pessimæ actioni, illamque oculis meis vidi.

Interr. 4to. Quomodo id factum?

Resp. Obtenta recreatione à M.V.P. Lectore propter auræ intemperiem, ubi aliam agitationem instituere non aderat modus, unà cum Patre Lectore consensimus calculorum lusui, quò durante Frater Rixosus Zaczepialski fortiter aberravit à scopo extra mensam directò calculò, quæ res nobis risum fecit, Fr autem Benignus Spokoynicki dixit: O! Fr. Rixosus bene ludit extra mensam, sive quid simile, non enim verborum recordor genuinè. Et ecce protinus Fr Rixosus Zaczepialski Frem Benignum Spokoynicki atrociter in faciem percussit.

Interr. 5to. Quid deinde factum?

Resp. Timens ampliorem contentionem ego me medium inter illos posui.

Interr. 6to. An etiam quispiam alius apposuerit manum ad sedandam hanc inconvenientiam?

Resp. M.V.P. Lector postquam cognovit factum, statim de hoc reprehendit Frem Rixosum Zaczepialski, & Discretio pro illo conducenda erat. Ast ubi fama venit A.R. Paternitatem esse

esse præ foribus, totum hoc negotium relictum, manet A. R. Paternitati.

Interr. 7mo. Qui nam pro tunc fuerunt præsentés?

Resp. M.V.P. Lector noster, Pater Adauctus Rzetelnicki Confessarius & Fr. Accursus Przybyłowicz.

Interr. 8vo. An omnes hi id ipsum viderint?

Resp. Viderunt præter Patrem Lectorem, qui pro eo tunc obversa facie stabat.

Interr. 9no. Quomodo ergo Pr Lector cognovit factum?

Resp. Primò: quidem ex sono alapæ, deinde conversus ad nos fuit informatus de omnibus adæquatè.

Interr. 10no. Quando id factum?

Resp. Hodie septimana est, circiter horam secundam post meridiem.

Interr. 11mo. Quo in loco?

Resp. In Curritorio, ubi ordinariè convenire solumus ad lusum calculorum.

Interr. 12mo. In qua parte faciei percussus est Frater Benignus Spokoynicki à Fratere Rixoso Zaczepialski?

Resp. In gena sinistra.

Interr. 13tio. An ad hoc non fuerit instigatus ab aliquo?

Resp. A nemine, sed à sola sua passione, quæ sæpiùs illi fuit manu ductrix ad jurgandum cum Fratribus.

Interr. 14to. Numquid cum aliis quoque Fratribus jurgatus est aliquando Fr. Rixosus Zaczepialski?

Resp. Non cum uno.

Interr. 15to. Cum quibus?

Resp. Cum Patre Innocentio Małacki, cum Fre Deodato Osobnicki, cum Fr Fideli Niewiadomski, & Fr Servulo Studziński.

Interr. 16to. Unde id notum Charitati Vestræ?

Resp. Audivi, & ab iisdem Fratribus, & vidi de his redargutum Frem Rixosum Zaczepialski à Patre Lectore, semel in circulo, & duabus vicibus sub tempus lectionis.

Interr.

Interr. 17mo. An etiam pœnitentiatus fuerit pro his jurgiis à Patre Lectore?

Resp. Fuit etiam pœnitentiatus.

Interr. 18vo. Qualiter pœnitentiatus à Patre Lectore pro his jurgiis fuit Fr. Rixofus Zaczepialski?

Resp. Prima vice, nonnisi culpam habuit, altera verò disciplina illi adjuncta, tertio recidivans ultra culpam & disciplinam frænum ligneum sustinuit.

Interr. 19no. An pro his etiam à Patre Gvardiano, aut ejus Vicario aliquando fuit pœnitentiatus Fr Rixofus?

Resp. Nunquam vidi, aut audivi Frem Rixofum Zaczepialski fuisse pœnitentiatum pro suis contentionibus sive à P. Gvardiano, sive ab ejus Vicario. Quia illi, quos nominavi offensos à Fre Rixoso Zaczepialski nonnisi recursum fecerunt ad P. Lectorem; Proinde P. Lector per se studuit emendare Paternè, & Charitativè Frem Rixofum Zaczepialski, sperans suis qua adhortationibus, qua salutaribus pœnitentiis illum ad meliorem frugem reducendum.

Interr. 20mo. Unde illi hæc nota manent?

Resp. Quia me præsentem supra nominati conveniebant Patrem Lectorem protestantes, quod nolint adæquatè puniendum fore Fratrem Rixofum Zaczepialski à Pre Gvardiano parcendo Juventuti Fris Rixosi, sed quod nonnisi cupiant Paternè & Charitativè illum ad meliorem frugem fore reducendum.

Interr. 21mo. An charitas Vestra sit amicus, vel inimicus Fris Rixosi Zaczepialski?

Resp. Nullam cum ipso contraxi specialem amicitiam, sed neque inimicitiam. De cætero vivimus adusque in bona harmonia.

Quibus in forma Juris habitis, si & in quantum acceptatis, A. R. P. Provincialis per me Actuarium clarè & distinctè legi fecit

cit prædicto Testi suam depositionem, cui cum nihil vellet addere, vel minuere, propria manu se subscripsit, & dimissus est. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 27. Martii, Annò 1773.

Ego Fr Adjutus Dotarski Testis deposui ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifsarski, Actuarius. mppr.

Cum ex hucusque acitatis appareat Fratrem Rixofum Zaczepialski esse Reum percussionis Fratris Benigni Spokoynicki, decrevit A. R. P. Provincialis prædictum Frem Rixofum Zaczepialski Reum constituere. Prout defacto vigore præsentis Decreti Eundem Reum declarat, & constituit. Atque illum coram se citare, examinare, & alia prout de Jure profequi. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 27. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppa.

Ego Fr. Accuratus Pifsarski Actuarius, mppr.

Die 28. Martii, Anni 1773. Vocatus fuit, & personaliter constitutus coram A. R. P. Provinciali Fr. Rixofus Zaczepialski Theologiæ morali studens, Subdiaconus ætatis annorum 23. Religionis 6. (prout ipse dixit) Reus infamatus de & super percussione atroci Fris Benigni Spokoynicki. Atq; monitus, quod contra ipsum adsint indicia sufficientia, & Testes convenientes, ita quòd teneatur sincerè respondere, & delictum suum fateri. Quibus præmissis delato eidem Juramento de veritate dicenda super interrogationibus illi proponendis, prout defacto juravit tactis Libris S. Evangelii ad propositas sibi interrogationes respondit, ut sequitur.

Interrogatus 1mo. An sciat causam suæ vocationis?

Respondit. Nescio.

Interr. 2do. In quo Conventu maneat de Familia?

Resp. In isto Conventu Gniewoszoviensi.

Interr.

Interr. 3tio. A quo tempore?

Resp. A Capitulo præterito ex dispositione A. R. Paternitatis, veni huc pro Studio morali.

Interr. 4to. An hoc tempore mansionis ipsius in hoc Conventu non observaverit aliquod scandalum?

Resp. Nullum Fratrem adverti fore scandalosum.

Interr. 5to. Die 20. Mensis præsentis ubi inveniebatur?

Resp. Fui in Conventu.

Interr. 6to. Post prandium hac die, quibusnam occupabatur?

Resp. Habita recreatione, ludebamur calculos.

Interr. 7mo. Qui erant simul ludentes?

Resp. Pater Lector noster, Pater Aductus Rzetelnicki Confess. Fr. Accursius Przybyłowicz, Fr Adjutus Dotarski, & Frater Benignus Spokoynicki.

Interr. 8vo. An eo temporis non fuerit quispiam jurgatus cum aliquo?

Resp. Ego aliquo tempore jurgatus sum cum Fr Benigno Spokoynicki.

Interr. 9no. Quam ob causam?

Resp. Ubi ego calculum erroneè expuli, ita ut ad mediam mensam non perveniens caderet in terram, ille me irridebat, hinc passione ductus sum.

Interr. 10mo. An non etiam Fr Benignus Spokoynicki aliqua verba dixerit molesta Charitati Vestræ?

Resp. Utique.

Interr. 11mo. Quæ illa verba fuerant?

Resp. O! Fr. Rixosus exactè dirigit calculos extra scopum, imò & ipsam mensam.

Interr. 12mo. Quid illi ad hæc respondit Charitas vestra?

Resp. Sed manus mea à tua bucca non aberrabit.

Interr.

Interr. 13tio. Contentus ne fuisti verbis, an etiam manum movisti?

Resp. Etiam manum movi.

Interr. 14to. Num solum manum moverit, an etiam percussit?

Resp. Etiam percussi.

Interr. 15to. Qua in parte faciei percussit Frem Benignum Spokoynicki?

Resp. In sinistra.

Interr. 16to. Quibus præsentibus id factum?

Resp. Qui simul colludebant, quos supra nominavi.

Interr. 17mo. Quo tempore?

Resp. Heri septimana est, ex quo id contigit, post prandium ante Vesperas.

Interr. 18vo. Quo in loco?

Resp. In Curritorio Conventus ad hunc huiusmodi destinato.

Interr. 19no. Fuitne pro hoc pœnitentiatus ab aliquo?

Resp. Non. Tantum R.P. Gvardianus me absolvit ab Excommunicatione, cum autem A. Rda Paternitas speraretur in dies; at ipsum negotium est suspensum.

Interr. 20mo. An etiam cum aliquo quopiam aliquando non fuerit jurgatus?

Resp. Contigit utique.

Interr. 21mo. Cum quo, sive cum quibus?

Resp. Cum Patre Innocentio Malecki, cum Fr Deodato Osobnicki, cum Fr Fideli Niewiadomski, & Fr Servulo Studziński.

Interr. 22do. Quibus de causis?

Resp. Variis de causis, quibus mihi videbantur esse molesti.

Interr. 23tio. An pro hujusce contentione cum immediatè nominatis fuerit à quopiam reprehensus?

Resp. Fui reprehensus, & objurgatus à M.V.P. Lectore nostro.

Interr. 24to. Qualiter fuerit reprehensus?

Resp. Variè, prima vice ubi iurgatus sum cum Patre Innocentio Malecki tantum fui objurgatus à Patre Lectore in Cella ipsius, se motis omnibus, ubi verò cum Fre Deodato Osobnicki contendi, culpam habui, sub tempus Lectionis, postea verò & disciplina mihi injuncta, ac demùm & frænnum ligneum sustinere jussus sum toto tempore recitationis Lectionum.

Quibus habitis, jussit A.R.P. Provincialis hoc examen Reo legi, quò perlectò, interrogavit eundem, an vellet aliquid addere, vel minuere? Ubi autem respondit se nihil velle addere vel minuere, aut immutare, mandavit illi, quatenus se suo examini subscribat, quod & fecit. Tandem monitus de servando silentio dimissus est. Salvo Jure iterum vocandi eum ad arbitrium A.R.P. Provincialis. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 28. Martii 1773. Annò.

Ego Fr. Rixofus Zaczepialski, deposui ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Cum ex hucusq; actitatis contra Frem Rixofum Zaczepialski Reum de crimine atrocis percussionis in maxilla Fris Benigni Spokoynicki, plenè pateat prædictum Frem Rixofum Zaczepialski fuisse & esse auctorem dicti Criminis, quemadmodum & ipse timore Dei compulsus, proprio ore fassus est, hinc antequam ad ulteriora prout de Jure procederet A.R.P. Provincialis, eidem Fratri Rixofò Zaczepialski Reo, debitas defensiones concedendas duxit, prout eidem vigore præsentis Decreti indulget, & concedit. Fine quò quantum fieri potest relevet à pænis Statutariis ipsum spectantibus. Acta sunt hæc in

Con-

in Conventu Gniewoszoviensi, Die 28. Martii, Annò Domini 1773.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provin. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Anno 1773. Die 28. Martii. Eodem loco comparuit coram A.A.R.P. Provinciali Frater Rixofus Zaczepialski Reus, qui supra. Et gratiis actis, de oblatione sibi termini defensionis ac Patroni concessione omnia acceptavit, atque in Patronum suum nominavit A.V.P. Judiciosum Prawnicki. Cujus nominationem A.R.P. Provincialis acceptavit, & approbavit, sicque eundem Patrem Judiciosum Prawnicki in Patronum præfato Fratri Rixofò Zaczepialski indulgit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, Die 28. Martii, Anno Domini 1773.

Ego Fr. Rixofus Zaczepialski acceptavi, & nominavi,

ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

Consequenter vocatus fuit coram A.R.P. Provinciali Pater Judiciosus Prawnicki Prædicator Emeritus, cui fuit significatum, quemadmodum Fr Rixofus Zaczepialski Eum sibi elegerit in Patronum suæ Causæ, quæ contra ipsum acticatur. Fuitque interrogatus, an tale munus acceptet? Quo respondente affirmativè A.R.P. Provincialis exegit ab eo Juramentum, de fideliter ad normam Juris exercendo suo Officio, quod & præstitit tacto pectore more Sacerdotali. Cui proinde A.R.P. Provincialis copiam Actorum consignare demandavit. Acta sunt hæc in Conventu Gniewoszoviensi, die 28. Martii, Anno Domini 1773.

Ego Fr. Judiciosus Prawnicki accepto & juro, ut supra. mppr.

Ego Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. mppr.

Ego Fr. Accuratus Pifarski Actuarius. mppr.

CAPUT XXXVI.
In Nomine Domini, Amen.

NOs Frater Justinus Sendziakowski Provinciae Premisliensis Minister Provincialis & Judex Ordinarius. Visis ac diligenter discussis omnibus & singulis in Causa & Causis coram Nobis actitatis contra Fratrem Rixosum Zaczepialski, signanter verò de, & super eo, ac si prædictus Frater Rixosus Zaczepialski esset Auctor atrocis percussione in facie, Fratris Benigni Spokoynicki, de quo præfatus Frater Rixosus Zaczepialski fuit infamatus, & inquisitus. Nec non maturè consideratis Testium depositionibus contra prædictum Fratrem Rixosum Zaczepialski super memorato crimine, ipsoque citato, & interrogato, ac sufficienter audito in omnibus suis defensionibus, habitoque super hoc peritorum consilio & assensu, solum **DEUM** præ oculis habentes per hanc nostram Definitivam Sententiam dicimus, pronuntiamus, & declaramus Fratrem Rixosum Zaczepialski esse confessum & per Testes integros plenè convictum, quòd tale crimen commiserit, videlicet, atrocis alapæ in facie sinistra Fratris Benigni Spokoynicki, proinde incidisse in pænas latas in nostris Constitutionibus, contra sic delinquentes. Quia verò aliunde inventus est jurgia & contentiones cum Fratribus habere, prout etiam deductum, & probatum manet; ideò Statutariam pænam esse sibi augendam declaramus. Proinde ipsum condemnamus ad pænam Carceris formalis Menstrui, quo tempore, quâvis feriâ secundâ & quartâ, ac demum sextâ disciplinam in Refectorio sub tempore prandii per unum Miserere, & Deprofundis facere, manu propria tenebitur, quâ expleta pænitentia, ex Carcere dimissus Caparonem per tres Menses deferat. Reservantes Nobis jus & potestatem dictam pænam moderandi si, & in quantum No-

bis

bis in Domino ita visum fuerit. Sic dicimus & sententiamus non solum hoc, sed & omni alio meliori modo, viâ & formâ quibus de Jure possumus, ac valemus. Ita pronuntiavimus, & sigillò Nostro communiri fecimus in Conventu Nostro Gniewoszoviensi, Die 31. Martii, Annò Domini 1773.

De Mandato A.R. P. **[L. S.]** Fr. Justinus Sendziakowski Minister Provincialis. qui supra. *mppr.*
Fr Accuratus Pifariski
Actuarius *mppr.*

Lecta & publicata fuit in præsentia duorum Testium per me Actuarium eadem die 31. Martii, 1773. Annò.

Ego Fr. Accuratus Pifariski Actuarius. *mppr.*

Ex hoc itaque Processu per extensum proposito in exemplum patet, quod ubi occurrit formandus Processus per viam fama, primo & antè omnia saltem per duos Testes integros & Contestes debet probari fama, & antequam deveniatur ad examinandum corpus delicti ponendum manet Decretum Interlocutorium de fama probata, seu quod constet de fama, secùs Processus erit nullus.

Patet etiam, quod in Causis facti, debet primò constare de corpore delicti, saltem per duos Testes Contestes. Quemadmodum & Decretum ponendum manet de probato corpore delicti, antequam descendatur ad investigandum de delinquente, & hoc sub nullitate Processus.

Habito probato corpore delicti, & de hoc præmissò Decreto Interlocutorio instituendum primò manet examen de delinquente. Quo invento per examen Testium idoneorum & convenientium, formandum est Decretum Interlocutorium de delinquente seu constitutionis Rei.

Rei.

Rei. Atque nonnisi his præmissis licitum est Judici Reum citare, & examinare.

Ubi verò aliâ viâ occurrit formandus Processus puta per viam Accusationis & Denuntiationis & mutandum manet initium Processus juxta ea, quæ dicta sunt Cap. 26. & Cap. 28.

Ad ultimum si Processus formandus maneat non ab Ordinario Judice, sed à Delegato, mutandum pariter manet initium Processus conformiter ad datas informationes, Cap. 28.

Et his brevibus [quantum licuit] lucubrationibus satis me obsequii præstitisse puto Vobis hujus Operis amici Lectores, qui scita aliunde Vobis in memoriam revocare satagitis, quemadmodum & Vobis, qui desiderio addiscendi Juris Regularis tenemini. Hunc itaque exiguum quantumvis licet laborem illo cum affectu & benevolentia utriusque suscipite, quò Ego stimulatus præstandi Vobis obsequii adusq; desudavi, donec cuncta, quæ desiderari videbantur faventibus Superis ad optatum deduxi finem. Hâc Die 31. Martii, Annò Domini 1773.

Ad M. D. G. B.V.M. S. L. O. C. H.
SS. OO. Venerationem.

Finis Partis Secundæ.

INDEX ALPHABETICUS Rerum magis Notabiliorum PARTIS SECUNDÆ.

In quo P. significat Paginam, sive Folium Libri; N. denotat numerum marginalem, jam verò V. significat Versum Paginæ sive Folii, & seq. denotat, & sequentibus versibus, sive numeris, Cap. significat Caput Libri.

A.

- A**bbates cæteri; Ordinum Superiores, sunt Judices Ordinarii suorum Subditorum. Pag. 6. N. 7. & 8.
 Accusator quid sit? Pag. 46. n. 1. & 2.
 Accusatores qui esse nequeunt? Pag. 46. n. 3. & seq.
 Accusare Prælatos non licebat inferioribus in antiqua Ecclesia. Pag. 50. n. 19.
 Accusans aliquem de falso, Calumniatoris pœnam incurrit, Pag. 50. n. 16.
 Accusatione à Judice acceptata, nequit ab illa recedere Accusator. Pag. 50. n. 17.
 Accusationem semel acceptatam Judex abolere nequit. Pag. 51. n. 20.
 Accusans de pluribus delictis, si unum probaverit, evadit pœnam talionis. Pag. 49. n. 15.
 Nonnisi per accusationem primis sæculis in criminalibus procedebatur.
 Viâ accusationis incipiendi Processus Praxis. P. 164. n. 9.
 Libelli Accusatorii forma. Pag. 159. n. 2.
 Actuario opus est in omnibus Judiciis Regularium. Pag. 43. n. 3.
 Actuarii creandi Praxis. Pag. 147. n. 1. & Pag. 153. n. 2.

Ii

Si

Si Aduario alio opus fuerit, quid faciendum? *Pag: 153. n. & 4.*
 Aleatores publici excluduntur à Prælatibus. *Pag: 29. n. 21.*
 Apellatio quid sit? *Pag: 117. n. 1.*
 Appellatio quotuplex sit? *Pag: 117. n. 2. usq; ad 12.*
 Apellatio videtur indebita Regularibus. *Pag: 121. n. 13.*
 Prout nonnulli Doctores senserunt. *Pag: 122. n. 14.*
 Absolutè loquendo Regulares appellare possunt. *Pag: 122. n. 16.*
 Apellationem inhibere Regularibus possunt eorum Superiores. *Pag: 122. n. 15.*
 Apellare Regularibus nonnisi congruit in Causis boni communis. *Pag: 123. n. 17.*
 Et casu manifesti gravaminis. *Ibidem. & Pag: 124. n. 22. & 23.*
 Apellare Regularibus non licet à pœnitentiis quotidianis & levioribus. *Pag: 123. n. 19.*
 Et quando pœnitentiantur conformiter ad Statuta sui Ordinis. *Pag: 123. n. 18.*
 Nec non à correctionibus & monitis Paternis. *Pag: 124. n. 20.*
 Apellare Regularibus quandonam liceat? *Pag: 125. n. 24. ad 26.*
 Ad quos appellare debeant Regulares? *Pag: 126. n. 27. ad 33.*
 Apellationis legitimæ tempora & modi. *P. 128. n. 34. ad 43.*
 Apellatio instituta à Sententia interlocutoria debet proponi Judici in scripto. *Pag: 132. n. 42.*
 Secus dicendum, si apelletur à decisiva. *Ibidem.*
 Apellatio quæcunque apud Regulares potest fieri quocunque die intra tempus à Lege præscriptum. *Pag: 133. n. 43.*
 Apellationi legitimæ interpositæ, non acquiescens Judex peccat graviter. *Pag: 133. n. 44. ad 46.*
 Apellanti Reo si Judex deneget Apostolos, quid faciendum? *Pag: 134. n. 47. & 48.*
 Apellanti Reo non tenetur Judex exnunc dare Apostolos. *Pag: 134. n. 49.*
 Apel.

Apellatione admissa Judex tenetur dare Apostolos Reo intra dies triginta. *Pag: 135. 52.*
 Apellans ante Sententiam definitivam remittendus est ad Judicem Ordinarium & ut Apostata puniendus. *P. 138. n. 65.*
 Apellationis qui sint effectus? *Pag: 139. n. 67.*
 Non omnis Apellatio similes effectus fortitur. *P. 139. n. 68. & 69.*
 Apellatio non impedit effectum Censurarum. *Pag: 140. n. 70.*
 Nisi malè fuerint latae. *Pag: 140. n. 71. & 72.*
 Apellatio à Sententia definitiva utrumq; fortitur effectum; tam nimirum suspensivum, quàm devolutivum. *P. 141. n. 73.*
 In criminalibus tamen & gravioribus scandalis, id non omnino tenet. *Ibidem.*
 Apellatione interposita à Sententia interlocutoria Judex à quo appellatur, potest corrigere gravamen. *Pag: 141. n. 74.*
 Apellationis interponendæ à Sententia interlocutoria Praxis. *Pag: 229. n. 1. ad 4.*
 Apellationis à Sententia definitiva Praxis. *Pag: 230. n. 5.*
 Apostoli in Jure quid denotent? *Pag: 130. n. 38.*
 Apostolorum quot species? *Ibidem n. 39.*
 Apostolos refutatorios concedendi Praxis. *Pag: 230. n. 5.*
 Apostolos reverentiales dandi Praxis. *Pag: 231. n. 7.*
 Apostolorum dimissorialium Praxis. *Pag: 232. n. 8.*
 Apostolorum Testimonialium Praxis. *Pag: 232. n. 9.*
 Apostoli eorumque Successores Episcopi, Judices Ordinarii Christi Fidelium ab initio Ecclesiæ. *Pag: 3. n. 3. ad 6.*
 Arbitrarius quis & quid? *Pag: 18. n. 1. & 2.*
 Arbitri debent habere easdem qualitates, quas Judices Ordinarii. *Pag: 19. n. 3.*
 Arbitrorum Auctoritas pendet à Compromisso. *Pag: 19. n. 4.*
 Ab Arbitrorum Sententiis non expedit appellatio. *Pag: 19. n. 5.*
 Absolutè tamen loquendo licet. *Ibidem ac n. sequ.*
 Affesso;

Affessores possunt adhiberi etiam in Judiciis Regularium. Pag: 43. n. 1.

Auctoritas Judicum innititur Juri Divino. Pag: 2. n. 3.

B.

Bigami nequeunt esse Superiores Regularium. Pag: 30. n. 23.

C.

Causa inchoari debet in loco delicti. Pag: 14. n. 15.

Caduco morbo laborantes, excluduntur à Superioratu. Pag: 28. n. 9.

Similiter & claudi. Pag: 29. n. 16.

Nec non & cæci. Pag: 29. n. 16.

Quemadmodum & Confangvinei. Pag: 37. n. 7.

Clamorosa insinuatio quid sit? Pag: 65. n. 9.

Constituendi Reum Praxis. Pag: 198. n. 2.

Contumax Reus habendus pro Confesso. Pag: 86. n. 4.

Corpus delicti quid importet in jure? Pag: 72. n. 2.

Corpus delicti prius probandum antequam Inquisitio instituat^{ur} de delinquente. Pag: 66. n. 13.

Corpus delicti Judex per se tenetur visitare. Pag: 72. Cap. 16. *per totum.*

Corporis delicti probandi Praxis. Pag: 181. Cap. 30.

D.

Delegatus quid importet? Pag: 8. n. 1. & 2.

Delegatorum quæ Auctoritas? Pag: 8. n. 3. & P. 10. n. 9.

Delegati quales esse debeant? Pag: 9. n. 6.

Delegatus primo debet docere de delegatione. Pag: 10. n. 10. & sequent.

Delegatus quando potest delegare? Pag: 11. n. 11. ad 13.

Delegati Jurisdictio quanta? Pag: 12. n. 14.

Dele.

Delegati duratio Auctoritatis unde sumenda? P. 15. n. 16. & 17.

Delegatis quæ præcedentia debeatur? Pag: 17. n. 21. & 22.

Delegationis faciendæ Praxis. Pag: 169. n. 3. & 4.

Delegato Ordinarius potest dare potestatem usque ad Sententiam definitivam inclusivè. Pag: 171. n. 4.

A Delegato incipiendi Processus Praxis. Pag: 172. n. 5.

Denuntiatio quid, & quotuplex sit? Pag: 52. n. 1. ad 5.

Inhabiles ad accusandum denunciare nequeunt. Pag: 53. n. 6.

Contra Prælatos nequeunt esse Denuntiatores infimæ plebis homines. Pag: 54. n. 7.

Denuntiationis quæ essentialia? Pag: 54. n. 8.

Viâ Denuntiationis incipiendi Processus Praxis. Pag: 165. n. 11

Denuntiationis Evangelicæ Praxis. Pag: 159. n. 3.

Denuntiationis Juridicæ Praxis. Pag: 160. n. 4.

Defensiones sunt de Jure naturali. Pag: 92. n. 1.

In illis neque Ordinum Generales dispensare possunt. Pag: 93. n. 2.

Imò ipse Reus non debet levibus ex causis ipsas resignare. Pag: 93. n. 3.

Hinc Judices caveant à persuadendo Reis, ut suis defensionibus renuntient. Pag: 93. n. 4.

Defensionis modi qui? Pag: 93. n. 5. & seq.

Defensionum Reo concedendarum Praxes. Pag: 206. Cap. 33. *per totum.*

Dimissoriales Literæ quid significant in jure? Pag: 130. n. 38.

E.

Ebriosi excluduntur à Prælaturis Regularium. Pag: 29. n. 13.

Similiter & Energumeni. Pag: 28. n. 11.

Quemadmodum & Epileptici. Pag: 28. n. 9.

Examinandi Reum Praxes. Pag: 196. Cap: 32 *per totum.*
Exce.

Exceptio quid, & quotuplex sit? *Pag: 67. Cap. 15. per totum.*
Exceptio contra Eligendum non debet admitti ipso die Electionis. *Pag: 70. n. 11.*
Nisi probationes adsint in promptu. *Ibidem.*
Exceptio Defensiones concedendæ ante Sententiam. *Pag: 70. n. 12.*

Legitimæ exceptionis quæ sunt fundamenta? *Pag: 71. n. 14.*
Excipere contra Eligendum quibusnam liceat? *Pag: 71. n. 15.*
Libellus exceptionis quæ continere debeat? *Pag: 71. n. 13.*
Casus exceptuati qui? *Pag: 48. n. 11.*
Libelli exceptorii contra Eligendum forma. *Pag: 161. n. 5.*
Libelli exceptorii criminaliter propositi Praxis. *Pag: 162. n. 6.*
Libelli exceptorii contra Electum Praxis. *Pag: 163. n. 7.*

F.

Fama quid sit? *Pag: 58. n. 5. & 6.*
Fama prius probari debet, antequam descendatur ad Inquisitionem de delicto, & delinquente. *Pag: 58. n. 7.*
Fama non præcedente in casibus exceptuatis inquisitio institui potest. *Pag: 65. n. 10.*
Per viam Famæ incipiendi Processus Praxis. *Pag: 155. n. 5.*
Fatalia appellationum quid importent in Jure? *Pag: 128. n. 35.*
Fatui excluduntur à Prælaturis Regularium. *Pag: 28. n. 12.*
Quemadmodum & Furiosi. *Pag: 28. n. 10.*
Fortitudo animi desideratur in Judice, *Pag: 23. n. 5.*
Forma Juris Ecclesiastici duplex habetur. *Pag: 40. n. 1.*
Formalitas Judicii in quo consistat? *Pag: 55. n. 1. & sequent.*

G.

Gibbosi nequeunt esse Superiores Regularium. *Pag: 29. n. 5.*

H.

H.

Hermaphroditum nequeunt esse Superiores Regularium. *Pag: 29. n. 18.*
Similiter Hæretici seu maculati circa fidem. *Pag: 30. n. 22.*

I.

Judicia quid sint, & quotuplicia. *Pag: 59. n. 14. & sequ.*
Judicia quantumvis gravia, non sufficiunt ad hoc, ut Reus condemnatur ad pœnam Ordinariam. *Pag: 104. n. 7.*
Inimici nequeunt esse Judices apud Regulares. *Pag: 33. n. 2. ad 5.*
Similiter & Infames. *Pag: 30. n. 26.*
Sive sint Infames infamiâ Juris, sive infamiâ facti. *Ibidem.*
Per viam Infamiæ seu famæ incipiendi Processus Praxis *P. 155. n. 5.*
Inquisitio quid & quotuplex sit? *Pag: 62. n. 1. & 2.*
In inquisitione Generali Paterna Prælatus à nullo Juramentum exigit. *Pag: 63. n. 3.*
In illa non est interrogandum de speciali Persona, aut delicto occulto. *Ibidem n. 4.*
Ad illam non prærequiritur Infamia. *Pag: 65. n. 6.*
Inquisitio specialis quid sit? *Pag: 65. n. 7.*
Inquisitionis Generalis Juridicæ Praxis. *Pag: 147. Cap. 25.*
Illegitimi excluduntur à Prælaturis *Pag: 130. n. 24.*
Irregulares ex delicto excluduntur à Prælaturis Ordinum. *Pag: 29. n. 19.*
Similiter Jure Suffragiorum privati. *Ibidem n. 20.*
Judex quid sit, seu significet? *Pag: 1. n. 1.*
Judicium quid importet? *Ibidem.*
Judicii formalitas in quo consistat? *Pag: 55. Cap. 12. per totum.*
Judicium institutio est de Jure Divino. *Pag: 2. n. 2.*
Unde & Auctoritas Illorum petenda manet. *Pag: 2. n. 3.*
Ju-

Judicii finis est fontes punire, Innocentes absolvere, ac demum
controversias dirimere. pag: 2. n. 4.

Judex distingvitur in Ordinarium Delegatum, & Arbitrarium.
pag: 2. n. 5.

Judex Ordinarius quis? pag: 3. n. 1.

Judices Ordinarii Sæculares apud Romanos ab antiquo p. 4. n. 2.

Apostoli Eorumq; Successores Episcopi, Judices Ordinarii

Christi Fidelium etiam in Causis Civilibus. pag: 4. n. 3. ad 7.

Religiosorum Superiores in Causis Religiosis Judices Ordinarii.

pag: 6. n. 7. & 8.

Judex Delegatus quid? pag: 8. n. 1.

Judices debent habere scientiam Legis. pag: 20. n. 1.

Hinc ignari Legis suscipientes munera publica, peccant mortali-
liter. pag: 21. n. 2.

In Judiciis desideratur prudentia. pag: 21. n. 3.

Nec non fortitudo animi, mentisq; constantia. pag: 23. n. 5.

Ab Judicis Officio qui excluduntur in Religionibus. pag: 25. Cap
6. per totum.

Quemadmodum & Cap. 7. pariter per totum.

Judices Regularium uti debent formâ Judicis Summarii. pag:
42. n. 5. & 6.

Non tenentur ad Solemnitates Juris, ast nonnisi ad essentialia.
Ibidem.

Judicium integrant tres Personæ, videlicet: Judex, Actor, &
Reus. pag: 44. n. 7.

Judex nequit procedere per viam Inquisitionis, nisi præceden-
te fama, seu verius infamia. pag: 58. n. 4.

Judex pronior debet esse ad absolvendum, quàm ad conde-
mnandum. pag: 59. n. 8.

Judex non acquiescens apellationi legitimæ, peccat graviter.
pag: 133. n. 44. usque ad 46.

Judex

Judex inventus male judicasse manet puniendus. Pag: 138. n. 63

Judex à quo appellatur, potest absolvere Reum à Censuris. Pag:
142. n. 75.

Juris Ecclesiastici forma duplex invenitur. Pag: 40. n. 2.

Juris Ecclesiastici, quæ sunt essentialia? Pag: 40. n. 2.

Juris Ecclesiastici quæ nam sint Solemnitates? Pag: 41. n. 4.

L.

Legis scientia desideratur in Judice. Pag: 20. n. 1. & 2.

Legis Regularium Nomine quid veniat? Pag: 110. n. 22.

Leprosi nequeunt esse Superiores Regularium. Pag: 27. n. 4.

Similiter Lunatici. Pag: 28. n. 10.

M.

Marasmo laborantes excluduntur à Prælaturis. Pag: 27. n. 6.

Similiter Maniaci. Pag: 28. n. 10.

Nec non manu, naso, vel oculo carentes. Pag: 28. n. 13.

Quemadmodum & muti. Pag: 29. n. 17.

N.

Naso, oculovè vel manu carentes, excluduntur à Prælatu-
ris. Pag: 28. n. 13.

Notario sive Actuario jurato opus est in Judiciis Regularium.

Pag: 43. n. 3. & pag: 66. n. 12.

Notarii creandi Praxis, Pag: 147. n. 1. & Pag: 153. n. 2.

Viâ Notorii incipiendi Processus Praxis. Pag: 167. n. 18.

Viâ Notorii eximandi Rei Praxis. Pag: 204. n. 24.

O.

Ordinarius Judex quis & quid? Pag: 3. n. 1. & sequent.

Oculo altero, naso, manuve carentes excluduntur à Præla-
turis. Pag: 28. n. 13.

P.

Paralitici inhabiles manent ad Prælaturas. Pag: 28. n. 8.

Kk

Per-

Personatum quinam habere dicantur in Religionibus? Pag:

10. n. 7.

Personæ Judicium constituentes sunt tres: videlicet, Judex, Actor, & Reus. Pag: 44. n. 7.

Phtisici & tabidi excluduntur à Superioratu apud Regulares.

Pag: 27. n. 6.

Similiter & Podagrici. P. 28. n. 7.

Pæna in Sententia specificè & in individuo exprimenda manet.

P. 106. n. 13.

Pæna pro delicto debet assignari à Judice Regulari ad præscriptum Constitutionum hoc est Statutorum sui Ordinis. P.

107. n. 16.

Pænam Statutariam nequit Judex Regularis neque augere, neque minuere. P. 108. n. 17.

Nisi forte adsint circumstantiæ sive minuendæ, sive demùm augendæ. Ibidem.

Pænæ augendæ, sive minuendæ Causæ. P. 108. n. 19. & 20.

Ubi Reus pænæ Statutiariæ incapax est, quid faciendum? P. 108 n. 18.

Si pæna determinata pro delicto non inveniatur in Constitutionibus Ordinis, quid faciendum? P. 109. n. 21.

Pænam semel taxatam, nequit Judex Regularis revocare. P. 110. n. 23.

Nisi in Sententia servaverit sibi Jus moderandi. Ibidem.

Si pæna in Constitutionibus Ordinis indefinitè sit expressa, quid faciendum? P. 112. n. 25.

Præcedentia Delegatorum qualis? P. 17. n. 21. & 22.

Processus per viam Inquisitionis specialis incipiendi Praxis.

P. 152. Cap. 26.

Processus per viam famæ incipiendi Praxis. P. 155. n. 5.

Prudentia in Judicibus maximopere desideratur. P. 21. n. 3. & 4.

Pur-

Purgatio Canonica quid sit? P. 96. n. 1.

Purgatio Canonica dupliciter fieri potest. P. 96. n. 2.

Si à Judice indicatur, quæ observanda? P. 96. n. 3. usq; ad 8.

Si autem fiat ad Instantiam infamati, quomodo procedendum. P. 98. n. 8.

Purgatus Canonicè manet absolutus à Crimine. P. 98. n. 9. & 10.

Purgare se renuens non ideò habendus pro convicto. P. 99. n. 11.

R.

Recusationis Judicis sive Ordinarii, sive Delegati Praxis.

Pa: 173. Cap. 29. per totum.

Religiosorum Superiores, sunt Judices Ordinarii. P. 6. n. 7. & 8.

Res integra, & res non integra quid significant in Jure? P. 16.

n. 17. usque ad 20.

In Religionibus qui ab intrinseco Judices esse nequeunt? P. 25.

Cap. 6. per totum.

In Religionibus, qui ab extrinseco seu accidentali Judices esse non possunt? P. 31. Cap. 7. per totum.

Regulares uti debent forma Juris Summarii. P. 42. n. 5.

Reus quid sit? P. 85. n. 1.

Reus antequam vocetur, debet primò constitui & citari. P. 85. n. 2.

Citatio Rei est de Jure naturali. P. 85. n. 3.

Reus quomodo apud Regulares citandus? Ibidem.

Reo legitime citato & non comparente, quid faciendum?

P. 86. n. 4. ad 6.

Reo comparenti aperiendus Status Causæ. P. 86. n. 5.

Reus non audiatur nisi juratus. P. 87. n. 8.

Reus benignè interrogandus de omnibus. P. 87. n. 9. & 10.

Reus respondere nolens, putatur confessus. P. 88. n. 11.

Reo non sunt aperienda nomina Testium. Ibidem.

Kk2

Reo

Reo nolente respondere propter suspicionem erga Judicem,
quid faciendum? P. 89. n. 13.

Reus non debet interrogari nisi de illis, de quibus aut convi-
ctus, aut saltem indiciatus. P. 89. n. 14.

Reus suspectus de fuga potest arctari ad custodiam. P. 135. n.
53. & p. 136. n. 54.

Reus male appellans puniendus manet duplicatâ pœnâ. P. 138.
n. 63.

Reum constituendi Praxis. P. 198. n. 2.

Reum examinandi Praxis. P. 196. Cap. 32. per totum.

Rei suspecti de fuga arctandi Praxis. P. 198. n. 4. usque ad 6.

Reus aliquoties examinari potest. P. 201. n. 11.

Rei pluries examinandi Praxis. P. 202. n. 12. & sequen.

Reus nec semiplenè convictus, si in negatione persistat, dimit-
tendus est in pace. P. 204. n. 22.

Rei Notorii examinandi Praxis. P. 205. n. 24.

S.

Sententia quid & quotuplex sit? Pag: 202. n. 1. usq; ad 6.

Sententia ut sit valida debet dari in scripto. P. 105. n. 10.

Sententiæ latæ debet Judex subscribere. Ibidem n. 11.

Sententia sic formata debet Reo publicari. Ibidem n. 12.

In Sententia debet specificè & in individuo exprimi corpus de-
lictii. P. 106. n. 13.

Quemadmodum & pœna taxata pro delicto. Ibidem.

In subscriptione Sententiæ debet apponi Nomen & Cogno-
men Judicis. P. 107. n. 14.

In principio Sententiæ necessariò apponendum in Nomine
Domini. P. 107. n. 15.

Sententiam in pleno Definitorio latam, Provincialis non po-
test alterare. P. 111. n. 24.

Nisi Illi alterandi data fuerit potestas. Ibidem.

Sen.

Sententiæ Absolutoriæ Rei innocentis Praxis. P. 216. n. 7.
Sententiæ Condemnatoriæ Rei ad pœnam Arbitrariam Pra-
xis. P. 215. n. 6.

Sententiæ Condemnatoriæ Rei plenè convicti ad pœnam Or-
dinariam Praxis. P. 216. n. 7.

Si propter circumstantias aggravantes augenda maneat, pœna
illud exprimatur. P. 216. n. 8.

Si autem minuenda maneat quomodo procedendum? p. 217.
n. 9.

Sententiæ Condemnatoriæ in Casu Notorii Praxis. P. 217. n. 10.

Sententiæ Condemnatoriæ Rei contumacis Praxis. P. 218. n. 11.

Sententiæ Absolutoriæ tam Rei, quàm Accusatoris Praxis.

P. 219. n. 12.

Sententiæ Absolutoriæ & Condemnatoriæ Accusatoris Pra-
xis. P. 219. n. 13.

Sententiarum formandarum in Causa exceptionis, sive Recusa-
ti is Praxis. P. 220. n. 14. usque ad 22.

Sententiæ Interlocutoriæ, cum Reus excipit Actorem & Te-
stes Praxis. P. 220. n. 22.

Sententiæ qua conceditur dilatio temporis Praxis. P. 225. n. 23.

Sententiæ dandæ à Judice, ad quem super Appellatione ab in-
terlocutoria Praxis. P. 225. n. 24.

Ubi Appellatio inventa fuerit non subsistens, quomodo mane-
at formanda? P. 226. n. 25. ad 28.

Sententiæ dandæ in casu Appellationis à Sententia definitiva
Praxis. P. 227. n. 28.

Surdi nequeunt esse Ordinum Superiores. P. 29. n. 17.

Suspicio fugæ unde conjici possit de Reo. P. 136. n. 55.

T.

TAbidi seu Phtifici, nequeunt esse Superiores Regularium.
P. 27. n. 6.

Testis

Testis quid sit?	P. 75. n. 1.
Testes potiori jure dicuntur absolvere, sive condemnare.	P. 75. n. 2.
Testes qui esse non possunt?	P. 76. n. 3. usque ad 9.
Testis quotuplex sit?	P. 78. n. 9.
Testis varius seu varians quis?	P. 78. n. 10.
Testes discordes qui?	P. 78. n. 11.
Testes ambigui qui?	P. 79. n. 12.
Testes vacillantes qui?	P. 79. n. 13.
Testes falsi qui?	P. 79. n. 14.
Testes omni exceptione majores qui?	P. 80. n. 15.
Testes singulares qui?	P. 80. n. 16.
Testes Contestes qui?	P. 81. n. 17.
Duo Testes Contestes sufficiunt ad plenam convictionem Rei.	P. 81. n. 18.
Testes plures, in quibusnam casibus requirantur?	P. 81. n. 19.
Testis ut legitimè probet, quæ observanda?	P. 82. n. 20. & sequ.
Testium examinandorum Praxes.	P. 188. Cap. 31. per totum.
Testis examen si uno tractu absolvi nequeat, quid faciendum?	P. 191. n. 7. & 8.
Tortura quid importet, & quis ejus usus apud Regulares?	P. 90. Cap. 19. per totum.

V.

Valetudinarii inhabiles sunt apud Regulares ad Prælaturas.	P. 27. n. 3.
Similiter venerea lue infecti.	P. 27. n. 5.
Visitationis Generalis Paternæ Praxis.	P. 147. Cap. 24. per totum.

E R R A T A

Secundæ Partis, corrigenda.

Ubi P. significat paginam, sive folium Libri. N. significat numerum Capituli. V significat versum, Leg. significat quomodo legendum est, & imprimendum erat.

P. 2. V. 6. Prop sita.	Le: proposita.
Ibidem. V. 30. Variat.	Le: veniat.
P. 3. n. 7. decessit.	Le: Accessit.
P. 7. n. 6. hac de re.	Le: Hac in re.
P. 9. n. 6. V. 10. Eruditio conspicui.	Le: Eruditione conspicui.
P. 8. n. 1. V. 5. Cui mun.	Le: Cui mandata.
P. 10. n. 9. V. 9. Cui mun.	Le: Cui mandata.
P. 11. n. 11. V. 2. seu subsistere.	Le: seu substituere.
P. 12. V. 9. Specificaa.	Leg: specificata.
Ibid. n. 13. V. 14. Particular m.	Le: Particularem.
P. 15. n. 16. V. 12. Caua.	Le: Causa.
Ibidem. V. 19. Caus m.	Le: Causam.
Ibidem V. 21. Remanente.	Le: Remanente.
P. 16. V. 6. Jur sdictio,	Le: Jurisdicctio
Ibidem. Ex quo ipse.	Le: Ex quo ipsa.
Ibidem. V. 7. In eam.	Le: In eum.
P. 18. V. 9. & 10. Dependē.	Le: Dependētibus.
Ibidem V. 25. Ex ca causa.	Le: Ex causa.
Ibidem. V. 28. A Patribus.	Le: à Partibus.
Ibidem. V. 29. Conventuali.	Le: Conventionali.
P. 19. V. 1. Cp unt.	Le: cipiunt.
Ibidem, n. 2. V. 7. Rebusis.	Le: Rebusus.
P. 21. V. 5. & 6. Judici.	Le: Judici.

(c)

P. 22.

P. 22. §. 4. Universaliter.	Le: Universaliter.
Ibidem n. 5. §. 10. Delicti.	Le: Delicti.
Ibidem §. 16. Ad communia.	Le: Et communia.
P. 23. n. 5. §. 11. Auctoritate.	Le: Auctoritate.
P. 24. §. 6. Fundamentalem persecutionem.	Le: Fæcunditatem persecutio- num.
Ibidem §. 22. sequuntur.	Le: sequuntur.
P. 28. n. 10. §. 2. Lucida.	Le: Lucida.
Ibid. n. 11. §. 1. & 2. Arreptit qui à malis spiritibus.	Le: Arreptitii qui à malis spiri- tibus.
P. 29. n. 20. §. 2. Quemadmo- dum ciare,	Le: Quemadmodum clarè.
P. 30. n. 22. §. 4. Qui objurave- runt.	Le: Qui abjuraverunt.
P. 32. n. 5. Alicujus.	Le: Alicujus.
P. 35. §. 17. In illa namq;	Le: In illo namq;
Ibidem §. 20. Unus & Pauli.	Le: Unus est Pauli.
P. 38. n. 13. §. 3. Munus exequi	Le: Minas exequi.
Ibidem n. 14. §. 9. In roductum	Le: Introductum.
P. 40. §. 6. Magna congruit.	Le: Magis congruit.
Ibidem §. ult. Quod ad tempus	Le: Quod tempus.
P. 42. §. 1. Secundo prolatio.	Le: Sedendo prolatio.
P. 44. n. 7. §. 10. Nostro lateri.	Leg. Nostro labori.
P. 52. n. 2. §. 8. sive punit onem	Leg. sive punitionem.
P. 53. n. 3. §. 9. Ex accusazione.	Leg. Ex occasione.
Ibidem n. 4. §. 12. & 13. Et de linquente.	Leg: & delinquentem.
Ibidem n. 5. §. 2. Ideoque Su- periores.	Leg. Ideoque ad Superiores.
P. 55. §. 1. Tribunali Rei.	Leg: Tribunali Regularium.
P. 57. n. 4. Non procedente.	Leg: Non præcedente.

Ibidem

Ibidem n. 6. Et non malevola.	Leg: & non malevolis.
P. 60. §. 1. Moveatur.	Le: movetur.
Ibidem n. 15. §. 9. Quia semper malus.	Le: Quia semel malu
Ibid. n. 16. §. 2. In competente.	Le: competente.
P. 63. n. 2. §. 8. & 9. Excitatio	Le: Excitatio.
P. 65. n. 6. §. 1. Multa prære- quiritur.	Leg: Nulla prærequiritur.
P. 66. n. 11. Inventa legitate.	Le: Inventa legitimitate.
Ibid. n. 12. §. 10. Terminatur.	Le: terminetur.
P. 67. n. 4. Quis sit.	Leg: quid sit.
P. 69. n. 5. §. 4. Deliquerint!	Leg: deliquerit.
P. 75. n. 1. §. 14. Addici.	Leg: adduci.
Ibidem §. ult. Si publico.	Leg: si publico.
P. 78. n. 9. Intactum breviter.	Leg: intactum remaneat breviter.
Ibidem §. 7. Pro quo	Leg: pro quo sit.
P. 80. §. 6. Despectus.	Leg: suspectus.
P. 82. n. 20. §. 8. D bet.	Leg: debet.
P. 91. n. 4. §. 6. Et æqualis pæ- na.	Leg: vel æqualis ei pæna.
P. 95. Cap. 21. n. 1. Quid pur- gatio.	Leg: Quid sit purgatio.
P. 96. §. 1. Conscientiæ.	Leg: innocentia.
P. 100. n. 5. Ulterior decisio.	Leg: Ulterior divisio.
Ibidem n. 7. §. 2. Et pænam.	Leg: ad pænam.
Ibidem n. 8. Quod observandum	Leg: Quid observandum.
Ibidem n. 11. Judex inscribere.	Leg: Judex subscribere.
P. 102. n. 2. §. 3. sine per.	Leg: Sive per.
P. 103. n. 5. §. 9. Est notorius.	Leg: & notorius.
P. 105. n. 9. §. 1. Via accusatoris	Leg: via accusationis.
Ibidem §. 5. Habent.	Leg: habeat.

Ibidem

<i>Ibidem.</i> n. 11. §. 1. Eductæ.	<i>Leg:</i> redactæ.
P. 106. n. 13. §. 13. Per ejus con- sequens.	<i>Leg:</i> Per consequens ejus.
P. 116. n. 58. Id fecerit.	<i>Leg:</i> Id non fecerit.
<i>Ibidem</i> 59. A quo suspectus.	<i>Leg:</i> à quo ut suspectus,
P. 121. §. 7. Et eundem Inter- locutorium.	<i>Leg:</i> & eandem interlocutori- am.
<i>Ibidem</i> n. 13. §. 7. Vincent.	<i>Leg:</i> vincant.
<i>Ibidem</i> §. 12. Resignati.	<i>Leg:</i> Resignato.
<i>Ibidem</i> §. ultimò. Qui injurias.	<i>Leg:</i> Quo casu injurias.
P. 126. n. 27. Fieri debeant.	<i>Leg:</i> fieri debeat.
P. 127. §. 4. Ita ab inferiore.	<i>Leg:</i> ita ut ab inferiori.
P. 134. n. 49. §. 5. Ad liberan- dum.	<i>Leg:</i> ad deliberandum.
P. 139. n. 68. §. 6. Reformato- ribus.	<i>Leg:</i> reformatione.
P. 140. n. 70. §. 4. sequantur.	<i>Leg:</i> sequuntur.
P. 141. n. 73. §. 4. Dictum est.	<i>Leg:</i> dictum est.
P. 143. n. 3. §. 5. Conven us.	<i>Leg:</i> Conventus.
P. 148. §. 10. Et in præsentì.	<i>Leg:</i> & præstiti.
P. 149. n. 4. An illo Conventu.	<i>Leg:</i> an in isto Conventu.
P. 154. §. ult. Eodem modo.	<i>Leg:</i> eo modo.
P. 157. n. 14. §. 6. Repererit.	<i>Leg:</i> repererit.
P. 158. §. 4. Ac tamen.	<i>Leg:</i> ac tandem.
P. 167. n. 16. §. 3. Denunciatum	<i>Leg:</i> denuntiantem.
<i>Ibidem.</i> n. 17. §. 6. Deinde ex- tensis.	<i>Leg:</i> deinde ostensis.
P. 169. §. 3. & 4. Revelationib9	<i>Leg:</i> Relationibus.
<i>Ibidem.</i> §. 7. Ubi igitur.	<i>Leg:</i> Cum igitur.
P. 174. n. 1. §. 21. Et nunc.	<i>Leg:</i> exnunc.
P. 175. n. 2. §. 11. Instanter ergo.	<i>Leg:</i> instanter ergo.
P. 179. §. 1. Nimirum effectum.	<i>Leg:</i> nimirum ad effectum.

P. 180.

P. 180. §. 4. à Patribus.	<i>Leg:</i> à Partibus.
P. 184. §. ult. Frater N. ex Of- ficio.	<i>Leg:</i> F. R. N. Testis ex Officio.
P. 185. §. ult. Descendetur.	<i>Leg:</i> descendatur.
P. 191. n. 4. §. 3. Prædicti Testi.	<i>Leg:</i> Prædicto Testi.
P. 192. §. 26. In arca Conven- tus.	<i>Leg:</i> in arca Conventus.
P. 193. n. 15. §. 7. Jllorum ini- mitiæ.	<i>Leg:</i> Jllorum causam inimicitia.
P. 196. §. 13. Necessè duo.	<i>Leg:</i> necessè est duos.
P. 198. n. 1. §. 3. Præmissa De- creta.	<i>Leg:</i> Præmissa decreto.
P. 199. §. 17. Quod memoratus	<i>Leg:</i> Quatenus memoratus.
P. 200. §. 29. Etsi respondeat.	<i>Leg:</i> Et si incipiat.
P. 202. n. 12. §. 4. Militant.	<i>Leg:</i> militent.
P. 203. n. 17. §. 6. Militant.	<i>Leg:</i> militent.
P. 208. §. 11. Nullis suiici.	<i>Leg:</i> nullis subjiçi.
P. 209. n. 8. §. 3. Cum elegerit.	<i>Leg:</i> cum elegerit.
P. 214. n. 3. §. 15. Et manda- mus.	<i>Leg:</i> Det mundamus.
<i>Ibidem.</i> §. 16. & 17. Non solum hac, sed & omni alia via & modo.	<i>Leg:</i> non solum hoc, sed & o- mni alio meliori modo, via & forma.
P. 217. n. 10. §. 5. sit reputatus	<i>Leg:</i> sit repertus.
P. 221. n. 15. §. 14. Ad normam	<i>Leg:</i> ad normam.
P. 230. n. 3. §. 4. Parti denuò.	<i>Leg:</i> Fratri N. denuò.
<i>Ibidem.</i> n. 5. §. 4. Condemnans.	<i>Leg:</i> condemnat.
P. 231. §. 9. Ejus Apellationem	<i>Leg:</i> ejusq; apellatione.
<i>Ibid.</i> §. penul. & ult. Deferendam	<i>Leg:</i> deferendum.
P. 234. n. 13. §. 4. præferan- tus.	<i>Le:</i> præferuntur.

P.

P. 237. Ψ . 2. à cursivo.

P. 244. Ψ . 23. expectabam.

P. 246. Ψ . 16. decisionis.

P. 249. Ψ . 16. uniur.

Ibidem, Ψ . 33. practicandum.

P. 250. Ψ . 30. Cohabitato.

P. 251. Ψ . 9. ad ultimum.

P. 253. Ψ . 16. solumus.

P. 262. Ψ . 4. & mutandum ma-
net.

Le: Accursio.

Le: expetebam.

Le: decisioni.

Le: unus.

Le: practicando,

Le: cohabito.

Le: ad ultimum,

Le: solemus.

Le: mutandum manet.

